

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA

SAVEZNA SKUPŠTINA

STENOGRAFSKE BELEŠKE

GODINA 1964

BEOGRAD

SVESKA 7

ORGANIZACIONO-POLITIČKO VEĆE

8. SEDNICA OD 9. JULA 1964. GODINE

SAVEZNO VEĆE I ORGANIZACIONO-POLITIČKO VEĆE

6. ZAJEDNIČKA SEDNICA OD 9. JULA 1964. GODINE

SAVEZNO VEĆE

15. SEDNICA OD 9. i 10. JULA 1963. GODINE

PRIVREDNO VEĆE

14. SEDNICA OD 10. JULA 1964. GODINE

SAVEZNO VEĆE I PRIVREDNO VEĆE

10. ZAJEDNIČKA SEDNICA OD 10. JULA 1964. GODINE

S A D R Ž A J

	Strana		Strana
8. sednica Organizaciono-političkog veća od 9. jula 1964. godine		15. sednica Saveznog veća od 9. i 10. jula 1964. godine	
<i>Pre dnevnog reda:</i>		<i>Pre dnevnog reda:</i>	
1. Usvajanje zapisnika — — — — —	3	1. Usvajanje zapisnika — — — — —	60
2. Saopštenja — — — — —	3	2. Saopštenja — — — — —	60
<i>Dnevni red:</i>		3. Usvajanje da se ne otvara pretres u vezi sa odgovorom predstavnika SIV-a Zorana Polića na poslaničko pitanje Vukosave Mićunović pošto ona odustaje od prvobitnog zahteva — — —	60
1. Pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica — —	3	4. Usvajanje dnevnog reda — — — — —	60
2. Pretres Predloga zakona o ličnoj karti — —	3	5. Odgovori na poslanička pitanja — — —	60
3. Neka pitanja dalje izgradnje mesnih zajednica — — — — —	4	6. Usvajanje da se 2, 3. i 4. tačka dnevnog reda pretresaju na zajedničkoj sednici sa Privrednim većem a da se 1. i 16. tačka dnevnog reda pretresaju na zajedničkoj sednici sa Organizaciono-političkim većem — — — — —	64
4. Pretres Predloga zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama — —	4	<i>Dnevni red:</i>	
5. Pretres Predloga zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova — — — — —	27	1. Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica — — — — —	64
6. zajednička sednica Saveznog veća i Organizaciono-političkog veća od 9. jula 1964. godine		2. Izveštaj o aktuelnim pitanjima rada SIV-a, koji će podneti predstavnik SIV-a — —	64
<i>Pre dnevnog reda:</i>		3. Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede — — — — —	64
1. Saopštenja — — — — —	32	4. Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana — — — — —	64
<i>Dnevni red:</i>			
1. Pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica — —	32		
2. Pretres Predloga zakona o ličnoj karti — —	51		

	Strana
5. Predlog zakona o Fondu AVNOJ-a — — — — —	65
6. Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (dodeljivanje sredstava za finansiranje investicija u privredi Investicionom fondu Autonomne Pokrajine Kosova i Metohije) — — — — —	67
7. Potvrda dokumenata prihvaćenih od strane Interparlamentarnog saveza u Lucernu 4. aprila 1964. godine:	
a) Apel upućen Konferenciji UN o trgovini i razvoju — — — — —	67
b) Rezolucija »Vasionsko pravo i izgledi međunarodne saradnje u vasionskim aktivnostima« — — — — —	67
c) Odluka o pitanju »Miroljubivo rešenje teritorijalnih i graničnih sporova« — — — — —	67
8. Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe	67
9. Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca — — — — —	67
10. Predlog zakona o ukidanju Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu — — — — —	67
11. Predlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa — — — — —	68
12. Predlog zakona o dopunama Zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem određenih delatnosti — — — — —	68
13. Predlog odluke Savezne skupštine o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (regres za lignit i mrki ugalj) — — — — —	69
14. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini — — — — —	69
15. Predlog zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova	69
16. Predlog zakona o ličnoj karti — — — — —	69
17. Predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama — — — — —	69
14. sednica Privrednog veća od 10. jula 1964. godine	
<i>Pre dnevnog reda:</i>	
1. Usvajanje zapisnika — — — — —	76
2. Saopštenja — — — — —	77
3. Usvajanje dnevnog reda — — — — —	77
4. Usvajanje da se 1, 2. i 3. tačka dnevnog reda pretresaju na zajedničkoj sednici sa Saveznim većem — — — — —	77
<i>Dnevni red:</i>	
1. Izveštaj o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog veća, koji će podneti predsednik Saveznog izvršnog veća — — — — —	77

	Strana
2. Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede — — — — —	77
3. Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana — — — — —	77
4. Izveštaj odbora Privrednog veća o pretresu Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica — — — — —	78
5. Predlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosima društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa — — — — —	79
6. Predlog zakona o dopunama Zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem određenih delatnosti — — — — —	80
7. Izveštaj odbora Privrednog veća o stanju i problemima zaštite na radu — — — — —	81
8. Izveštaj odbora Privrednog veća o pretresu problema protivpožarne zaštite — — — — —	88
9. Izveštaj Odbora Privrednog veća o pretresu stanja i problema duvanske industrije — — — — —	88
10. Izveštaj odbora Privrednog veća o pretresu problema proizvodnje i plasmana vina — — — — —	89
11. Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (za regres za lignit i mrki ugalj za široku potrošnju) — — — — —	93
12. Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (za finansiranje investicija u privredi AP Kosova i Metohije) — — — — —	93
13. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini — — — — —	93
14. Predlog zakona o prestanku važenja Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu — — — — —	93
15. Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe	94
16. Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca — — — — —	94
17. Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovne uredbe o generalnom urbanističkom planu — — — — —	94

10. Zajednička sednica Saveznog veća i Privrednog veća od 10. jula 1964. godine

Pre dnevnog reda:

1. Saopštenja — — — — —	100
<i>Dnevni red:</i>	
1. Usvajanje izveštaja o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog veća — — — — —	100
2. Pretres Predloga rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede — — — — —	110
3. Pretres Predloga osnovnog zakona o doprinosu i porezima građana — — — — —	110

ORGANIZACIONO-POLITIČKO VEĆE

8. SEDNICA

OD 9. JULA 1964. GODINE

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda:

1. Usvajanje zapisnika
2. Saopštenja

Dnevni red:

1. Pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica.
2. Pretres Predloga zakona o ličnoj karti.
3. Neka pitanja dalje izgradnje mesnih zajednica.
4. Pretres Predloga zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama.
5. Pretres Predloga zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova.

Govornici: Slavko Zečević, Trajče Grujoski, Marija Vorgić, Husein Dupanović, Vaso Ostojić, Janez Zemljarič, Mirko Bošković, Vera Bražanska, Karolj Djetvai, Vančo Dubrovski, Robert Kramer, Aleksandar Hristov, Mihajlo Ilić.

PREDSEDAVAO
POTPREDSEDNIK
DR ALEKSANDAR HRISTOV

Početak rada u 9 č

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Otvaram 8. sednicu Organizaciono-političkog veća Savezne skupštine. Zapisnik sa 7. sednice Veća od 21. maja 1964. godine dostavljen je svim članovima Veća. Ima li primedaba na zapisnik? (Nema).

Pošto nema primedaba zapisnik će biti overen.

Poslanici Jože Vilfan, Krsto Popivoda, Bojan Lubej, Biserka Novačić, Bogdan Počuča, Ante Josipović i Milka Šeat-Lasić obavestili su Veće da su sprečeni da prisustvuju današnjoj sednici. Da li se Veće slaže da se pomenutim poslanicima odobri odsustvo? (Slaže se).

Za ovu sednicu predlažem sledeći dnevni red:

1. Pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica;
2. Pretres Predloga zakona o ličnoj karti (prema tome, u odnosu na ranije dostavljen predlog dnevnog reda, predlažem manju izmenu u redosledu tačaka, a to je da Predlog zakona o ličnoj karti bude druga tačka dnevnog reda, a ne četvrta kako je to ranije bilo predviđeno);
3. Neka pitanja dalje izgradnje mesnih zajednica;
4. Pretres Predloga zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama, i
5. Pretres Predloga zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova.

Da li ima još kakav predlog za dnevni red? (Nema).

Da li Veće usvaja u celini predloženi dnevni red? (Usvaja).

Konstatujem da je predloženi dnevni red usvojen.

Predlažem da se prva i druga tačka dnevnog reda — pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica i pretres Predloga zakona o ličnoj karti pretresu u celosti na zajedničkoj sednici sa Saveznim većem.

Da li Veće usvaja taj predlog? (Usvaja).

Konstatujem da je Veće jednoglasno odlučilo da se pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica i pretres Predloga zakona o ličnoj karti obavi na zajedničkoj sednici sa Saveznim većem.

Obaveštavam poslanike da će se zajednička sednica održati danas u 9 č i 30 min.

Ovim prekidam prvi deo sednice Veća, s tim da će se nastaviti posle završene zajedničke sednice sa Saveznim većem.

(Sednica je prekinuta u 9 č i 15 min).

Nastavak sednice u 16 č 40 min

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Drugarice i drugovi poslanici, nastavljamo s radom.

Pošto se u 3. i 4. tački dnevnog reda, odnosno o nekim pitanjima dalje izgradnje mesnih

zajednica i Predloga zakona o prestanku važnja Opšteg zakona o stambenim zajednicama tretira ista problematika, predlažem da se pređe na 3. tačku dnevnog reda i opšti pretres Predloga zakona. Da li se slaže Veće s ovim predlogom? (Slaže se).

Predstavnik Komisije za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa s Ustavom o ovom zakonskom predlogu je drugarica Branka Savić.

O Zakonskom predlogu je podnela izveštaj Zakonodavno-pravna komisija, koji je dostavljen svim članovima Veća.

Otvaram pretres o 3. i 4. tački dnevnog reda i opšti pretres.

Ko se javlja za reč?

Reč ima poslanik Slavko Zečević.

Slavko Zečević (*Izborna jedinica Kragujevac*):

Drugarice i drugovi poslanici, uporedo s radom na donošenju statuta opština, bila su pokrenuta mnoga pitanja od čijeg pravilnog sagledavanja i rešavanja zavisi izgradnja celokupnog mehanizma samoupravljanja u komuni, a time i konačno oformljenje našeg novog ustavnog sistema. U tim razmatranjima pokazalo se od samog početka da mesne zajednice imaju izuzetnu važnost kako u pogledu rešavanja određenih, za svakodnevni život ljudi vrlo značajnih pitanja, tako i u pogledu daljeg razvijanja samoupravljanja u komuni. Posle donošenja statuta opština oseća se nedostatak organizovanijeg i obuhvatnijeg delovanja mesnih zajednica, kao faktičkih naslednika mesnih odbora i stambenih zajednica. Drugim rečima, nije bilo dovoljno ukinuti jedne i proklamovati uvođenje drugih institucija, već je bilo potrebno da se aktivnost svih društvenih faktora stvaralački usmeri ka uspostavljanju mesnih zajednica, koristeći — u pravom smislu reči — bogata i raznovrsna iskustva mesnih odbora, odnosno stambenih zajednica.

Polazeći od ovakvog stanja stvari, Odbor za samoupravljanje u opštini Organizaciono-političkog veća organizovao je praćenje problematike mesnih zajednica. U tom cilju, na predlog Odbora, organizovan je i sastanak na kome su uzeli učešće, pored članova grupe sastavljene od članova Odbora, i predstavnici Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije, Centralnog Saveza sindikata Jugoslavije, Savezne privredne komore, Stalne konferencije gradova, Saveznog sekretarijata za zakonodavstvo, Saveznog sekretarijata za zdravstvo i socijalnu politiku, Saveznog sekretarijata za trgovinu i Saveznog organizacionog odbora Udruženja »Porodica i domaćinstvo«. Radni dokument na ovom sastanku bila je informacija o nekim aktuelnim pitanjima dalje izgradnje mesnih zajednica, koju je pripremio Savezni sekretarijat

za zakonodavstvo i stručna služba našeg Veća. Na sastanku je zaključeno da pojedine organizacije i organi, čiji su predstavnici prisustvovali ovom sastanku, do određenog roka obrade pojedina pitanja, kao koncepciju mesnih zajednica, izradu statuta mesnih zajednica, servisi, materijalna osnova mesnih zajednica, odnos radne organizacije — mesna zajednica itd.

Posle obrade navedenih pitanja sačinjen je radni dokument za sednicu Odbora za samoupravljanje u opštini našeg Veća. Sednica je održana 26. maja 1964. godine i prisustvovali su, pored članova Odbora, i predstavnici pomenutih organizacija i organa. Predstavnici ovih organizacija i organa, aktivnim učešćem u radu Odbora, doprineli su da se svestranije i s različitih aspekata sagledaju pitanja vezana za razvoj mesnih zajednica. Odbor se još jednom uverio da pitanja organizacije i daljeg rada mesnih zajednica zaslužuju punu pažnju i zaključio da se predloži pretres ovih pitanja u samom Veću. Odbor je na ovoj sednici izabrao i svoju redakcionu grupu koja je sa stručnim službama Veća i Sekretarijata za zakonodavstvo sačinila informaciju koju ste dobili.

Odbor je predložio da se problematika mesnih zajednica iznese pred Veće zbog toga što su pitanja vezana za mesnu zajednicu od takvog opšteg značaja za razvijanje našeg sistema samoupravljanja i društveno-političkog sistema uopšte, da je stvarno bilo potrebno da se u samom početku o ovom pitanju raspravlja u Saveznoj skupštini.

Iznošenjem ovog pitanja pred Veće, želelo se da se da podstrek i podrška još intenzivnijem i sveobuhvatnijem radu na ustanovljavanju i izgrađivanju mesnih zajednica. Osim toga, razmena mišljenja, koja će se izvršiti u današnjoj diskusiji, omogućiće da se još svestranije uoče problemi koji se javljaju u organizovanju mesnih zajednica, a, takođe, da se uoče iskustva i sagledaju načini rešavanja tih pitanja, imajući pri tome u vidu specifičnosti pojedinih područja.

Čini nam se da bi naše Veće i kod drugih sličnih pitanja trebalo da praktikuje organizovanje ovakvih i sličnih raspravljanja. Razmena mišljenja o pojedinim problemima društveno-političkog sistema podstakla bi rešavanje pojedinih pitanja, omogućila njihovo sagledavanje s aspekta iskustva cele naše zajednice i upravo time olakšala pronalaženje rešenja sa stanovišta posebnih uslova svakog pojedinog kraja, i doprinela otklanjanju prepreka ukoliko im je izvor u saveznim propisima.

Ustavi su (naročito ustavi republika) i statuti opština dali određene okvire za rešavanje osnovnih pitanja mesnih zajednica: utvrđivanje područja, određivanje osnovnih zadataka, minimum organizacionog jedinstva itd. No, ipak su se u vezi s organizovanjem i daljim radom mesnih zajednica javile izvesne teškoće i to ne samo zbog različitih mišljenja o pojedinim kon-

kretnim pitanjima, već i zbog različitog pristupanja organizovanju i utvrđivanju uloge i zadataka mesne zajednice u praksi.

U nekim centrima, odnosno većim gradskim naseljima, problem servisa u mnogo čemu je preokupirao pažnju ljudi, naročito pri postavljanju pitanja o tome kakav status servisi treba da dobiju. Sigurno je da neusaglašenost Opšteg zakona o stambenim zajednicama s Ustavom predstavlja poseban izvor teškoća u ovoj oblasti. Usled ovih i drugih nerešenih i nerazjašnjenih pitanja, ne radi se dovoljno organizovano ni na izradi statuta mesnih zajednica.

Razume se, sve ovo otežava rad opštinskih skupština i, što je najbitnije, mnogobrojni problemi za koje su građani direktno zainteresovani ostaju nerešeni.

Pitanja koja se pokreću u vezi s daljom izgradnjom mesnih zajednica su brojna. Ona su dobrim delom izložena u dostavljenoj informaciji. Ipak dozvolite mi da se na neka od njih još jedanput osvrnemo.

Prvo pitanje odnosi se na ulogu, zadatke i teritorijalne okvire za obrazovanje mesnih zajednica. Iako je koncepcija mesnih zajednica u osnovi određena Ustavom, ipak u praksi ima različitih realizacija te koncepcije. Negde se mesne zajednice svode na neku vrstu organizacije samopomoći građana, a negde na institucije s elementima »male komune«, a ima i tendencija da mesna zajednica bude nosilac određenih funkcija političke vlasti.

Osim toga, mesna zajednica nije prosti »naslednik« stambenih zajednica i mesnih odbora i — mada se ona gradi na bazi pozitivnih iskustava ovih institucija — ona predstavlja i novi kvalitet. Pri tome ona treba da dođe naročito do izražaja kao samoupravna zajednica građana sposobna da bude nosilac proširene materijalno-tehničke baze za svakodnevni život porodice, odnosno pojedinca, a teritorijalno oblikovana kao urbanistička celina, odnosno zajednica naselja. Ovakav prilaz ulozi mesnih zajednica nespojiv je s šablonskim određivanjem teritorije koju ona treba da pokriva. U tom slučaju je jedino bitno postavljanje zajedničkih potreba ustanovljenih od strane samih građana i saznanje građana da je neophodno da se organizuju da bi ih zajednički rešili. To, razume se, nikako ne znači da ne treba političkim sredstvima organizovano delovati da bi se omogućilo da se takva kretanja i procesi što pravilnije odvijaju.

Događa se da se teškoće teritorijalnog razgraničenja uzimaju kao opravdanje neaktivnosti u organizovanju mesnih zajednica. Nema, međutim, osnova da to predstavlja problem, pogotovu ako se poštuje određeni postupak za organizovanje mesnih zajednica, odnosno ako se područje mesnih zajednica konstituiše na bazi odluka građana.

Drugi značajan problem je materijalna osnova mesnih zajednica. Prilikom tretiranja ovog problema postoje, uglavnom, dva shvatanja. Jedni smatraju da mesna zajednica treba da ima, budžetom opštinske skupštine ili na drugi način, utvrđene stalne prihode, a drugi da ona ne treba da ima stalne izvore sredstava, već da finansiranje konkretnih akcija treba da se rešava prema utvrđenim programima samih zajednica. Po našem mišljenju, najbolji put za rešavanje ovog — inače vrlo aktuelnog pitanja — treba tražiti na bazi zainteresovanosti građana, radnih organizacija i komuna. Ovakav prilaz stvari zahteva postojanje programa pa tek onda obezbeđivanje sredstava, a ne obrnuto. Ovo tim pre što mesna zajednica ne treba da preuzima direktno na sebe svaku konkretnu delatnost, već je ona tu da pokrene pitanje i iznađe i podrži najbolja rešenja i da omogući da inicijative građana dođu do izražaja i da se uz saradnju svih zainteresovanih faktora i ostvare.

Sledeće pitanje odnosi se na način ostvarivanja zadataka mesnih zajednica. Tu se, pre svega, postavlja pitanje programiranja i planiranja aktivnosti mesnih zajednica. Programi i planovi treba da budu adekvatan izraz potreba građana usklađenih s društvenim planovima i stvarnim mogućnostima opština i radnih organizacija. Ovako sačinjeni programi predstavljaju bazu za obezbeđivanje sredstava za realizaciju planiranih zadataka.

U pogledu servisa Predlogom zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama omogućuje se da se dosadašnji servisi pretvore u radne organizacije i da se time uklape u naš društveno-ekonomski sistem. Prema tome, mesne zajednice ubuduće ne treba da budu neposredni nosioci aktivnosti servisa već inicijatori za stvaranje raznih ustanova i organizacija koje bi zadovoljavale potrebe porodice i domaćinstva.

Ni pitanje organizacije mesnih zajednica nije bez značaja, iako na prvi pogled izgleda da je preuranjeno o tome diskutovati. Organizacija mesne zajednice, po našem mišljenju, treba da se zasniva na principima samoupravne zajednice građana. Neke razlike će sigurno postojati, s obzirom na karakter naselja gde su zajednice formirane. Pri postavljanju organizacije mesne zajednice, trebalo bi voditi računa da se organizacija ne preinstitucionalizira, nego da se omogući građanima različite forme udruživanja u cilju rešavanja određenih konkretnih pitanja.

Aktivnost na izradi statuta mesnih zajednica je još uvek samo mestimična. Statuti mesnih zajednica trebalo bi još više nego statuti opština da odražavaju konkretne prilike i da budu izraz građana na određenom području.

S obzirom na važnost i mesto mesnih zajednica u našem sistemu samoupravljanja, na izradi statuta treba da se angažuju svi društveno-

-politički faktori s teritorije mesne zajednice i komune kao i širih društveno-političkih zajednica.

Najzad, pitanje odnosa na relaciji mesna zajednica — mesna kancelarija i skupština opštine od posebnog je značaja za dalji razvitak široke i raznovrsne aktivnosti mesnih zajednica, naročito ako se ima u vidu da skupština opštine, kroz mesnu zajednicu, može da obezbedi širu javnost svoga rada i potpuniju informisanost građana. Skupština opštine, takođe, u izgrađivanju stavova i sprovođenju usvojene politike treba da obezbedi punu podršku u mesnoj zajednici.

Isto tako, trebalo bi voditi računa o tome da je mesna kancelarija istureni organ opštinske skupštine i da ona može da vrši određene usluge mesnim zajednicama. Međutim, treba imati u vidu da mesna kancelarija predstavlja organ državne uprave i da postoji prvenstveno za to da građanima približi usluge koje pružaju organi uprave. U odnosima mesna zajednica — mesna kancelarija postoji stalna opasnost da dođe do unije, bilo personalne, bilo faktičke, ovih institucija, što ni u kom slučaju ne bi trebalo da se dogodi. Na takva se rešenja ide tamo gde se želi da se od mesne zajednice stvori neka mala »komuna«.

Nama se čini da je krajnje vreme (baš u vezi s donošenjem zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama) da ne dozvolimo nikakvo zaostajanje u ostvarivanju samoupravnih prava građana u komuni i izgradnji društveno-političkog sistema. Nedopustivo je da period prelaska na mesne zajednice traje duže nego što stvarne potrebe zahtevaju. Ne smemo, takođe, dopustiti da se mesne zajednice u svom početnom radu ne oslanjaju na iskustva organa društvenog samoupravljanja u mesnim odborima i stambenim zajednicama i da sve ono što je pozitivno u njihovom radu ne bude i dalje razvijano u novim uslovima rada mesnih zajednica.

Mesna zajednica jeste jedinstvena institucija u našem sistemu, ali sadržaj njenog rada traži da se vodi računa o specifičnostima, konkretnim potrebama i mogućnostima. To, pak, znači da bi — tražeći izlaz izvan stvarnih potreba i mogućnosti ili unificiranim formulama — osiromašili samu instituciju, a aktivnost ljudi sveli na najniže okvire.

Mesna zajednica je, upravo, mesto gde se ljudi međusobno povezuju kroz zajedničke interese, gde se angažuju na rešavanju zajedničkih, pa i ličnih potreba i gde čovek najviše dolazi do izražaja kao pojedinac i građanin. U vezi s tim, treba posebno istaći da se u mesnim zajednicama ljudi navikavaju na zajedničko vršenje poslova, okupljajući se na zajedničkom zadatku u rešavanju raznih pitanja od zajedničkog interesa. Na toj osnovi će i skupština opštine uvek nalaziti u ovim institucijama na

snagu koja pruža mogućnosti za plodniju i puniju akciju.

Posebno, i to ne bez razloga, treba naglasiti da Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije i druge društveno-političke organizacije, pomažući rad i razvitak mesnih zajednica, ujedno doprinose daljoj afirmaciji građanina kao upravljača. Otuda je i potpuno razumljivo što, na primer, Socijalistički savez i Stalna konferencija gradova kao i druge društveno-političke organizacije pokazuju vrlo živo interesovanje za obrazovanje i rad mesnih zajednica.

Mi smo uvereni da će sve organizacije i organi, koji su do sada svestrano sarađivali s Odborom i dali pun doprinos boljem sagledavanju pitanja vezanih za rad mesnih zajednica, i dalje sa svoje strane doprinositi njihovom rešavanju. Mislimo da je na nama poslanicima posebna odgovornost. Mi u svojim izbornim jedinicama možemo na odgovarajući način, svojim neposrednim zalaganjem doprineti aktiviranju svih društvenih faktora u organizovanju mesnih zajednica i time dati i svoj doprinos ostvarivanju prava građana čiji smo ovde predstavnici.

I na kraju, na liniji razmatranja problematike o mesnim zajednicama, Odbor za pitanja samoupravljanja u opštini ovog Veća je pretresao na svojoj sednici od 29. VI 1964. godine Predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama. Odbor smatra da dati zakonski predlog na zadovoljavajući način razrešava i s Ustavom usaglašava rešavanje određenih pitanja, koja su bila regulisana Opštim zakonom o stambenim zajednicama.

U članu 3. stav 1. po našem predlogu tekst treba da ostane kako je predložio Odbor i glasi:

»Stambene odnosno mesne zajednice dužne su do 31. III 1965. godine doneti odluku o tome koji servisi stambenih zajednica nastavljaju sa radom kao radne organizacije a koji prestaju sa radom.

Za odluku o prestanku sa radom servisa potrebna je saglasnost opštinske skupštine«.

St. 2. i 3. člana 3. treba da ostane kako je predložila Zakonodavno-pravna komisija:

Stav 2: »Na servise koji nastavljaju sa radom kao privredne organizacije primenjuju se propisi o odgovarajućim privrednim organizacijama«.

Stav 3: »Odluka o prestanku sa radom servisa donosi se uz saglasnost opštinske skupštine«.

Na osnovi iznesenog, u ime Odbora za samoupravljanje u opštini, predlažem Veću da usvoji Predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Ima reč drug Trajče Grujoski, savezni sekretar za zakonodavstvo i organizaciju.

Trajče Grujoski:

Drugarice i drugovi poslanici, usvajanje Predloga zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama treba da još više oslobodi inicijativu za primenu ustavne koncepcije o mesnim zajednicama kao samoupravnim zajednicama građana seoskih i gradskih naselja, koja je našla odraza i u statutima opština. Drugim rečima, koncepciju o mesnim zajednicama treba oživotvoriti, obezbediti da se afirmiše kao element naše svakodnevne prakse i stvarnosti. Stoga, s jedne strane, treba ukloniti formalno-pravne i druge smetnje za razvijanje ovakve aktivnosti, a s druge strane, razmatranjem problema koji su se pojavili ili se mogu pojaviti u ovom radu, podsticati i stvarati sve povoljnije uslove za aktivnost građana kroz mesne zajednice.

Donošenjem predloženog zakona obrazovanje mesnih zajednica, njihova delatnost i razvoj postaje ono što faktički jeste — stvar samih građana na određenim područjima. To je osnova od koje se u razmatranju svih pitanja obrazovanja i rada mesnih zajednica mora polaziti. Njenu suštinu, koristeći sva iskustva iz dosadašnjeg rada mesnih odbora i stambenih zajednica, ali imajući u vidu i nove elemente prema republičkim ustavima i opštinskim statutima, predstavlja organizovanje građana za rešavanje zajedničkih problema, obrazovanje građana za rešavanje zajedničkih problema, obrazovanje mesnih zajednica gde za to postoje neophodni uslovi, to jest na onim područjima na kojima građani pokazuju interes da svoje specifične probleme zadovoljenja svakodnevnih potreba samostalno rešavaju i da odlučuju o razvijanju svog naselja. Naravno, treba uvek imati na umu da je mesna zajednica samo jedna od samoupravnih jedinica u komuni, te je kao takva njen sastavni deo.

Ako se ima u vidu da je u celoj zemlji dosad postojalo 868 stambenih zajednica s 21.470 njihovih saveta i drugih komisija, odnosno da je funkcionisalo 11.660 mesnih odbora s 93.103 člana, ne mora se mnogo ukazivati na izuzetnu društvenu važnost usaglašavanja njihovog rada. Baš zbog toga je na opštinama i drugim društveno-političkim zajednicama i radnim i drugim organizacijama da se aktivnost novih mesnih zajednica shvati kao neophodnost našeg sistema samoupravljanja. Ukidanje Opšteg zakona o stambenim zajednicama nipošto ne znači da opštinska skupština treba da prestane da se interesuje za tu oblast društvene delatnosti. Naprotiv, koristeći ozbiljna iskustva iz dosadašnje prakse stambenih zajednica i mesnih odbora, opštinska skupština treba da organizuje nove odnose. Pri tome, treba postaviti mesnu zajednicu kao samostalan organizam društvenog samoupravljanja na čije primedbe i stavove opština treba blagovremeno i u skladu s materi-

jalnim i drugim mogućnostima da reaguje. Ovo je utoliko neophodnije danas kada su teritorijalna područja opština veoma prostrana pa je udaljenost pojedinih naselja od sedišta opštinske skupštine relativno velika. Sama ta činjenica je dovoljna za potrebu daljeg razvijanja mesnih zajednica pored ostalih zakonskih potreba koje nameću njeno postojanje kao oblik neposrednog samoupravljanja građana. Pored toga, ponegde u dosadašnjoj praksi, u odnosu na područje mesna zajednica je više izražena kao zajednica naselja, a ne kao zajednica građana koje povezuje neposredni zajednički interes. Takva rešenja sada treba preispitati, obezbeđujući građanima da se prilikom obrazovanja mesnih zajednica još jednom izjasne o njenom području, vodeći računa o mogućnostima za ostvarivanje neposrednog samoupravljanja građana.

Kroz delatnosti mesnih zajednica ubuduće će građani rešavati zajednička pitanja, prvenstveno na području standarda, obezbeđujući odgovarajuće snage i sredstva. Međutim, mesna zajednica ne mora i ne treba da se pojavljuje uvek kao isključivi organizator i neposredni nosilac određene aktivnosti, već treba da na određeni način usklađuje i podstiče delatnost radnih i drugih samoupravnih organizacija na zadovoljavanju potreba radnih ljudi i njihovih porodica. U vezi s tim i odgovarajući predlog o statusu odnosno poslovanju dosadašnjih servisa. Oni bi nastavili s radom kao radne organizacije ili bi stambene, odnosno mesne zajednice donele odluku o prestanku njihovog rada. Nikakvi kriterijumi se zato u Predlogu zakona ne utvrđuju, jer se sasvim ispravno polazi od toga da je to stvar ocene, odnosno politike u svakoj mesnoj zajednici i opštini. Pored uobičajenog dogovaranja, zauzimanja zajedničkih stavova i slično, ovo naročito dolazi do izražaja u stavu Predloga zakona da je za odluku da u mesnoj zajednici određeni servis treba da prestane s radom, potrebna saglasnost opštinske skupštine. Time se, istovremeno, obezbeđuje poštovanje interesa samog radnog kolektiva servisa.

Često se postavlja pitanje ne postoji li opasnost da pojedine mesne zajednice faktički ostanu bez sredstava za obavljanje određenih delatnosti, pošto će uskoro prestati da ostvaruju prihode iz dohotka servisa i iz stanarine i zakupnine. Negde se to pitanje postavlja i drukčije: koji izvor prihoda treba da bude osnovni — sredstva koja opština obezbeđuje iz svojih prihoda ili sredstava iz samodoprinosu građana (drugi izvori prihoda se retko pominju); zatim, da li se sredstva i iz jednog i iz drugog izvora moraju koristiti strogo i namenski i na koji način onda da se finansiraju takozvani režijski troškovi.

Mišljenja o ovome izneta su u informaciji koja je pred vama. U rešavanju ovog pitanja ne može i ne treba da postoji jedinstveno re-

šenje za sva naseljena mesta u našoj zemlji. Da li će to biti mesni samodoprinos kao što je sadržano u preporuci organizaciono-političkog veća SR Srbije, ili će budžet opštine na svoj način intervenirati ili će se naći neka druga rešenja, pitanja su koja treba da budu rešavana odgovarajućim aktima republika, opština i drugih samoupravnih organizacija. Na bazi načelnih rešenja u odnosu na ovo pitanje, koja su sadržana u republičkim ustavima i opštinskim statutima, konkretni instrumenti i rešenja zavisiće od mogućnosti i zainteresovanosti građana, radnih organizacija i komuna. To istovremeno znači da bi svaki pokušaj rešavanja pitanja prihoda saveznim zakonima stvarao nove teškoće, jer su potrebe i mogućnosti veoma različite.

Međutim, sve ovo ne znači da sada opštine treba jednostavno da prenebregnu pitanje finansiranja mesnih zajednica. Treba svakako obezbediti bar minimum finansijskih sredstava ako se hoće da ne dođe do kompromitovanja i same ideje mesne zajednice. U daljem radu treba nalaziti odgovarajuće odnose povezivanja delatnosti mesnih zajednica u interesu radnih organizacija. Kod toga polaziti od dosadašnjeg iskustva kada same radne organizacije uvide neposrednu korisnost određene delatnosti mesnih zajednica za njihove članove, i kada mesna zajednica postane neophodnost u svakodnevnom životu građana. Rešenja za ova pitanja je mesna zajednica pronalazila ne političkim pritiskom već svojom aktivnošću u zadovoljenju potreba radnih ljudi, tako da će ubuduće biti sve više afirmisana.

Zbog toga, Predlog zakona ima polaznu misao da obrazovanje mesnih zajednica predstavlja ozbiljnu analizu u pogledu utvrđivanja područja, potreba i mogućnosti njihovog zadovoljenja kroz delatnost mesne zajednice, što zahteva nešto duži rok prilagođavanja sadašnjeg stanja novim odnosima. Zato predloženi zakon ima u vidu da bi u tom roku nastavile s radom postojeće stambene zajednice i da bi se na njih primenjivale odredbe dosadašnjeg Zakona o stambenim zajednicama, ako republičkim propisima nije drukčije određeno. Slična su i rešenja u odnosu na dosadašnji prihod stambenih zajednica iz stanarine i zakupnine, i u odnosu na obrazovanje i rad mirovnih veća.

Nesumnjivo je i pravo mesnih zajednica na samoorganizovanje, to jest pravo da samostalno utvrđuju svoju unutrašnju organizaciju i metod rada, saglasno svojim konkretnim zadacima. Odlučujuće je ispunjavanje zahteva da i organizacija mesnih zajednica mora biti podređena ostvarivanju neposrednog samoupravljanja i da se oslanja u osnovi na već postojeće forme socijalističke demokratije. Istovremeno treba voditi računa o tome da ne mora i ne treba o svemu onome o čemu građani odluče donositi i formalno odgovarajuće zaključke i izvršavati

ih preko stalnih organa i tela, jer se to, veoma često, može uspešnije činiti preko ad hoc formiranih tela, odnosno grupa građana.

I pitanje odnosa mesne zajednice prema drugim faktorima veoma je značajno. Opštinski organi, a posebno opštinska skupština zainteresovani su i, verujem, pružiće određenu pomoć u razvoju mesnih zajednica. To treba da bude njihova stalna briga, ali treba suzbijati tendencije prenošenja na mesne zajednice poslova i ovlašćenja iz nadležnosti opštinskih organa koji u sebi sadrže i elemente političke vlasti. Jer, ma koliko razvijamo mesnu zajednicu kao organizam samoupravljanja moramo biti striktni u prenošenju poslova političke vlasti na nju. Naravno, sve to ne znači da mesna zajednica neće imati dovoljno polje za razvijanje delatnosti. Odnos između mesnih zajednica i radnih organizacija treba da bude zasnovan samo na međusobnoj saradnji i zainteresovanosti za zajedničko rešavanje određenih pitanja. Pored toga, treba i dalje jačati funkcije mesne zajednice kao saveta potrošača, jer se suštinska funkcija toga saveta ovim zakonom ne ukida. Isto tako, treba obezbediti i određene oblike informisanja građana o radu mesnih zajednica.

Predloženi zakon o servisima dosadašnjih stambenih zajednica je krupno rešenje. Kao što je poznato, bilo je i dobrih a bilo je i loših servisa. Svakako, teškoće u radu servisa stambenih zajednica proizlaze iz toga što su oni stvarani bez dovoljnog proučavanja pitanja sredstava, stručnih kadrova i slično. Osnovno i najglavnije u predloženom zakonu jeste pretvaranje servisa stambenih zajednica u radne organizacije. Naravno, kod konkretnog sprovođenja ovog stava treba voditi računa o tome da ne postanu preduzeća određene dosadašnje delatnosti kao što su dečja obdaništa i slično. Radi se o tome da servisi dobiju određenu samostalnost. Međutim, ovim »izvlačenjem« servisa iz stambenih zajednica ne znači da treba briga o njihovom razvoju da prestane, jer servisi i dalje ne menjaju svoju namenu, već će i dalje služiti za zadovoljenje potreba građana. Razumljivo, i takozvano pravo osnivača i dalje ostaje.

Zbog svega ovoga, opštine odnosno mesne zajednice treba i dalje da osnivaju nove servise odnosno da spajaju, razdvajaju, to jest vezuju s odgovarajućim delatnostima sadašnje servise. Ovo utoliko pre što opštine i sada imaju prilična ovlašćenja prema organizacijama iz oblasti komunalnih službi. Može se pretpostaviti, čak da će naše buduće zakonodavstvo, za ovakva preduzeća gde je interes društvene zajednice izraženiji, uvoditi element takozvanog posebnog društvenog interesa i u upravljanju preko građana i društvenih predstavnika. No, to je pitanje koje treba da reši naše buduće zakonodavstvo.

Sada kada je u potpunosti oslobođena inicijativa uži društveno-političkih zajednica i

opšte svih zainteresovanih faktora za izgradnju mesnih zajednica, postoje svi neophodni preduslovi da se u cilju potpunog oformljenja, uvođenja u život i daljeg razvijanja mesnih zajednica učini sledeće:

Prvo. U praksi intenzivnije pristupi organizovanju mesnih zajednica tamo gde za to postoje potrebe i uslovi. Ovo je sada neposredan zadatak, ali se njegovom ostvarivanju mora pažljivo pristupiti poštujući sve uslove i specifičnosti koje proizlaze iz karaktera pojedinih naselja. To treba shvatiti i kao neposredan zadatak dalje izgradnje komunalnog sistema i društvenog samoupravljanja u opštini i obezbediti pružanje odgovarajuće pomoći na svim nivoima.

Drugo. Nastaviti i dalje razvijati započeti rad na izradi i donošenju statuta mesnih zajednica koji moraju biti realan izraz osobenosti mesnih zajednica i njihovih konkretnih potreba, a, pored toga, i što sažetiji i jednostavniji akt, kojim, u ovom momentu, možemo regulisati da se statutima mesnih zajednica regulišu u prvom redu osnovna pitanja. Ovo zahteva angažovanje odgovarajućih društveno-političkih snaga, naročito u komunama, i to u prvom redu opštinske skupštine, a zatim i u srezovima i republikama.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Reč ima poslanik Marija Vogrič.

Marija Vogrič (Izborna jedinica Koper):

U svojoj diskusiji izneću nekoliko iskustava i problema u radu mesnih zajednica.

Proces formiranja je u našem srezu, kao i u drugim krajevima Slovenije, praktično započeo s prvim diskusijama o Prednacrtu saveznog i republičkog ustava. Već tada u raspravama iznikle su mnogo ideje i predlozi o tome kako treba da izgleda mesna zajednica. Možemo ustanoviti da je mnogo stavova bilo realizovano već u statutima komuna i statutima onih mesnih zajednica koje su ih donele, a mnoge stvari ostale su otvorene kao dugoročni zadaci. Ovde mislim naročito na sadržajnu orijentaciju mesnih zajednica, koja se još nije do kraja iskristalizovala, što je sasvim razumljivo.

Prema najnovijim podacima na području našeg sreza delovaće 156 mesnih zajednica. Utvrđivanje teritorijalnog okvira za njihovo formiranje nije imalo obeležja jedinstvenih rešenja, ali je ipak baziralo na nekim zajedničkim polaznim tačkama, o kojima je reč i u materijalu za današnju sednicu:

1. Formiranje mesne zajednice treba da bude rezultat volje i odluka građana, jer je u pitanju organizacija koju oni postavljaju zbog izvršavanja zadataka za koje su direktno zainteresovani. Administrativni pristup formiranju mesnih zajednica ne bi bio u skladu s njihovom prirodom.

2. Mesne zajednice u principu treba da budu građanima što bliže da bi na taj način imale što veću mogućnost neposrednog uticaja na bitne elemente njihovog rada. Ali, tu ne može biti nikakvog šabloniziranja ni ukalupljenosti.

Izuzev dve opštine, gde su građani odlučili da će zadatke mesne zajednice izvršavati odbor Socijalističkog saveza, mesne zajednice će pokrivati celu teritoriju komuna. Kod utvrđivanja područja preovladavale su dve orijentacije koje su bile i u praksi primenjene: negde su se oslonili na nekadašnje mesne odbore, a negde su, pak, bile rezultat materijalnih uslova, imajući u vidu, pre svega, privrednu aktivnost mesne zajednice. Pokazalo se da je u pojedinim primerima zbog toga došlo do preglomaznih mesnih zajednica, što je ujedno značilo odstupanje od principa što neposrednijeg uticaja građana na njihov rad.

Organizacije Socijalističkog saveza, koje su bile bar do sada osnovni nosilac rada oko formiranja mesnih zajednica u nas, donošenja njihovih statuta i slično, smatraju da bi se građani lakše odlučivali za teritoriju mesnih zajednica kada bi raspolagali programom razvoja pojedinih područja komune (koje centre treba razvijati u prvom planu, kakva će biti migraciona strujanja, kakve silnice povezivanja naselja koncentracije stanovništva, što je važno naročito za sedišta mesnih zajednica, koja će zbog uticaja privrednog razvitka višemanje stagnirati i tako dalje). Takvih programa, na žalost, danas nemamo. Zato se ponegde oduševljavaju za teritorijalne suviše male mesne zajednice, koje, zaista, više zadovoljavaju princip demokratičnosti, ali je jasno da preterana usitnjenost može naškoditi, na primer, kad ni u dužem periodu ne bude društveno perspektivna.

Planiranje, o kojem sam govorila, i u kome bi mesna zajednica morala biti što aktivniji faktor, bez sumnje predstavlja osnovni zadatak opštinskih skupština na tom području i postaje sve aktuelnije s obzirom na pripremanje sedmogodišnjih programa. Slažem se s tim da bi i mesna zajednica morala imati svoj godišnji plan rada kojim bi se uključivala u razvojni program opštine. Finansiranje tog programa sa strane komune predstavljalo bi, pored namenskih sredstava opštine za finansiranje posebnih zadataka mesne zajednice, pored doprinosa građana i radnih organizacija i drugih vrsta prihoda, jedan od najznačajnijih, u mnogim slučajevima čak i najznačajniji izvor sredstava mesne zajednice za izvršavanje njenih zadataka. Može se reći da se priličan deo predstavničkih tela komuna, bar u toj fazi, previše zadovoljio time što je statutima rešio nekoliko osnovnih pitanja postojanja mesnih zajednica. Doduše, i u nas je bilo statuta koji su u početku predviđali obaveze mesne zajednice da pomaže organima opštine kod sprovođenja saveznih i republičkih propisa i tuma-

čenja mera opštinske skupštine. Takve odredbe kasnije su odbačene.

Slabosti statuta su i u tome što su se previše ograničili na organizaciona rešenja, a premalo usmeravaju sadržinu rada mesnih zajednica. Predstavnički organi komuna su posle donošenja statuta dalja zbivanja više-manje prepustili svome toku i tako prebacili brigu na političke organizacije, iako znaju da će mesne zajednice vršiti zadatke, koji su u suštini zadaci opštine. Tako nisu znali dovoljno iskoristiti pozitivno raspoloženje građana, njihov interes za rad tih samoupravnih zajednica, interes koji je bio očigledan već od samog početka. Imajući u vidu te slabosti, smatram da bi bila na mestu preporuka predstavničkim organima u komunama da aktivno prate rast, i razvitak mesnih zajednica, da im stručno i materijalno pomažu i da se sadržajno više udubljuju u njihov rad. Mislim da bi bilo od velike koristi kad bi ta problematika, isto tako kompleksno, što pre došla na dnevni red sednice opštinskih skupština. Razume se ne ide se za tim da se na bilo koji način i bilo u kojem pravcu pokuša nametnuti recept, jer se zna da će postojati razlike u delokrugu, obimu i sadržini rada mesnih zajednica, zavisno od konkretne društvene sredine, u kojoj će neka od njih delovati.

U kompleksu pitanja, koja se prepleću oko mesnih zajednica, sigurno je najinteresantnije kakav treba da bude sadržaj njihovog rada. Danas u praksi oseća se da se mesne zajednice bave onim problemima koji najjače pritiskuju građane, odnosno materijalne potrebe građana i domaćinstava. Ali, baš ovo ih suviše operativno angažuje kod osnivanja i rukovođenja servisnim radnjama i rešavanja konkretne komunalne problematike materijalne prirode.

Istina je da tim akcijama mesne zajednice uspevaju da najviše mobilišu građane da ne stoje skrštenih ruku i gledaju sa strane. Ali, danas se na terenu već postavlja pitanje da li takva orijentacija na privrednu aktivnost može ostati trajni glavni zadatak mesnih zajednica. Šta će biti onda kad bude privreda osposobljena da redovnim ekonomskim putem zadovoljava te potrebe (servisne službe i tome slično), kad budemo postupno, ipak, skinuli s dnevnog reda najrazličitije, danas još akutne komunalne probleme? Za sve ovo se više nego ikada pre otvaraju realne perspektive zbog naše smelije orijentacije na poboljšanje životnog standarda.

Preovlađuje mišljenje i uverenje da je osnovna perspektiva mesnih zajednica u nečem drugom: u organizaciji i davanju inicijativa i ponegde i konture dečije zaštite, u odgoju građana uopšte, u brizi za organizovan način života i razvitak najrazličitijih aktivnosti, koje su u njihovom interesu (aktuelna je, na primer, akcija za stvaranje društvenih centara); dalje, u brizi za odmor i razonodu, za adaptaciju novo doseljenog stanovništva na prilike u stambe-

nom naselju, jer je od toga u velikoj meri zavisna njegova radna sposobnost, društvena aktivnost i fizičko i psihičko zdravlje; u raznim oblicima rada s ostarelim i iznemoglim ljudima, u blagovremenom otkrivanju i rešavanju socijalnih problema itd. Ukratko, perspektive su u razvijanju svega onoga što čoveka vezuje s bližom zajednicom.

Takva mesna zajednica, u kojoj će postupno u prvi plan rada dolaziti pomenute potrebe radnog čoveka, sigurno je društveno uslovljena i nužna, a mesna zajednica, s obeležjem kojeg ima danas još u praksi, po mišljenju mnogih, samo je prelaznog značaja. Pri tome, ne mogu se izuzimati mesne zajednice na selima, iako će tu još izvesno vreme osnovni pokretač aktivnosti biti izgradnja komunikacija i slično.

Sociološka istraživanja ukazuju da su danas za veće gradove značajne naročito dve pojave: psihička i fizička izolacija, ta velika anonimnost ljudi. Međusobne veze se ne uspostavljaju uprkos gustoj naseljenosti. Ljudi se sve manje susreću, sve manje druže. Način rada, tempo, jednostrani interesi i sve veće podređivanje materijalnim uslovima vode ka dehumanizaciji jednog dela stanovništva. I baš u borbi za — naglašava se u poslednje vreme u tim diskusijama — vezivanje ljudi za velike porodice, u veće zajednice sa socijalističkim kvalitetima je dublji smisao mesnih zajednica.

Uz to treba još podcrtati da će preorijentacija s materijalno zanatskog koncepta na socijalno-društveni aspekt, odnosno da će takve sadržine rada biti onaj dinamični faktor koji će u krajnjoj liniji kasnije određivati i organizacione forme, promene u fizionomiji i teritoriji pojedine mesne zajednice.

Kad stvari tako posmatramo, postavlja se odmah pitanje kakav bi onda trebalo da bude odnos mesnih zajednica da bi zadovoljavao potrebe građana? Praksa u nas potvrđuje pravilnost stavova koje obuhvata i materijal. Do sada smo aktivnost mesnih zajednica rado merili po broju servisa koje su organizovale. To je vodilo tome da broj servisa raste, ali nedovoljno tehnički opremljenih, slabog kadrovskog sastava, uslova, obima rada itd. Odnosi između mesnih zajednica i servisa bili su u mnogim primerima takvi da su kočili razvitak samoupravljanja u radnim kolektivima servisa, prouzrokovali stagnaciju uslužne delatnosti i omogućavali birokratsku samovolju pojedinaca. Čitav niz boniteta kojima je društvo htelo olakšati razvoj servisnih radnji, izrodilo se u iskorišćavanju tih olakšica.

Međutim, već prva iskustva uvođenja samoupravljanja i podele prema radu na području servisne delatnosti pokazuju vidne rezultate u kvalitetu usluga, snižavanju cena i porastu ličnih dohodaka bez povećanja zaposlenih, samo uz bolju organizaciju rada. To potvrđuje činje-

nicu da je na području razvitka servisnih delatnosti moguć samo jedan pravac: normalizacija položaja servisnih radnih organizacija u skladu s čitavim našim privrednim i društvenim sistemom. I na tom području moraćemo dati više mesta ekonomskim kategorijama od organizacije rada do produktivnosti.

Iskustva nas uče da pokrivanje deficita u uslužnim delatnostima, pokrivanje potreba građana danas više nije moguće rešavati na primitivan način. Za primer navodim da je u više opština našeg sresa u praksi već prihvaćen drukčiji koncept u odnosu na servisne službe. Mesne zajednice se sve više pojavljuju kao nosioci inicijative da bi postojeće radne organizacije u industriji, trgovini i zanatstvu, koje deluju u njihovim komunama ili van njih, proširile svoju poslovnu aktivnost na deficitarna područja i pokrile određenu okolinu mrežom svojih servisa. To znači da se kroz mesnu zajednicu građani javljaju kao potrošači i zahtevaju koje javne službe treba razvijati u cilju poboljšanja životnih uslova. Ima i primera da se nekadašnji servisi mesnih zajednica vezuju za druge privredne organizacije i formiraju kao njihove organizacione jedinice, ili se prave ugovori s privatnim zanatskim sektorom itd. Ima komuna gde su, kao prvi korak, ujedinili sve servise mesnih zajednica na svojoj teritoriji u jednu celinu da bi tako stvorili uslove za izjednačavanje društveno-ekonomskog položaja zaposlenih u pogledu prava samoupravljanja, podelu prema radu i brige za proširenu reprodukciju. Kvalitetne promene beležimo i u poslovanju privrednih organizacija, koje će izdržavati stambeni fond u društvenoj svojini po ekonomskim principima.

Svi ti novi odnosi koji se formiraju negde brže, a negde sporije, zavisno od materijalnih uslova i organizovane akcije svesnih snaga, našli su odraz i u statutima mesnih zajednica. Jasno je da progresivne odredbe u njima same po sebi još ne garantuju i uspešan rad mesnih zajednica. To će se postići samo skladnim delovanjem svih zainteresovanih faktora a pre svega građana, opštinskih skupština i društveno-političkih organizacija.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Reč ima poslanik Husein Dupanović.

Husein Dupanović (Izborna jedinica Bihać):

Da bi mjesna zajednica mogla uspešno da vrši funkciju samoupravne organizacije građana u oblasti zadovoljavanja njihovih svakodnevnih životnih potreba, nužno je da joj se objezbede daleko stabilniji izvori finansiranja nego što je to bilo do sada. Ustavi socijalističkih republika utvrdili su osnovne izvore prihoda mjesnim zajednicama, a opštinski statuti ih pobliže određuju. Osim toga, daljna razrada materijalne baze mjesne zajednice trebalo bi da nađe svoju

konkretizaciju u samim statutima mjesnih zajednica u zavisnosti od specifičnih prilika, konkretnih potreba, želja i materijalnih mogućnosti građana, komune i ostalih zainteresovanih društvenih činilaca.

Prema do sada iskristalisanim stavovima postoje uglavnom tri osnovna izvora finansiranja mjesnih zajednica, i to:

- vlastita sredstva građana,
- sredstva radnih organizacija na osnovi odluke njihovih organa upravljanja, i
- sredstva komune.

Ono što naročito treba istaknuti jeste problem mobilizacije vlastitih sredstava građana u finansiranju mjesne zajednice. Građani su do sada više simbolično učestvovali u stvaranju materijalne baze mjesne zajednice, iako ne bismo mogli tvrditi da kod njih ne postoji raspoloženje da i vlastitim sredstvima učestvuju u finansiranju aktivnosti svojih mjesnih zajednica naročito u velikim gradovima i industrijskim centrima gdje imamo punu zaposlenost stanovništva, a, takođe, i u selima u kojima su i do sada odvajana znatna sredstva građana za finansiranje aktivnosti ranijih mjesnih odbora.

Kao drugi izvor finansiranja mjesnih zajednica jesu sredstva radnih organizacija na osnovi odluke njihovih organa upravljanja. Ovdje treba istaknuti da se ne radi o pomoći radne organizacije mjesnoj zajednici, nego da one imaju ne samo moralnu obavezu nego i materijalni interes da svojim sredstvima finansiraju određene aktivnosti mjesnih zajednica na planu podizanja standarda neposrednih proizvođača. Jer, problemi unapređenja proizvodnje i produktivnosti ne mogu se rešavati samo u fabrici nego i tamo gdje neposredni proizvođač živi (reprodukcija radne snage i rekreacija).

I, najzad, komune bi, isto tako, trebalo da s daleko većim sredstvima učestvuju u finansiranju mjesnih zajednica nego do sada. Ovo zbog toga što opština vrši svoju funkciju, između ostalog, i preko mjesne zajednice u oblasti standarda, pa je nužno da joj se odvoji i dio sredstava opštine. Do sada je bilo dosta opština koje nisu u poslednje dvije godine nikako učestvovala u finansiranju svojih mjesnih zajednica (primjera radi navešću da oko 48% opština u Bosni i Hercegovini u 1961. i 1962. godini uopšte nije odvajalo nikakva sredstva za finansiranje mjesnih zajednica). Ovo se ubuduće ne bi moglo tolerisati bez obzira na ekonomsku razvijenost pojedinih opština.

Prilikom razmatranja obezbjeđenja stabilnije materijalne osnove mjesne zajednice nužno je poći od toga šta finansirati: mjesnu zajednicu kao instituciju ili konkretne akcije koje preduzima mjesna zajednica. Ako pođemo od toga kakva je funkcija mjesne zajednice u oblasti standarda građana, onda bi trebalo da izdvojena sredstva mjesnoj zajednici budu isključivo

namjenskog karaktera, s tim što bi se iz tih sredstava trebalo da pokriju najnužnije potrebe za administrativne i druge poslove.

Iz dosadašnje prakse znamo da su naročito u ranijim mjesnim odborima mobilisana znatna vlastita sredstva građana za zadovoljavanje njihovih svakodnevnih potreba u neurbaniziranim područjima i da je to, u stvari, bio glavni i odlučujući izvor njihovog finansiranja.

Pored načina mobilizacije vlastitih sredstava građana i radnih organizacija nameće se i pitanje u kojem vidu bi trebalo izdvajati sredstva opštine za potrebe finansiranja mjesne zajednice. Već je naprijed ukazano da ta sredstva treba da budu namjenskog karaktera, ali ih ne bi trebalo izdvajati u vidu dotacije nego na taj način da se društvenim planom svake godine utvrdi dio sredstava za potrebe finansiranja mjesne zajednice, a na bazi godišnjeg programa rada koji bi trebalo, u stvari, da predstavlja daljnu razradu i konkretizaciju društvenog plana komune u oblasti standarda.

S obzirom da će ukidanje Opšteg zakona o stambenim zajednicama biti ukinuti i neki prihodi mjesne zajednice, nužno je već sada da se u opštinama prilikom formiranja novih i konstituisanja postojećih mjesnih zajednica odmah utvrde spomenuti izvori prihoda, inače bi u protivnom mjesna zajednica bila osuđena i dalje na životarenje. Pored navedenih izvora mjesna zajednica treba da bude inicijator i pokretač mobilizacije i ostalih izvora finansiranja koji mogu da doprinesu stvaranju stabilnije materijalne baze mjesne zajednice (sredstva društvenih službi koja su namjenjena za potrebe standarda).

Razumije se da ne bismo smjeli ići tom linijom da se utvrde jedinstveni kriterijumi o visini pojedinih prihoda, budući da ni sve mjesne zajednice neće djelovati pod jednakim uslovima. Koliko će koji od ovih izvora učestvovati u ukupnim prihodima mjesne zajednice ovisiće od interesa građana, radnih organizacija i komune, a o tome bi donosili odluku sami građani, opštinska skupština i organi upravljanja radne organizacije.

S obzirom da je mjesna zajednica jedna od najmlađih samoupravnih organizacija u komuni, razumljivo je da ne bismo mogli pretendovati na to da već sada definitivno iznađemo sve moguće izvore finansiranja, nego treba računati da će i sama praksa dati odgovor na mnoga pitanja koja još nisu riješena u ovom pogledu.

Ako se u komunama što prije zauzmu konačni stavovi o ovim pitanjima, ubrzaćemo proces organizovanja mjesnih zajednica budući da je još neriješeno pitanje njihovog finansiranja jedan od razloga njihovog sporog osnivanja.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Ima reč poslanik Vaso Ostojić.

Vaso Ostojić (Izborna jedinica Koprivnica):

Druže predsjedniče, drugarice i drugovi poslanici. Prijedlog zakona o prestanku važenja Općeg zakona o stambenim zajednicama, između ostalog, utvrđuje da do osnivanja mjesnih zajednica, postojeće stambene zajednice nastavljaju s radom, ali najduže do 31. marta 1965. godine.

Iz ove odredbe indirektno proizlazi da je nužno do kraja marta iduće godine osnovati i organizirati rad mjesnih zajednica koje će preuzeti izvjesne poslove dosadašnjih stambenih zajednica u gradu i odgovarajuće poslove dosadašnjih mjesnih odbora u seoskim naseljima.

Obzirom da su statuti općina doneseni i da je već osnovano niz mjesnih zajednica, koje su u svojim statutima razradile odredbe općinskih statuta o mjesnim zajednicama i počele ih provoditi u praksi, to već danas imamo izvjesna iskustva koja omogućuju zauzimanje određenih stavova i ubrzanje osnivanja još neosnovanih mjesnih zajednica.

Činjenica je, da od razrade ustavnih načela o mjesnim zajednicama pa sve do danas ima niz pitanja oko osnivanja, organizacije, zadatka, financiranja i rada mjesnih zajednica koja se različito objašnjavaju, shvaćaju, i reguliraju u statutima općina i statutima mjesnih zajednica i različito primjenjuju u praksi.

Smatram, da sva ta sporna pitanja ne bi smjela biti kočnica ubrzanja osnivanja mjesnih zajednica, jer će samo život i rad mjesnih zajednica potvrditi ili odbaciti pojedina shvaćanja i stavove.

Neodloživost osnivanja i organizacije rada mjesnih zajednica proizlazi iz samog Ustava i statuta općina, po kojem prava i dužnosti općine vrše mjesne zajednice kao samoupravne zajednice građana na određenom području, u kojima oni neposredno ostvaruju samoupravljanje u onim djelatnostima što služe neposredno zadovoljavanju potreba radnih ljudi i njihovih porodica.

Osnova od koje moramo polaziti pri osnivanju i organizaciji rada mjesnih zajednica utvrđena je ustavnim načelima koja su razrađena u statutima općina.

Međutim, veoma je važno da se prilikom prilaženja razmatranju uvjeta za osnivanje, organizaciju i rad mjesnih zajednica, stalno imaju u vidu odredbe Ustava, koje mjesne zajednice utvrđuju kao samoupravnu zajednicu građana koja predstavlja oblik i način upravljanja društvenim poslovima izvan organizacije državne vlasti. U tom smislu mjesnu zajednicu treba gledati kao deatizirani organizam u kojem sami građani neposredno upravljaju određenim poslovima od zajedničkog interesa za mjesto, odnosno naselje, a čitavom svojom djelatnošću izgrađuju, učvršćuju i dalje razvijaju socijalističke društvene odnose karakteristične za sadašnji stepen našeg društvenog razvoja.

Radi takvog karaktera mjesne zajednice nužno je, da građani sami osjete potrebu za osnivanjem mjesne zajednice, i da na principu dobrovoljnosti i samoodlučivanja utvrde područje koje treba obuhvatiti mjesna zajednica, njene zadatke, potrebna sredstva, organe i način njihovog zajedničkog rada na izvršavanju utvrđenih zadataka. Samo takvo prilaženje osnivanju i organizaciji rada mjesnih zajednica može osigurati njihovo egzistiranje i suzbiti razne slabosti i shvaćanja koja već sada u početku idu tako daleko, da mjesnu zajednicu ponegdje smatraju kao neku najnižu stepenicu u organizaciji vlasti ili organa državne uprave.

Ove pojave najvjerojatnije proizlaze iz nedovoljnog objašnjavanja građanima mjesta i uloge mjesnih zajednica kao nužne društvene institucije u njihovom naselju, u kojoj se dogovaraju i odlučuju o pitanjima od neposrednog interesa, koja na bazi međusobne solidarnosti i mogućnosti organizirano i svjesno izražavaju.

Samo onda kada građani shvate mjesnu zajednicu kao svoju tvorevinu preko koje i putem koje imaju mogućnost da udruže svoje snage i sredstva u rješavanju neposrednih zajedničkih društvenih potreba, — za čije obavljanje nije više potrebno prisustvo vlasti — može doći do efikasnog, neposrednog i samostalnog rada mjesne zajednice, razvijanja i izgradnje novih socijalističkih društvenih odnosa u mjesnoj zajednici.

Uzrok za nesistematsko, a ponegdje i površno prilaženje osnivanju i reguliranju organizacije i rada mjesnih zajednica, kroz statute i druge akte, nalazimo u pojedinim općinama koje su žurile i forsirale formalno osnivanje mjesnih zajednica i donošenje njihovih statuta.

Brzina i površnost bez jasne orijentacije, bez izučenih i usvojenih stavova građanima i drugim društvenim faktorima, po osnovnim pitanjima organizacije i rada mjesnih zajednica nužno vodi u formalizam, a time i do nedovoljne aktivnosti građana kako u stvaranju, tako i u radu mjesnih zajednica.

Smatram, da bi sada u svakoj općini na osnovi postojećeg stanja trebalo sagledati i sumirati sva pitanja koja su vezana za osnivanje, organizaciju i rad mjesnih zajednica i da se na osnovi toga stanja naprosto izradi jedan program za osnivanje, u koliko nisu osnovane, i organizaciju rada mjesnih zajednica u čije ostvarenje treba uključiti sve građane i odgovarajuće društveno-političke faktore.

Obzirom na važnost statuta i unutrašnju organizaciju mjesnih zajednica posebno želim da iznesem neka pitanja koja se u praksi različito tretiraju i primjenjuju.

Donošenjem statuta općina, Prijedlogom zakona o prestanku važenja Općeg zakona o stambenim zajednicama, kao i predstojećim donošenjem zakona o mirovnim vijećima i eventualno zakona koji bi regulirao osnovna pitanja rada

savjeta potrošača stvaraju se svi potrebni formalno-pravni i drugi uvjeti za izgradnju mjesnih zajednica.

Statuti općina različito su po opsegu regulirali način osnivanja mjesnih zajednica i njihove zadatke, ali te razlike nisu tako velike da bi mogle bitno utjecati na razvoj ove društvene institucije i nema zapreke za njihov razvoj, ako se ispune i ostale društveno-političke pretpostavke za njihov rad.

Opća orijentacija u pogledu sadržaja statuta mjesnih zajednica data je u Ustavu. Prema članu 149. Ustava SR Hrvatske, statutom mjesne zajednice, u skladu sa statutom općine, utvrđuje se organizacija, poslovi i način rada mjesnih zajednica. Prema tome, ustavno pravo mjesnih zajednica da samostalno reguliraju sva svoja pitanja organizacije i rada u skladu sa statutom općine, otvara široke mogućnosti građanima da statutom mjesnih zajednica i drugim općim aktima konkretiziraju, ovisno o potrebama, prilikama i mogućnostima, svoje područje djelatnosti, zadatke, organizaciju, način izvršenja zadataka i način osiguranja, odnosno raspolaganja sredstvima potrebnim za izvršenje zadataka.

Obzirom na veliku raznolikost u razvoju pojedinih mjesnih zajednica u općini i potrebu da statuti mjesnih zajednica utvrde osnovne i specifične zadatke određene mjesne zajednice, ovisno o potrebama i mogućnostima i odrede odgovarajuću organizaciju i način izvršenja tih zadataka koji će odgovarati shvaćanjima, životnim potrebama i praksi, nužno je odbaciti pokušaje stvaranja i serviranja građanima stručno-tipskih statuta.

Radi pravilnog prilaženja izradi statuta mjesnih zajednica potrebno je prethodno utvrditi tko sve i kako treba učestvovati u njihovoj izradi, pri čemu primarnu ulogu moraju imati građani i njihove organizacije, a sekundarnu stručne i druge službe, koje na indirektnan način treba da pomažu proučavanje okolnosti važnih za izradu statuta i formuliranje odgovarajućeg materijala za sadržaj statuta. Samo takav pristup omogućava izradu solidnih statuta, koji će biti trajna osnova za aktivnost građana i njihovih organizacija u unapređivanju života i rada u mjesnoj zajednici.

Neosporno je, da pri izradi statuta mjesnih zajednica treba početi od utvrđivanja konkretnih zadataka ili poslova kojima će se baviti svaka pojedina mjesna zajednica na području općine, u okviru općih zadataka koji su utvrđeni kao zadaci mjesnih zajednica u statutu općine. Kod utvrđivanja zadataka, odnosno poslova mora se uzeti u obzir niz faktora, kao što su: karakter naselja koja čine područje mjesne zajednice, stepen razvoja društvenih odnosa, službe koja posluje na tom području i kojima se zadovoljavaju određene potrebe građana, svijest građana,

dosadašnja iskustva mjesnih odbora u selima, odnosno stambenih zajednica u gradu itd.

Neposredni, odnosno posredni zadaci mjesnih zajednica koji će se unositi u statut, prvenstveno ovise o društveno-ekonomskoj razvijenosti svake pojedine mjesne zajednice. Zato se kao poseban problem postavlja rad mjesnih zajednica u razvijenim mjestima i gradovima u odnosu na seoska i nerazvijena naselja. Naime, što je veća razvijenost specijaliziranih službi i organizacija, neposredna djelatnost mjesnih zajednica svodi se više na sagledavanje određenih problema, davanje inicijative i prijedloga i traženja od odgovarajućih službi da same ili u zajednici s mjesnom zajednicom rješavaju određena pitanja od važnosti za zadovoljavanje potreba svakodnevnog života porodice, domaćinstva i radnog čovjeka uopće. I obratno, u nerazvijenim mjesnim zajednicama neposredna aktivnost mjesnih zajednica jača ovisno o stupnju nerazvijenosti, tako da će biti slučajeva gdje to potrebe zahtijevaju da organi mjesne zajednice neposredno organizuju i vode određene djelatnosti. U ovim slučajevima treba nastojati da se takove neposredne djelatnosti postepeno prenose na odgovarajuće službe ili postepeno osamostaljuju prema uslovima razvoja pojedine mjesne zajednice.

U svrhu izvršavanja utvrđenih zadataka mjesnih zajednica, statuti općina su utvrdili osnove organizacije mjesnih zajednica, prepunjavajući statutima mjesnih zajednica da detaljnije utvrde strukturu, način izbora, njihova prava, dužnosti, međusobne odnose i drugo.

Obzirom na različita gledanja na ulogu, zadatke, finansiranje i izvršenje tih zadataka, došlo se je u praksi i do različitih stavova u formuliranju unutrašnje organizacije samoupravljanja u mjesnim zajednicama koja pokazuje težnju ka pretjeranom institucionaliziranju, to jest utvrđivanju složenog mehanizma raznih organa i njihovih tjela (zbor birača, savjet, izvršni odbor, komisija za materijalno-finansijsko poslovanje, seoski odbori, razne komisije, sekretarijat, sekretar i slično).

Prema Ustavu SFRJ »u mjesnoj zajednici kao samoupravnoj zajednici građana seoskih i gradskih naselja, građani neposredno ostvaruju samoupravljanje u oblasti djelatnosti što služe neposredno zadovoljavanju potreba radnih ljudi i njihovih porodica« (član 104). To znači da je osnovna i bitna karakteristika mjesne zajednice neposredna samoupravnost, to jest takav vid upravljanja koji radnim ljudima omogućuje da o svojim svakodnevnim potrebama neposredno i zajednički odlučuju.

Samo takovo neposredno samoupravljanje u mjesnoj zajednici može da oslobodi društvene i materijalne snage u stvaranju boljih uslova života radnih ljudi i oslobodi čovjeka i društvo od raznih utjecaja sa strane. Da bi se to postiglo, samoupravljanje i unutrašnja organizacija mje-

snih zajednica treba da budu odraz stvarne sadržine i veličine zadataka, odnosno poslova koje građani rješavaju u međusobnim odnosima da bi zadovoljili svoje svakodnevne potrebe. To znači, da unutrašnja organizacija mjesne zajednice treba biti takova, da omogući što neposrednije samoupravljanje građana i što jednostavnije, efikasnije i ekonomičnije izvršavanje zadataka od zajedničkog interesa.

Do sada izrađeni statuti mjesnih zajednica obično nedovoljno razrađuju neposredno učešće građana u rješavanju zajedničkih problema u mjesnoj zajednici. Obično imamo ovakve formulacije: »Prava i dužnosti mjesne zajednice utvrđene ovim statutom i drugim aktima vrše građani neposredno na zboru birača i putem drugih oblika neposrednog odlučivanja«. Zatim se nabrajaju poslovi koji se obavljaju na zboru birača i konačno se stavlja odredba: »Određena prava i dužnosti utvrđena ovim statutom vrši savjet i drugi organi mjesne zajednice«.

Ima pokušaja da se zbor birača definira kao »najviši organ« mjesne zajednice što smatram nepravilnim. Zbor birača je oblik neposredne demokracije u okviru našeg društveno-političkog sistema, čije odluke po nizu pitanja su obavezne za izvršavanje, a iza nekih stoje i sankcije. On ima svoju propisanu proceduru i tehniku sazivanja i odlučivanja. Konačno, na njemu odlučuju samo građani koji imaju 18 i više godina života. Prema tome, zbor birača ima izvesna obilježja koja bi se u tom slučaju dala i mjesnoj zajednici, a to se u izvjesnom smislu protivi razvijanju novih društvenih normi i odnosa među građanima i sužava bazu neposrednog samoupravljanja u mjesnoj zajednici.

Konačno, zbor birača je i ostaje osnovni instrument neposredne demokracije i osnovni oblik neposrednog odlučivanja u zajedničkim društvenim poslovima bez obzira na postojanje i nepostojanje mjesne zajednice i bez obzira na to, da li se radi o poslovima koji su od interesa za mjesnu zajednicu, ili općinu i širu društvenu zajednicu. Radi toga zbor birača treba shvatiti samo kao jedan oblik neposrednog odlučivanja u poslovima mjesne zajednice, a ne kao najviši organ u mjesnoj zajednici.

Ako počemo od toga, da je zbor birača samo jedan od oblika neposrednog odlučivanja u zajedničkim društvenim poslovima možemo doći do zaključka, da građani mogu i na raznim drugim sastancima neovisno o starosti i njihovoj organizaciji ili u okviru određene organizacije (društvo »Naša djeca«, organizacija »Crvenog križa« itd.) neposredno raspravljati i odlučivati o poslovima od zajedničkog interesa, ili bolje rečeno o poslovima i zadacima mjesne zajednice. Ako građani te dogovore i odluke realizuju na principu dobrovoljnosti i međusobne solidarnosti onda možemo do kraja konstatirati da zbor birača ne može i ne treba biti jedina forma neposrednog odlučivanja u mjesnoj zajednici.

Prema tome, u svrhu širenja i što masovnijeg uključivanja građana i njihovih organizacija u neposredno raspravljanje, odlučivanje i provođenje zadataka mjesne zajednice, postojeće forme dogovaranja i odlučivanja građana ne treba sužavati u korist zbora birača, već sistematski pomagati i razvijati jer doprinose jačanju neposrednog samoupravljanja i širem učešću građana u rješavanju njihovih svakodnevnih problema.

Većina statuta opština predviđa kao osnovni organ upravljanja mjesnom zajednicom savjet koji se sastoji od predsjednika i određenog broja članova, a samo neki statuti predviđaju skupštinu kao osnovni organ mjesne zajednice. Uz to statutima se utvrđuje način izbora savjeta, njegove nadležnosti, odgovornosti itd. Neki statuti predviđaju i delegiranje određenog broja članova po radnim i drugim organizacijama. Obično je određen dvogodišnji mandat time, da se ponegdje traži biranje polovice novih članova nakon isteka jedne godine, zabranjuje ponovo biranje dotadašnjih članova itd.

Smatram da pojam »osnovni organ« ili »organ« nije sretno upotrebljen za savjet mjesne zajednice jer on podsjeća na sistem naređivanja i podređivanja, a u mjesnoj zajednici neposredno odlučuju građani na zboru birača i drugim sastancima, odnosno organizacijama.

Ako pođemo od ove konstatacije onda savjet nije oblik neposrednog odlučivanja već je više specifično tijelo ili bolje rečeno izvršni organ građana koji koordinira inicijative i akcije građana koje su dogovorene na raznim sastancima unutar raznih organizacija, ustanova i udruženja i pomaže njihovo izvršenje ili preuzima i sam izvršava određene dogovorene poslove i zadatke.

Iz izloženog proizlazi, da savjet nikome ne može naređivati, ali on kao izvršno tijelo treba da bude relativno samostalan u svojim inicijativama i akcijama u okviru svojih ovlaštenja i jedino u tom smislu je on jedan od oblika neposrednog odlučivanja kao uže predstavničko tijelo građana.

Savjet kao izvršni organ građana uz organiziranje i pomaganje dogovora treba da razvija svoj rad na pripremanju prijedloga i pitanja o kojima će građani raspravljati na zborovima birača, ili na nekom drugom odgovarajućem skupu i da na osnovi izraženog mišljenja zainteresovanih građana uz njihovu suglasnost rješava ona pitanja o kojima građani, obzirom na specifičnost poslova, ne mogu neposredno odlučivati.

U pogledu osnivanja ostalih organa unutar mjesne zajednice smatram da treba zauzeti načelni stav da se oni osnivaju prema potrebi kao stalni ili povremeni odbori, odnosno komisije za izvršenje određenih zadataka pod uvjetom, da osnivanje tih tijela ne ide na uštrb razvijanja i ostvarivanja neposrednog samoupravljanja.

Mirovna vijeća, a možda i savjete potrošača, po mojem mišljenju, ne bi trebalo smatrati organima mjesnih zajednica, a niti za sada zauzimati stavove dok se ne donesu odgovarajući propisi. Do toga vremena treba zadržati dosadašnju pozitivnu praksu u radu tih institucija.

Konačno, htio bi istaknuti da kako prilikom razrade unutrašnje organizacije, tako i prilikom izrade statuta treba stalno imati u vidu, da mjesnoj zajednici kao teritorijalnom obliku samoupravljanja građana na određenom području postoje i druge samostalne organizacije i organi društvenog samoupravljanja koji su ravnopravni s mjesnom zajednicom i njezinim organima, i da unutrašnja organizacija i ovlaštenja mjesne zajednice ne smiju paralizirati slobodnu aktivnost drugih organa i organizacija. Prema tome, njihovi odnosi se moraju zasnivati jedino i isključivo na ravnopravnoj suradnji i međusobnom pomaganju u pitanjima od interesa za zadovoljavanje potreba građana, za razvoj naselja, kao i u drugim pitanjima od zajedničkog interesa.

Obzirom da se u većini općina sada neposredno radi na osnivanju mjesnih zajednica i donošenju njihovih statuta smatram da uz to sve do sada iznešeno treba naročito voditi računa da statuti budu baza i okvir za rad mjesnih zajednica, rasterećeni svih šablona i nepotrebnih formulacija, jer će u protivnom statut postati akt bez vrijednosti, ili akt koji će sputavati inicijativu građana.

Postoje dvojaka rješenja u općinskim statutima za njihovo donošenje. Jedni određuju da statute mjesnih zajednica donose zborovi birača, a drugi da ih donose savjeti mjesnih zajednica uz prethodno razmatranje po zborovima birača.

Smatram, da nije bitno tko će biti formalni donosilac, već je bitno da u izradi i formulisanju sadržaja statuta što masovnije učestvuju građani i da statut bude jedne vrste zapisnik dogovora o zadacima i organiziranom načinu izvršavanja tih zadataka ovisno o potrebama i mogućnostima određene mjesne zajednice.

Isto tako, smatram da općinska skupština kao najviši organ samoupravljanja treba uz ostale društveno-političke faktore da uzme neposredno i aktivno učešće u pružanju odgovarajuće pomoći mjesnih zajednica u osnivanju, organizaciji i radu.

Pitanje razmatranja, odnosno potvrđivanje statuta mjesnih zajednica u općinskoj skupštini različito je postavljeno u statutima općina. Smatram da je pravilno stanovište da općinska skupština razmatra statute mjesnih zajednica, analogno kao i statut radnih organizacija. Ovo sa razloga da se naprosto ocjeni da li se odredbe statuta ne suprotstavljaju jedinstvu općine.

Mjesne zajednice vrše određena prava i dužnosti općine i koriste odgovarajuća sredstva

općine i građana za izvršenje svojih prava i dužnosti. Iz ovog proizilazi da su mjesne zajednice sastavni dio općine i da imaju određene samoupravne i druge poslove koji po svom značaju prelaze njene okvire.

Za te poslove neposredno je zainteresirana skupština općine kao najviši organ vlasti i organ društvenog samoupravljanja, pa je stoga i normalno da razmotre statute mjesnih zajednica, jer su oni osnovni akti na kojima se bazira cjelokupna njihova djelatnost koja je prema vani usmjerena na zajedničko rješavanje problema i potreba građana unutar općine i šire društvene zajednice.

Na osnovi svega do sada iznesenog smatram, da samo svestrano i studiozno prilaženje osnivanju mjesnih zajednica, izgradnji njihovih statuta i unutrašnje organizacije rada može doprinjeti, da mjesne zajednice postanu oblik i sadržaj neposrednog samoupravljanja i odlučivanja građana u svim pitanjima koja su od njihovog zajedničkog interesa.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Ima reč poslanik Janez Zemljarič.

Janez Zemljarič (Izborna jedinica Ljubljana I):

Zakon o prestanku važenja Zakona o stambenim zajednicama će, rešenjima koja daje, pozitivno uticati na razvoj novih mesnih zajednica, a, pre svega na sadržaj njihovog delovanja.

Regulisanje nekih problema će, naime osloboditi i sadašnju praksu određenih slabosti i doprineti bržoj afirmaciji mesnih zajednica u duhu ustavnih načela.

Jedno od najnejasnijih i akutnih pitanja koje iziskuje odgovarajuće rešenje je status servisa. Rešenje predviđeno članom 3. Predloga zakona naišlo je na pozitivan prijem i u stambenim zajednicama. Sadašnji položaj servisa za delatnosti privrednog značaja stvarno je neodrživ. Oni su pružanjem pomoći porodicama, u delatnostima koje su u nekim krajevima jedine zadovoljavale šire potrebe građana, opravdali svoje postojanje. Međutim, većina servisa je napustila delatnosti za koje su bili osnovani. Mnogi posluju kao privredne organizacije i, pri tome, uživaju različite neopravdane privilegije i neplaćaju anuitete, doprinos iz dohotka i kamate na poslovni fond i nemaju amortizacionog fonda. Doprinosi od ličnih dohodaka plaćaju samo od minimalnog paušalnog osnova itd. Pored ovakvih olakšica cene usluga servisa nisu niže, već ponekad i više od cena usluga privrednih organizacija.

U mnogim primerima servise je i sam njihov objektivni položaj primoravao, pa su na različite načine tražili bolje uslove za rad. Tome pogoduje i to što su servisi, uglavnom, male radne jedinice u kojima je skoro nemoguće primeniti modernu mehanizaciju i savremene rad-

ne postupke, koje traži zadovoljavanje potreba na današnjem stupnju razvitka. Iz nabrojanih razloga u većini servisa nema ni razvijenog radničkog samoupravljanja, ni raspodele ličnih dohodaka prema radu, pa zaposleni ničim nisu stimulirani za bolji rad i bolje privređivanje. I pored svih slabosti, potrebe nalažu da se sa svom ozbiljnošću pristupi sprovođenju odredaba zakona o novom statusu servisa. Pri tome treba imati u vidu da oni danas podmiruju znatan deo potreba u uslugama. U SR Sloveniji januara ove godine poslovalo je 645 servisa s 3.200 radnika. Prošle godine stambene zajednice u Sloveniji ostvarile su preko 3,3 milijarde dinara ukupnog prihoda, a od toga pretežan deo servisi. Iz svega toga proizilazi da bi pre nagljeno i jednostrano ukidanje servisa pogodilo mnoge građane, utoliko pre što se svuda oseća veliki nedostatak uslužnih kapaciteta. Zbog toga je neophodno da mesne zajednice i opštine obezbede da usled sprovođenja novih propisa o servisima ne dođe do smanjenja obima i kvaliteta uslužnih delatnosti, pošto bi to neposredno pogodilo standard radnih ljudi.

Jedan broj servisa biće moguće organizovati kao samostalne radne organizacije koje mogu osnivati i mesne zajednice, a mogu koristiti izvesne olakšice, kao i druge komunalne organizacije. Drugi deo servisa moći će se kao poslovnica ili organizacione jedinice priključiti industrijskim, trgovinskim, zanatskim i drugim preduzećima. Gde ovo ne bude izvodljivo biće, izgleda, celishodno i korisno da se na bazi ugovornih odnosa između mesnih zajednica i privatnih zanatlija ili ovih i radnih organizacija obezbedi nesmanjeno zadovoljavanje potreba u uslugama. Propisi, doneti prošle i ove godine o radnjama privatnih zanatlija, daju široke mogućnosti za razvoj zanatsko-uslužnih delatnosti. Ipak se nova politika prema zanatstvu realizuje vrlo sporo i probija kroz velike teškoće, a dobrim delom i zato što su se u nekim komunama zadovoljavali i servisima i neregulisanim položajem radnih ljudi zaposlenih u ovim pogonima.

Mesne zajednice neće više moći da prihodima iz delatnosti servisa finansiraju svoje redovne i druge potrebe. Stoga postaje još neophodnije da se njima obezbede stabilniji, realniji i trajniji izvori finansiranja. Isto važi za sredstva iz zakupnina i stanarina, pošto do sada ni ova sredstva u mnogim primerima nisu korišćena za održavanje i gazdovanje stambenim fondom, nego za razne druge potrebe zajednica. Ovi i mnogi drugi razlozi iziskuju da se što pre ponovo izuči i reguliše postojeći sistem održavanja i gazdovanja stambenim fondom.

Regulisanjem ovih pitanja omogućiće se mesnim zajednicama da se u daleko većoj meri nego do sada posvete svojim osnovnim zadacima pošto upravo u vezi s tim dosadašnji rad stambenih zajednica i mesnih odbora pati od

mnogih nedostataka i jednostranosti. Novi ustav je, naime, dao mesnim zajednicama daleko šire zadatke i značajniju ulogu. I u diskusijama o statutima opština bilo je najviše govora upravo o mesnim zajednicama. Svakako danas interesi građana i njihova spremnost da se angažuju za razvijanje ovih samoupravnih zajednica prevazilazile dosadašnje uske okvire delatnosti stambenih zajednica i mesnih odbora. Još ranije u Sloveniji su preduzete svestrane pripreme za osnivanje, a momentano se radi na osnivanju oko 650 mesnih zajednica. Za dobar broj se može reći da već deluju u skladu s novim ustavnim načelima i statutima opština. U toku je i izrada statuta, a u mnogim mestima su o nacrtima raspravljali i građani.

U sadržaju delatnosti, koju nove mesne zajednice predviđaju nacrtima statuta i pobliže utvrđuju programima rada, njihova aktivnost odražava se, s jedne strane, u pravcu zadovoljavanja potreba građana, a s druge strane, u produbljivanju odnosa među radnim ljudima. Za sada naglasak se stavlja na prvi vid aktivnosti. Mesne zajednice se organizuju kao samoupravne organizacije građana pomoću kojih ovi razvijaju delatnosti koje zadovoljavaju njihove interese. Među svoje najvažnije zadatke nove mesne zajednice postavljaju, u prvom redu, brigu o odgoju i zaštiti dece, pružanje pomoći starima i iznemoglim, uređivanje i održavanje naselja, saradnju u donošenju urbanističkih rešenja i saradnju s radnim organizacijama koje se na njihovom području brinu o zadovoljavanju dnevnih životnih potreba građana. Brinu se, takođe, o zdravstvenoj zaštiti, unapređivanju kulturno-prosvetnih aktivnosti, pružanju pomoći samoupravnim organima kao što su kućni i potrošački saveti, mirovna veća, radnički saveti i drugi samoupravni organi u radnim organizacijama i ustanovama.

Međutim, u pripremama za formiranje novih mesnih zajednica, u nacrtima statuta i programa rada nedovoljno se naglašavaju zadaci na planu produbljivanja odnosa među ljudima, zbližavanju ljudi i jačanju saradnje i solidarnosti među njima. Valja imati na umu da današnji način i tempo života, različitost interesa i mnogi drugi faktori zahtevaju da se u mesnim zajednicama stvaraju uslovi za šire i neposrednije povezivanje ljudi. U tome je i dublji smisao i humani sadržaj mesnih zajednica.

U ostvarivanju ovog zadatka neke mesne zajednice su već dosta postigle, ali moglo se i znatno više. Za delovanje u ovom pravcu najviše se može postići uključivanjem i aktivnim angažovanjem što šireg kruga građana u najrazličitijim samoupravnim organima i telima na području mesne zajednice. Velik značaj imaju i razne zajedničke dobrovoljne radne i druge akcije, razvijanje različitih oblika međusobnog ispomaganja, pokretanje raznih aktivnosti koje mogu da angažuju veći broj ljudi, itd.

Produbljivanju socijalističkih odnosa među ljudima znatno doprinosi i aktivnost društvenih organa kao što su mirovna veća pomoću kojih građani neposredno i na najhumaniji način sami regulišu međusobne probleme.

Kako je već rečeno, u našoj republici je pokrenuta široka aktivnost za izgradnju društvenih centara u mesnim zajednicama koji treba da obezbede materijalnu osnovu za samoupravljanje građana i omoguće građanima na savremen način društveno-političku, kulturnu, obrazovnu, rekreacionu i druge aktivnosti u mnogo savremenijim uslovima neposrednije integracije u šire zajednice.

U daljem razvijanju mesnih zajednica biće neophodno razmotriti položaj i ulogu društveno-političkih i društvenih organizacija. U Sloveniji na području skoro svake mesne zajednice deluju organizacije Socijalističkog saveza radnog naroda, Saveza omladine, Sindikata, Saveza udruženja boraca, Crvenog krsta, Saveza prijatelja omladine, Saveza kulturno-prosvetnih organizacija, organizacije za fizičku kulturu, narodne tehnike, vatrogasna društva, itd. Sve ove organizacije su dobrovoljna udruženja građana u kojima ili pomažu ili ostvaruju određene svoje interese. Svim ovim oblicima dobrovoljnog udruživanja građana treba obezbediti samostalnost, a u isto vreme koordinacijom programa, usklađivanjem napora i akcija, udruživanjem snaga i materijalnih mogućnosti postići skladnije i daleko efikasnije delovanje svih ovih faktora u mesnoj zajednici.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Predlažem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Ima reč poslanik Mirko Bošković.

Mirko Bošković (Izborna jedinica Našice):

Drugarice i drugovi, u procesu konstituisanja mesnih zajednica, dolazi do veoma različitih konkretnih rešenja, što odgovara različitim sredstvima — gradskim, seoskim, industrijskim. Takav diferencirani pristup bi trebalo i s ovog mesta podržavati, ali bi isto tako bilo neophodno upozoriti na izvjesne principe, od kojih bi trebalo polaziti u iznalaženju različitih, sasvim određenih rešenja.

Imajući u vidu svrhu i zadatke mjesnih zajednica, većina statuta opština i mnogi prednacrti statuta mjesnih zajednica dijele zadatke u dvije osnovne grupe: riješavanje potreba porodice i domaćinstva i poslovi zajedničke prirode, u osnovi komunalnog karaktera. Statuti uspješno prevazilaze poistovjećivanje djelatnosti mjesnih zajednica sa servisima, što je i danas funkcionalni nedostatak nekih stambenih zajednica. Neki statuti, međutim, i suviše stav-

ljaju u nadležnost mjesnim zajednicama određene poslove koje obavljaju opštinska skupština ili njeni organi. Time se praktično stavljaju u položaj pomoćnog ili podređenog organizma opštinskog organa, koji decentralizirano vrši dio poslova iz njihove nadležnosti. Takva, da je nazovem, »delegirana« nadležnost, praktično se prenosi samo na osnovne organe mjesne zajednice. Zbog toga nije slučajno što u statutima i prednacrtima zapažamo pretjerano samostalna obimna i detaljizirana ovlaštenja organa mjesnih zajednica, što je po sadržini, iako manje po formi, organizacija slična organizmu opštinske skupštine, i što u terminologiji preovladavaju izrazi »nadležnosti« i slični, koji ne odgovaraju jednom samoupravnom organizmu u kojem treba da dominira neposredno odlučivanje građana.

Koncepcijom prenošenja, ili prebacivanja dijela poslova iz vlastite nadležnosti opštinskih organa na organe mjesnih zajednica, dolazi i do dvostruke i dvostepene nadležnosti, a time i do mogućnosti kategoriziranja na niže i više, na podređene i nadređene organe, dovodi do unošenja elemenata vlasti u organizam mjesnih zajednica. Bilo bi korisno prepuštanje mjesnim zajednicama samo onih poslova koji predstavljaju poseban i svakodnevni interes ljudi, a koji ne moraju biti obavljeni u nadležnosti opštinskih organa.

Time ne bi bila zanemarena osnovna funkcija mjesnih zajednica — briga za rješavanje onih potreba porodice, domaćinstva radnog čovjeka koje one mogu samo udruženo uspješno rješavati. Ovi zadaci mjesne zajednice postojeće sve obimniji ne samo u gradu, već i u selu, bilo da se radi o društvenoj ishrani, brizi o djeci zaposlenih, odmoru, raznodni i o veoma raznovrsnim kućnim, porodičnim i ličnim potrebama radnika i drugih građana. U ovoj funkciji mjesne zajednice nisu nikakav novi kvalitet u odnosu na dosadašnje stambene zajednice (što se ponegdje čuje). Međutim, organizacija korištenja materijalno-tehničkih sredstava, briga za dalji razvoj zajedničke tehničke osnove i raznovrsnih uslužnih ustanova, finansiranje i u mnogome novi materijalni i drugi odnosi u ostvarenju ovih potreba građana — zahtjevaju nov pristup ovim pitanjima. Ali ovo je posebno područje o čemu će danas vjerovatno biti više rečeno.

Sasvim je razumljivo da se mjesne zajednice ne mogu ograničiti samo na ove zadatke, jer su one organski dio cjelokupnog organizma komune. Oblast i domen njihovih zadataka nužno prevazilazi neposredne potrebe porodice i domaćinstva, ali se svi ti zadaci u krajnoj liniji svode na svakodnevne i zajedničke potrebe ljudi koji žive na području mjesne zajednice. Važno je, međutim, kako će i kojim sredstvima mjesne zajednice vršiti svoje funkcije, u kakvim međuljudskim odnosima one treba i jedino mogu u-

spješno da ih ostvaruju. Problem se sada već manje sastoji u koncepciji. Svi se slažemo s tim da mjesna zajednica može biti samo samoupravna zajednica, na što i Ustav obavezuje. Jasno je da ona nije jedinica daljnje administrativno-političke, teritorijalne podjele zemlje, nije minijatura komuna, nije organizam vlasti, niti je taj samoupravni organizam bilo kome podređeni instrument. Ali, već kod normativnog oblikovanja u statutima, dolazi i do formulacija koje koncepciju negiraju. U praksi tim lakše može doći do daljnjeg odstupanja od njihove samoupravne prirode. Tako, na primjer, po nekim statutima savjeti mjesne zajednice postaju najširi organi, a njihova nadležnost takozvanih izvršnih odbora, komisija itd. su ponegdje toliko izdetaljizirane, da se može postaviti pitanje: zar nije u suprotnosti sa samoupravnim karakterom mjesne zajednice da se brojna ovlaštenja tih organa apriorno u statutima preciziraju? Šta u takvim slučajevima ostaje ljudima da dogovorom riješavaju, i ko je zapravo u stanju da tako propiše što će već danas ili sutra biti njihove svakodnevne potrebe?

Ne radi se samo o tome da mjesna zajednica bude detatizirani organizam, već i da se deetatizirani organi ne pretvaraju u tradicionalne predstavničke i posredničke organe. U mjesnim zajednicama ne samo da ne bi smjela biti primjenjivana sredstva vlasti, već u pravilu ni metodi odlučivanja organa u ime građana iako je neophodna izvjesna samostalnost organa. Ovo proizlazi prosto iz činjenice da svoje svakodnevne probleme i potrebe ljudi najuspješnije mogu rješavati dogovorom na svojim, po problematici veoma raznovrsnim skupovima, ili u organima. Organi bi trebalo više da budu oblici neposrednog djelovanja užeg kruga ljudi, koji više organiziraju i usmjeravaju djelatnost građana na osnovi njihovih vlastitih odluka, a manje da odlučuju nezavisno od dogovora i odluka građana.

Fizionomija organa mjesnih zajednica nije samo izolovano organizaciono pitanje, već problem koji može utjecati na fizionomiju cjelokupne mjesne zajednice — u pozitivnom ili negativnom smislu.

Zbog svega toga u mjesnoj zajednici, kao organizmu neposrednog rješavanja ljudi o svojim vlastitim pitanjima i potrebama, u takvoj samoupravnoj zajednici potrošača i korisnika, trebalo bi da preovladavaju principi međusobne solidarnosti i dogovora, a moralne norme kao sredstva ostvarivanja dogovorom utvrđenih zajedničkih zadataka.

Ne bi trebalo izgubiti iz vida da je u praksi daleko teže organizovati ovakve odnose među ljudima i formirati i održati organizam stvarno neposrednog odlučivanja ljudi. Daleko je lakše formirati uobičajene organe s većim samostalnim ovlaštenjima, organe po već poznatoj šemi. To je delimično razlog što u mnogim statutima

općina i prednacrtima mjesnih zajednica ima mnogo šematizma.

U dosadašnjim diskusijama se dosta isticalo i pitanje odnosa Socijalističkog saveza i mjesnih zajednica. Mogu se čuti i mišljenja da može lako doći do dupliranja poslova, do istovjetnosti u sadržaju rada i do sličnosti organizacionih oblika. Međutim, u funkcionalnim odnosima ne bi trebalo dolaziti do nikakvih nejasnoća. Sasvim je jasno da Socijalistički savez treba i može da unosi političku, socijalističku sadržinu u cjelokupni organizam mjesne zajednice. Ne radi se samo o razmatranju istih pitanja s političkog stanovišta u Socijalističkom savezu, nego u neophodnosti takove političke aktivnosti Socijalističkog saveza koja će obezbjediti samoupravni karakter mjesnih zajednica. Zatim, koja će utjecati na društvenu svrsishodnost dogovora i odluka građana i organa u mjesnim zajednicama, i na solidarističke odnose među ljudima.

Zbog toga je često nemoguće i nepotrebno odvajati oblike djelovanja mjesne zajednice i Socijalističkog saveza. Mnogi raznoliki skupovi, u mjesnim zajednicama, na kojima ljudi rješavaju veoma različita pitanja, istovremeno su i oblici djelovanja Socijalističkog saveza. U svojoj ukupnosti oni predstavljaju Socijalistički savez kao političku tribinu građana. Već iz toga proizlazi da ne može biti mjesta nikakvim elementima podređenosti i nadređenosti u odnosima mjesne zajednice i socijalističkog saveza. U nekim statutima se, međutim, određuju prava ili obaveze Socijalističkog saveza u odnosu na organe mjesne zajednice. Ukoliko bi praksa bila u skladu s takvim formulacijama, moglo bi doći do izvjesnih samoupravnih deformacija mjesnih zajednica, kao i do političkih deformacija Socijalističkog saveza. U statutima ima i treba da ima mjesta isticanju Socijalističkog saveza, ali u osnovi kao obliku socijalističkog života ljudi u mjesnoj zajednici, rješavajući njene zadatke.

Pri teritorijalnom određivanju mjesnih zajednica zapažaju se i nastojanja da se organizacija Socijalističkog saveza poklapa s teritorijom mjesne zajednice zbog veoma različitih teritorijalnih područja mjesnih zajednica. U mnogima ovo pokalapanje, vjerovatno, neće biti moguće, mada se, obzirom na zadatke mjesnih zajednica i obzirom na potrebu jačanja njihovog samoupravnog karaktera, pokazuje korisnim ovakvo pokalapanje. Međutim, Socijalistički savez, Savez komunista i druge društveno-političke organizacije tim više dolaze u položaj da obrate posebnu pažnju tendencijama zatvaranja mjesnih zajednica vis a vis komune, radnih organizacija i društvenih službi. Bila bi, na primjer, sasvim pogrešna nastojanja da svaka mjesna zajednica teži u svakom slučaju za vlastitim uslužnim i drugim ustnovama, u situaciji kada određeni servisi, službe i ustanove mogu bolje, brže i

kvalitetnije zadovoljavati potrebe dvije ili više mjesnih zajednica. Na koncu, komune i radne organizacije su zainteresirane da pored raznih materijalnih doprinosa građana, materijalno učestvuju u rješavanju zadataka mjesnih zajednica, jer se radi o zajedničkim obavezama i zadacima. Zbog svega toga teritorijalno poklapanje Socijalističkog saveza s mjesnim zajednicama, gdje za to postoje uslovi, objektivno bolje omogućava koncentraciju političke aktivnosti na određenu mjesnu zajednicu, na šire sagledavanje njene uloge i na političku stranu njene samoupravne aktivnosti.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Ima reč poslanik Vera Bražanska.

Vera Bražanska (Izborna jedinica Skopje II):

Drugarice i drugovi, želim se zadržati na nekim dosadašnjim iskustvima i problemima koji su se pojavili u procesu formiranja mesnih zajednica u Makedoniji.

Poslednjih godina u Makedoniji su postignuti značajni rezultati na rešavanju najneposrednijih životnih problema građana, naročito u seoskim naseljima. U okviru naselja osjećaju se udruženi naponi kako društveno-političkih organizacija, tako i mesnih odbora u formiranju zajedničke politike delovanja, na konkretnoj relaciji planiranih zadataka u vezi s podizanjem životnog standarda, u akcijama, koje bi se inače vrlo teško mogle ostvariti preko opštinskog organa.

Oblici aktivnosti mesnih odbora prilično su bogati i raznovrsni i može se reći da je veliki nedostatak to, što osim pojedinačnih i povremenih osvrta, nije bilo ni jedne institucije koja bi pratila, proučavala i sumirala rezultate i iskustva bilo u okvirima opština bilo u okviru cele Republike. Pored toga, i opštinske skupštine i njihovi organi nisu uspeali da na adekvatan način neguju, razvijaju i dalje produbljuju manifestacije ovih institucija i da podržavaju njihove inicijative. U ocenjivanju njihove aktivnosti često se polazilo od toga kako deluju mesni odbori, umesto da se ocenjuje celokupna delatnost građana kao asocijacija odnosnog područja i zato je bilo slučajeva da se ovom telu pripisuju izvesne funkcije političke vlasti. Pa ipak, rezultati njihovog delovanja govore da su se one uspele razviti u takve mehanizme preko kojih se najbolje mogu rešavati problemi samih naselja.

Dok je rad mesnih odbora u mnogome afirmisao i opravdao njihovo postojanje, to se ne može u celini reći za rad stambenih zajednica u gradovima Makedonije. Krajem 1958, a naročito u 1959. godini počele su se formirati stambene zajednice, tako da je njihov broj dostigao negde oko 60. Međutim, one se nisu uspele u celosti da afirmišu tako da je priličan broj ostao samo na svom formiranju. U stvari,

više stambenih zajednica u Skoplju i nekoliko u Bitolju praktično je pokazalo izvesne rezultate. Pa ipak, iako su ukupni rezultati prilično skromni, stambene zajednice su u svojoj suštini značile značajan korak napred u razvijanju samoupravnosti građana.

Dosadašnja iskustva u funkcionisanju lokalne samouprave, osobito na selu, ukazuju da je u prošlom periodu bilo bogatstvo formi i oblika preko kojih je dolazio do izražaja i interes i učešće građana. Zato se sada može reći da su potpuno neopravdana neka strahovanja u ovom periodu formiranja mesnih zajednica, da je mesna zajednica sasvim nova institucija i da je potrebno obezbediti sasvim novi način njenog rada i aktivnosti. To je bio i razlog da se negde sretnu i neraščišćeni pojmovi u određivanju funkcija mesnih zajednica, a to je u mnogome i odugovlačilo njihovo formiranje.

Važno pitanje u procesu formiranja mesnih zajednica svakako je određivanje njenog teritorijalnog područja. O tome je bilo dosta reči na današnjoj sednici. Kao polazna osnova, pri tome, je da je mesna zajednica samoupravna zajednica građana, pa zato njihovo formiranje treba da bude delo samih građana, rezultat njihove volje i odlučivanja. Ona treba da se formira onde gde se odvija stvarna aktivnost građana i gde se ostvaruju neposredni i zajednički interesi građana na određenom području. Međutim, u dosadašnjoj praksi u Makedoniji, na primer, nije se uvek polazilo od ovih principa, pa se zato mogu sresti primeri da su se prosto šematski određivala područja, čime se, svakako, sužavala osnova samoupravljanja još u samom početku, odnosno u procesu njihovog formiranja. U statutima više opština utvrđena su takva teritorijalna područja mesnih zajednica, koja obuhvataju i po osam sela i u izvesnom se smislu poklapaju s teritorijom ranijih narodnih odbora, a negde s teritorijom sadašnjih opština. Polazeći od primera statuta nekih opština dobija se utisak da u većem delu određena područja ne predstavljaju takvu komunalnu i urbanističku celinu u kojoj su građani neposredno vezani i zainteresovani za zajedničke svakodnevne probleme. To je, verovatno, zato što pri određivanju ovih područja nije došlo do punog izražaja mišljenje i želja građana, već je ona bila određena od grupe aktivista ili komisija.

Neopravdana su i mišljenja da se za mesne zajednice i detalje treba da odredi neki poseban specifikum zadataka, van onoga što se sada odvija u svakodnevnom životu specifično za svako područje. Isto tako, ima slučajeva da se sadašnja diskusija za okrupnjavanje opština povezuje s funkcijom mesnih zajednica, odnosno računa se na to da će funkciju dosadašnjih opština preuzeti mesna zajednica. Ovakva se shvatanja moraju suzbijati, budući da su suprotna suštini ovih institucija.

U mnogobrojnim diskusijama u procesu formiranja mesnih zajednica u Makedoniji bilo je reči o tome da treba polaziti od specifičnosti i mogućnosti građana da u sadašnjim uslovima rešavaju svoje probleme, a ne da se postavljaju takvi programi rada koji se za dugi period vremena ne mogu ostvariti. Svako postavljanje, planiranje i programiranje samostalne aktivnosti subjektivnih faktora može se svesti na to da mesna zajednica očekuje da neko drugi snosi brigu za njihovu realizaciju.

Bogatstvo formi i sadržina rada u svakoj mesnoj zajednici zavisi od stepena ekonomskog stanja područja i drugih uslova. Tako, na primer, u razvijenijim područjima mesna zajednica, odnosno građani razvijaće različitiije forme sopstvene aktivnosti, dok će se u nerazvijenim ona svakako morati da usklade sa stvarnim mogućnostima područja. Zato je ne samo teško, već i neostvarljivo određivanje unificiranih načina ostvarivanja njihovih zadataka za svako posebno područje.

I u pogledu strukture mesnih zajednica postoje dosta interesantna mišljenja. Način odlučivanja mesnih zajednica mogu biti različiti i praksa će pokazati kada je potrebno i u kom vidu formiranje organa koji će imati utvrđeni delokrug rada u smislu prenošenja funkcija rešavanja u ime građana i sprovođenje odluka građana. Negde će možda postojati telo koje će imati zadatak da vrši pripreme za zborove koje će sačinjavati svi građani i koji će predstavljati mesnu zajednicu. Odlučivanje u ovom slučaju vršiće isključivo građani. U većim i razvijenijim mesnim zajednicama objektivni će uslovi naložiti formiranje saveta, negde izvršnog odbora, a negde i drugih pomoćnih tela — razne stalne i povremene komisije, grupe i slično.

Slažem se s prethodnim diskutantom da prirodni mesnih zajednica odgovara da njen predstavnički organ budu zborovi građana, a ne zborovi birača budući da zbor birača vrši funkciju odlučivanja o problemima cele opštine, republike i federacije. Osim toga, zbor građana je najšira i najvidljivija asocijacija građana, a zbor birača je uža institucija. Zbor birača predstavljaju građani koji su stekli biračko pravo, dok zbor građana obuhvata i one građane koji još uvek nisu nosioci biračkog prava, ali su ipak uključeni u razne aktivnosti svakodnevnog života, kao, na primer, omladinci i pioniri.

U svakom slučaju i ovde će praksa pronaći najbolja rešenja, pa je zato najvažnije da se počne s radom i da se kroz rad pronalaze forme i oblici delovanja.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Reč ima poslanik Karolj Đetvai.

Karolj Đetvai (Izborna jedinica Senta):

Drugarice i drugovi poslanici, svoj doprinos diskusiji želim da ograničim na primenu osnov-

nih načela društveno-političkog sistema u koncepciji mesnih zajednica.

Analiza opštinskih statuta, donetih u izbornoj jedinici Senta, pokazuje da su odredbe o mesnim zajednicama, po statutarnoj sistematici formulisane, u tesnoj vezi s pitanjima samoupravljanja u opštini. To je nesumnjivo pozitivno, jer na mesnu zajednicu treba gledati kao na samostalnu samoupravnu zajednicu građana na određenom području. Na taj način je u statutarnim odredbama u stvari izražena pravilna koncepcija i o tome da su mesne zajednice prvenstveno po svojoj društveno-političkoj, samoupravnoj ulozi, nove i važne institucije u izgradnji našeg komunalnog sistema.

U opštinskim statutima nalazimo jednoobrazna rešenja u pogledu donošenja odluke o osnivanju mesnih zajednica na zborovima birača, prema konkretnim prilikama i potrebama područja. Među organe mesnih zajednica uglavnom se navode: savet i sekretar. U većim opštinama predviđeno je obrazovanje i izvršnog odbora i odbora za materijalno-finansijsku kontrolu, s tim da administrativne poslove vrši rukovodilac mesne kancelarije. Razlike postoje i u pogledu nabiranja zadataka i poslova mesnih zajednica, koje ponekad idu i do necelishodnih detalja. Pojedini statuti predviđaju i mogućnost prenošenja izvesnih poslova s organa opštinskih skupština na mesne zajednice. Zaslužuju pažnju i odredbe o nadzoru nad zakonitošću rada mesnih zajednica, uključujući i pravo opštinske skupštine da poništi ili ukine nezakonite akte mesnih zajednica itd.

Može se reći da je statutima opština uglavnom obezbeđena primena osnovnih načela društveno-političkog sistema koja treba da dođe do detaljnijeg izraza u statutima mesnih zajednica. U vezi s tim potrebno je istaći neophodnost sinhronizovanja statuta opština, statuta mesnih zajednica i statuta radnih i drugih organizacija usled njihove povezanosti u bitnim oblastima ostvarivanju zajedničkih i ličnih interesa, posebno radnih ljudi. Treba, takođe, sagledati potrebu usklađivanja orijentacionih i godišnjih programa mesnih zajednica s planovima opštine i pomenutih zajednica.

S obzirom da se izgradnja mesnih zajednica nalazi u fazi njihovog teritorijalnog i organizacionog konstituisanja, čini se da je i ovom prilikom opravdano istaći ulogu načela jedinstva interesa i volje građana određenog područja na bazi njihovih potreba i objektivnih uslova. Mesne zajednice ne valja obrazovati po svaku cenu, već tamo gde se za to utvrde potrebni uslovi. Dalje, načelu inicijative građana poklonjena je odgovarajuća pažnja. Međutim, iscrpno statutarno nabiranje zadataka i poslova u vidu dugačkih lista u raznim oblastima nije u skladu sa funkcionisanjem načela inicijative i ne služi njegovom celishodnom ostvarivanju, štaviše može da predstavlja i neposrednu prepreku za

razvijanje inicijative građana u mesnim zajednicama. U tom pravcu potrebno je izvršiti određene korekture kako bi se inicijativi obezbedilo široko polje za kreativnu realizaciju.

U pogledu načela neposrednosti nalazimo pravilna rešenja, kao i u vezi s primenom načela javnosti. Građanima se u mesnim zajednicama obezbeđuje neposredna aktivnost u odlučivanju i kontrolisanju. S tim u vezi zborovi birača u mesnim zajednicama dobijaju poseban značaj. S obzirom na racionalnost i ekonomičnost potrebno je istaći i načelo saradnje, čija je primena, takođe, statutarno obezbeđena kako između samih mesnih zajednica, tako i između njih i radnih i drugih organizacija, uključivši i udruživanje sredstava.

Mesne zajednice imaju svojstvo pravnog lica. Njihov pravni subjektivitet za razliku od subjektiviteta opštine može mestimično biti povod za stvaranje pogrešnih predstava i mišljenja o strukturi opštine i izolovanosti mesnih zajednica. To može da dovede i do neosnovanih stanova o tome da je mesna zajednica u stvari antipod komune odnosno opštine, ili da mesna zajednica predstavlja najnižu jedinicu teritorijalno-upravne podele i njen završetak. Iz takvih gledanja mogu proizići i pogledi o paralelizmu odnosno dualizmu između opštine i mesnih zajednica. S druge strane, upravo s obzirom da svojstvo pravnog lica imaju i opština i mesna zajednica, može doći do formiranja stava o subordinaciji i hijerarhijskom stepenovanju u smislu da opština predstavlja skup područnih i podređenih mesnih zajednica.

Ukazujući na navedena pogrešna shvatanja treba istaći da je mesna zajednica integralni deo komune i predstavlja jedinicu samoupravljanja u komuni, što je u podnetim informacijama reljefno izraženo. Prema tome, izgradnju mesnih zajednica treba smatrati delom izgradnje celovitog komunalnog sistema. Mesna zajednica se unutar komunalnog sistema ne suprotstavlja opštini niti je opština mehanički zbir mesnih zajednica na svojoj teritoriji. Dakle, između opštine i mesnih zajednica postoji funkcionalna integralnost prvenstveno u oblasti samoupravljanja. S tim u vezi pogrešno bi bilo u gledanjima polaziti od mehaničkog paralelizma opštine i mesne zajednice.

U vezi s izgradnjom mesnih zajednica opravdano se ukazuje na izvesnu opasnost da se one obrazuju kao »male opštine« odnosno »mikro-opštine«, s izvesnim atributima političke vlasti. Shvatajući pravilno samoupravnu suštinu mesnih zajednica potrebno je otkloniti elemente vlasti i prinude u njihovom funkcionisanju. S obzirom da je mesna zajednica jedinica samoupravljanja, nema mesta ni prekarijalističkim shvatanjima mesnih zajednica kao oblika samopomoći.

U daljoj izgradnji mesnih zajednica predstoje obimni i važni zadaci i u vezi s tim mislim

da će i ovaj današnji napor Organizaciono-političkog veća doprineti pravilnoj orijentaciji i razvitku sistema samoupravljanja u opštinama.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Reč ima poslanik Vančo Dubrovski.

Vančo Dubrovski (Izborna jedinica Štip I):

Drugarice i drugovi poslanici, aktuelnost pitanja dalje izgradnje mesnih zajednica zasniva se na dva aspekta, koji u krajnjoj instanci počivaju na dijalektičkom jedinstvu s ciljem da se produži i produbi proces razvitka društvenog samoupruavljanja, naglašavajući ulogu i pravo građana u neposrednijem određivanju i ostvarenju uslova za najracionalnije korišćenje društveno-materijalne baze.

S jedne strane, mesna zajednica je nova ustavna institucija i ne može se izjednačiti s dosadašnjim mesnim odborima i stambenim zajednicama; s druge strane, ona je i nova statutarne institucija i predstavlja samoupravnu zajednicu građana seoskih i gradskih naselja ostvarujući u njoj samoupravljanje u delatnostima koje neposredno zadovoljavaju potrebe radnih ljudi i njihovih porodica.

Polazeći od ubeđenja da mesna zajednica ostvaruje proces daljeg razvitka samoupravljanja u opštini, onemogućavajući birokratizaciju odnosa u rešavanju svakodnevnih potreba građana, smatram da treba da istaknem potrebu za što kvalitetnijim i efikasnijim ostvarenjima principa, proklamovanih u Ustavu SFRJ, ustavima republika i statutima opština, u odnosu na mesne zajednice.

Stoga materijal, o kome danas diskutujemo, a i naša diskusija doprineće da se proces dalje izgradnje mesnih zajednica sagleda s više aspekata i u osnovi što kvalitetnije i efikasnije realizuje. Proces formiranja i dalje izgradnje mesnih zajednica, u narednom periodu, treba ubrzati bez obzira na subjektivne i objektivne teškoće. Ovo treba učiniti i s razloga što po donošenju novih ustava mesni odbori na selu formalno nisu obnovljeni izborima, a stambene zajednice su većinom angažovane raščišćavanjem organizacionih problema mesnih zajednica na gradskom području. To uslovljava, po mom mišljenju, pojavu prividne praznine u mehanizmu naše neposredne socijalističke demokratije i, donekle, onemogućava rešavanje pitanja koja su statutima opština stavljena u delokrug mesnih zajednica. Međutim, živa, sazdržajna diskusija oko izrade i donošenja opštinskih statuta bila je povezana i s formiranjem mesnih zajednica, utvrđivanjem delokruga njihove delatnosti, izborom organa upravljanja, definisanjem odnosa mesna zajednica — opština i slično, i u osnovi je pravilno rešila bitna pitanja mesnih zajednica. Dogovarajući se o statutu opštine građani su smišljeno prokrčili put jasnijem položaju mesnih zajednica.

Svakako, ima još pitanja koja su sporna i za koja, u narednom periodu, treba tražiti odgovarajuća rešenja. No, to ne treba da predstavlja kočnicu za formiranje mesnih zajednica. Ubrzavanjem procesa formiranja i pravilnom organizacijom mesnih zajednica, posebno izradom statuta i javnom diskusijom, rešice se mnoga pitanja, koja su nedovoljno rasvetljena u opštinskim statutima iz razumljivih razloga. Smatram za potrebno da ukažem na mogućnost dalje razrade principa opštinskih statuta o mesnim zajednicama najkonkretnijim uočavanjem i rešavanjem pitanja usvojenih statutima opština, a, s druge strane, postavljanjem i rešavanjem pitanja koja će biti pokrenuta u diskusijama.

Izrada statuta mesnih zajednica je u toku i potrebno je ukazati na neke probleme koji su se mestimično pojavili.

Prvo. Sam tretman mesne zajednice kao nove ustanove i statutarne institucije metafizički postavljen dovodi do teškoća odakle i čime početi u izradi i donošenju statuta.

Pri tome se ponekad zaboravlja na činjenicu da mesna zajednica nije društveno-politička zajednica, odnosno »mala komuna« i da nema obeležja i tragove organa uprave, odnosno države. Iako nije isto što i mesni odbori i stambene zajednice, mesna zajednica ne može a da se pri donošenju statuta ne posluži njihovim bogatim iskustvom u razvijanju lokalne samouprave. Većina mesnih odbora na selu, ne samo u Makedoniji no i u celoj našoj zemlji, razvila je samoupravni mehanizam do te mere da je došlo do izražaja široko učešće građana u rešavanju mnogih pitanja društvenog standarda, kao: elektrifikacija, vodovod, izgradnja komunalnih objekata — zdravstvenih stanica, škola, seoskih puteva, mostova i drugo. I stambene zajednice, iako svega oko 60 u Makedoniji, svojom delatnošću postavile su osnovu lokalnoj samoupravi u gradovima rešavanjem mnogih pitanja društvenog standarda građana. Ova pozitivna iskustva treba prikupiti, svestrano proučiti i primeniti s ciljem da se ubrza proces stvaranja mesnih zajednica. Međutim, aktivnost u donošenju statuta opština, u kojima je formulisana fizionomija mesnih zajednica, zatajila je u odnosu praktične realizacije proklamiranih odredbi na mesne zajednice. U štijskom srezu, posebno u strumičkoj opštini, izrade statuta mesnih zajednica prihvatile su se mesne organizacije Socijalističkog saveza, koje su formirale i odgovarajuće komisije i podgrupe. Mišljenja sam da je zbog efikasnijeg i solidnijeg pristupa izradi i donošenju ovih statuta, potrebno angažovati sve subjektivne snage komune koje su došle do izražaja kod izrade opštinskih statuta. Pri tome, svakako, ne treba da izostane pomoć i uključivanje u ovu aktivnost sreza, republike i federacije.

Drugo. Potrebno je energičnije suzbijati pojedina paralizirajuća shvatanja po kojima je nepotrebno formiranje mesnih zajednica, kao i ona koja preporučuju rezervisanost ili da se čeka i vidi kako će to izgledati u drugoj komuni. Svakako treba suzbijati i tendencije da se mesnoj zajednici pridaju nespojivi atributi, kao što su pripisivanje elemenata s obeležjem vlasti i tendencija za širenje profesionalizma u istoj. Potrebno je oceniti mesnu zajednicu, pre svega, kao samoupravnu zajednicu građana, uvideti njenu potrebu kao logično, prirodno i konkretno produženje socijalističke demokratije. U tom smislu aktivirati građane da slobodno diskutuju i izražavaju želju za njeno formiranje, a da to ne primi karakter kampanje, mehaničkog i prenatrpanog formiranja mesne zajednice.

Treće. U nekim diskusijama i materijalima za izradu statuta mesnih zajednica o postavljenju njenog organizacionog mehanizma polazi se od zbora birača kao »najvažnijeg« ili »osnovnog« organa, a savet mesne zajednice se tretira kao izvršni organ zbora birača. Smatram da je to nepravilno, jer stvaranje takve subordinacije, očigledno, ne odgovara sistemu samoupravljanja. Ceo naš sistem, pa i odnosi društveno-političkih zajednica i organa samoupravljanja, postavljen je na bazi nehijerarhijske povezanosti. Zbog toga je nedopustivo da se ovakva shvatanja infiltriraju u statut mesne zajednice, pošto je ona samopravna zajednica u kojoj građani neposredno odlučuju o zadovoljavanju svojih svakodnevnih potreba. Prema tome, stvaranje krupnog organizacionog mehanizma, a još manje definicija zbora birača kao »najviših organa« mesne zajednice, nespojiva je s koncepcijama Ustava i statuta opštine. Pre svega, zbor birača je oblik neposredne demokratije u okviru našeg društveno-političkog sistema koji odlučuje i obavezuje učešće samo punoletnih građana. Vezivanjem saveta mesne zajednice za zbor birača stvorio bi se zatvoreni sistem hijerarhijski povezanih organa koji deluju sami bez ikakvog učešća radnih organizacija, ustanova i društveno-političkih organizacija, što krije i potencijalnu opasnost za sputavanje inicijative građana. Usled toga, zbor birača je samo jedan od oblika neposrednog odlučivanja u mesnoj zajednici. Neposredno dogovaranje građana vršilo bi se na zboru svih građana, koji nije zbor birača, jer nema pravo i ovlašćenja istog i koja su mu Ustavom i statutom opštine data. Prema tome, i zbor građana, je, isto tako, jedan od oblika neposrednog odlučivanja koji će se češće koristiti.

Četvrto. U statutima opština nabrojani su organi upravljanja mesnom zajednicom, a koje će, konkretno, organe imati ostavljeno je statutu mesne zajednice. U skladu s tim svakako je najinteresantniji položaj i funkcije saveta mesne zajednice. Mislim da su nepravilna shvatanja koja idu za tim da savet mesne zajednice postave kao »najviši organ« upravljanja me-

snom zajednicom. Treba nastojati da se čak izbegava upotreba termina »organ«, pogotovu kad se radi o savetu, jer taj termin asocira na mehanizam, na sistem, a ne na neposredno odlučivanje. Mislim da savet mesne zajednice u statutima treba postaviti kao oblik neposrednog odlučivanja i kao predstavnički organ. Funkcija saveta kao oblika neposrednog odlučivanja treba da dođe do izražaja prvo, na zboru građana, a zatim u ostalim organizacijama. Na svim skupovima građani se slobodno sastaju, dogovaraju, iniciraju probleme i zadatke, odlučuju o njima i u isto vreme izvršavaju svoje odluke. Savet, u tom slučaju, sumira sve inicijative, iskustva, koordinira akcije, ali nikome ne naređuje, kao što se i ne može propisati da je obavezan da izvršava nečije odluke. S druge strane, uloga saveta mesne zajednice kao predstavničkog organa je specifična. Naročito je važno da se ne postavlja sem prema zboru birača i građana, već da stoji uporedo s inicijativama, dogovorima i odlučivanjima na brojnim skupovima unutar radnih organizacija i udruženja.

Prema tome, savet mesne zajednice ne treba da bude samo organ zbora birača ili zbora građana, već organ svih građana, svih već postojećih organizacija i ustanova u kojima su se građani skupili prema svom interesu i afinitetu i u kojima nastoje zadovoljiti neke svoje specifične zahteve.

U vezi s tim treba voditi računa kod postavljanja i drugih organa, a naročito izvršnog odbora. Situacija je takva da je to statutima opštine omogućeno. Međutim, odredbe statuta opštine odnose se na sve mesne zajednice, i razvijene i nerazvijene. Mislim da za male mesne zajednice izvršni odbor ne bi trebalo predviđati, već ići na jednostavniju organizaciju, dok u razvijenim, gde je organizacija složena, treba, takođe, biti oprezan u stvaranju izvršnog odbora.

Razvijenije mesne zajednice mogu više koristiti i rad pojedinih komisija naročito u proučavanju i rešavanju konkretnih pitanja. Svakako da naš demokratski mehanizam ima i druge forme rada koje mogu biti bolje, demokratskije i bez izvršnog odbora.

Peto. Mislim da je naročito važno u statutima mesnih zajednica odrediti ulogu i uticaj Saveza komunista, Socijalističkog saveza, Sindikata, Omladine, boračkih organizacija i drugih. Smisao našeg razvitka ide za tim da se stalno pojačava uloga i uticaj društveno-političkih organizacija u mesnoj zajednici. Ova pitanja su obrađena u statutima opština, međutim, to je nedovoljno na nivou mesne zajednice. U mesnoj zajednici, u odnosima čije su postavke neposredno odlučivanje građana, društveno-političke organizacije ne samo da zauzimaju značajno mesto, nego treba istaći i to da mesne zajednice ne mogu ostvariti predviđenu ulogu i onakve odnose, ako pre svega Socijalistički

savez, Savez komunista i druge društveno-političke organizacije ne budu sastavni deo tih odnosa. Treba nastojati da kroz statut mesne zajednice Socijalistički savez najpotpunije dođe do izražaja kao specifični oblik političkog samoupravljanja. To je naročito važno prilikom postavljanja pitanja, predloga, inicijativa, društvene kontrole, javnost rada i slično, pa s ovih aspekata treba računati na razne oblike aktivnosti društveno-političkih organizacija. Socijalistički savez treba, baš u statutu mesne zajednice, da se oseti kao najčvršći oslonac samoupravljanja. Uloga svih društveno-političkih organizacija je nezamenjiva na planu sve većeg osmišljavanja društvenih odnosa mesne zajednice, političkog sumiranja postignutih rezultata u pogledu stvaranja perspektiva za plan konkretnih akcija. Drugim rečima, nezamenjiva je uloga Socijalističkog saveza u izgradnji moralnih normi u mesnoj zajednici. Preko sindikalnih organizacija treba nastojati i obraditi konkretne forme saradnje mesne zajednice i radne organizacije u rešavanju pitanja od zajedničkog interesa. Pri regulisanju tog pitanja, u dosadašnjem radu, uočene su dve krajnosti. U nekim materijalima za statute nalazimo suviše detaljno propisivanje zadataka društveno-političkih organizacija, što je predmet njihovih statuta, dok su kod drugih te odredbe prilično oskudne. U daljem radu u angažovanju svih društveno-političkih snaga treba naći pravu meru što svakako traži i dalje napore svih faktora i tim putem pronaći adekvatna rešenja koja će biti u skladu s našim sistemom.

Ukazujući samo na neke probleme oko formiranja i pravilnog tretmana mesnih zajednica, smatram da bi bilo celishodno da naše Veće donese preporuku kojom bi se posebno insistiralo na aktivniji i delotvorniji odnos u izradi i donošenju statuta mesnih zajednica i formiranju istih.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Ima reč drug Robert Kramer, sekretar Saveznog odbora Udruženja »Porodica i domaćinstvo«.

Robert Kramer:

Tumačeći gledišta Saveznog odbora Udruženja »Porodica i domaćinstvo« povodom Prijedloga zakona o prestanku važenja Općeg zakona o stambenim zajednicama, želio bih odmah u početku ukazati na potrebe da ovaj forum razmotri mogućnost da se prilikom donošenja tako značajne odluke na odgovarajući način (putem preporuke ili rezolucije) preciziraju i objasne osnovni stavovi u vezi s daljom izgradnjom i razvojem mjesnih zajednica. To utoliko prije pošto postoje brojne indikacije da koncepcije budućeg rada mjesnih zajednica na terenu nisu dovoljno razjašnjene, da postoje mnoge dileme, od poistovećivanja buduće uloge mjesne

zajednice s ulogom mjesne organizacije SSRNJ, pa čak i turističkih društava, sve do nerješених problema materijalne baze mjesnih zajednica.

Shavatanja da će se djelatnost mjesnih zajednica duplirati sa Socijalističkim savezom, s turističkim društvima i slično imaju svoj korjen i u konkretnim odnosima koji su se ponegdje formirali, naročito tamo gdje nije bila razvijena aktivnost dosadašnjih stambenih zajednica i mjesnih odbora, i gdje su same osnovne organizacije Socijalističkog saveza, ili jaka turistička društva bili inicijatori pa i organizatori, pored ostalog, i aktivnosti u oblasti svakodnevnog pomoći porodici i društvenog standarda uopće. Odatle još uvijek ima pojava da ponegdje dolaze do izražaja shvatanja da mjesne zajednice uopće ne treba formirati.

S druge strane, već sama najava ukidanja Općeg zakona o stambenim zajednicama i najavljena nemogućnost daljeg korištenja viškova prihoda servisa i dijela zakupnine i stanarine za finansiranje rada mjesnih zajednica, izazvao je na mnogim mjestima na terenu priličnu zabunu i nedoumicu i imale za posljedicu da su se mnogi aktivisti počeli da pitaju nije li to početak kraja mjesnih zajednica. To opet utoliko više što su dosadašnje stambene zajednice imale slabo iskustvo u obezbeđenju materijalnih sredstava za ostvarenje svojih zadataka iz drugih izvora (sredstava, komuna i radnih organizacija), jer su se često tretirale skoro kao neke socijalne i humanitarne organizacije koje rješavaju neke »svoje« posebne probleme. Uzgred rečeno, takva su shvatanja i dovela u mnogo slučajeva mjesne zajednice do toga da krenu putem koji mi danas kritikujemo, to jest da forsiraju prvenstveno servise iako ih Opći zakon o stambenim zajednicama, mora se priznati, nije tako jednostrano usmjeravao. Naprotiv, Opći zakon o stambenim zajednicama u članu 1. i 2. na prvom mjestu je naglasio samoupravnu funkciju mjesne zajednice, njen zadatak da svestrano organizuje i unapređuje komunalne, privredne, socijalne, zdravstvene, vaspitne i druge djelatnosti i službe koje neposredno služe porodici, domaćinstvu i radnom čovjeku u zadovoljavanju potreba svakodnevnog života, da organizuje pomoć zaposlenoj ženi i porodici u podizanju i vaspitanju djece i da organizuje i unapređuje sve vrste djelatnosti koje pomažu vođenju domaćinstva.

Takođe je naglašeno da stambene zajednice treba da ostvaruju svoje zadatke samostalno ili zajedno s organima općine i da općine i njeni organi treba da ukazuju stambenim zajednicama stručno-materijalnu pomoć u njihovom radu. U članu 3. naglašeno je da stambena zajednica koordinira rad savjeta potrošača u trgovinskim i ugostiteljskim preduzećima i radnjama, a da općinski narodni odbor može ovlastiti stambenu zajednicu da neposredno ili preko savjeta koji osniva vrši funkciju savjeta potrošača.

Kao što, dakle, vidimo Opći zakon o stambenim zajednicama pružio je široku platformu i ostvario mnogostrane mogućnosti za razvoj stambenih zajednica koje su sasvim u saglasnosti s koncepcijama koje sve zainteresovane organizacije, koje su učestvovala u prethodnim diskusijama o stavljanju van snage Općeg zakona o stambenim zajednicama, i danas, manje-više, jednoglasno zastupaju. Novost je samo jedan momenat: orijentacija na samoupravnost servisa i drugih organizacija koje osniva mjesna zajednica, primjene ustavnog prava na samoupravljanje i na radne ljude u ovoj kategoriji radnih organizacija.

Takođe, nama se čini da u suštini koncepcije mjesnih zajednica nema većih kvalitativnih promjena u upoređenju sa stambenim zajednicama kako ih je interpretirao Opći zakon o stambenim zajednicama. Ono što se mijenja to je sadašnja čvrsta orijentacija na sprečavanju devijacija kojima uzročnik nije bio dosadašnji Opći zakon o stambenim zajednicama. Uzroci su sadržani u objektivnim prilikama dosadašnjeg funkcionisanja i finansiranja stambenih zajednica, a Opći zakon je, može se reći, jedino sadržao izvjesne rupe koje su uslovile da su se takva odstupanja od zacrtanog profila i uloge mjesnih zajednica mogla pojaviti.

Zato mi i smatramo da samo stavljanje van snage Općeg zakona o stambenim zajednicama, bez paralelno donesene preporuke i drugog sličnog akta, ne bi obezbjedilo u dovoljnoj mjeri realizaciju ciljeva koji se pred mjesne zajednice postavljaju. Ono bi imalo, čini nam se, samo parcijalno pozitivno djelovanje u odnosu na osamostaljenje servisa i drugih ustanova osnovanih od strane mjesnih zajednica i stvaranje povoljnijih uslova, naravno, za okretanje mjesnih zajednica ka cjelokupnom kompleksu problema u oblasti društvenih službi za pomoć porodici. Međutim, ovih nekoliko paragrafa od kojih se sastoji Prijedlog zakona kojim se stavlja van snage Opći zakon o stambenim zajednicama, čini se da ne bi moglo istovremeno pružiti odgovor na čitav niz principijelnih i praktičnih pitanja koja se upravo tim povodom na terenu zaoštavaju u vezi s daljim radom mjesnih zajednica. Jer, ako postojanje Zakona o stambenim zajednicama i njihovo izričito i nedvosmisleno ukazivanje na osnovne zadatke i put razvoja mjesnih zajednica nije bio dovoljno efikasan instrument koji bi obezbjedio njihov adekvatan razvoj, onda možemo pretpostaviti da u tom smislu neće ni akt o ukidanju ovog Zakona sam po sebi moći da odigra odgovarajuću ulogu.

Po našem mišljenju ne može se niti od opštinskih skupština očekivati da će same brže i efikasno bez odgovarajućeg podstreka i podrške sa strane odgovornih foruma, a ovdje svakako među najuticajnije pozvane foruma moramo ubrojiti i Saveznu skupštinu, moći brzo i efika-

sno da razreše ove probleme koji se nameću u vezi s budućim mjestom i ulogom mjesnih zajednica.

U zaključcima nedavnog Plenuma Saveznog odbora Udruženja »Porodica i domaćinstvo«, koji su redigovani u suradnji s Centralnim vijećem sindikata, Konferencijom za društvenu aktivnost žena Jugoslavije, »Društvom i vaspitanjem« i drugim organizacijama, naglašeno je, između ostalog, da bi se u ostvarivanju svojih zadataka mjesne zajednice trebalo u cjelini oslanjati na godišnje i dugoročne programe rada koji bi se uključili u godišnje i perspektivne društvene planove komuna kao njihov integralni sastavni dio. To znači da bi, prema tome, mjesna zajednica trebalo da postane ne samo osnovna zajednica urbanističkog planiranja već i osnovna jedinica ekonomskog planiranja ukoliko se to odnosi na društvene službe za pomoć porodice. Zasnovani na prethodnom studiju potreba i izrađeni uz pomoć stručnih i planskih službi komune, uz široku konsultaciju građana, programi mjesnih zajednica omogućili bi pružanje odgovora na pitanje:

1. Kada i u kojem opsegu će biti pokrivena određene potrebe u oblasti društvenih službi za pomoć porodici na teritoriji pojedine mjesne zajednice.

2. Izvore iz kojih će se finansirati pokrivanje ovih potreba. Tu se podrazumjeva koordinacija s privrednim organizacijama, samodoprinos građana, fondovi i tome slično.

Dalje, orijentacija komune na stvaranje godišnjih i dugoročnih planova zasnovanih na programima mjesnih zajednica u oblasti društvenih službi za pomoć porodici omogućila bi aktiviranje mjesne zajednice u punom smislu kao osnovne ćelije samoupravljanja u samoupravnom mehanizmu komune. Ovakva orijentacija stvorila bi uslove da proizvođači, koji su na radnom mjestu odvojili dio svog dohotka za potrebe komune, kad se vrate na mjesto stanovanja ponovo odlučuju stvarno i punopravno o njihovoj preraspodjeli.

Ako, međutim, pogledamo prve projekcije sedmogodišnjih planova komuna mogli bismo da konstatujemo da se na prste mogu nabrojati slučajevi gdje se na taj način pristupilo planiranju i rješavanju problema u oblasti pomoći porodici. Šta više, mogli bi smo da konstatujemo da u planovima komuna ovim službama nije uopće dato odgovarajuće mjesto, da je isti slučaj i s radnim organizacijama, da koordinacija u planiranju u ovoj oblasti između komuna i radnih organizacija skoro uopće ne postoji, čak ni u gradovima kao što su, na primjer, Beograd, Sarajevo i drugi, da ne postoji ni razrađena metodologija planiranja u oblasti društvenih službi za pomoć porodici od komune preko republike do federacije.

Ovdje sam iznio samo neka od ključnih pitanja od kojih zavisi dalji uspješan razvoj mje-

snih zajednica. Međutim, takovih otvorenih i u praksi neriješenih pitanja ima čitav niz. Ona su sva manje-više pobrojana i u materijalu koji je dostavljen učesnicima ove sjednice.

S toga dajući u ime Saveznog odbora Udruženja »Porodica i domaćinstvo« podršku prijedlogu zakona o prestanku važenja Općeg zakona o stambenim zajednicama, istovremeno ponovo plediram da ovaj forum — upravo zbog kompleksnosti, opsega i značaja iznetih pitanja — pomogne u njihovom razrješavanju donošenjem posebne preporuke u cilju pravilnog usmjerenja daljeg rada mjesnih zajednica u skladu s ustavnim postavkama i općedruštvenim kretanjima.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Pošto se niko ne javlja za reč može se konstatovati da je današnji pretres ukazao na niz značajnih pitanja koja treba imati u vidu u daljim našim nastojanjima i naporima koji će se preduzimati u cilju formiranja i daljeg rada mesnih zajednica.

Diskusija je veoma reljefno pokazala da se formiranjem mesnih zajednica daje, pre svega, mogućnost za što potpunije i aktivnije angažovanje građana na rešavanju brojnih zadataka i pitanja od njihovog neposrednog interesa, odnosno interesa za razvoj određenog naselja, grada, kraja i slično. Razvijene mesne zajednice upotpunjuju sistem komunalne samouprave, naime, one daju šire mogućnosti angažovanja građana u rešavanju brojnih pitanja unapređenja komunalnih, socijalnih, kulturno-prosvetnih i drugih pitanja iz života i rada komune.

Na pretresu je s pravom ukazivano da mesne zajednice sa svim svojim specifičnostima predstavljaju još jedan oblik u kome se daje šira mogućnost izražavanja društvene uloge građana u komunalnoj samoupravi. Građani preko mesne zajednice, rešavajući različite probleme od svog neposrednog interesa, imaju punu mogućnost sagledavanja i zajedničkih opštih potreba komune. Oni se preko mesne zajednice aktivno uključuju u savlađivanje i rešavanje svojih osnovnih pitanja, ali i pitanja šire društvene zajednice. Prema tome, u mesnoj zajednici sve više će dolaziti do izražaja i sama funkcija komune na usaglašavanju opštih i individualnih interesa u mehanizmu društvenog samoupravljanja i razvijanju, kako je to ovde rečeno, društvene solidarnosti i humanosti međuljudskih odnosa.

Međutim, u toku pretresa moglo se konstatovati i sledeće:

1. Još uvek se u praksi diskusija o prelasku na mesne zajednice svodi na uopštene diskusije oko dalje razrade pozitivnog pravnog sistema koji se odnosi na organizaciju i rad mesnih zajednica, te su oslabila nastojanja da se pristupi aktivnijem radu onih mesnih zajednica koje su već obrazovane.

2. Rad na donošenju statuta mesnih zajednica nije bio praćen u dovoljnoj meri proučavanjem dosadašnjih iskustava u radu mesnih odbora i stambenih zajednica, odnosno nedovoljno su korišćena pozitivna iskustva raznih formi našeg sistema društvenog samoupravljanja. Umesto toga negde se apstraktno i nezavisno od stečenih iskustava iz rada organa društvenog samoupravljanja pristupilo iznalaženju nekih rešenja u pogledu organizacije i funkcionisanja mesnih zajednica. Sve je ovo, pored drugih nerešenih pitanja (položaj servisa, finansiranje, teritorije mesnih zajednica i slično), imalo za posledicu da je rad na donošenju statuta mesnih zajednica, kao što je ovde istaknuto, usporen.

3. Materijalna osnova mesnih zajednica, o čemu je ovde bilo mnogo govora, je veoma značajno pitanje. Od toga bez sumnje zavisi pravilan početak i razvoj mesnih zajednica. Međutim, ovde je pravilno istaknuto da se materijalni izvori za rad mesnih zajednica ne mogu rešavati starim administrativnim putem. Svaka akcija na rešavanju određenih potreba od neposrednog interesa građana, koji pokreće mesna zajednica, treba da bude pokrivena odgovarajućim sredstvima, pre svega od strane građana i raznih organizacija, uz odgovarajuće učešće i opštinske skupštine. Sa tih razloga trebalo bi otpočeti s akcijom i radom mesnih zajednica i uporedo s tim rešavati i pitanje materijalnih izvora.

4. Razvijeni sistem društvenog samoupravljanja u mesnim zajednicama nalazi svoj oslonac i najneposrednije se povezuje s radnim ljudima na rešavanju brojnih pitanja iz njihovog života i standarda. Sa tih razloga su i opštinske skupštine i njihovi organi veoma zainteresovani za pravilno funkcionisanje i rad mesnih zajednica i trebalo bi učiniti mnogo više nego što je to učinjeno do sada u pružanju uslova i pomoći za organizovanje i rad mesnih zajednica. Razume se da odnos opštinskih organa, a posebno opštinske skupštine može biti zasnovan samo na međusobnoj saradnji.

5. Društveno-političke organizacije, naročito Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije vide u mesnim zajednicama značajnu instituciju u daljem razvitku samoupravnih prava građana u komuni. Njihova nastojanja u formiranju ovih institucija treba da nađu adekvatnu podršku kod ostalih organa i organizacija u komuni, kao i kod svih onih koji na osnovi Ustava treba da preduzmu mere za nesmetani rad mesnih zajednica.

6. Mesne kancelarije u sistemu lokalne uprave dobijace sve veći značaj u približavanju uprave građanima. Sa tih razloga trebalo bi da se organizovanju i radu mesnih kancelarija stalno posvećuje osobita briga kako bi se one potpuno osposobile da efikasno služe građanima u ostvarivanju njihovih zakonom zasnovanih prava i interesa. S druge strane, neophodno je

da se jasno postave i razgraniče odnosi između tih kancelarija i saveta i drugih organa mesnih zajednica.

7. U novim uslovima prevođenja servisa na položaj radnih organizacija postavljaju se i novi zadaci pred mesne zajednice. Naime, kao što je to ovde lepo istaknuto, mesne zajednice ne treba da budu nosioci aktivnosti servisa niti da njima rukovode. Umesto toga mesne zajednice treba da postanu inicijatori za stvaranje radnih organizacija koje mogu zadovoljavati potrebe porodice i domaćinstva.

Iznoseći ove opšte stavove, koji proizlaze iz današnjeg pretresa, naše Veće je poštujući sve ono što su učinila predstavnička tela drugih društveno-političkih zajednica, učinilo napore da sa svoje strane pokrene neka pitanja u vezi s daljom izgradnjom mesnih zajednica. U tom smislu možemo zaključiti da je bilo opravdano što je Veće uzelo u pretres neka pitanja dalje izgradnje mesnih zajednica u vezi sa Predlogom zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama.

Dozvolite mi, drugarice i drugovi poslanici, da ukažem na to da nas ova bogata diskusija obavezuje da mi svi u svojim izbornim jedinicama aktivno pratimo sve ono što je povezano s organizacijom i radom mesnih zajednica, kako bi u početnoj fazi njihovog rada doprineli i njihovoj što bržoj afirmaciji.

Mislim da ovim možemo zaključiti naš opšti pretres o pitanjima koja smo postavili, pa bismo onda mogli da pređemo na pretres teksta zakonskog predloga. Da li se Veće slaže s ovim? (Veće se slaže).

Pri prelasku na tekst zakonskog predloga želeo bih da skrenem pažnju na amandman koji je podneo predsednik Odbora za samoupravljanje u opštini Organizaciono-političkog veća drug Zečević, odnosno Odbor je primio amandman koji je i vama već podnet, a istovremeno drug Zečević je vrlo precizno izrazio taj amandman u izlaganju. Naime, amandman se svodi, kao što ste čuli, na to da bi trebalo da tekst u članu 3. umesto formulacije koja je data ostane kako je predložio Odbor, a stav 2. i 3. treba da ostane kako je predložila Zakonodavno-pravna komisija. Ideja je slična, ali Odbor smatra da je bolja formulacija.

Molim, da li se ko javlja za reč? Da li predlagatelj ili Zakonodavno-pravna komisija žele da daju neka objašnjenja? Ima reč poslanik Mihajlo Ilić, član Zakonodavno-pravne komisije.

Mihailo Ilić (Izborna jedinica Novo Sarajevo):

Drugarice i drugovi, Zakonodavno-pravna komisija, kao što ste videli iz izveštaja Zakonodavno-pravne komisije ovome Veću, je stavila predlog za dopunu člana 3. formulacijom stavova 2. i 3. Pri tome Zakonodavno-pravna komisija nije smatrala za potrebno da menja prvobitni tekst čl. 3. koji postaje stav 1. Među-

tim, saslušavati predlog druga Zečevića u ime matičnog Odbora, ja kao predstavnik Zakonodavno-pravne komisije izjavljujem da se slažem s tim predlogom matičnog Odbora u formulaciji novog stava 1. člana 3. predloženog zakona, to jest da umesto »privredna organizacija« stavimo »radna organizacija«, jer time, po mom mišljenju, a u smislu čl. 13. i 15. Ustava jače, adekvatnije i bolje izražavamo ono samoupravljanje koje će imati servisi, kada odluči mesna zajednica ili stambena zajednica do kraja marta 1965. godine da nastave rad kao radne organizacije.

Predsedavajući Aleksandar Hristov:

Da li se neko javlja za reč? Da li bi neko od poslanika, posle ovih objašnjenja, želeo da uzme učešće u diskusiji o tekstu zakonskog predloga? (Niko ne želi).

Kako se niko ne javlja za reč stavljam na glasanje Predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama s amandmanom koji je podneo Odbor za samoupravljanje u opštini Organizaciono-političkog veća i izmenama koje je dala Zakonodavno-pravna komisija.

Ko je za molim da digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li neko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Ne uzdržava se niko).

Objavljujem da je Veće jednoglasno usvojilo Zakon o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama.

Sada možemo da pređemo na 5. tačku dnevnog reda — pretres Predloga zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova. Predstavnik Saveznog izvršnog veća u ovom zakonskom predlogu je Vladimir Cerić, državni podsekretar u Saveznom sekretarijatu za finansije, a poverenik Božidar Jovanović, pomoćnik sekretara u Saveznom sekretarijatu za finansije. O ovom zakonskom predlogu već je podnela izveštaj Zakonodavno-pravna komisija koji je dostavljen svim članovima Veća.

Otvaram opšti pretres o ovom zakonskom predlogu. Da li predstavnik Saveznog veća želi reč? (Ne želi). Da li se neko javlja za reč? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za reč u opštem pretresu, otvaram pretres teksta zakonskog predloga. Da li se neko javlja za reč? (Niko se ne javlja).

Kako se niko ne javlja za reč stavljam na glasanje Predlog zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova. Ko je za, molim da digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Veće jednoglasno usvojilo Zakon o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova.

Pošto je ovim iscrpljen dnevni red 8. sednice to istu zaključujem.

(Sednica je zaključena u 19 č i 30 min).

PRILOZI

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU
ZAKONA O PRESTANKU VAŽENJA OPŠTEG
ZAKONA O STAMBENIM ZAJEDNICAMA

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS br. 138
8. VII 1964. godine
Beograd

ORGANIZACIONO-POLITIČKOM VEĆU
SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine na svojoj sednici od 8. jula 1964. godine razmatrala je predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama, koji je Saveznoj skupštini podnela Komisija za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Pošto je razmotrila Predlog ovog zakona Komisija predlaže Veću da se u pogledu zakonodavno-pravne obrade u isti unesu sledeće izmene:

1. U članu 3. dodaju se novi st. 2. i 3. koji glase:
»2. Na servise koji nastavljaju sa radom kao privredne organizacije primenjuju se propisi o odgovarajućim privrednim organizacijama.

3. Odluka o prestanku sa radom servisa donosi se uz saglasnost opštinske skupštine«.

2. U članu 6. posle stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

»Ako se područje mesne zajednice ne poklapa sa područjem dosadašnje stambene zajednice ili ako se do 31. marta 1965. godine za takvo područje ne obrazuje mesna zajednica, opštinska skupština određuje na koga prelaze prava i obveze stambene zajednice«.

Sa prednjim izmenama saglasio se predstavnik Komisije za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik dr Dan Đanković.

Predsedavajući

Đorđije Peruničić s. r.

Članovi:

Liljana Maneva s. r., Dragutin Stanković s. r., Borislav Stančić s. r., Gojko Garčević s. r., dr Milan Brkić s. r., dr Mihajlo Ilić s. r., dr Dan Đanković s. r..

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU
OSNOVNOG ZAKONA O FINANSIRANJU
DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS br. 141
8. VII 1964. godine
Beograd

ORGANIZACIONO-POLITIČKOM VEĆU
SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine na svojoj sednici od 8. jula 1964. godine razmatrala je Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, koji je Saveznoj skupštini dostavilo Savezno izvršno veće zajedno sa dopunskim predlogom Saveznog izvršnog veća uz predlog ovog zakona i amandmanima koje su u vezi sa predlogom ovog

zakona Komisiji dostavili Odbor za društveni plan i finansije, Odbor za budžet i Odbor za društveno-ekonomske odnose Saveznog veća Savezne skupštine.

Pošto je razmotrila predlog odnosnog zakona zajedno sa pomenutim dopunskim predlogom i amandmanima napred navedenih odbora Saveznog veća, Komisija predlaže tom Veću da se u pogledu zakonodavno-pravne i redakcijske obrade u isti unesu sledeće izmene:

Član 1.

U stavu 1, u četvrtom redu, umesto reči: »određenih« stavlja se reč: »određeni«.

Član 4.

U stavu 1, u drugom redu, umesto reči: »vrste« stavlja se reč: »vrsta«.

Član 5.

U novom stavu 1, u prvom redu, reč: »svojih« briše se a u drugom redu posle reči: »joj« dodaju se reči: »po ovom zakonu«, a u trećem redu posle reči: »službi« stavlja se zarez.

Član 6.

U stavu 1 umesto reči: »za podmirenje potreba, izvršavanje zadataka i vršenje službi koje je društveno-politička zajednica obavezna da finansira u smislu stava 2. člana 5« stavljaaju se reči: »iz člana 5. stav 1.«

Član 8.

U st. 1 i 2 umesto reči: »i druge službe« staviti reči: »potrebe i zadatke«.

Član 9.

U 2. stavu umesto reči: »dokle god« staviti reč: »dok«.

Član 12.

U stavu 1, u trećem redu, umesto reči: »u nadležnost« stavlja se reč: »na«.

Na kraju stava 2. stavlja se zarez i dodaju reči: »ako zakonom nije predviđeno trajno obezbeđenje sredstava za vršenje tih poslova odnosno zadataka«.

Stav 3 ovog člana briše se.

Član 15.

U stavu 1, u prvom redu, umesto reči: »trajnije obaveze potrebe« stavljaaju se reči: »društvene potrebe, obaveze«, a u trećem redu posle reči: »upravljanja« stavlja se zarez.

U stavu 3, u drugom redu, umesto reči: »službe, potrebe, obaveze odnosno« stavljaaju se reči: »potrebe, obaveze i«.

Član 17.

U stavu 2, umesto reči: »organa sredstva se« stavljaaju se reči: »organa, u budžetu se sredstva«.

U 3. stavu, u trećem redu, umesto reči: »obezbeđuju se« stavljaaju se reči: »u budžetu se obezbeđuju«.

Član 20.

U prvom redu reč: »službe« i zarez posle ove reči brišu se.

Član 23.

U 1. stavu, u drugom redu, reč: »koristiti« staviti u trećem redu posle reči: »zajednice« a u istom redu posle reči »su« dodati reč: »im«.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »iz stava 1. ovog člana« stavljaaju se reči: »o korišćenju odnosno respolaganju tim sredstvima« a u trećem redu, umesto reči: »može preduzeti« stavlja se reč: »preduzeće«.

Član 28.

Reči: »društveni nadzor« zamenjuju se rečima: »budžetsku kontrolu«.

Član 29.

Stav 1. ovog člana briše se.

U 3. stavu (novi stav 2), u trećem redu, umesto reči: »izvršenja« stavlja se reč: »izvršavanja«.

Član 31.

U 1. stavu, u drugom redu, umesto reči: »dažbina« stavlja se reč: »davanja«.

Stav 2. ovog člana briše se.

Član 32.

U 1. stavu, u tački 2. pod e) reč: »dohodak« zamenjuje se rečju: »prihod«.

U 2. stavu, u prvom redu, rečca: »i« briše se, u trećem redu reč: »izuzev« zamenjuje se rečju: »osim«, a umesto reči: »članu 73.« stavljaju se reči: »odredbama«.

Stav 3. ovog člana briše se.

Član 32a.

Posle člana 32. dodaje se novi član 32a, čiji je tekst preuzet iz člana 35, a koji glasi:

»Opštini pripadaju i prihodi ustanovljeni posebnim saveznim zakonom, ako tim zakonom nije određeno da ti prihodi pripadaju drugoj društvenopolitičkoj zajednici ili drugom korisniku«.

Član 34.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »članu 73.« stavlja se reč: »odredbama«.

Član 35.

Odredba ovog člana briše se, s obzirom da je ista preuzeta kao član 32a.

Član 36.

Odredba ovog člana menja se i glasi:

»Prihodi od novčanih kazni pripadaju društvenopolitičkoj zajednici određenoj saveznim zakonom«.

Član 37.

U 1. stavu, u prvom i drugom redu, umesto reči: »republici, u smislu člana 8. ovog zakona,« stavljaju se reči: »republici (član 8)«.

U 2. stavu, u trećem i četvrtom redu, umesto reči: »tako da se stara« stavljaju se reči: »vodeći računa«.

Član 38.

U 1. stavu, u prvom i drugom redu, umesto reči: »koje ispunjavaju uslove iz« stavljaju se reči: »u smislu«, a u četvrtom redu zarez se briše.

U 2. stavu, u drugom redu umesto reči: »potreba, zadataka i službi« stavljaju se reči: »društvenih potreba i zadataka«.

Član 40.

U 2. stavu, u trećem redu, zarez se briše.

Član 47.

U 1. stavu, umesto reči: »izuzev onih prihoda koji su u opštem delu budžeta raspoređeni u fondove i na posebne račune, kao i prihoda raspoređenih po osnovnim namenama u opštem delu budžeta koji se dalje ne raspoređuju« stavljaju se reči: »osim prihoda koji su u opštem delu budžeta raspoređeni u fondove na posebne račune i po osnovnim namenama a dalje se ne raspoređuju«.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »određen« stavlja se reč: »propisan«.

Član 50.

U 1. stavu, u prvom redu, umesto reči: »Budžet« stavljaju se reči: »Predlog budžeta«.

Član 51.

Odredba ovog člana briše se.

Član 53.

U trećem redu, posle reči: »na« dodaju se reči: »nosiocima odnosno«, a isto tako u četvrtom redu posle reči: »sredstava« dodaju se reči: »nosiocima odnosno«.

Član 54.

U 1. stavu, u drugom redu, umesto reči: »sredstava odnosno korisnike« stavljaju se reči: »odnosno korisnike sredstava« a u petom redu posle rečce: »i« dodaju se reči: »nosiocima odnosno«.

Član 55.

U 3. redu posle reči: »obaveza« stavlja se tačka, a ostali tekst se briše.

Član 58.

U 1. stavu, u drugom redu, reč: »raspoređuju« zamenjuje se rečju: »raspodeljuju«.

U 2. stavu, u prvom redu, reči: »po stavu 1. ovog člana« brišu se.

Član 59.

U 1. stavu, u drugom redu, umesto reči: »iz budžeta« stavlja se reč: »budžetom«.

Član 62.

U 1. stavu, u drugom redu, reč: »iznosima« zamenjuje se rečju: »prihodima«.

U 2. stavu, u trećem redu, posle reči: »predviđenih« stavlja se zarez i dodaje reč: »kao«.

Član 63.

U 1. stavu, u četvrtom redu, reč: »kao« i zarez ispred ove reči brišu se.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »kao« stavljaju se reči: »završni račun rezervnog fonda«.

Član 64.

U 1. stavu, u trećem redu, umesto reči: »februara« stavlja se reč: »marta«.

U 2. stavu, u četvrtom redu, umesto reči: »mesec« stavlja se reč: »trideset«.

U 3. stavu, u drugom redu, umesto reči: »podnosi se« stavljaju se reči: »organ iz stava 1. ovog člana podnosi«.

Stav 4. briše se.

Stav 5. postaje novi stav 4.

Član 66.

U 2. stavu, u poslednjoj alineji, umesto reči: »odnosno sredstava« stavljaju se reči: »fonda i sredstava«.

Član 71.

U 2. stavu, u drugom i trećem redu, reči: »delokrug i odgovornost organa upravljanja« brišu se, u trećem redu posle reči: »poslovanja« dodaje se reč: »fonda«, a u sedmom redu posle reči: »sredstvima«, dodaju se reči: »kao i drugi poslovi i zadaci iz delokruga organa upravljanja fonda«.

Član 75.

U 6. stavu, u poslednjem redu, reči: »iz budžeta« brišu se.

Član 76.

U 2. stavu, u poslednjem redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugoj«.

Član 78.

U 1. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugoja«.

U 2. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »druge«.

U 3. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugoja«.

Član 79.

U 1. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »druga«.

U 2. stavu, u prvom redu, umesto reči: »Odgovaraajući organ upravljanja radne odnosno« stavljaju se reči: »Radnički savet odnosno odgovarajući organ upravljanja radne odnosno druge«.

Član 84.

U prvom redu posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »druga«.

Član 85.

U 3. stavu, u prvom i drugom redu, umesto reči: »mesec dana po isteku godine za koju se odnosi« stavljaju se reči: »u toku od trideset dana po isteku godine za koju se donosi«.

Član 87.

U drugom redu posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugi«.

Član 88.

Stav 2. menja se i glasi:

»Društveno-političke organizacije, udruženja građana i građani mogu davati svoja sredstva na upravljanje fondus«.

Član 89.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto rečice: »i« staviti »ili«, a u četvrtom redu umesto rečice: »i« staviti reč: »odnosno«.

Član 91.

U petom i šestom redu, umesto reči, »programa; mere za njegovo izvršenje i drugi uslovi« zamenjuju se rečima: »programa i mere za izvršenje programa«.

Član 93.

U 1. stavu, u trećem redu, umesto reči: »godišnjih iznosa ukupnih« stavljaju se reči: »ukupnih godišnjih«.

U 3. stavu, u drugom redu, umesto reči: »kada« stavlja se reč: »kad«.

Član 94.

U 1. stavu, tačka 1, u trećem redu, posle reči: »fondovima« stavlja se zarez, a posle reči: »su« stavlja se reč: »naročito«, a u petom redu posle reči: »zaraza« stavlja se tačka sa zarezom i dodaju reči: »suzbijanje biljnih štetočina;« a ostali deo teksta briše.

U 6. stavu, u prvom redu umesto reči: »po stavu« stavljaju se reči: »iz stava«.

Član 95.

U 2. stavu, u drugom redu umesto rečice: »u« staviti rečicu: »i«.

Član 98.

U naslovu iznad ovoga člana reči: »društveno-političke zajednice« zamenjuju se rečima: »društveno-političkih zajednica«.

Član 102.

U trećem i četvrtom redu umesto reči: »i podmirivanja komunalnih i drugih službi i« zamenjuju se rečima: »komunalnih i drugih službi i podmirivanja«.

Član 104.

U 2. stavu, u petom redu, posle reči: »potreba« stavlja se tačka i ostali deo teksta briše se.

Posle stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

»Izuzetno od odredbe stava 2. ovog člana društveno-politička zajednica može se kratkoročno zadužiti u slučaju neravnomernog ostvarivanja prihoda u toku godine«.

Član 106.

U 2. stavu, u prvom redu, umesto reči: »mogu« stavlja se reč: »može«.

Član 115.

U prvom redu reči: »U cilju« zamenjuju se rečju: »Radi«, u drugom redu umesto reči: »prihoda« stavlja se reč: »budžeta«, a u petom redu reč: »druge« briše se.

Član 116.

U trećem, četvrtom i petom redu umesto reči: »celishodne raspodele sredstava u finansijskim planovima organa odnosno organizacija kojima je povereno izvršenje tih« stavljaju se reči: »celishodnog rasporeda sredstava u finansijskim planovima organa odnosno organizacija kojima je povereno podmirivanje društvenih potreba izvršavanja«.

Član 117.

U 1. stavu reč: »razmatrati« zamenjuje se sa rečju: »razmotriti«.

Član 118.

U 3. stavu, u prvom redu, posle reči: »Ako je,« dodaju se reči: »u skladu sa posebnim zakonom«, a ove reči u trećem redu brišu se, a u šestom redu umesto reči: »odluka« stavlja se reč: »odluke«.

Član 120.

U pretposlednjem i poslednjem redu reči: »zakonitosti odnosno ustavnosti« zamenjuju se rečima: »ustavnosti odnosno zakonitosti«.

Član 121.

U drugom redu umesto reči: »samoupravne organizacije ili njen drugi opšti akt o ustanovljenju prihoda i njihovoj upotrebi nisu« stavljaju se reči: »odnosno drugi opšti akt o ustanovljenju prihoda i njihovoj upotrebi samoupravne organizacije kojoj se sredstva obezbeđuju iz budžeta nije«, a u šestom redu umesto reči: »zakonitosti odnosno ustavnosti« stavljaju se reči: »ustavnosti odnosno zakonitosti, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno«.

Član 122.

Stav 1. menja se tako da glasi:

»Republičko izvršno veće, do donošenja odluke ustavnog suda, obustaviće izvršenje budžeta ili njihovih pojedinih delova, odnosno drugog opšteg akta sreza ili opštine, kojima se ustanovljavaju prihodi i reguliše finansiranje društvenih potreba«.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »potrebe« stavljaju se reči: »društvene potrebe i zadaci«.

Član 123.

Odredba ovog člana menja se tako da glasi:

»Pod uslovom iz člana 122. ovog zakona, skupština opštine će obustaviti izvršenje finansijskog plana odnosno drugog opšteg akta samoupravne organizacije o ustanovljavanju prihoda i njihovoj upotrebi, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno«.

Član 127.

U 1. stavu, u prvoj alineji, umesto reči: »podmirivanje potreba« stavlja se reč: »potrebe«.

Član 128.

U drugom redu posle reči: »za« stavlja se reč: »društvene«.

Član 129.

Odredba ovog člana menja se tako da glasi:

»Savezni budžet objavljuje se u »Službenom listu SFRJ«.

Član 131.

U 1. stavu, u trećem redu, reči: »(nacrt finansijskog plana)« brišu se.

Član 134.

Umesto reči: »Društvene organizacije« stavljaju se reči: »Društveno-političke organizacije i udruženja građana«.

Član 135.

Odredba ovog člana menja se tako da glasi:

»Savezni organ uprave nadležan za budžet na osnovu predloga organa, ustanova i organizacija sastavlja nacrt saveznog budžeta«.

Član 136.

U 1. stavu, u drugom redu ispred reči: »saveznog« stavlja se reč: »nacrt«, a u trećem redu posle reči: »predložice« dodaju se reči: »Saveznom izvršnom veću«.

U 2. stavu, u drugom i trećem redu, umesto reči: »po predlozima« stavljaju se reči: »iz predloga«, a u petom redu posle reči: »organizacije« stavlja se tačka i ostali deo teksta briše se.

Član 140.

U trećem redu posle reči: »sastavljanja« dodaju se reči: »predloga saveznog«.

Član 142.

U 1. stavu, u četvrtom redu, umesto reči: »u budžetu« stavlja se reč: »budžetom«.

Član 145.

U 2. stavu, u drugom i trećem redu, reči: »po stavu 1. ovog člana« brišu se.

U 3. stavu, početne reči: »Na osnovu odluke iz stava 2. ovog člana« brišu se.

Član 146.

Stav 4. menja se tako da glasi:

»Savezno izvršno veće određuje koja će se sredstva za potrebne namene koristiti preko posebnog računa«.

Član 148.

U 2. stavu, u prvom i drugom redu umesto reči: »namene, u smislu člana 17. stav 3. ovog zakona« stavljaju se reči: »namene (član 17. stav 3)«.

Član 152.

U 2. stavu, umesto reči: »februara« stavlja se reč: »martas«.

Član 153.

U 1. stavu, u prvom i drugom redu reči: », u smislu člana 63. ovog zakona,« brišu se.

Član 154.

Reči: », u smislu člana 65. ovog zakona,« brišu se.

Član 157.

U trećem redu posle reči: »ustanova dodaju se reči: »(»Službeni list FNRJ«, br. 52/59, 23/61, 52/61, 28/62, 53/62 i 13/63 i »Službeni list SFRJ«, br. 7/64)«, a umesto reči: »stupanja na snagu ovog zakona« stavljaju se reči: »31. decembra 1964. godine«.

Član 160.

U 1. stavu, u trećem redu, posle reči: »putave« dodaju se reči: »(»Službeni list FNRJ«, br. 27/61 i 53/62)«.

Član 161.

U 2. stavu, u prvom redu, umesto broja: »2« stavlja se broj »1« a u petom redu umesto reči: »Zakona« stavlja se reč: »tog zakona«.

Član 164.

U uvodnom delu reči: »Sekretarijat za finansije« stavljaju se reči: »sekretar za finansije«, a umesto reči: »Saveznim sekretarijatom za budžet« stavljaju se reči: »saveznim sekretarom za budžet«.

U poslednjoj alineji ispred reči: »sastavljanju« stavlja se reč: »načinu«.

Član 165.

Umesto početnih reči: »Od dana« stavlja se reč: »Danom početka« a reči u drugom i trećem redu: »(»Službeni list FNRJ«, br. 52/39, 23/61, 52/61, 28/62, 53/52 i 13/63 i »Službeni list SFRJ«, br. 7/64)« brišu se.

Član 166.

Umesto reči: »po objavljivanju« stavlja se reč: »od dana objavljivanja«.

Sa svim napred iznetim izmenama saglasio se je poverenik Saveznog izvršnog veća.

Poverenik Saveznog izvršnog veća nije se saglasio sa amandmanom Odbora za budžet Saveznog veća u vezi sa korišćenjem rezervnog fonda iz člana 163. predloga ovog zakona.

Za izvestioca u Organizaciono-političkom veću određen je poslanik Dr Dan Đanković.

Predsedavajući

Dordije Peruničić s. r.

Članovi:

Ljiljana Maneva s. r., Dragutin Stanković s. r., Borislav Stančić s. r., Gojko Garčević s. r., dr Milan Brkić s. r., dr Mihajlo Ilić s. r., dr Dan Đanković s. r.

SAVEZNO VEĆE

I

ORGANIZACIONO-POLITIČKO VEĆE

6. ZAJEDNIČKA SEDNICA

OD 9. JULA 1964. GODINE

S A D R Ź A J

Pre dnevnog reda:

Saopštenja.

Dnevni red:

1. Pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica,
2. Pretres Predloga zakona o ličnoj karti.

Govornici: Kiro Gligorov, Živko Juzbašić, Ezher Arnautović, Marko Koprta, Blagoje Stojanović, Mato Krpan, Sinan Hasani, Petar Dodik, Slavko Komar, Todor Vujasinović, Viktor Repić, Vojin Lukić, Vida Tomšić, Slobodan Šakota, Vera Aceva, Slavko Komar, Vojin Nikolić.

PREDSEDAVALI:

MIJALKO TODOROVIĆ, PREDSEDNIK
SAVEZNOG VEĆA

I ALEKSANDAR HRISTOV, POTPREDSED-
NIK ORGANIZACIONO-POLITIČKOG VEĆA

Početak u 9 č 45 min

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Otvaram zajedničku sednicu Saveznog veća i Organizaciono-političkog veća Savezne skupštine. Prema sporazumu s predsednikom Savezne skupštine, ovoj zajedničkoj sednici predsedavaće naizmenično predsednik Saveznog veća i potpredsednik Organizaciono-političkog veća, koji zamenjuje odsutnog predsednika Organizaciono-političkog veća.

Kao što znate, na odvojenim sednicama Saveznog veća i Organizaciono-političkog veća za ovu zajedničku sednicu utvrđen je sledeći dnevni red:

1. Pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica i

2. Pretres Predloga zakona o ličnoj karti.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica.

Upozoravam članove oba Veća da su dobili dopunski predlog Saveznog izvršnog veća, koji čini sastavni deo Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, koji je poslat ranije.

Predstavnici Saveznog izvršnog veća o ovom zakonskom predlogu su Kiro Gligorov, savezni sekretar za finansije i Vladimir Cerić, državni podsekretar u Saveznom sekretarijatu za finansije. Poverenici Saveznog izvršnog veća su: Dušan Tratnik, Dragomir Živančević i Slobodan Turčinović, viši savetnici u Saveznom sekretarijatu za finansije.

O ovom zakonskom predlogu Većima je podnela izveštaj i Zakonodavno-pravna komisija, koji je dostavljen svim članovima Veća.

Otvaram opšti pretres o ovom zakonskom predlogu i dajem reč saveznom sekretaru za finansije drugu Kiri Gligorovu.

Kiro Gligorov:

Drugarice i drugovi poslanici, pred vama je Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica koji u duhu donegog Ustava treba da reguliše na nov način finansijske odnose između društveno-političkih zajednica i oblike finansiranja radnih organizacija u različitim oblastima društvenih službi.

Polazni princip koji je došao do izražaja u Predlogu ovog zakona jeste da svaka društveno-politička zajednica ima svoju samostalnu finansijsku i materijalnu osnovu za izvršenje Ustavom i zakonima određenih joj nadležnosti. To zahteva da se obezbedi društveno-političkim zajednicama pravo da samostalno određuju visinu svojih prihoda. Analogno tome njihova samostalnost je potpuna u određivanju namena, odnosno potpunog rasporeda sopstvenih prihoda na bazi autonomne odluke skupština društveno-političkih zajednica. U tim pravima je sadržana i odgovornost društveno-političkih zajednica za razvoj društvenih službi na svojoj teritoriji. Ne precenjujući značaj ovoga zakona možemo slobodno reći da on određuje materijalnu osnovu ostvarenja prava komuna i socijalističkih republika.

Razgraničenje finansijskih odnosa na bazi nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonima pretpostavlja da svaki prenos nadležnosti može pratiti i odgovarajući prenos prihoda, odnosno odgovarajuće finansijske obaveze dru-

štveno-političke zajednice koja prenosi svoju nadležnost na druge.

Drugi, rekao bih, temeljni princip ovog zakona jeste da je u njegovoj osnovi zadovoljenje potreba u svakoj društveno-političkoj zajednici zavisno od njene ekonomske snage. Pošto je reč o zadovoljenju potreba u društvenim službama ekonomska snaga društveno-političke zajednice biće izraz, pre svega, ličnih dohodaka njenih građana, odnosno visine doprinosa kojima građani svake društveno-političke zajednice obezbeđuju prihode za izdržavanje društvenih službi. Ti doprinosi, kao što ćemo videti kad bude na dnevnom redu pretres Zakona o doprinosima i porezima građana, mogu biti u vidu neposrednih doprinosa koje svaki građanin koji privređuje izdvaja iz svog ličnog dohotka, ukupnog dohotka, ili doprinosi koji na posredan način, takođe, terete lični dohodak građana i služe istoj svrsi — pokriću rashoda društvenih službi (porez na promet u potrošnji).

Ovo ne znači ništa drugo nego da je zadovoljenje potreba u oblasti prosvete, zdravstva, socijalnih i drugih službi kao i u delatnosti državne uprave najtešnje povezano s rastom zaposlenosti i rastom ličnih dohodaka kao rezultat porasta produktivnosti rada i ukupnog nacionalnog dohotka. Na ovaj način je uspostavljena srazmera ili proporcija trajnog karaktera koja obezbeđuje da zadovoljenje potreba društvenih službi raste paralelno s rastom ličnih dohodaka radnika.

U ovakvom mehanizmu nije moguće preliivanje sredstava akumulacije u budžetsku potrošnju, dakle menjanje njihovog karaktera i namene, odnosno pribavljanje nekih prihoda koji ne proističu iz ličnih zarada građana. Time je izvršeno razgraničenje privrede i vanprivrednih delatnosti. Sredstva privrede imaju svoj mehanizam koji obezbeđuje njihov integritet i specifične puteve njihovog kretanja i preliivanja. Za razliku od raspolaganja sredstvima za potrebe društvenih službi bankarski mehanizam i kredit su faktor koji reguliše upotrebu sredstava privrede. To ne znači da se i društveno-političke zajednice ne mogu zadužiti ili poslužiti kreditom zbog zadovoljenja nekih svojih potreba, anticipirajući buduću potrošnju, ali one taj kredit moraju vratiti iz prihoda koji potiču iz ličnih dohodaka građana i njihove imovine. Na drugoj strani ne znači, takođe, da društveno-političke zajednice ne mogu deo svojih prihoda upotrebiti za privredne svrhe, ali to pretpostavlja da su zadovoljile potrebe društvenih službi. Pošto društveno-političke zajednice imaju slobodu raspoređivanja svojih prihoda i slobodnog određivanja njihove namene postoji mogućnost da jedan deo tih prihoda bude namenjen privrednoj izgradnji, ali se mora reći da je Zakon pošao od jasne pretpostavke o prvenstvenoj nameni tih prihoda za

zadovoljenje potreba društvenih službi i ostalih potreba van privrede.

Predlog zakona određuje i novi karakter budžeta. On je po njemu bilansno planski instrument koji omogućuje društveno-političkoj zajednici da sagleda celinu svojih prihoda, da ima u vidu svoje mogućnosti i da u vezi s tim može da izvrši izbor prioriteta i odredi osnovne namene. Izmenjeni položaj radnih organizacija u oblasti društvenih službi došao je do punog izražaja u određivanju karaktera budžeta. Kao što radne organizacije u društvenim službama ne mogu biti tretirane od strane društveno-političkih zajednica kao njihovi organi, kao što se komuna prema ovim organizacijama odnosi kao prema samoupravnim telima, tako isto i budžet mora da zasnuje novi odnos s ustanovama društvenih službi. Budžetom se na trajan način određuje deo prihoda za određenu vrstu ili pojedinu ustanovu, određuje naknada za usluge koje ustanova vrši društveno-političkoj zajednici, ili odvajaju na trajan način određeni prihodi ili sredstva da bi se fondovima obezbedila finansijska osnova određene delatnosti. Sa tih razloga proizlazi da budžetski organi ne ulaze u bliže određivanje namena sredstava koja predstavljaju prihod svake pojedine ustanove. Pravo rasporeda prihoda i odgovornost za njihovo trošenje u celini preuzima svaka ustanova za sebe, odnosno njeni organi. Na taj način se omogućuje da samoupravna prava radnih organizacija van privrede dobijaju materijalne okvire.

U vezi s ovakvim karakterom budžeta u drugačijem svetlu se pojavljuje i institucija fondova. U dosadašnjem sistemu budžetiranja institucija fonda javljala se kao ventil preko koga se moglo doći do elastičnijih oblika finansiranja u svim onim slučajevima u kojima kruti budžetski sistem nije više odgovarao izmenjenom karakteru te delatnosti. Otuda težnja da se za veoma raznolike potrebe osnivaju fondovi, veoma često bez pravog materijalnog opravdanja i bez mogućnosti da uspešno bude korišćena takva forma finansiranja. To je ozbiljno uticalo da se gubi pregled nad ukupnim finansijama društveno-političkih zajednica od komune do federacije i da se na mnogim mestima koristi forma fonda iako nije bilo materijalne osnove da se obezbedi stvarno upravljanje tim fondom na samoupravnoj i dugoročnoj osnovi. Posle donošenja ovog zakona neće biti potrebe za forsiranjem osnivanja fondova sem kada se radi o potrebama trajnog karaktera, o fondovima koji pretežnim delom imaju svoje vlastite prihode, gde je moguće obezbediti efikasno samoupravljanje i tome slično. Postoji uverenje da će se osnivanje fondova svesti na pravu meru čim se bude uočilo da budžet nije zapreka da se primene najslobodniji oblici finansiranja pojedinih potreba.

Predlog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica pretpostavlja da će se i u oblasti neprivrednih investicija sve više unosi element kredita. U sistemu proširene reprodukcije i budućem bankarskom mehanizmu moramo obezbediti mogućnost da se za mnoge investicije u oblasti društvenih službi, a, pre svega, za investicije u komunalnim službama mogu dobijati zajmovi koji će se vraćati ili iz prihoda odgovarajućih ustanova društvenih službi, ili preduzeća koja obavljaju komunalne usluge, ili iz budžeta u kome će početi da figurira kao normalna stavka otplata zajmova za neprivredne investicije. U vezi s tim je i data mogućnost da društveno-političke zajednice mogu raspisivati zajmove i na taj način formirati dugoročna sredstva koja će upotrebiti u svrhu neprivrednih investicija. To je put koji će postepeno omogućiti da se izvesni komunalni objekti ili drugi objekti društvenih službi mogu finansirati iako određena institucija ili društveno-politička zajednica kao celina nije u stanju da u datom momentu izdvoji iz sopstvenih ili budžetskih sredstava potrebnu sumu za ceo projekt. S postepenim normalizovanjem cena usluga, s njihovim dovođenjem ili bar približavanjem ekonomskom nivou stvoriće se uslovi za kreditiranje i time omogućiti brže zadovoljenje naraslih potreba u neprivrednim delatnostima.

Već na početku je rečeno da je ekonomska snaga društveno-političke zajednice kriterijum za zadovoljenje potreba društvenih službi. Očividno je, međutim, da različita privredna razvijenost pojedinih područja, a pogotovu različita ekonomska snaga komuna ne dozvoljava integralnu primenu ovakvog principa. Intervencije društvene zajednice, bez obzira na kom nivou, biće još dugo vremena neophodne da bi se obezbedilo zadovoljenje minimuma društvenih potreba, a naročito onih koje Ustav i zakoni propisuju kao obaveze društveno-političkih zajednica.

Predlog zakona je pošao od toga da federacija treba da reši na koji način će se obezbeđivati dopunska sredstva za pojedine republike odnosno autonomne oblasti. Smatrajući da su veoma veliki varijeteti u ekonomskoj razvijenosti komuna, da se teritorijalne granice komuna s razvojem privrede neprekidno pomeraju, zakon je predvideo da dopunska sredstva komunama, odnosno kriterijumi za dodeljivanje dopunskih sredstava treba da budu određeni zakonima socijalističkih republika. Način kako ovaj problem, međutim, rešava osnovni zakon federacije dobra je indikacija za republičko zakonodavstvo da polazeći od slične osnove odredi kriterijume za dodeljivanje dopunskih sredstava. U saveznom zakonu učinjeno je, koliko je bilo moguće, da kriterijumi budu objektivizirani. Po njemu dopunska sredstva zavise od sopstvenih napora koje će pojedina

područja učiniti, kao i od prosečne visine rashoda društvenih službi u Jugoslaviji. Drugim rečima, u tim granicama i vodeći računa o posebnim okolnostima karakterističnim za pojedina područja, a pre svega, o različitoj strukturi prihoda i opterećenosti pojedinih područja takvim rashodima koje mora da ima svaka republika odnosno autonomija bez obzira na veličinu, kretaće se mogućnost subjektivnog ocenjivanja odnosno odlučivanja Savezne skupštine o visini dopunskih sredstava. Kod određivanja kriterijuma vođeno je računa da sadašnji obim dopunskih sredstava ne dođe u pitanje, a da raste srazmerno opštem rastu nacionalnog dohotka Jugoslavije.

Promene u sistemu finansiranja društveno-političkih zajednica su tako krupne da je neophodan period prilagođavanja novim oblicima finansiranja, a naročito će biti potrebno više vremena za sticanje iskustava u pogledu samostalnog odmeravanja doprinosa i poreza. Ovo naročito zbog toga što odmeravanje doprinosa iz ličnih dohodaka može neposredno da utiče na kretanje troškova života i da izazove neželjene posledice na tržištu. U toku obimne diskusije koja je vođena povodom Prednacrtu ovoga zakona, a, takođe, i povodom samog Predloga izražavana je zabrinutost da može doći do vrlo neujednačenih kriterijuma u pogledu odmeravanja doprinosa, naročito iz ličnih dohodaka i da to može u slučaju različitih ekscesa da dovede do neželjenih posledica. U takvim prilikama ukazivano je na potrebu da federacija zadrži pravo i mogućnost intervencije zbog ujednačavanja nivoa opterećenja ličnih dohodaka i usaglašavanja u cilju vođenja što jedinstvenije politike. I pored toga što je federacija ovlašćena na osnovi Ustava da preduzima mere u slučajevima kad može doći do poremećaja u privredi i tome slično, u ovome zakonu je stimulirana mogućnost da u prelaznom periodu, dok ne dođe do eliminisanja postojećih disproporcija i otklanjanja krupnih razlika u uslovima privređivanja, federacija može intervenisati i odrediti maksimalne stope doprinosa i poreza.

Hteo bih da ukážem i na stav zakona da se svake godine u određenoj stopi od prihoda moraju odvajati sredstva na svim nivoima društveno-političkih zajednica za formiranje društvenih rezervi koje treba da posluže za obezbeđenje, pre svega, stabilnije osnove za finansiranje društvenih službi, a zatim, u smislu opštih intencija da se postupno formiraju rezerve i u privredi i van privrede zbog obezbeđenja što stabilnijeg razvoja i ravnomernijeg zadovoljavanja društvenih potreba. Ove rezerve će uneti određenu sigurnost kod donošenja odluka za finansiranje investicionih programa društvenih službi na duži rok i mogućnost da se vrše privredne intervencije povezane s brigom za očuvanje životnog standarda, boljeg

snabdevanja stnovništva i vođenja dugoročnije politike u komunalnim uslugama.

Posle donošenja ovog osnovnog zakona treba da uslede potpuni republički zakoni o ovoj materiji. Za praktičnu primenu načela ovoga zakona republički zakoni, u stvari, imaju odlučujući značaj, jer treba da regulišu odnos između komuna i republika i da detaljnom razradom ovih načela bliže odrede fizionomiju novog budžetskog sistema. Iza toga treba da uslede odluke svih društveno-političkih zajednica o visini pojedinih doprinosa i poreza što, takođe, zahteva prilično vremena za uzajamno usaglašavanje stavova i za donošenje konkretnih akata. Trebalo bi da se u trećem tromesečju ove godine obave svi ti poslovi da bi novi način finansiranja društveno-političkih zajednica i ustanova mogao da se primeni od 1. januara iduće godine. Ubuduće, donošenje budžeta i drugih finansijskih odluka društveno-političkih zajednica nije zavisno od donošenja plana, niti donošenja budžeta komune zavisi od donošenja budžeta republike ili federacije. Pošto se doprinosi i porezi po novom zakonu moraju određivati na duži rok mogućnost svake društveno-političke zajednice je obezbeđena da u vreme koje njoj odgovara donese svoj budžet što će umnogome u ceo mehanizam finansiranja, finansijske i planske discipline uneti sigurnosti, više reda i discipline.

Sam zakon ne donosi neka nova sredstva za oblast opšte potrošnje. Njegov značaj i nije u tome. On otvara mogućnost da se rastom ličnih dohodaka i nacionalnog dohotka uopšte šire granice zadovoljavanja potreba društvenih službi, povezuje neposredni interes društveno-političkih zajednica s interesom građana da stiču veće dohotke, prema tome, treba očekivati njegovo pozitivno dejstvo na zainteresovanost komune za efikasnije privređivanje i rast produktivnosti rada. On, zatim, uvodi metode finansiranja koje omogućuju veće samoupravljanje i veću odgovornost nosioca društvenih sredstava. I, najzad on daje široku osnovu za iznalaženje i primenu u praksi najrazličitijih metoda finansiranja u skladu s karakterom i specifičnim potrebama pojedinih društvenih službi.

S obzirom na ovakve ciljeve zakona i široke mogućnosti koje pruža njegovo uvođenje u život, on zahteva punu obazrivost i vođenje računa da se izbegnu ekscese koji bi mogli da kompromituju opravdanost njegovih načela i dovedu u pitanje njegovu primenu ako bude bilo neophodno vršiti intervencije odozgo. Ovo ističem imajući naročito u vidu našu sadašnju privrednu situaciju, izvesno kolebanje cena na tržištu i kretanje troškova života što sve zajedno govori u prilog odmerenosti i obazrivosti kod korišćenja prava koje on omogućuje.

Ubeđen sam da će posle nekoliko godina prava društveno-političkih zajednica i samou-

pravnih ustanova dobiti primenom ovog zakona svoju materijalnu potvrdu i postati tekovina koja se sama po sebi razume, kao sastavni deo celokupnog privrednog i društvenog sistema.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Ko se dalje javlja za reč? Ima reč Živko Juzbašić, poslanik Organizaciono-političkog veća.

Živko Juzbašić (Izborna jedinica Petrinja):

Druže predsjedniče, drugarice i drugovi poslanici, slušajući obrazloženje druga Kire Gligorova i proučavajući tekst Prijedloga zakona, moram da konstatujem da je mnogo učinjeno u sagledavanju i finansiranju osnovnih društveno-političkih zajednica, kao i drugih. Međutim, htio bih da kažem još neke stvari u vezi s tim.

Reč je o finansiranju opština, prvenstveno. Kada smo proradili ovaj Prijedlog, nemajući dovoljno vremena na raspolaganju i kada smo sagledali kako bi se uklopili u taj zakon, moram da kažem, nismo vidjeli neki veliki korak naprijed. Sve je više zadataka koje treba da rješava opština i komuna, a izvori iz kojih dobija su vrlo nestabilni, nesigurni, tako da i dalje dolazimo u disproporciju — kako te osnovne zadatke do kraja riješiti.

Zbog toga sam mišljenja, ako je moguće, bez obzira na kratkoću vremena, zbog ozbiljnosti ove materije, da se Prijedlog zakona razmatra u septembru na jednoj od sjednica ovog Doma, kako bi mogli još detaljnije proraditi ovu materiju.

Isto tako, želio bih da istaknem i ovo. Pošto je riječ o finansiranju opština i drugih društveno-političkih zajednica, mislim da bi bilo dobro da poštujemo praksu i da ovo razmatramo i na opštinskim skupštinama, jer mi ne možemo donijeti nijednu odluku opštinske skupštine, ako ona ne prođe kroz zborove birača. Sem toga, mislim da bi bilo dobro da ovaj visoki Dom čuje i ocjenu opštinskih skupština o ovoj materiji.

Mada znam da je vrijeme kratko, da počnu godišnji odmori, da je jesen tu, molim vas da ovu primjedbu imate u vidu jer je riječ o zakonu od koga svi mnogo očekujemo.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Ima reč Ezher Arnautović, poslanik Saveznog veća.

Ezher Arnautović (Izborna jedinica Zenica):

Drugarice i drugovi, Prijedlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, rezultat je razvoja našeg sistema koji proizilazi iz ustavnih odredbi. U pogledu prava društveno-političkih zajednica, Ustav utvrđuje da društveno-političkim zajednicama za podmirivanje društvenih potreba na njihovom po-

dručju pripadaju sredstva iz ličnih dohodaka i iz drugih izvora, kao i da one s tim sredstvima samostalno raspolažu.

Zakon o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova i drugi propisi koji su na osnovi njega doneseni, prevaziđeni su našom stvarnošću. Ovo se naročito odnosi na formiranje prihoda i njihovo raspoređivanje, kao i na sistem doprinosa i poreza građana. Isto tako, sistem raspodjele imao je određeni uticaj na budžetsku potrošnju. Princip vezivanja budžetske potrošnje za lične dohotke, koji sprovodi budžetski sistem, sukobio se ne samo s neravnomjernim privrednim razvitkom pojedinih republika, već i s vrlo neujednačenom budžetskom potrošnjom pojedinih društveno-političkih zajednica.

Uloga sreza bila je značajna prilikom raspodjele sredstava za finansiranje pojedinih institucija, koje često nisu bile od bitnog značaja za cijeli srez, pa je i to umanjivalo sredstva opštine. S druge strane, uloga sreza u nivelisanju budžetske potrošnje na svom području bila je drugorazredna, jer je republika bila i ostala najznačajniji faktor na ovom zadatku određujući sredstva srezu u zajedničkim prihodima i dajući im dotacije, a srez je to radio prema opštinama i nije mogao naći objektivno mjerilo za raspodjelu.

Regulisanjem finansiranja društvenih potreba u novom zakonu o finansiranju društveno-političkih zajednica, rješavaju se principi finansiranja, dok će se republičkim zakonima i drugim pravnim aktima opština, razraditi ova materija u detalje. Društveno-političke zajednice koristeće odredbe ovog zakona za podmirenje društvenih potreba da samostalno utvrđuju visinu svojih prihoda. Pri tome, postoji mogućnost međusobnog dogovaranja u okviru republike, pa i među republikama. Ova saradnja obezbeđivala bi usklađivanje politike doprinosa i poreza društveno-političkih zajednica.

Budžet u svojoj osnovi treba da bude bilans svih sredstava klasičnog finansiranja i drugih sredstava vezanih za društveno-političke zajednice i ujedno da veže i fondove u sistemu finansiranja potreba vezanih za pojedine organe.

Obrazovanje svih budžetskih prihoda koji društveno-političkoj zajednici pripadaju iskazuje se u budžetu, prepuštajući društveno-političkoj zajednici da samostalno odredi način finansiranja potrošnje. Na ovaj način budžet postaje ekonomsko-planski instrument budžetske potrošnje. Isto tako, status budžetskih fondova u Predlogu zakona je preciznije regulisan, a formiranje fondova postavljeno je vrlo elastično — što je dobro.

Sredstva društveno-političkih zajednica ovinsna su o dostignutom nivou njenog privrednog razvitka, visini startne osnove i razvitka društvenih službi, a svi ovi osnovi su vrlo različiti kako među republikama, tako i među komuna-

ma. Tako je budžetska potrošnja u 1963. godini iznosila po stanovniku:

SR Slovenija	Din.	47.372
SR Crna Gora	„	32.245
SR Hrvatska	„	30.866
SR Srbija	„	24.623
SR Makedonija	„	22.972
SR Bosna i Hercegovina	„	21.512

a jugoslovenski prosjek je 27.444 dinara.

Kako se vidi, budžetska potrošnja po stanovniku zaostaje u Bosni i Hercegovini, Makedoniji i Srbiji ispod jugoslovenskog proseka, što ukazuje na ozbiljnost problema zaostajanja budžetske potrošnje.

Ovaj indikator ne mora da pokazuje sve odnose i proporcije privrednog i društvenog razvitka u republikama, ali on ipak upečatljivo govori na kakvom se nivou nalazi opšta potrošnja u pojedinim republikama. To nam ujedno govori da bi stanje i odnose trebalo brže mijenjati i u cijeloj Jugoslaviji stvarati skladniji razvitak.

Pored ovih opštih konstatacija o Prijedlogu osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, htio bih istaknuti neka zapažanja o pojedinim odredbama ovog zakona.

U članu 12, jasno je precizirana obaveza federacije u odnosu na republike u slučaju prenosa nadležnosti. Međutim, u Nacrtu nije bila precizirana obaveza republike ako ona ili srez prenose nadležnost na opštine da ujedno obezbedi trajna sredstva za finansiranje novih zadataka.

U dopunskom prijedlogu Saveznog izvršnog vijeća uz Prijedlog ovog zakona, izmijenjen je stav 2. Nacrta i ublažen odredbom da: »Društveno-politička zajednica iz čije su nadležnosti poslovi ili zadaci prenijeti, vodit će u sprovođenju svoje finansijske politike računa i u narednim godinama o povećanim potrebama društveno-političkih zajednica na koje su poslovi i zadaci prenijeti«. Međutim, ni ova formulacija nije sigurna garancija opštinama da će se uz prenijete nadležnosti adekvatno tome prenositi i dovoljna sredstva. Zašto se nije mogla odrediti obaveza i za društveno-političku zajednicu koja prenosi nadležnost na isti način kako je to regulisano i u stavu 1. ovog člana.

Ako se pođe od pretpostavke da će uz prenos nadležnosti biti prenošena i sredstva, bit će dobro, a ako se to ne uradi, onda će se ponoviti stara praksa iz prenošenja nadležnosti. Svjedoci smo, ako uzmemo samo nekoliko godina unazad, da je federacija prenosila nadležnosti republikama, republike srezovima, a srezovi opštinama. Mi koji radimo u opštinama imali smo mnogo poteškoća da organizujemo izvjesne službe koje su u zadnje vrijeme prenošene u nadležnost opština. Za ilustraciju navodim da je samo u posljednje dvije do tri

godine u Zenici, a i drugim opštinama, prenešeno sa sreza 17 nadležnosti na opštinu, a da za te poslove nisu ujedno prenošena i sredstva za pokriće povećanih troškova. Prenešene nadležnosti bile su iz oblasti socijalne zaštite, finansija, privrede i unutrašnjih poslova. S druge strane, statistički podaci uvijek su prikazivali godišnji porast budžetske potrošnje za oko 10%, a nadležnosti koje smo primali ponekad nisu mogle da se podmire s ovim povećanjima, iako su potrebe rasle bez obzira na nove nadležnosti. Ovakva situacija imala je odraza na nedovoljno obezbjeđenje sredstava za školstvo, socijalno-zdravstvenu zaštitu, kulturne, komunalne i druge potrebe opštine. Prema tome, statistički porast budžetske potrošnje faktički je odlazio za finansiranje poslova iz prenešenih nadležnosti. Zbog svega toga mišljenja sam da navedeni razlozi ukazuju na potrebu jasnijeg i čvršćeg regulisanja ove materije u saveznom zakonu, odnosno da se republike obavežu da ovu materiju regulišu na isti način kako je federacija regulisala svoj odnos prema republikama u stavu 1. ovog člana.

U članu 34. bilo je predviđeno da doprinos iz ukupnog prihoda građana pripada federaciji, međutim, u dopunskom prijedlogu Saveznog izvršnog vijeća predlaže se da ovaj prihod pripadne opštini, što je pravilno.

Utvrđujući svoje prihode federacija i republika samostalno utvrđuju visinu tih prihoda, a opštini ostaje da visinu svojih prihoda utvrđuje do visine ekonomske mogućnosti oporezivanja. S obzirom da na ovakav način formirani prihodi opština često nisu dovoljni, realno je i nužno da se ovaj doprinos ustupi opštinama kao jedan stabilan izvor prihoda. S druge strane, za utvrđivanje ukupnog prihoda građana, angažuju se u toku cijele godine samo organi opštine, a postupak je dosta komplikovan.

U članu 37. predviđeno je obezbjeđenje dopunskih sredstava republikama u kojima su prihodi po stanovniku niži od prihoda po stanovniku u republici koja ima jugoslovenski prosjek ili se približavaju tom prosjeku.

Nacrt zakona u stavu 3. ovog člana nije najadekvatnije rješio ovo pitanje. Savezno izvršno vijeće u svom dopunskom prijedlogu izmijenilo je odredbe stava 3. i 4. ovog člana, ali ipak nije rješilo problem u potpunosti. Pored ovog što je rešeno u dopunskom prijedlogu, trebalo je regulisati i to da se dopunska sredstva obezbjeđuju do kraja srednjoročnog plana, to jest 1970. godine, uzimajući u obzir i prosječno povećanje doprinosa iz ličnih dohodaka u Jugoslaviji. Ovu razliku u sredstvima po stanovniku trebalo bi brže smanjivati u prvim godinama sedmogodišnjeg plana.

Isti princip bi trebalo da obezbjeđe republike u svojim zakonima o finansiranju društveno-političkih zajednica u odnosu na opštine.

Ovom mjerom bilo bi omogućeno da se budžetska potrošnja donekle niveliše na nivou cijele federacije i da se otklone velike disproporcije ove potrošnje.

U članu 81. predviđena je mogućnost da fondovi mogu preuzimati dugoročne obaveze na teret svojih sredstava uz uslov da osnivač dade garanciju ili ako je aktom o osnivanju fonda predviđeno da se mogu preuzimati dugoročne obaveze. Na ovakvu formulaciju Savezno izvršno vijeće je dalo dopunski prijedlog kojim se ne daje pravo fondovima da preuzimaju dugoročne obaveze i bez saglasnosti društveno-političke zajednice, što je potpuno pravilno.

U članu 94. Nacrta je bilo predviđeno da se sredstva rezervnog fonda mogu trošiti i za sanaciju privrednih organizacija putem fonda zajedničkih rezervi privrednih organizacija.

Dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća brisana je tačka 4. ovog člana, ali je i dalje u izmijenjenom tekstu ovog člana ostala ista mogućnost sanacije privrednih organizacija iz ovih sredstava. U stvari radi se samo o drugačijoj formulaciji brisane tačke 4, ali se u bitnosti ništa nije promijenilo.

I prema izmijenjenom tekstu zakona postoji bojazan a i mogućnost da se budžetska sredstva prelivaju u privredu. U republikama i opštinama, gdje su budžetska sredstva malena i nedovoljna za podmirenje nužnih i neophodnih potreba koje ove društveno-političke zajednice moraju da obezbjeđe, svako odlivanje sredstava u privredu može teško da poremeti finansiranje opšte potrošnje i obaveza iz prve tri tačke ovog člana.

Regulisanje gubitaka u privredi ne bi trebalo da rješava ovaj zakon ni kao iznimku. Ovu materiju bi najrealnije trebalo da u potpunosti riješi republički zakon o zajedničkim rezervama privrednih organizacija, s tim da se budžetska sredstva ne zahvataju.

Društveno-političke zajednice su najzainteresovanije da privredne organizacije rade bez gubitaka i u tom se angažuju svi odgovorni faktori da do gubitaka ne dolazi ili da ih ublaže i smanje do najveće moguće mjere.

Do sada je praksa pokazala da je rad fondova zajedničkih rezervi bio dobar i cjelishodan na saniranju gubitaka u privredi, te bi trebalo ovu instituciju još više jačati i usavršavati.

Zato sam i predlagao u Odboru za društveni plan i finansije da novi osnovni zakon o finansiranju društveno-političkih zajednica ne predviđi u svojim odredbama da se saniranje gubitaka u privredi vrši iz budžeta, nego da se to rješava sredstvima fondova zajedničkih rezervi privrednih organizacija, jer bi upotrebom budžetskih sredstava u ove svrhe ista slabila i prelivala se u privredu.

U članu 112. Nacrta predviđa se mogućnost pružanja garancija po kreditima kao što je to

bilo regulisano i u Zakonu o budžetu. Istina u Nacrtu nije predviđeno do kojeg iznosa ni za koje kredite društveno-politička zajednica može da daje garancije, nego je samo određeno da se vodi računa o izvršavanju obaveza po kreditima i garancijama kako se ne bi dovelo u pitanje finansiranje službi i podmirivanje određenih potreba.

Iako je u propisima Zakona o bankama i drugim kreditnim odnosima ostavljeno da banke utvrđuju kreditnu sposobnost zajmotražilaca, pojava je da se u svim slučajevima traži garancija društveno-političke zajednice. Primjer Zenice koja godišnje ulaže po nekoliko milijardi dinara, Skupština opštine mora da daje garanciju iako njen budžet iznosi godišnje oko 1,5 milijardu dinara. Ovo pitanje treba jasnije regulisati bilo dopunskim propisima ili izmjenom Zakona o kreditnim i drugim bankarskim poslovima.

Formiranje fondova društveno-političkih zajednica, kako je bilo predviđeno u Prednacrtu, pretrpilo je izmjene po podnesenim primjedbama i konačno je u Nacrtu predviđen liberalan način formiranja fondova i njihovih sredstava. Statutom fondova regulisaće se sva nejasna pitanja koja u Zakonu o budžetu nisu bila regulisana.

Osnovnim zakonom o finansiranju društveno-političkih zajednica i Osnovnim zakonom o doprinosima i porezima građana omogućiće se dugoročnije planiranje sredstava i čvršća izrada programa za period perspektivnog plana, jer se smatra da će određeni doprinosi i porezi fungirati duže i da će stope doprinosa i poreza imati veću ekonomsku opravdanost nego što je to bilo do sada.

Ovaj zakon koji imamo danas na pretresu je osnovni i on svakako daje samo okvire i principe, dok će detaljniju razradu ove materije dati republički zakon. Pored toga, i dopunski propisi koji će detaljizirati pojedine odredbe ovog zakona, kao i budžet republika i opština, te statuti fondova, također će doprinijeti da se ova materija dovoljno i jasno razradi zbog nje ne doslednije primjene.

Smatram za potrebno da naglasim da i pored ukazanih izvjesnih problema koje nosi ovaj zakon u sebi u današnjim uslovima našeg privrednog razvika, on će donijeti određena dobra rješenja, koja će pomoći društveno-političkim zajednicama da u datim situacijama nađu najcelishodnije rješenje.

Odajem posebno priznanje drugovima iz Saveznog sekretarijata za finansije koji nisu žalili truda da pažljivo i s puno volje razmotre brojne primjedbe, prijedloge i sugestije. Mnoge primjedbe predlagača usvojene su, što je doprinijelo da zakon bude odraz naših potreba i stvarnosti.

I pored primjedbi koje sam iznio u diskusiji izjavljujem da ću glasati za isti.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Ima reć Marko Koprtla, poslanik Saveznog veća.

Marko Koprtla (Izborna jedinica Vinkovci):

Druže predsjedniče, drugarice i drugovi poslanici, razmatranje Prijedloga zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica predstavlja jedno od osnovnih pitanja materijalnog, a samim tim i društveno-ekonomskog položaja političko-teritorijalnih zajednica za obezbjeđenje onih funkcija koje su im našim Ustavom i drugim propisima stavljene u dužnost.

U svojoj diskusiji htio bih da skrenem vašu pažnju na ona poglavlja i odredbe predloženog zakona koje se odnose na mjesto i funkciju, kao i obaveze i pravo opštine kao osnovne društveno-političke zajednice. Iako se u Prijedlogu zakona govori o društveno-političkim zajednicama, čime se u svojoj osnovi izjednačavaju sve društveno-političke zajednice, ipak smatram da je važno istaći da se u dosadašnjem sistemu finansiranja, općina nije uvijek u dovoljnoj mjeri promatralo kao osnovna zajednica u kojoj građani najneposrednije ostvaruju svoja prava i dužnosti i to naročito kad imamo u vidu da je ona bila najmanje sigurna u dugoročnost i stabilnost svojih sredstava. Međutim, ovaj Prijedlog zakona, upravo polazeći od ustavnih odredaba, izjednačava pravo općina s ostalim društveno-političkim zajednicama, obezbjeđujući na taj način sigurnost osnovnih društveno-političkih zajednica da u skladu sa svojim materijalnim i drugim uslovima osiguravaju građanima na svom području ostvarivanje svih onih prava i dužnosti koje su u našem društveno-političkom sistemu konstituisane kao pravo građana.

Bez obzira što ovaj Prijedlog ne može po svom karakteru određenije regulisati i odnose između društveno-političkih zajednica u konkretnoj formi, (ovdje naročito mislim na odnos republika—opština), ipak on kroz svoje odredbe u velikoj mjeri obezbjeđuje sigurnost općina da daleko jasnije i dugoročnije mogu sagledati svoju perspektivu u obezbjeđenju dugoročnije politike na liniji zadovoljavanja svih onih potreba naših radnih ljudi koje se svakodnevno javljaju kao potreba građana. Ova sigurnost se naročito temelji na principu da društveno-politička zajednica i to kako federacija i republika, tako i općina samostalno utvrđuju visinu (tj. stope i tarife) svake vrste prihoda koja je utvrđena kao njihov prihod. I ne samo to, Prijedlogom ovog zakona utvrđene su taksativno sve vrste prihoda koji pripadaju općini, republici i federaciji, s tim što svaka od ovih društveno-političkih zajednica može da uvodi kao svoj prihod sve osnovne vrste doprinosa koji se ostvaruju iz ličnih dohodaka građana, kao i sve ostale značajnije vrste prihoda koji se ostvaruju djelom iz ličnih dohodaka, a dje-

lom iz drugih izvora. I dalje, općine, kao i ostale društveno-političke zajednice samostalno odlučuju o visini svake vrste prihoda koji su utvrđeni kao njen prihod i to s pravom da utvrđuje svoje stope tih doprinosa, poreza i taksa. A pored toga, neke vrste prihoda su u Prijedlogu zakona utvrđene kao prihodi koje može uvesti samo i isključivo općina.

Takav položaj općina u sistemu financiranja, bitno se razlikuje od sada važećeg sistema raspodjele zajedničkih prihoda u kome i vrstu i visinu svake vrste zajedničkih prihoda, to jest stope, utvrđuje federacija za cijelu zemlju. Ono što je u sada važećem sistemu bitno i što predstavlja u osnovi nesigurnost u prihodima općina jeste to da se ovakav limitiran iznos zajedničkih prihoda raspodjeljivao po načelu procentualnog učešća i to na takav način da u šire društveno-političke zajednice federacija i republika, a u većem broju republika i srez utvrđuju redom i samostalno dio svog učešća, a tek ostatak je ostajao općinama za podmirenje svih rashoda.

U takvom sistemu najnesigurniji položaj u financiranju svojih potreba imala je općina, što je imalo za posljedicu da je u čitavom nizu općina dolazilo nužno do probijanja limitirane budžetske potrošnje za podmirenje najelemenarnijih potreba u oblasti školstva, zdravstva, kulture itd. Ovdje treba imati u vidu i objektivne teškoće koje će se teško moći riješiti bilo kakvim sistemom financiranja. To su u prvom redu ogromne razlike u nivou razvijenosti općina, različita razvijenost društvenih službi, velika razlika u strukturi privrede i zaposlenosti, itd. Sve ove i druge karakteristike čine određene teškoće da se jednim općim zakonom, koji u svojoj osnovi nosi puno sistematsko obelježje, osigura do kraja objektiviziran sistem financiranja društveno-političkih zajednica, pa samim tim i općina.

Ja bih ovom prilikom htio da naglasim, da se posebno problemu financiranja općina mora posvetiti veća pažnja i radi toga, što na našim općinama u uslovima komunalnog sistema leži osnovna obaveza da svojim građanima osiguraju uslove za privređivanje i najvažnije javne službe, od kojih bitno zavisi život građana toga područja, a samim tim i ostvarenje ustavom i našim pozitivnim zakonodavstvom svih onih prava koja su građanima garantovana. To je u prvom redu: osnovno školovanje, zdravstvena zaštita, socijalno zbrinjavanje itd. Kada se pokuša izvršiti jedna gruba analiza koje sve materijalne obaveze na liniji samo društvenih službi mora da izvršava današnja općina u, recimo, Hrvatskoj, tada se može vidjeti da su te obaveze ne samo po obimu već i po društvenoj odgovornosti prilično velike. To su:

Osnovne škole, škole II stupnja i više škole kao i internati za potrebe ovih škola.

Sve predškolske ustanove (obdaništa, zaba-
višta, jaslice, dječji vrtići i slične ustanove).

Djelatnost radničkih i narodnih univerziteta i financiranje aktivnosti u oblasti fizičke kulture.

Sve kulturne ustanove, kazališta, biblioteke, muzeji, arhive i slično.

Razne socijalne ustanove kao što su domovi starih, dječji domovi i druge institucije iz te oblasti.

Iz oblasti zdravstva liječenja u stacionarima, ambulantama i bolnicama socijalno nezbri-
nutih lica, liječenje duševno oboljelih a neosi-
guranih lica, financiranje zdravstvenih centara i
njihova djelatnost. Higijensko-epidemiološke
mjere, vakcinacija djece socijalno neosigura-
nih lica, liječenje TBC socijalno neosiguranih
lica, sve preventivne mjere od općeg znača-
ja itd.

Pored toga, cjelokupno investiciono održa-
vanje prosvjetnih kulturnih i socijalnih insti-
tucija, kao i investicije za nove objekte dužne
su osigurati općine iz svojih prihoda. U takvim
uslovima i s takvim obavezama samo u oblasti
društvenih službi (ne ističući i čitav niz drugih
materijalnih obaveza iz svih drugih područja)
ne može se financiranje općina prepustiti sub-
jektivnim ocjenama koje će se svake godine
mijenjati, već jednoj dugoročnoj politici koja
će bazirati na objektivnim mjerilima jedinstve-
no postavljenim za čitavo područje društvene
zajednice.

Jedan od principa koji je u Prijedlogu ovog
zakona došao do punog izražaja jeste i taj da
nivo zadovoljavanja društvenih potreba za po-
dručje svake društveno-političke zajednice, pa
tako i općina zavisi od nivoa sredstava koja
društveno-politička zajednica ostvaruje iz svo-
jih prihoda. Međutim, ovaj princip bi imao svoj
puni smisao kad bi sva područja bila u pri-
bližno istim uslovima i s približno istim počet-
nim startom, što posebno u uslovima naše zem-
lje nije slučaj. Zato podržavam prijedlog da se
republikama i općinama, pod uslovima koji se
predlažu ovim zakonom, obezbede dopunska
sredstva za njihovo funkcionisanje. Ovo tim
prije što građani Jugoslavije bez obzira na kom
području se nalazili moraju biti stavljeni u
takav položaj da osnovna prava zakonom ga-
rantovana mogu pod jednakim uslovima i da
koriste.

Takav položaj u materijalnom obezbjeđenju
općina osigurat će se, s jedne strane, dopunskim
sredstvima u koliko se radi o nedovoljno raz-
vijenom području, a sa druge strane, u razvi-
jenim općinama mogućnost samostalnog uvo-
đenja takovih stopa doprinosa, koje će zadovo-
ljavati osnovne društvene potrebe građana nje-
nog područja.

Jedan od vrlo pozitivnih principa i kao no-
vina u predloženom novom sistemu financiranja

je metod međusobnog dogovaranja društveno-političkih zajednica oko utvrđivanja visine stopa i tarifa, što, također, stavlja općinu u položaj ravnopravnog partnera oko utvrđivanja politike opterećenja građana svoga područja. Sasvim je sigurno da ovakav sistem osigurava mogućnost općini da bude aktivan faktor u vođenju i kreiranju politike koja odgovara interesima i potrebama građana njenog područja. Takav sistem stavlja u novi odnos kako same građane općina, tako i njene predstavničke organe da u punom smislu samostalno i s vlastitom odgovornošću koriste sredstva budžeta i fondova, dakle svih svojih prihoda za podmirenje potreba, od predstavničkih tjela i organa općine, do podmirenja obaveza prema određenim ustanovama društvenih službi u oblasti obrazovanja, kulture, zaštite zdravlja, socijalne zaštite, komunalnih djelatnosti kao i za podmirenje svih drugih društvenih potreba dotičnog područja. Takav položaj općina je u punom skladu s principima našeg ustavnog sistema i obezbeđuje se njena puna sigurnost da u skladu s materijalnim i drugim uslovima izgrađuje dugoročnu i jedinstvenu politiku razvoja općina i općinskog područja u skladu s politikom razvoja čitave naše zemlje.

Ovdje bih posebno htio da istaknem i obaveze koje su preduzete od strane općina njihovim statutima koji su u velikoj mjeri konkretizovali pravo građana na svom području, pa bi prilikom razmatranja odnosa, koji će biti daleko određeniji i konkretnije regulisani republikom zakonom, trebalo obezbjeđiti i takav položaj općina da osiguraju realizaciju u materijalnom smislu onih obaveza i dužnosti koje su statutom izražene i određene. U vezi s time imam i primjedbe na odnosni tekst zakona.

Na koncu, ovaj Prijedlog zakona u celini uz izmjene koje se predlažu kao amadmani Saveznog izvršnog vijeća zajedno s Prijedlogom osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana predstavlja krupan korak u materijalizovanju i konkretnom usavršavanju naše prakse s Ustavom i zato izjavljujem da ću glasati za Prijedlog zakona kojim se ova materija i regulira.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Saopštio bih da je savezni poslanik Živko Juzbašić dao predlog da se odgodi donošenje ovog zakona do jeseni.

Pošto on to nije predložio pri utvrđivanju dnevnog reda, to Veće nastavlja normalno s radom, a pre odlučivanja, pre glasanja o samom zakonu, ukoliko drug Juzbašić ostane pri formalnom predlogu, raspravljaćemo po Poslovniku o tome.

Dajem odmor od 15 minuta.

(Posle odmora)

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Molim drugove poslanike da zauzmu mesta. Nastavljamo rad. Reč ima Blagoje Stojanović, poslanik Saveznog veća.

Blagoje Stojanović (Izborna jedinica Leskovac):

Drugarice i drugovi poslanici, Predlog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, koji je pred nama, ima zadatak da reši finansiranje delatnosti van okvira osnovnog proizvodnog procesa (prosta i proširena reprodukcija) koji obično tretiramo kao opštu potrošnju. Do pre nekoliko godina opšta potrošnja je skoro u celini podmirivana iz odgovarajućeg budžeta. Tada su oblici njenog finansiranja počeli da bivaju razgranati i krenuli različitim putevima, pa je nastala potreba za menjanjem funkcije budžeta i sistema finansiranja društvenih potreba, u skladu s daljim razvojem društveno-ekonomskih odnosa. To znači da je dosadašnji sistem finansiranja prevaziđen u bitnijim komponentama.

Ovo se odnosi kako na formiranje prihoda i njihovo raspoređivanje, tako i na sistem doprinosa i poreza građana. Dosadašnji sistem finansiranja društveno-političkih zajednica doveo je u nepovoljan položaj opštinu u kojoj se najneposrednije treba da ostvaruju osnovna prava građana data Ustavom. Posledice postojećeg sistema su izražene u zahvatanju velikog dela sredstava radnih organizacija zbog čega je opadalo učešće privrede u neto produktu, što je, pored ostalog, izazivalo i niske lične dohotke. Dobar deo sredstava budžeta išao je i na privredni razvoj (investicije, premije, regres), zapostavljajući finansiranje stalno rastućih potreba društvenih službi. Na drugoj, pak, strani u nedovoljno-razvijenim područjima opštine nisu mogle ni do nivoa minimalnih društvenih potreba da obezbede prihode za finansiranje osnovne delatnosti uprave i društvenih službi, što za posledicu ima velike budžetske obaveze koje se kreću i do 80 odsto godišnjeg budžeta jedne opštine.

U pogledu položaja društveno-političkih zajednica u utvrđivanju i raspolaganju sredstvima koja služe podmirivanju njihovih opštih potreba Ustav SFRJ utvrđuje sledeće:

»Društveno-političkim zajednicama pripadaju iz ličnih dohodaka, kao i iz drugih izvora koje utvrđuje savezni zakon, u skladu sa načelom raspodele prema radu, sredstva za podmirivanje društvenih potreba na njihovoj teritoriji, i one samostalno utvrđuju ta sredstva i raspolazu njima.«

U Ustavu je, takođe, posebno istaknut princip samostalnosti opština u utvrđivanju njihovih prihoda i raspolaganju tim prihodima, kao

i samostalnost u donošenju društvenog plana, budžeta, osnivanja fondova itd.

Prema tome, Ustav SFRJ nijednom odredbom ne obavezuje društveno-političke zajednice u pogledu načina raspolaganja sredstvima, metoda finansiranja pojedinih delatnosti itd. Ovde izuzetak čini ovlašćenje federacije da, u slučaju da to zahteva stabilnost privrede, može propisati obavezu društveno-političkim zajednicama da obrazuju rezervna društvena sredstva i privremenu zabranu trošenja tih sredstava.

Sa stanovišta napred izloženih ustavnih načela, svakako je neophodno napuštanje i menjanje nekih osnovnih principa sadašnjeg budžetskog sistema i to prvenstveno u oblasti odnosa između federacije i republika (uključujući tu i opštine) kao i unutar samog budžeta kao neposrednog instrumenta finansiranja određenih vidova potrošnje svake društveno-političke zajednice.

Ovaj zakonski predlog u tom smislu menja i prilagođava finansiranje, rešavajući u principu i kvantitativan odnos između opšte i investicione potrošnje.

Nacrt osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica i Nacrt zakona o doprinosima i porezu građana, razmatrani su 1. aprila na zajedničkoj i odvojenoj sednici odbora Saveznog veća, Organizaciono-političkog veća i Privrednog veća. Sednica Odbora za budžet prisustvovali su i poslanici republičkih skupština. Zatim je provedena diskusija u republikama, opštinama i srezovima koja i dalje traje u vezi s tezama republičkih zakona. Dobro je što je bilo dovoljno vremena između Prednacrta i Nacrta, jer je to omogućilo da se pribave mišljenja predstavnika društveno-političkih zajednica, Konferencije gradova, Privredne komore i poslanika za iznalaženje najcelishodnijih rešenja.

Na prvim sednicama Odbora izloženo je niz načelnih i konkretnih primedaba, predloga i mišljenja od kojih je vredno neke napomenuti:

1. Izraženo je mišljenje da je potrebno nastaviti zajednički rad na nacrtu osnovnog zakona, paralelno s radom na zakonima u republikama, jer bi se na taj način lakše usaglasili stavovi i pronašla najbolja rešenja, utoliko pre što sistem finansiranja predstavlja kompleksnu materiju finansiranja društveno-političkih zajednica od opštine do federacije.

Pored toga, nije pružena potrebna bilansna dokumentacija koja bi omogućila da se pojedini odnosi razmotre i da se sagleda položaj pojedinih društveno-političkih zajednica koji proizlazi iz odredaba osnovnog zakona. Na primer, problem stope određenih doprinosa i poreza od federacije do opštine, što bi omogućilo ocenu svih subjekata u raspodeli prihoda, a naročito položaja opština i posebno građana koji se doprinosima i porezima opterećuju. Na taj način

evidentni bi bili efekti delovanja osnovnog zakona. Znači, videlo bi se da li novi sistem obezbeđuje da osnovne i druge društvene potrebe budu zadovoljene.

2. Nije definisana budžetska potrošnja, a takođe, ni zadaci ni funkcije pojedinih budžeta; nije definisano koja društveno-politička zajednica finansira ili učestvuje u finansiranju pojedinih vidova budžetske potrošnje.

Budući da su Ustavom zagarantovane izvesne potrebe građana (osmogodišnje školovanje, socijalna zaštita, zaštita od zaraznih bolesti itd.) bilo bi potrebno da Predlog u tome bude određeniji. U vezi s tim treba pristupiti utvrđivanju onih društvenih potreba koje su ustavom zagarantovane i da se utvrde obaveze pojedinih društveno-političkih zajednica, kao i da li će opštinama, kada federacija i republike prethodno utvrde svoje stope, ostati dovoljno sredstava za finansiranje postavljenih zadataka.

Nedovoljno razvijeno područje zahvata tri republike i neke krajeve. Na njima leži i veliki teret neizmirenih budžetskih obaveza koje su dobrim delom nastale kao posledica sadašnjeg sistema finansiranja. Zato bi ovaj zakon trebalo paralelno diskutovati sa zakonom o privrednom razvoju nerazvijenih područja.

3. Nije precizno izraženo obezbeđenje stalnih izvora prihoda za one poslove koji se prenose iz nadležnosti više u nadležnost niže društveno-političke zajednice. Nerešeno ovo pitanje u sadašnjem sistemu finansiranja nanosi velike teškoće naročito opštinama.

4. Posebna pažnja u diskusiji je posvećena problemu dotacija nerazvijenim republikama i krajevima, pa je istaknuto da bi se zakonom morala razraditi ustavna načela o dopunskoj pomoći, s tim da se nađe kriterijum za utvrđivanje stepena nerazvijenosti i minimum društvenih potreba koji treba pokrivati dodatnim sredstvima. Osnov za dotacije ne može biti samo to da li je poreski obveznik u nerazvijenom području opterećen porezima i doprinosima prema prosečnom opterećenju svih građana SFRJ.

5. Nije regulisano pitanje finansiranja pokrajina, već je to prepušteno republičkom zakonodavstvu. Međutim, zbog specifičnosti pokrajina, njihove nacionalne strukture, dvojezičke nastave, administracije i izdavačke delatnosti, trebalo bi osnovni zakon da reguliše finansiranje pokrajina.

To su bile najbitnije primedbe na Nacrt osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica aprila ove godine, koje su poslanici izložili u odborima. Slične primedbe su došle i iz republika i opština, kao i Konferencije gradova.

U daljem radu na ovom zakonu prihvaćen je najveći deo mišljenja, predloga i primedaba, tako da danas imamo Predlog zakona zasnovan

na ustavnim načelima koja konstituišu prava društveno-političkih zajednica u oblasti finansiranja društvenih potreba i prava samupravljanja u radnim organizacijama i organima koji vrše društvene službe.

Na zajedničkoj sednici Odbora za budžet Saveznog veća, Odbora za budžet i budžetski sistem Organizaciono-političkog veća, Odbora organizaciono-političkog veća za pitanja samoupravljanja u opštini i grupe poslanika Odbora za organizaciono-politička pitanja Saveznog veća, poslanici su, usvajajući Nacrt zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, izložili i sledeća mišljenja koja bi svakako trebalo imati u vidu kod donošenja mera za sprovođenje ovog zakona i kod donošenja republičkih zakona:

U vezi sa sredstvima posebne budžetske rezerve (člana 163. Nacrta) postoje dva stava. Prvi podržava predloženo rešenje da se sredstva posebne budžetske rezerve prenesu u rezervni fond društveno-političkih zajednica iz čijeg su prihoda ta sredstva i obrazovana. Drugi stav je da se polovina tih sredstava koncentriše u fondovima republika, pa da se kao kreditna sredstva plasiraju opštinama za saniranje neizmirenih budžetskih obaveza.

Mišljenja koja idu u prilog prvog stava zasnivaju se na tome da će nastati određene negativne posledice ako se sredstva posebne budžetske rezerve prenesu u republičke fondove za izmirenje obaveza. Naime, to bi destimulativno delovalo na budžetsku štednju i sankcionisala bi se budžetska nedisciplina. Zatim, razlog da je ovo osnovni zakon koji sistemski rešava finansiranje i ne može da ulazi u finansijsko-kvantitativna pitanja.

Mišljenja koja idu u prilog drugog stava zasnivaju se na tome da su narasle budžetske obaveze opština posledica postojećeg sistema finansiranja, bar za 50 odsto iznosa obaveza. Zato se samo u budžetskoj nedisciplini ne mogu tražiti uzroci nastalim obavezama. Koliko je nevaspitno i necelishodno rešavati obaveze koncentracijom sredstava još je necelishodnije i nevaspitnije što u takvim opštinama radni ljudi u društvenim službama i javnoj upravi primaju lične dohotke sa zakašnjenjem i do dva meseca. Aktivistički se ovaj problem ne može rešiti, ako se ne nađu kvantitativna rešenja koja treba da rezultiraju iz naše ocene o prevaziđenosti postojećeg sistema finansiranja.

Zato ističem kao neophodno da Savezno izvršno veće i Savezni sekretarijat za finansije, kod donošenja mera za sprovođenje ovog zakona, imaju u vidu izloženu problematiku. Republički, pak, zakoni koji će ovu materiju mnogo preciznije da reše treba da dovedu opštine u takav položaj da mogu ostvarivati osnovne ustavne zadatke u finansiranju i daljem razvoju društvenih službi.

Izraženo je dalje mišljenje da bi bilo potrebno jasnije definisati osnovnu delatnost društveno-političkih zajednica, odnosno one poslove i zadatke koje opština mora organizovati, pa prema tome, i sredstva obezbediti. Na taj način bi lakše funkcionisao automatizam u davanju dopunskih sredstava, a i izbeglo bi se finansiranje privrednog razvoja iz budžetskih sredstava u onim opštinama gde ne preostaju sredstva za privredni razvoj. Ostala pitanja predlađač je prihvatio u dopunskom materijalu Saveznog izvršnog veća.

Odbor za budžet, prihvatajući Nacrt zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, smatra da se njime obezbeđuju osnovna ustavna načela o pravima i zadacima društveno-političkih zajednica. U ovoj oblasti federacija je do sada imala vrlo velike nadležnosti. Sada, u skladu s Ustavom, kreće se u oblasti osnovnog zakonodavstva, ali će kada se donesu republički zakoni ova materija biti kompleksno rešena.

Saglašavajući se s ovakvim pristupom budžetskoj problematici, treba prihvatiti Predlog zakona, jer predstavlja korak napred u postavljanju principa finansiranja budžetskih potreba, kao i odnosa budžeta i privrede.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Reč ima Sinan Hasani, poslanik Saveznog veća.

Da li je drug Hasani prisutan? Prijavio se za reč.

Dok se drug Hasani pripremi za reč, dajem reč Matu Krpanu, poslaniku Organizaciono-političkog veća.

Mato Krpan (Izborna jedinica Virovitica):

Druže predsjedniče i drugarice i drugovi poslanici, dozvolite da kažem nekoliko riječi u vezi s pretresom Prijedloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica.

Radeći u odboru za budžet Organizaciono-političkog vijeća, smatram da se ovaj Prijedlog, kao i raniji Nacrt i Prednacrt, zasniva na ustavnim načelima koja konstituišu prava društveno-političkih zajednica u oblasti financiranja opštih društvenih potreba i prava samoupravljanja u radnim organizacijama i organima koji vrše društvene službe.

U pogledu prava društveno-političkih zajednica u Ustavu je utvrđeno da društveno-političkim zajednicama za podmirenje društvenih potreba na njihovim područjima pripadaju sredstva iz ličnih dohodaka i iz drugih izvora u skladu s načelima raspodjele prema radu, kao i da one s tim sredstvima samostalno raspolažu. Federaciji je dato pravo da saveznom zakonom utvrđuje samo izvore i vrste prihoda koji pripadaju društveno-političkim zajednicama, a

društveno-političkim zajednicama je dato pravo da same utvrđuju visinu tih prihoda.

Pri tome u ovom Prijedlogu su došla dijelom do izražaja mišljenja i prijedlozi dati u diskusiji o Prednacrtu.

Razrađeno je i načelo iz člana 125. Ustava SFRJ da federacija može određivati granice do kojih društveno-političke zajednice mogu uvođiti svoje vrste prihoda.

Imajući u vidu te zahtjeve, Prijedlog zakona polazi od slijedećih osnovnih postavki:

— Pošto su društveno-političke zajednice dužne, na osnovi Ustava i zakona, da podmiruju određene društvene potrebe na njihovim područjima, to njima pripadaju i sredstva (prihodi) za zadovoljavanje tih potreba.

— Sredstva (prihodi) društveno-političkih zajednica obrazuju se iz ličnih dohodaka građana, kao i drugih izvora utvrđenih saveznim zakonom (izvori prihoda).

— Saveznim zakonom se utvrđuje i koju vrstu prihoda (iz svakog izvora) mogu uvoditi pojedine društveno-političke zajednice, to jest opština, republike i federacija.

— Opština, republike i federacija samostalno utvrđuju visinu (tj. stope i tarife) svake vrste prihoda koja je utvrđena kao njihov prihod.

— Financiranje srezova i autonomnih pokrajina vrši se iz prihoda koji pripadaju republici i regulišu se republičkim zakonima.

— Republici i opštini u kojoj se ne mogu podmirivati društvene potrebe na određenom nivou iz prihoda koji njima pripadaju, federacija odnosno republika obezbeđuje dopunska sredstva iz svojih prihoda.

— Svaka društveno-politička zajednica samostalno raspoređuje sredstva iz svojih prihoda na pojedine namene, to jest za podmirivanje pojedinih društvenih potreba i za financiranje pojedinih zadataka.

— Društveno-politička zajednica, također, samostalno odlučuje koje instrumente, odnosno načine financiranja će upotrebiti za podmirivanje potreba i izvršavanje zadataka neposredno iz budžeta putem fondova, posebnih računa i sl.

— Budžet društveno-političke zajednice dobija i novo obilježje plansko-bilansnog instrumenta, u kome se iskazuju svi prihodi društveno-političke zajednice za opšte društvene potrebe i raspored sredstava iz tih prihoda za pojedine namene.

— Društveno-političke zajednice obezbeđuju državnim organima, radnim i drugim organizacijama u oblasti društvenih službi sredstva za vršenje njihovih djelatnosti na način kojim obezbeđuje samostalnost u raspoređivanju i raspolaganju tim sredstvima, u skladu s njihovim zadacima i normama o samoupravljanju u tim organima i organizacijama.

— Način obezbeđivanja sredstava državnim organima i način obezbeđivanja sredstava usta-

novama u oblasti društvenih službi kao naknada za vršenje usluga i njihovih djelatnosti regulišu se posebnim saveznim zakonima.

Navedene osnovne postavke novog sistema financiranja društveno-političkih zajednica, kao i neke druge neophodne za cjelinu sistema obrađene su u Nacrtu u glavi I, a osnovne odredbe sadržane su u članovima od 1. do 30.

Rad u odborima Savezne skupštine, diskusije i prijedlozi o Prednacrtu osnovnog zakona kao i daljna razrada Nacrta, koji je bio razmatran ne samo u odborima Savezne skupštine nego i Saveznom izvršnom vijeću i njegovim odborima u Ekonomskom savjetu Saveznog izvršnog vijeća, saveznim organima uprave, republičkim sekretarijatima za financije, Stalnoj konferenciji gradova, u mnogim komunama, srezovima i drugim organizacijama, predstavlja sažeti prikaz primjedbi i prijedloga u prethodnoj diskusiji.

Da napomenemo samo neke od tih primjedbi i prijedloga:

Član 2. stav 1.

Ovu odredbu dopuniti u tome smislu da društveno-politička zajednica ostvarene prihode po ovom zakonu može koristiti i za razvoj privrede pod opštim uslovima koji su propisani za financiranje investicija.

Ulaganje sredstava u privredu trebalo bi vezati i za uslov da je društveno-politička zajednica prethodno obezbedila financiranje svih rashoda predviđenih Ustavom za potrebe građana i društvenih službi.

Usvojeno, vidjeti član 5 — 7. Nacrta.

Član 5.

Ne treba ostati na odnosu federacija — republika, već utvrditi načelo da je šira društveno-politička zajednica dužna da ustupi užoj društveno-političkoj zajednici potrebna sredstva kada ova ne može sopstvenim prihodima da obezbedi funkcionisanje državnih organa i društvenih službi, to jest izvršenje opštih društvenih zadataka utvrđenih Ustavom, zakonima i drugim propisima i aktima.

Usvojeno, vidjeti član 8. stav 2. Nacrta.

Član 17.

Predvidjeti ako prihodi navedeni posebnim zakonom nisu raspoređeni određenoj društveno-političkoj zajednici; u tom slučaju ovi prihodi pripadaju opštinama.

Usvojeno, vidjeti član 35. Nacrta.

Član 20.

Kod svih društveno-političkih zajednica ne bi se trebalo ograničiti na taksativno nabrojavanje vrsta prihoda. Stoga u jednom posebnom članu trebalo bi predvidjeti da republici i opštini pripadaju i druge vrste prihoda koje saveznim zakonom budu utvrđene kao njihov prihod.

Usvojeno, vidjeti stav 1. člana 4. Nacrta.

Član 23.

U diskusijama o prednacrtu na ovaj plan koji je govorio o dopunskim sredstvima koje federacija obezbjeđuje pojedinim republikama dat je najveći broj primjedaba i prijedloga.

U osnovi, ove primjedbe svode se na slijedeće: da su mjerila o tome koja republika ima pravo na dopunska sredstva nedovoljno precizna; da je potrebno prethodno utvrditi i razgraničiti funkcije pojedinih društveno-političkih zajednica; da je potrebno utvrditi normative potrošnje kao minimum, kao i prioritet zadovoljavanja društvenih potreba; da je dopunska sredstva potrebno utvrđivati za duži period, a ne za svaku godinu, te je nužno obezbjeđiti sadašnji nivo budžetske potrošnje u republikama, koje bi primjenom novih mjerila mogle doći u nepovoljniji položaj; da se uzmu u obzir i posebni uslovi u pojedinim područjima odnosno republikama (mali broj stanovnika, postojanje obaveznih institucija, veće potrebe, više nacionalnog stanovništva i tome slično).

S tim u vezi napominje se da je izvjestan broj datih primjedaba i prijedloga usvojen, te ta materija u nacrtu rješenja po preciznijim mjerilima i s potrebom elastičnosti koja omogućuje da budu uzete u obzir i pojedine specifičnosti.

S obzirom na obimnost ovih primjedaba i objašnjenja uz te primjedbe ukazuje se samo da je materija dopunskih sredstava određena u Nacrtu u odredbama člana 8. 37—47. i 159, a da su objašnjenja data u obrazloženju u tčkama 16—22. strana 69—77.

Član 31.

Date su primjedbe da u jednoj posebnoj odredbi ovog zakona treba predvidjeti da srez ima pravo na garantovana sredstva iz djela republičkih prihoda na bazi jedinstvenog mjerrila, a prema zadacima koji su republičkim Ustavom prenijeti u nadležnost sreza.

Ovaj prijedlog nije mogao biti usvojen imajući u vidu izričitu odredbu stava 3. člana 107. Ustava SFRJ prema kojoj se način financiranja sreza utvrđuje republičkim zakonom.

Član 57.

Suviše su načelno regulisani uslovi za osnivanje fondova, tako da postoji mogućnost neujednačene primjene u praksi, pa glasi: »Upravljanju fondom obezbjeđuje se učešće organizacija i građana zainteresovanih za funkcionisanje društvenih službi za čiju su delatnost sredstva obezbeđena u fondu«.

U članu 75. dodat je novi stav koji glasi:

»Finansijski plan dostavlja se skupštini društveno-političke zajednice koja je fond osnovala radi uvida«. U istom članu dodaje se novi član 75a koji glasi: »Organi koji su aktom o

osnivanju fonda ili statutom fonda ovlašćeni za raspolaganje sredstvima fonda i za vršenje računovodstvene službe odgovorni su za zakonitu upotrebu tih sredstava«.

U članu 81. Prijedloga promijenjen je stav 2. i glasi: »Društveno-politička zajednica koja je fond osnovala za dugoročne obaveze fonda ako je dala saglasnost za preuzimanje takvih obaveza«.

Stavljena je primjedba da je predviđena obaveza izdavanja u rezervni fond previsoka i predloženo je da se od 20 odsto snizi na 10 odsto. Prihvaćeno je srednje rešenje od 15 odsto (vidjeti član 93. Nacrta).

Stavljena je primjedba da sredstva rezervnog fonda ne bi smjela da služe za sanaciju privrednih organizacija.

Usvojen je prijedlog da se za sanaciju privrednih organizacija mogu davati iz rezervnog fonda samo krediti, i to preko fonda zajedničke rezerve (vidjeti stav 4. člana 95. Nacrta).

U vezi s garancijom od strane društveno-političkih zajednica o investicionim kreditima privrednih organizacija, izražena su mišljenja da bi ovim zakonom trebalo isključiti mogućnost takvog garantovanja prihodima društveno-političkih zajednica ili da bi to garantovanje trebalo ograničiti na sredstva rezervnog fonda. Međutim, bilo je i suprotnih mišljenja, to jest da se društveno-političkim zajednicama ne bi moglo uskratiti garantovanje.

Mada ovo pitanje nije posebno tretirano u Nacrtu, nije isključena mogućnost davanja garancija po čemu u svakom konkretnom slučaju odlučuje skupština društveno-političke zajednice, ali je dat uslov da se zbog eventualnih obaveza ne može dovesti u pitanje podmirivanje potreba društveno-političke zajednice (član 112. Nacrta).

Imajući u vidu ovaj opći pretres ovakovog zakonskog prijedloga u odboru u našoj Skupštini još jednom se potvrđuje misao druga Edvarda Kardelja izražena u njegovom referatu o organizaciji i metodi rada Savezne skupštine u vezi s donošenjem poslovnika Savezne skupštine gde je na strani 49. u trećem pasusu drug Kardelj konstatirao:

»Upravo zbog svega toga uloga odbora je izvanredno značajna i opravdano možemo reći da su oni samostalni organi vida i sluha Skupštine. Od njihovog dobrog rada u najvećoj meri zavisiće i nivo aktivnosti veća Savezne skupštine kao celine. Naravno, ova uzajamna saradnja između veća i odbora treba da bude ne samo kada je to propisano Ustavom, već i kada to olakšava poslaniku da dobije i svestranije sagleda suštinu problema ili zadatka koji je na dnevnom redu Skupštine«.

Iznoseći ove primjedbe iz rada Odbora, družim predsjedniče, izjavljujem da ću za Prijedlog ovog zakona glasati.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Reč ima Sinan Hasani, poslanik Saveznog veća.

Sinan Hasani (Kosovo i Metohija):

Sistem finansiranja društveno-političkih zajednica, koji se obezbeđuje predloženim zakonom omogućuje društveno-političkim zajednicama veću samostalnost i to kako u pogledu utvrđivanja i zahvatanja svojih prihoda, tako i u raspolaganju sredstvima. Isto tako, predloženi sistem obezbeđuje sigurniji finansijski položaj nerazvijenim krajevima zemlje, saglasno s načelima Ustava.

U svojoj diskusiji imam nameru da istaknem položaj Kosova i Metohije u novom sistemu finansiranja i u vezi s tim podnosim dva amandmana na predloženi zakon. Ova Pokrajina, kao najnerazvijenije područje, i u dosadašnjem budžetskom sistemu federacije imala je položaj kao što su ga imale i nerazvijene republike. Otuda je naša zajednica u dosadašnjem budžetskom sistemu, na primer, od 1960—1964. godine odvojila znatna materijalna sredstva za popravljavanje finansijske situacije ovog područja, o čemu jasno govore podaci o kretanju nivoa budžetske potrošnje. Ukupna sredstva za budžetsku potrošnju u 1960. godini iznosila su 9 milijardi 162 miliona, dok se 1964. godine budžetska potrošnja popela na 22 milijarde i 619 miliona. Dok je federacija 1960. godine svojom dotacijom obezbedila 3 milijarde i 215 miliona, 1964. godine dotacijom saveznog budžeta obezbeđeno je 11 milijardi i 410 miliona. Sopstvena sredstva Pokrajine 1960. godine iznosila su 5 milijardi i 947 miliona, a 1964. godine su se povećala na 11 milijardi i 209 miliona.

Porast sredstava za budžetsku potrošnju u Autonomnoj pokrajini Kosovu i Metohiji u proteklih 5 godina usledio je više intervencijom zajednice, odnosno povećanjem dotacija iz saveznog budžeta, dok je povećanje sopstvenih sredstava išlo nešto sporije, naravno zbog nedovoljne privredne razvijenosti i niskih ličnih dohodaka građana ove Pokrajine.

Pored ovakvih intervencija federacije, naročito počev od 1962. godine, gledano kroz prosek po jednom stanovniku s budžetskom potrošnjom u republikama koje su na dotaciji, budžetska potrošnja Kosova i Metohije još uvek znatno zaostaje.

Ilustracije radi navešću neke podatke. Na jednu bolničku postelju u Pokrajini dolazi 399 stanovnika, na jedno porodište 68.800, na jednu ambulantno-polikliničku ustanovu 11.750, na jedan dečji dispanzer 160.600, na jedan anti-tuberkulozni dispanzer 160.600, na jedan narodni univerzitet 50.736, na jedno sedište u bioskopu 67 stanovnika, a površina školskog prostora po jednom učeniku pokazuje tenden-

ciju smanjenja. Školske 1958/59. godine u osnovnim školama po jednom učeniku bilo je 1,54 m², a 1962/63 1,42 m². U školama drugog stupnja bilo je 3,72 m², 1958/59, a 1962/63 godine 3,28 m². Iste tendencije se javljaju i u pogledu porasta za smeštaj učenika i studenata. Tako, na primer, u škole drugog stupnja u 1958/59 školskoj godini bilo je smešteno 23,4% a 1962/63 god. 8,6% dok je u višim školama od 32,5% taj broj opao na 22%.

Iz ovih nekoliko podataka može se konstatovati da je Pokrajina Kosovo i Metohija područje s izrazito najslabijim kapacitetima za rad i funkcionisanje društvenih službi, a naročito iz oblasti kulture, prosvete i zdravstvene zaštite građana.

Drugo pitanje o kojem bih želeo da diskutujem, jeste ispunjavanje uslova od strane nerazvijenih republika i autonomnih jedinica, za dobijanje dopunskih sredstava od federacije. Član 37. Predloga osnovnog zakona, pored ostalog, predviđa da u republikama, koje su na dotaciji od federacije, prosečna stopa na lični dohodak iz radnog odnosa, doprinosa iz ličnih dohodaka poljoprivredne delatnosti, kao i poreza na promet kojeg zavode republike i opštine, ne budu niži od prosečnih stopa u republikama u kojoj su prihodi po stanovniku na jugoslovenskom proseku, ili se pak, pridržavaju tog proseka. Za razradu ovog uslova Predlog osnovnog zakona ovlašćuje Savezno izvršno veće da odredi bliži način utvrđivanja uslova uzimajući u obzir strukturu poseda u poljoprivrednim domaćinstvima, kao i strukturu promena proizvoda lične potrošnje i slično.

Mišljenja sam da kod ovog pitanja nije dovoljno uzeti u obzir samo strukturu poseda u poljoprivrednim domaćinstvima i strukturu prometa proizvoda lične potrošnje, već je potrebno određeno reći i uzeti u obzir i broj članova poljoprivrednih domaćinstava kao i visinu dohotka po jednom članu domaćinstva. Na primer, broj članova u jednom domaćinstvu u SFRJ iznosi 3,8 odsto, dok u APKiM 5,2 odsto. Slični problemi se javljaju i kod visine dohotka po jednom članu domaćinstva.

U vezi s jednim i drugim pitanjem želim da pred Skupštinom podnesem sledeći amandman na Osnovni zakon o finansiranju društveno-političkih zajednica.

Predlažem dopunu člana 42. Nacrta osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, tako da glasi:

»Federacija može iz svojih prihoda obezbediti republici, a preko republike i Autonomnoj pokrajini, posebna dopunska sredstva za finansiranje određenih službi i izvršavanje određenih zadataka (namenska sredstva, dopunska).«

Da se poslednja rečenica poslednjeg stava člana 37. Nacrta osnovnog zakona o finansira-

nju društveno-političkih zajednica dopuni i glasi:

»U ovim uputstvima Savezno izvršno veće odrediće način utvrđivanja uslova iz stava 3. ovog člana uzimajući u obzir naročito strukturu poseda, broj članova i visinu nacionalnog dohotka po jednom članu u poljoprivrednim domaćinstvima, kao i strukturu dometa proizvoda lične potrošnje i slično.«

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Prijavljenih govornika za opšti pretres nema. Da li se još neko javlja za reč u opštem pretresu. Ima reč Petar Dodik, poslanik Organizaciono-političkog veća.

Petar Dodik (Izborna jedinica Sanski Most):

Ja bih se, drugarice i drugovi poslanici, pridružio prijedlog druga Juzbašića, koji je bio prvi govornik i koji je ovde istupio i predložio da se odloži do jeseni donošenje ovog zakona.

U stvari, mislim da se može naći mogućnost i u Odluci o privremenom poslovnom redu da se donese ovakva odluka, odnosno da se po obavljenom pretresu ne pristupi glasanju po uzoru, na primjer, na donošenje Rezolucije o privrednom sistemu i Rezolucije o poljoprivredi. Dakle, da se obavi pretres, a da se ne donese odluka, odnosno da se ne izvrši glasanje o ovom zakonu zbog toga što bi, vjerovatno, bilo dobro da se, ako ne sve, ono najveći broj opština konsultuje i dâ svoje mišljenje, primjedbe i prijedloge za ovaj zakon.

Mislim da bi mogla da se nađu i neka bolja rješenja od onih koja su u Prijedlogu zakona predložena. Pomenuo bih samo dva pitanja. Jedan drug je već govorio o davanju garancija od strane društveno-političkih zajednica na kredite radnim organizacijama, u prvom redu privrednim organizacijama. I do sada je bila takva praksa da su banke za te kredite koje su davale privredi, ili skoro sve, tražile garancije od društveno-političkih zajednica, političko-teritorijalnih zajednica, tako da je često budžet zbog datih garancija bio u toliko obimnom opterećenju da u mnogim srezovima, a posebno opštinama taj budžet nije bio onakav na kraju godine kao što je planirano na početku. Drugim rečima, opštinska skupština i njeni organi bili su dovedeni pred svršen čin, jer su morali da izmiruju mnogobrojne obaveze po datim garancijama iz niza godina. Tako, na primjer, jedna garancija data pre 5, 6 ili 10 godina može da povuče obavezu određene političko-teritorijalne zajednice da u jednoj godini plati veliku sumu novca i da ne može da izmiri ni osnovne potrebe finansiranja uprave i drugih javnih službi.

Mislim da ostavljanje takve ili slične odredbe i u ovom zakonu nema opravdanja, čak bi se, možda, moglo reći da nije ni u skladu s najavljenim izmjenama u privrednom sistemu,

jer se finansiranje privrednih organizacija, odnosno proširene reprodukcije prenosi na radne organizacije i banke, a na drugoj strani ostavljamo mogućnost bankama da traže garanciju da se razne obaveze privrede izmiruju iz budžeta, i to u prvom redu opštine, koja je, možemo sasvim slobodno reći, u najtežem položaju što se tiče budžetiranja i podmirivanja potreba svih javnih službi koje su prenesene u nadležnost opštine.

Drugo pitanje koje bih htio ovdje da pomenem, i koje ovaj zakon ne reguliše, po mom mišljenju, jeste finansiranje školstva i još nekih društvenih službi na nerazvijenim područjima, odnosno u nerazvijenim opštinama.

Moram ovdje da kažem samo jedan primjer da u srezu u kome ja radim, to je Banja Luka, i koji broji 800.000 stanovnika ima 35 odsto nepismenih sada, a da bi se obezbjedila mreža osmogodišnjih škola da sva djeca budu obuhvaćena, trebalo bi još 75 novih osmogodišnjih škola izgraditi, opremiti, dovesti nastavni kadar i finansirati onda te škole u narednom periodu. Ako se ima u vidu da veliki broj sadašnjih škola nema uslova i da treba njihove zgrade zamjenjivati, opremiti itd., onda se može izvući zaključak i sasvim sigurno konstatovati da takva mogućnost u budžetima opština, čini mi se i po Prijedlogu novog zakona, bez nekog dopunskog finansiranja, o kome je maločas drug Hasani govorio, u ovim službama nerazvijenih područja nema mogućnosti da ova pitanja riješi.

Ako imamo u vidu član 44. Ustava, čini mi se da je 44, koji predviđa mogućnost školovanja — obuhvatanja sve djece osmogodišnjom školom s tim da je to pravo građana, moram da kažem da je u sadašnjim uslovima u ovim područjima, kao što je, na primjer područje banjalučkog sreza i niz drugih to još uvijek deklaracija, i da će ostati deklaracija još niz godina, ukoliko se ne nađe mogućnost i sredstva da se izgradi potpuna mreža osmogodišnjih škola, a da i ne govorimo o srednjim školama i o veoma slabo organizovanoj službi zdravstvene zaštite djece, žena, omladine i uopšte stanovništva.

Sa svih tih razloga, kažem, pridružujem se predlogu druga Juzbašića, da se po obavljenom pretresu ne glasa o ovom Nacrtu zakona, nego da se još prouče izvjesna pitanja i pokuša naći bolje rješenje.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Da li se još neko javlja za reč u opštem pretresu? (Niko se ne javlja).

Pre nego što pređemo na pretres teksta zakona, treba da se odluči o predlogu druga Juzbašića, kome se pridružio i drug Dodik, naravno, ukoliko drug Juzbašić ostaje pri svom predlogu. (Juzbašić ostaje pri predlogu).

Prema našem poslovniku postupili bismo ovako: Za ovaj predlog trebalo bi prethodno da se izjasni najmanje 9 poslanika. Na osnovi toga, znači, pored druga Dodika, bilo bi potrebno još 8 poslanika. Onda, trebalo bi da čujemo mišljenje predstavnika Saveznog izvršnog veća i predstavnika odgovarajućih skupštinskih odbora, i na osnovi toga veća bi odlučila da li će da usvoje predlog da se odloži ili da se pristupi pretresu teksta i glasanju.

Petar Dodik:

Razgovarao sam s nekoliko poslanika koji podržavaju moj predlog. Razgovarao sam s Miloradom Popovićem, Mihajlom Ilićem, Jovanom Karapetrović i još nekim drugovima, kojima ne znam ime.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Neka dignu ruku poslanici koji podržavaju predlog druga Dodika. (Ruku dižu 13 poslanika). Hvala, dovoljno je — ima više od 9 poslanika.

Zamolio bih predstavnika Saveznog izvršnog veća, druga Gligorova, se izjasni o ovom predlogu.

Kiro Gligorov:

Drugarice i drugovi, meni je potpuno razumljiva briga drugova poslanika da bi o ovoj veoma važnoj materiji, koja reguliše odnose između društveno-političkih zajednica i između njih i društvenih službi, na drugoj strani, svaka diskusija dobrodošla. Potpuno mi je razumljivo stanovište da bi trebalo sve stvari sagledati, i videti krajnje rezultate ovog zakona. Međutim, ja bih prethodno hteo da vam iznesem nekoliko informacija o tome kakav je bio postupak u razmatranju ovoga zakona, ko je sve učestvovao, koliki je broj primedaba bio, šta je od svega toga usvojeno itd., pa onda možete oceniti da li je u dovoljnoj meri cela ova materija izdiskutovana.

Prvi put je, kao Nacrt zakona, ova materija bila pred skupštinskim odborima u martu mesecu ove godine. Razmatrana je na 13 ili 14 odbora Savezne skupštine veoma detaljno. Rezultat toga su bila dva toma primedaba od preko 200 strana.

Osim toga, u saradnji s republikama raspavljano je s republičkim predstavnicima. Republike su umnožile materijale i poslale u preko stotinu komuna, odakle su dobijane pismene primedbe. Posle toga je bio sastanak Konferencije gradova. Predsedništvo je u celini usvojilo, s određenim primedbama, koje su uvažene još kod Prednacrt zakona. Diskutovano je u Savezu sindikata, u komori, poslano je svim vrhovnim sudovima, da ne govorimo o svim saveznom i upravnim organima, svim republičkim sekretarijatima za finansije. Posle toga održano je savetovanje s njim i naglašene primedbe u

pogledu karaktera republičkih zakona, dogovorena osnova za njihovu izradu na temelju ovih načela itd. itd.

Posle toga je sačinjen Predlog zakona. Taj Predlog je ponovo bio na nekoliko odbora veća Savezne skupštine, vrlo temeljito pretresan. Rezultat tog pretresa su brojni amandmani koje je Savezno izvršno veće uvažavajući, kako su govornici danas u diskusiji izneli, razmatralo. Tako, ako dozvolite da kažem, meni se čini da posle diskusije koja je bila povodom donošenja Ustava, nijedan zakon nije bio na ovako širokoj diskusiji pretresan u toku nekoliko meseci, u dve faze njegove izrade, uz neposredno učešće Savezne skupštine. U prvoj fazi bez definitivnog stava Saveznog izvršnog veća — dakle, u neposrednoj razradi i u saradnji s organima Savezne skupštine, a to isto su učinile i neke republičke skupštine preko svojih odbora i mi imamo primedbe republičkih odbora koji su razmatrali ovaj materijal kao savezni opšti zakon na svom sastanku. To je jedna stvar s kojom sam hteo da vas upoznam.

Drugo. Briga oko materijalnih konsekvenci ovog zakona. Mislim, drugovi, da o tom pitanju kakav će biti materijalni položaj komuna, srezova, republika itd. možemo razgovarati kada se budu donosile odluke kojima će se određivati učešće federacije u određenim vrstama prihoda, a to treba da bude u septembru, ili najkasnije u oktobru mesecu, a iza toga razume se, u republičkim skupštinama na osnovi republičkih zakona, kada se budu donosile odluke o učešću republika u pojedinim vrstama prihoda, odnosno određivanje sopstvenih stopa itd. Mislim da će to biti prilika da se u punoj meri sagledaju materijalne konsekvence ovog zakona. Sad govoriti o materijalnim konsekvencama kod donošenja jednog okvirnog sistemskog zakona, koji daje pravce rešavanja problema, daje principijelnu osnovu, određuje načela, orijentaciju koja će biti bliže razrađena u republičkim zakonima itd. ne samo da je preuranjeno, nego se polazi od jedne bojazni da zakon koji u sistemu treba da na trajniji način reguliše ove odnose, istovremeno treba da reši materijalna pitanja. Drugim rečima, da pokaže koliko će milijardi ili kakvih sredstava dobiti komune za rešavanje ovih ili onih problema. Mislim da od ovog zakona to nije trebalo očekivati, i on to ne može ni da reši, ali ono što on rešava, po mom mišljenju, otvarajući put ka tome da se dođe do mogućnosti da društveno-političke zajednice samostalno utvrđuju te svoje prihode i da, osim toga, reše na jedan drugi način odnose sa samoupravnim telima, s ustanovama koje se sada budžetski finansiraju itd., to je već veoma krupna stvar.

Zatim, molio bih da uvažite sledeći argument koji bih hteo da iznesem, a to je da republički zakoni moraju da sadrže mnogo više, nego što je rečeno u ovom zakonu. I mi, na

osnovi našega novog Ustava i čitave izgradnje našeg sistema, o tome moramo u buduće voditi mnogo više računa. Mi smo pomalo navikli, rekao bih, da od saveznih zakona tražimo da u detalje reše ona pitanja za koja smo zainteresovani. Složio bih se s mišljenjima koja su izneta u odborima u diskusiji o ovom zakonu, kao i o zainteresovanosti o budućem izgledu republičkih zakona. To je, zaista, važno, jer kroz republičke zakone moramo celu ovu materiju razraditi detaljnije i uobličiti fizionomiju celog sistema. Ali, imao sam utisak da se malo u podtekstu izlaganja o položaju komuna ima u vidu da ne raspoložemo republičkim zakonima i strah od toga kada je već federacija na jedan principijelan način rešila svoje odnose s republikama i komunama, šta će biti s komunama kada ta materija bude raspravljana na republičkim skupštinama.

Mislim da moramo poći od toga da će se ova načela u svojoj osnovi uklopiti i u republičke zakone i da će kroz republičke zakone u mnogo detaljnijoj formi doći do izražaja pojedini materijalni problemi o kojima je ovde bilo reči.

Međutim, možda bi mogla da se prihvati sugestija, ako mi je dozvoljeno, u vezi s ovim problemom koji je predmet razmišljanja i da se, eventualno, odloži donošenje ovog zakona. S druge strane, mislim da zakon treba prihvatiti, ali bi bila izvanredno korisna jedna druga stvar, o kojoj smo mi, inače, razmišljali u Saveznom izvršnom veću, da se ova veća, koja razmatraju ovaj zakon, pošto ga sada usvoje, najesen ponovo sastanu da diskutuju o njegovoj primeni i da tada, možda, daju određene sugestije u vezi s njegovim sprovođenjem i primenom kroz republički zakon. Tada ćemo imati i nacрте republičkih zakona kroz koje će se cela ta materija sagledati detaljnije, i mislim da bi to bio put da postupno, na bazi jedne principijelne osnove koju ovaj zakon donosi, idemo u razrešavanju ove problematike.

Moram da vas izvestim, da su i republike tražile već takvu saradnju sa saveznim organima. Ovaj zakon prenosi veoma značajna prava i republikama i komunama. I dok je sve centralistički utvrđivala federacija, svaka od ovih pojedinih odredaba trebalo je da bude raspravljana u Saveznoj skupštini. Međutim, određivanjem načela i stvarajući mogućnosti da se prema prilikama u pojedinim republikama i komunama stvari rešavaju diferencirano, pojavljuje se jedan drugi pokret, tako da kažem, želja komuna za većom saradnjom s republikama i republika sa saveznim organima, na jedinstvenom donošenju konačne fizionomije ovog zakonodavstva, jer ono će tek u republičkim zakonima i odlukama opštinskih skupština, predstavljati jednu jedinstvenu celinu.

Ukoliko bi jedna ovakva sugestija mogla da bude prihvaćena, mislim da bi to i nama u Saveznom izvršnom veću, a posebno u Sekretari-

jatu za finansije, rešilo mnogo probleme o kojima sada razmišljamo.

Na kraju bih hteo da vas izvestim o još jednoj stvari. Na početku prošle godine, a pogotovo kad je donesen Ustav, više republika — a poimenično mogu da navedem Hrvatsku i Sloveniju, podnelo je predlog Saveznom izvršnom veću da bi, ne čekajući na izradu osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, bilo dobro doneti jedan kraći zakon kojim bi se sadašnji nemogući budžetski odnosi između komuna i republika razrešili na taj način što bi im se dala sloboda u smislu o kome Predlog zakona u svojim načelima govori. Mi smo tada, sa sličnim argumentima s kojima vi sada izlazite, zastupali gledište da, ipak, moramo sagledati jedan sistemski zakon u celini i u tom smislu još ove godine zadržimo budžetske odnose onakve kakvi su nasleđeni u starom sistemu. Drugovi su nas upozoravali da su postali nemogući politički i drugi odnosi između komuna i republika oko podele učešća u raznim prihodima i oko razrešavanja rastućih budžetskih problema na taj način.

U Saveznom izvršnom veću smo posebno diskutovali o predlogu ovih dveju republika i tada se složili da, ipak, sačekamo, a da u prvoj polovini ove godine donesemo ovaj zakon i da ostavimo dovoljno vremena republikama, jer je njihov rad na ovim zakonima još delikatniji nego naš koji je trebalo da odredi načela, jer oni treba da idu u mnogo veće detaljnosti, a posle toga treba da dođe još vrlo ozbiljan rad u samim opštinskim i sreskim skupštinama na donošenje konkretnih oblika.

Zbog toga, koliko mogu da ocenim iz prakse, mi smo sada, rekao bih, u krajnjem vremenskom tesnacu, i ako bismo sada doneli ovaj zakon, drugo polugođe bi bilo jedva dovoljno da se ceo ovaj posao može da obavi do kraja. A ja ne bih mogao da zamislim kako bi izgledalo to da još i sledeće godine zadržimo sve ove odnose sa svim problemima koji su sada otvoreni.

Razmišljajući o jednoj i drugoj mogućnosti uveren sam da je oko ove materije bilo izvanredno mnogo diskusije i da se od ovog zakona ne može više očekivati. Ono što je ovaj zakon mogao da pruži kao sistemski zakon, on je to dao. Argumenti u tom pogledu su do kraja izdiskutovani, i ja uopšte nisam imao utisak na odborima Savezne skupštine, na kojima je diskutovano, da je bilo takvih razmimoilaženja da bi trebalo iznova čitavu ovu stvar diskutovati najesen.

Izvinjavam se što sam o ovome govorio malo duže, ali mislim da je to bilo neophodno da bi mogli kompletnije da odlučujete o ovom zahtevu drugova poslanika.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Sad bi trebalo da čujemo mišljenje odbora kojima je bio upućen Predlog ovog zakona. Ima

reč Slavko Komar, predsednik Odbora za društveni plan i finansije Saveznog veća.

Slavko Komar (Izborna jedinica Osijek):

Drugarice i drugovi, dodao bih onome što je drug Gligorov izneo kao informaciju da je u prvoj fazi 60 poslanika Saveznog vijeća diskutovalo o ovoj materiji. U drugoj fazi, kad je Prijedlog zakona već bio gotov, diskutovali su svi odbori koji su nadležni. Isto tako, moram da kažem da se o ovom zakonskom prijedlogu postigla u odborima izvanredna usaglašenost s predlagачima.

Drugo. Htio bih da informišem da je ne samo široko razmatrana ova materija, kao što je drug Kiro Gligorov iznio, nego smo, čak, bili uvjereni u praksu da su, na primjer, u našem Odboru, svi poslanici konsultovali svoje općine. Čak smo nekoliko predsjednika općina i drugih općinskih funkcionera doveli na sjednicu Odbora, čiji sam ja predsjednik, gdje su u prvoj i drugoj fazi davali svoja mišljenja. Prema tome, što se tiče relativno novog pristupa i širokog razmatranja, mislim da je izvršen veliki posao.

Treće. Po stepenu usaglašenosti, koji je bio u odborima, pridružujem se mišljenju da nema nekih razloga za odlaganje donošenja zakona, uvažavajući rezerve drugova poslanika koji predlažu da se odloži donošenje za jesen. Ponašam pridružujem se mišljenju da su izvanredno važne dve stvari: prvo, kakvi će biti republički zakoni, a drugo, kakva će biti konkretno razdeoba. Takođe bih kazao, kao informaciju, da je prije 2 — 3 meseca Sabor Hrvatske diskutovao o sličnim problemima i utvrdio, upravo, da je pomanjkanje saveznog zakona i potreba za hitnim donošenjem toga zakona preka potreba, zbog nemogućnosti da se regulišu ove stvari. Toliko za informaciju.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Ima reč poslanik Marko Koprtla.

Marko Koprtla:

Drugarice i drugovi poslanici, ja bih u ime Odbora za društveno-ekonomske odnose htio da podržim prijedlog da se na današnjoj sjednici oba Vijeća donese odluka, odnosno da se izglasa Prijedlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica. Ovaj prijedlog podržavam s nekoliko razloga. Na svim do sada održanim sastancima u okviru Skupštine, vrlo široko se diskutovalo o principima koji su izraženi u vezi s finansiranjem društveno-političkih zajednica, dalje, Prednacrt zakona dostavljen je i čitavom nizu rukovodstava, počev od federacije, Sindikata, Konferencije gradova, Komore, do republika i republičkih sekretarijata za finansije, a isto tako, i općinama u Hrvatskoj, koliko ja znam. Taj Prednacrt zakona je u Hrvatskoj, nekoliko mjeseci bio u općina-

ma i bilo je mogućnosti da se sve primjedbe, koje bi eventualno općine imale na ovakav Prednacrt zakona, odnosno na ovakav zakon, bilo u pismenoj formi ili u drugom obliku iznesu.

Mislim, isto tako, da se ovakvim zakonom, prije svega, ne mogu kvantificirati materijalni odnosi između društveno-političkih zajednica. Na koncu, i naš Ustav insistira na tome da federacija u ovoj oblasti može donijeti samo opći zakon. Prema tome, mislim da se s tog stanovišta polazeći, ukoliko se i diskutuje još nekoliko puta bilo u ovom Domu bilo u okviru njegovih odbora, neće moći dati nešto kvalitetno novo. Pre svega, mislim da su učinjeni vrlo veliki naponi kod velikog broja poslanika, kao i organa savezne uprave, i čini mi se da nema nikakvih ozbiljnijih, da tako kažem, razloga da se takav Prijedlog zakona danas odbije, prije svega zbog toga što je relativno kratko vreme da se obezbjedi mogućnost republikama da na osnovi općeg zakona mogu osigurati upravo one odnose o kojima sam i u diskusiji govorio, odnose između te dve osnove društveno-političke zajednice, gdje se ne usaglašavaju, ja bih rekao, uvijek jednako i u dovoljnoj mjeri interesi u vezi s njihovim materijalnim položajem.

Zbog toga mislim da izražavam mišljenje i članova Odbora za društveno-ekonomske odnose, jer mi smo Prednacrt zakona prihvatili, i smatram da Prijedlog zakona treba predložiti Skupštini da ga i prihvati.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Molim predsednika Odbora za budžet Organizaciono-političkog veća da se izjasni. Ima reč drug Todor Vujasinović.

Todor Vujasinović (Izborna jedinica Bosanski Brod):

Drugarice i drugovi, u ime našeg Odbora mogu samo da se složim s onim što su drug Kiro Gligorov i ostali predstavnici našeg Odbora ovde izjavili. Stvar je dovoljno diskutovana, a naročito na posljednjim zasjedanjima naših odbora. I tu je bilo sličnih primjedaba, ali uglavnom stvar je prošla. Čini mi se da nema uopšte smisla stvar odlagati, a slažem se s onim što je drug Kiro Gligorov rekao da, eventualno, u septembru opet i kroz odbore, a i kroz vijeća još jedanput prodiskutujemo i vidimo kako sam zakona izgleda u praksi, pa tada, možda, da vidimo šta bi mogli učiniti da bi ga dopunili.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Dakle, čuli smo sva mišljenja koja je trebalo čuti, pre nego što Veća odluče o predlogu drugova Juzbašića i Dodika. Sada Veća treba da odluče po Poslovniku posebno.

Zato prvo molim članove Saveznog veća da se izjasne. Ko je za to da se zakon sada usvoji,

znači da se ne odlaže, neka digne ruku. (Ne konstatuje.)

Ko je *protiv*? (Ne konstatuje.)

Ko je *za* predlgo druga Juzbašića i Dodika, da se odloži, molim da digne ruku? (Ne konstatuje.)

Ko se uzdržao? (Ne konstatuje.)

Nisam u stanju da vidim, ali očigledno je da je znatna većina za to da se pristupi usvajanju zakona, odnosno protiv predloga Juzbašića i Dodika.

Molim sada članove Organizaciono-političkog veća da se izjasne ko je za to da se o zakonu glasa, neka digne ruku? (Ne konstatuje.)

Ko je *protiv*? (Ne konstatuje.)

Ko se uzdržava? (Jedan uzdržan.)

Prema tome, i Organizaciono-političko veće se izjasnilo da se pristupi pretresu teksta zakona i usvajanju, a da se ne odlaže.

Otvaram pretres teksta zakonskog predloga. Ovde imamo već data dva amandmana koje Sinan Hasani pismeno predložio. Hoću i ovde da vas informišem kako stvari stoje po Poslovniku. Po našem Poslovniku amandmani se podnose pismeno, najmanje 48 sati pre sednice Veća, predsedniku Veća, da bi on najmanje 24 sata pre sednice Veća uputio svim članovima Veća, tako da članovi Veća budu na vreme upoznati i da na vreme budu upoznati odbori, odnosno Savezno izvršno veće. Izuzetno, međutim, članovi Veća mogu da podnesu amandman i na samoj sednici pismeno. I tada, kada poslanici podnesu amandman u toku sednice, onda je postupak isti kao što je bio postupak o predlogu Juzbašića i Dodika, to jest Veće će uzeti u pretres amandmane ako se najpre izjasni najmanje 9 članova Veća za te amandmane. Molim druga Viktora Repića da ponovo pročita amandmane.

Viktor Repić (sekretar Saveznog veća):

Predložena je dopuna člana 42. Nacrta osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, tako da glasi: »Federacija može iz svojih prihoda obezbediti republici, a preko republike i Autonomnoj pokrajini posebna dopunska sredstva za finansiranje određenih službi i izvršavanje određenih zadataka (namenska sredstva, dopunska)« i drugo da se poslednja rečenica poslednjeg stava člana 37. Nacrta osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica dopuni i glasi: »U ovim uputstvima Savezno izvršno veće odrediće način utvrđivanja uslova iz stava 3. ovog člana, uzimajući u obzir naročito strukturu poseda, broj članova i visinu nacionalnog dohotka po jednom članu u poljoprivrednim domaćinstvima, kao i strukturu prometa proizvoda lične potrošnje i slično.«

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Molim, da prvo vidimo da li postoji minimum od 9 poslanika. Ko se izjašnjava za ovaj amandman? (Više od 9 poslanika je diglo ruku).

Prema tome, treba da čujemo mišljenje predstavnika Saveznog izvršnog veća. Molim druga Kiru Gligorova da iznese mišljenje.

Kiro Gligorov:

Prvo bih nešto rekao o ovom članu 37. Iako Savezno izvršno veće ima ova ovlašćenja po formulaciji, po mom mišljenju, nema nikakve smetnje da se usvoji predlog koji je dao drug Hasani, jer to samo doprinosi razjašnjenju cele ove stvari. Mi smo inače imali u vidu da treba uzeti u obzir i kriterijum članova domaćinstva. Međutim, to je bilo obuhvaćeno pod ovim »i slične kriterijume«. Ukoliko se unese ovo, ništa se ne gubi i zato mislim da se može usvojiti.

Što se tiče drugog amandmana, mi nigde u zakonu nismo posebno govorili o autonomijama, i koliko ja znam, počev od Ustava pa nadalje i u pojedinim zakonima ne određujemo saveznim zakonima izvesne obaveze ili prava autonomijama van republika, nego preko republika. Ova formulacija, koja je data u našem predlogu člana 42. potpuno omogućuje ovo što drug Hasani predlaže. On samo hoće da se tu zapiše »a preko republike i autonomije«. To je ideja predloga, međutim, kada se republici Srbiji odrede dopunska sredstva za Kosovo i Metohiju, u ovom članu se to može učiniti i mi za to imamo pravnu mogućnost. Tako da mi se čini da to ne bi, možda, bilo potrebno. Ako nema nekih pravnih smetnji, ja ne bih bio ni protiv toga. Može i da se usvoji, jer se i mislilo da se Kosovu i Metohiji omogućiti da dobiju dopunska sredstva, ali preko republike.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Molim da se o ovome izjasne izvestioci odbora. Ima reč Slavko Komar, predsednik Odbora za društveni plan i finansije Saveznog veća.

Slavko Komar (Izborna jedinica Osijek):

Mislim da bi mogao da se usvoji ovaj drugi amandman. Što se tiče prvoga amandmana, moglo bi se ovome prići, možda, i s nekog drugog aspekta, osim ovoga što je rekao drug Kiro Gligorov, a to je da li da se upuštamo u to da federacija namenski određene stvari u jednoj pokrajini finansira, ili ako se stvar postavi drugčije, ako su dotacije premalene, da se onda dotira republika, pa da onda to bude odnos republika-autonomija. Osim toga, finansiranje određenih službi biće ne samo iz izvora komune, nego i iz drugih. Prema tome, mislim da kod sadašnjeg teksta, amandman ne bi trebalo prihvatiti.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Žele li da se izjasne i predstavnici drugih odbora Organizaciono-političkog veća?

Todor Vujasinović:

U ime Odbora za budžet ja bih usvojio predlog druga Kire Gligorova.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Sada Veća treba da se izjasne o ovim amandmanima. Ja bih samo ponovio. Ako sam dobro razumeo, predstavnik Saveznog izvršnog veća drug Kiro Gligorov i predstavnici odbora su se saglasili s amandmanom na član 37. Što se tiče člana 42. nisu se saglasili jer član 42. ovako formulisano rešava pokrenuto pitanje po suštini. Znači, ostalo je da se Veća izjasne o amandmanu na član 42.

Molim članove Organizaciono-političkog veća — ko je za amandman kako ga je formulisao drug Hasani, neka digne ruku. (Manjina diže ruku). Ko je protiv amandmana? (Većina diže ruku). Ko se uzdržao? (Ne konstatuje).

Prema tome, Organizaciono-političko veće je odbilo amandman na član 42.

Molim članove Saveznog veća da se izjasne — ko je za amandman neka digne ruku? (Manjina diže ruku). Ko je protiv amandmana? (Većina diže ruku). Uzdržanih? (Niko).

Konstatujem da je i u Saveznom veću amandman na član 42. odbijen.

Da li se još neko javlja za reč u pretresu teksta zakona? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, onda treba da pristupimo glasanju zakonskog predloga. Predlažem da i u pogledu glasanja oko usvajanja zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica postupimo isto kao što smo to postupili i kod prethodnih glasanja, odnosno da svako Veće glasa posebno.

Prema tome, molim članove Organizaciono-političkog veća — ko je za Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, sa već usvojenim amandmanima, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je protiv? (Niko). Da li se neko uzdržava? (Niko).

Objavljujem da je Organizaciono-političko veće usvojilo Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica.

Molim članove Saveznog veća, ko je za Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica s amandmanima koji su usvojeni, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je i Savezno veće usvojilo Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica.

Da ne bi zakazivali sednicu posle podne, predlažem da odmah nastavimo s radom i da razmotrimo i drugi zakonski predlog.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda. Druga tačka dnevnog reda je Predlog zakona o ličnoj karti.

Napominjem da su vam dostavljeni amandmani predlagača koji čine sastavni deo Predloga zakona o ličnoj karti, i amandman saveznih poslanika Vide Tomšić, Mitje Ribičića i Valentine Tomlje.

Predstavnici komisije za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa s Ustavom o ovom zakonskom predlogu su Slobodan Šakota, pomoćnik sekretara u Saveznom sekretarijatu za unutrašnje poslove i Enver Kržić, načelnik odeljenja u Saveznom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

O ovom zakonskom predlogu Većina je podnela izveštaj Zakonodavno-pravna komisija, koji je dostavljen svim članovima Veća. Otvaram opšti pretres o ovom zakonskom predlogu.

Ko se javlja za reč?

Reč ima drug Vojin Lukić, savezni sekretar za unutrašnje poslove.

Vojin Lukić:

U ime Saveznog sekretarijata za unutrašnje poslove kao organa koji je izradio Nacrt zakona o ličnoj karti i koji je odgovoran za sprovođenje ovog zakona, želim da ukažem na neka rešenja sadržana u ovom Predlogu zakona.

Materija o ličnim kartama sada je regulisana Naredbom. Ustav SFRJ nalaže da se ova materija reguliše jedinstveno za celu zemlju potpunim saveznim zakonom.

Prilikom izrade Nacrta zakona o ličnoj karti polazilo se od ustavnih načela o položaju čoveka i građana u Jugoslaviji i u vezi s tim namene lične karte i potrebe građana za ličnom kartom.

Lična karta je potrebna građanima u svakodnevnom životu, u obavljanju niza poslova kod državnih organa, pošta, zdravstvenih ustanova, banaka i drugih radnih organizacija, u postupcima pred sudom — jednom rečju u celokupnom pravnom saobraćaju i odnosima građana. U tom smislu lična karta je dobijala sve veći značaj i sve širu primenu.

Da bi u vezi s tim proširili opseg upotrebe lične karte i njenu korisnost za građane, Predlogom zakona se predviđa da se ličnom kartom pored identiteta, kako je to sadašnjim propisom predviđeno, dokazuje i jugoslovensko državljanstvo i činjenice o rođenju.

Tokom rada na izradi zakona, između ostalog, razmatrani su i predlozi da se za sve građane ustanovi jedinstvena — građanska karta. Prema tim predlozima građanskom kartom kao javnom ispravom dokazivale bi se i druge činjenice, kao što su zanimanje, bračno stanje, regulisanje vojne obaveze, podaci o kažnjavanju, o zdravstvenom stanju, o krvnoj grupi, itd.

Ova karta trebalo bi da zameni ličnu kartu, radnu knjižicu, zdravstvenu knjižicu i eventualno neke druge isprave.

U svim ovim predlozima izvršena su svestrana proučavanja i najšire konsultacije sa zainteresovanim organima, stručnim službama, naučnim institucijama itd. Ovi predlozi su, u vezi s Nacrtom zakona, razmatrani od strane odgovarajućih odbora i komisija skupštine, od Saveznog izvršnog veća i njegovog Odbora za unutrašnju politiku. Predlozi o građanskoj karti ili nekom sličnom dokumentu nisu prihvaćeni, odnosno zauzet je stav da lična karta služi samo za dokaz identiteta, jugoslovenskog državljanstva i činjenica o rođenju, to jest onih činjenica koje su, po pravilu, stalne i koje se u postupku oko izdavanja lične karte mogu najlakše i bez naročitog opterećenja građana utvrditi. Unošenjem drugih podataka i proširivanjem dokazane snage lične karte u smislu predloga o građanskoj karti, bilo bi necelishodno, jer bi zahtevalo česte izmene u ličnoj karti ili čestu zamenu lične karte.

Da bi lična karta pružala pune garancije o činjenicama koje se njom dokazuju, bilo je neophodno predvideti dužnost organa da utvrdi tačnost činjenica koje sadrži lična karta. U tom cilju predviđene su i obaveze građana da organu koji izdaje ličnu kartu pruži dokaze o svom identitetu i drugim činjenicama koje se upisuju u ličnu kartu.

U pogledu tehničke obrade predložena lična karta predstavlja znatan napredak u odnosu na dosadašnju. U prvom redu skoro je isključena mogućnost falsifikovanja lične karte i vršenja ispravke u njoj. Osim toga, obezbeđena je od mnogih spoljnih uticaja — kao što su toplota, vlaga, i slično. Pored toga, ona je prikladna za nošenje i upotrebu.

Opšta obaveza posedovanja lične karte, za razliku od dosadašnjeg stanja, propisana je za sve punoletne građane, jer to uslovljava naš privredni i opštredruštveni razvitak i procesi koji se u tom pravcu u nas odvijaju.

To zahtevaju migracija stanovništva selo — grad i sve razvijeniji pravni saobraćaj. Međutim, i pored ovakve obaveze lica koja prebivaju u seoskim područjima, a ne udaljuju se iz mesta svog prebivališta, neće biti kažnjavana ako ne poseduju ličnu kartu.

Poslednjih se godina u javnosti, na skupovima građana, od strane pojedinih organa, ustanova i društvenih organizacija sve češće postavljaju zahtevi da se uprosti postupak oko izdavanja raznih uverenja građanima, odnosno da se izvrši revizija propisa koji predviđaju obaveze građana u tom pravcu i da se odnos građanin — uprava što više uprosti. Da bi se udovoljilo ovim opravdanim zahtevima, zakonom je postupak izdavanja lične karte znatno uprošćen i pojednostavljen.

Činjenice koje se upisuju u ličnu kartu u pravilu će se dokazivati starom ličnom kartom ili izdomom iz matične knjige rođenih, a u pojedinim slučajevima i drugim pogodnim dokazima. Postupak u pogledu izdavanja i zamene ličnih karata biće uprošćen na taj način što će se poslovi oko izdavanja lične karte moći obavljati neposredno kod pojedinih organa, radnih i drugih organizacija, mesnih kancelarija i slično. Ako se lična karta izdaje licu o kojem organ nadležan za izdavanje ličnih karata vodi evidenciju u matičnim knjigama postupak će biti još uprošćeniji, jer će sam organ po službenoj dužnosti utvrđivati činjenice koje će se unositi u ličnu kartu.

Kao posebno olakšanje građanima predstavlja predlog da se lične karte izdaju s dužim rokovima važenja. Sadašnja uredba je predviđala da se lične karte izdaju s rokom važenja od šest godina, s tim da se krajem svake treće godine vrši njihovo produžavanje. U ovom smislu konsultovani su medicinski stručnjaci, i na osnovu njihovih stručnih mišljenja, s obzirom na fizičke promene koje nastaju u određenoj dobi života, određeni su predloženi rokovi: 7 godina do 25 godina, 15 godina do 50 i neograničeno posle 50 godina.

Predloženim zakonom ne predviđa se obaveza za oglašavanje nevažećom izgubljene lične karte u službenom glasilu socijalističke republike, kako je to sada propisano, jer se u dosadašnjoj praksi pokazalo da za to nema potrebe, čime se građani oslobađaju jedne suvišne obaveze, a omogućuje se brže izdavanje nove lične karte.

U sadašnju ličnu kartu upisivane su i promene prebivališta i adrese stanovanja. Međutim, ovim Predlogom ne predviđa se takva obaveza. Prijavljivanje promene prebivališta i boravka je materija koja će se regulisati posebnim zakonom, jer ova pitanja su često vezana za druge potrebe građana, kao, na primer, u ostvarivanju biračkog prava, oko regulisanja vojne obaveze, oko opšte evidencije građana i drugih potreba, pa će se prijavljivanje rešiti u sklopu i saglasnosti s rešenjima svih tih pitanja.

Pošto, prema tome, predloženi zakon o ličnoj karti zadovoljava odredbe i načela Ustava, interese i potrebe građana, jer omogućuje relativno jednostavno i lako pribavljanje, širu primenu i upotrebu lične karte, što doprinosi olakšavanju i sigurnosti u pravnom saobraćaju, to molim Saveznu skupštinu da usvoji predloženi zakon.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Ko želi reč? Ima reč poslanik Saveznog veća Vida Tomšič.

Vida Tomšič (SR Slovenija):

Drugarice i drugovi, ja se izvinjavam, meni sada nije jasno da li je amandman predložen

od trojice poslanika prihvaćen ili nije, jer po novinskim izveštajima, koji nisu odštampani, mi smo prvo obavešteni da je Odbor Saveznog veća za društvenu bezbednost i narodnu odbranu primio taj amandman, a po jutranjim novinskim vestima i po jednom izveštaju Zakonodavno-pravne komisije, mi smo obavešteni da je Zakonodavno-pravna komisija odbila amandman iz praktičnih razloga, dok se iz izveštaja tačno ne vidi kako je taj amandman bio pretresan i odbijan. Međutim, nismo ni iz izveštaja saznali šta je stav predlagača ovde, tako da bi možda bilo dobro ako bismo znali da li je amandman prihvaćen, jer iz formulacije druga predsednika se moglo razumeti da diskutujemo o Predlogu zakona s amandmanom, a iz ovih podataka koje imam nisam obaveštena do kraja. Postavljam pitanje da li je moguće da prvo o tome budemo obavešteni.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Saopštio sam da su uz Predlog zakona dostavljeni i amandmani koji su usvojeni, pa čine sastavni deo zakonskog predloga, i amandman drugarice Vide Tomšić i ostalih koji, kako sam obavešten, nije usvojen u odborima. Uostalom, tu su i predstavnici odbora i mogu da se izjasne. Međutim, to ne smeta da drugarica Tomšić obrazloži amandman kao da nije usvojen.

Predložio bih da drugarica Vida Tomšić da obrazloženje svog amandmana, pa neka se drugovi posle izjašnjavaju. Koliko sam informisan, ako iz izveštaja odbora nije jasno, određeni odbori su odbili ovaj amandman i zato je dobro da drugarica Tomšić da obrazloženje.

Vida Tomšić:

Rekla bih da je u vezi s ovim nastala posebna situacija, jer jedan odbor je to prihvatio a drugi odbio.

Smatram da bez obzira što je pravno stanje takvo, treba ponovo da podnesem amandman u ime istih poslanika.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Nema potrebe da ponovo drugarica Tomšić podnosi amandman, to je važeći amandman.

Vida Tomšić:

Koliko se moglo videti iz podataka koje sam nabrojala, amandman je odbijen iz potpuno praktičnih razloga svakodnevnog saobraćaja.

Mislim da je u obrazloženju amandmana upotrebljena jedna dosta krupna formulacija, naime da stalno pripitkavanju očevog imena i one dece koja su rođena van braka, pa ili ne znaju za oca ili taj otac nije priznao tu decu, mi iz svakodnevnog prakse znamo da se time narušava, u stvari, jedno ustavno stanje po kome čovek sam sebi stvara svoje ime, a ne određuje ga način njegovog rođenja, a to je bračno ili vanbračno stanje rođenja.

Do ove godine sam mislila da smo mi možda prevazišli period kada je status vanbračnog deteta predstavljao neku težu prepreku za čoveka u životu. No, baš ove godine se desilo da je beogradski list »Sport i svet« poveo anketu o imenu deteta, o takozvanom srednjem imenu, o kome je ovde reč. U vezi s tom anketom primljeno je preko 300 pisama i anketa je bila data, na moju inicijativu, Skupštini i nadam se da će biti upotrebljena kao materijal za buduće raspravljanje o zakonu o imenima.

Kroz tu anketu se moglo utvrditi jedno stanje koje je ipak, daleko od toga što mi želimo. Utvrdilo se da vladaju u pogledu vanbračnog rođenja deteta predrasude, i to ne samo na selu, već su se javljali i potpisivali, manje više s punim imenima i funkcijama, pravnici, mislim neki advokat. Nisam ponela materijal, jer sam mislila da je odloženo donošenje ovog zakona. Znači, neki funkcioneri u našem društvenom životu tražili su, možda, još glasnije nego drugi da se vidi na prvi pogled da li je dete bračno ili vanbračno, odnosno tražili su da se vidi kod vanbračnog deteta da ima srednje ime samo majčino. Ja sam sama dala izjavu na tu anketu i tamo iznela i izvesnu dokumentaciju protiv takvog neljudskog ponašanja jednog dela naše javnosti i smatram da je društvo dužno da svojim pravnim propisima, ako već ne može sprečiti da to dete rođeno, svakako, u težim uslovima nego dete u punoj porodici, bude diskriminisano od svoje okoline, a već je diskriminisano težim položajem svoje majke, omogućiti da se u sredinu koja ništa ne zna o tom rođenju ne prenose predrasude sredine iz koje dete izlazi.

Posle onih napisa dobila sam još pisama, čak i od nekih partizana, a u jednom pismu iz Slovenije se kaže da posle 40 godina još uvek pati zbog toga što ga ne prihvataju, i to u Sloveniji koja je u tom ophođenju otišla nešto napred, da ga gledaju malo sa strane kada navodi da ne zna ime oca.

S druge strane, mislim da je pravilno u Prednacrtu zakona, a na inicijativu druga Tita izostavljeno navođenje nacionalnosti u ličnim dokumentima i u dokumentima koja služe svakodnevnom ophođenju. Utvrdili smo da stalno pripitkivanje da li si Slovenac, Srbin, Hrvat ili Jugosloven unosi izvestan nemir, zabunu, naročito kod onih koji neće da se izjašnjavaju ili misle da treba da postoji još neka druga nacionalnost. Mislim da je to pravilno, jer mi smo na taj način prestali da pripitkujemo za jednu stvar koja stvara, baš zbog toga što svakodnevno pripitkujemo za nju, a mi svi znamo da nije prevaziđena, veće pregrade između ljudi nego što bi ih stvarala ako ne bi svaki dan pripitkivali ko je taj koji govori, da li je Slovenac, Hrvat ili Srbin. Mislim da je tako bolje, jer mi smo svi ljudi koji živimo od rada i zalaganja u našoj zajednici.

Sa tih razloga meni se čini da uvođenjem srednjeg imena, drugarice i drugovi, u stvari uvodimo nešto što u našem Zakonu o ličnim imenima ne postoji kao obaveza. Ja sam u pogledu toga pregledala sve naše posleratne zakone. Mi smo, stvarno, sa sasvim praktičnih razloga i to uglavnom zbog vojnih spiskova, uneli ime oca i to na područja koja dosad, kao što je Slovenija, nikada nisu poznavala srednje ime. Moram da kažem da sam ja to tek posle rata doživela, da se uvek zapitkivalo za ime oca, ali to je, u stvari, jedno stanje koje nije legalizovano našim zakonima o ličnim imenima.

Stanovište da se samo navođenjem imena oca i majke može utvrditi identitet čoveka, po mom mišljenju, je u najmanju ruku, ako se ne uzimaju u obzir argumenti koje iznosim, nasedanje izvesnom primitivnom gledanju na čoveka da ga određuje baš to da li se zna za njegovog oca. Mi, čak, imamo u porastu broj vanbračne dece i mislim da nismo mi ti koji to treba da osuđujemo, odnosno stvaramo razlike u školi i docnije u životu, pa možemo u zakonu o imenima nešto i da promenimo. Sem toga, na području materije o braku i porodici, koju mi nismo menjali već dugo vremena, mislim da smo zaostali iza mnogih drugih čak i kapitalističkih zemalja, koje su se već odavno otrgle od, u stvari, patrijarhalnog pogleda na porodicu, na odnos između oca i majke i naročito učinile mnogo da se nikada ne isleđuje na kakav način je dete došlo da živi. Znam, na primer, poljski zakon, koji je novijeg datuma i koji dozvoljava i traži od majke koja rodi vanbračno dete da upiše svoje vlastito porodično ime kao porodično ime oca i da upiše kao ime oca neko izmišljeno ime, ako ne zna tačno ili ako neće da kaže njegovo ime. Isprave deteta su na taj način sanirane fiktivnim imenom. Mislim da društvo time ništa ne gubi, a u koliko je sredina zaostala, možda dete i čovek može samo da dobije.

U današnjim novinama se navodi primer da sam Beograd ima 12.000 Jovanovića, od kojih 700 Radmila, a četiri su rođene 1924. godine. Znam da takav i sličan slučaj postoji i u nekim drugim zemljama. Na primer, nordijske zemlje imaju ko zna koliko Andersena ili sličnih imena. Mislim da je Švedska ustanovila posebne komisije uz agitaciju da se jave Andersenima, pa da im zajedničkim snagama potraže imena koja će ipak moći da razmrse situaciju gde se stotina hiljada ljudi tako zove. Ili na primer, čak i u takvoj sredini kao što je Slovenija, imamo jedan slučaj da su dva narodna heroja po porodičnom, ličnom i imenu oca potpuno identični, pa ipak ih razlikujemo.

Znači, sve sredine imaju problem ljudi sa sličnim ili istim imenom. Zato bih predložila jedino jednu moguću izmenu uz taj amandman: ukoliko je stvarno potrebno da se razlikujemo

po imenu roditelja, onda da stavimo samo ime majke. Ja se ne bi pozivala ovde na staro rimsko pravo, koje bi mi dalo za pravo i po stvarnom stanju da je majka uvek poznata. Ovde se kaže: nastala bi zabuna, prekinuli bi neku tradiciju. Moram da ponovim da ta tradicija važi samo u jednom delu naše zemlje i da je to novo uvođenje nečega što ne bazira ni na zakonu, ni na tradiciji u drugom delu naše zemlje.

Ima i drugih mogućnosti za razlikovanje. Na primer, ima zemalja gde se detetu kod rođenja daju dva imena, da se ne bi stvarala zamena. Ima zemalja, kao što je Austrija, gde se upisuje umesto oca i majke, ime kuma ili kume, pa se neki zovu Jan Marija itd.

Ima raznih mogućnosti koje sve imaju jednu prednost u odnosu na naše rešenje, a ta prednost jeste da se ne vidi iz tih rešenja da li je dete rođeno u braku ili van braka, a meni se čini da to nije pitanje nekoliko procenata naših građana, nego je to principijelno pitanje ako mi stvarno tim našim pravnim ustanovama hoćemo da uništimo predrasude, odnosno da ih ne produbljavamo dalje.

Ovde se navode, kao što se kazalo, praktični razlozi. Najviše prakse sa imenima imaju, na kraju krajeva, poštari, a oni se snalaze i bez srednjeg imena.

Drugi praktičan razlog je vojska. Vojska u članu 4. našeg zakona za vojna lica ima posebne lične karte. Znači, svi civili treba da zbog vojnih spiskova unose srednje slovo, a uz to vojska za sebe ima još posebne karte. Ne vidim da bi tu moglo doći do zabune što se tiče vojnih spiskova, jer nikako ne plediram za to da mi stvaramo vojsci smetnju, ali nisam još čula da druge države ne bi mogle da pronađu svoje vojnike i prema drugim podacima, obično prema brojevima u tim matičnim knjigama koji bi zamislili ime oca.

Treći praktičan razlog, u današnjoj »Borbi« piše, su imovinski sporovi.

Drugarice i drugovi, meni se čini da smo mi iako u periodu kada imovinski sporovi i imovinska prava, koja su obično prava nasledstva iz imovine, nisu u porastu, nego obrnuto. Mi imamo u porastu rođenja van braka, mi imamo u porastu, prošle godine »Borba« je pisala, teške slučajeve ubistava male dece, čedomorstva, a ja mislim da je to posledica predrasuda prema vanbračnoj deci. Mi nemamo porast broja imovinskih sporova među građanima. Mi imamo danas više u porastu sporove o pitanjima iz radnih odnosa, gde čovek sam stoji za svojim radom. Ukoliko i imamo imovinske sporove, neće ih rešiti ime oca nego će se još mnogo što šta morati dokazati dok dođe do onih sto hiljada ili pet stotina hiljada ili milion nasledstva. Prateći te sporove vidim da ne mogu zadovoljiti ni približno dobro napisane izjave o nasledstvu, već je potrebno mnogo više podataka nego što

je sama lična karta, koja bi trebalo da nam praktično služi u razrešavanju sličnih sporova.

Zbog toga smatram da je očevo ime suviše uz sve kautele koje ovaj Zakon u paragrafima 8. i 9. zahteva, posebno prilikom izdavanja lične karte, gde se ide od otiska prsta do raznih drugih podataka. Još se pribojavam one formulacije koja glasi: »... i po potrebi još drugih podataka koje treba ličnost da donese da bi se identifikovala kada dobije kartu, koja ima fotografiju«. To znači, lična karta ima broj izdanja, mesto izdanja, mesto stanovanja, dan, mesec i godina rođenja pa smatram da su to sasvim dovoljni podaci za praktično vršenje onih funkcija koje naša lična karta i treba da ima. Time treba prekinuti s jednom praksom koja je, svarno, u najtežem sukobu s našim gledanjem na ravnopravnost čoveka.

Mada izgleda na oko da je to sitno pitanje, plediram da se odlučimo i prihvatamo ovaj amandman na predloženi zakon i na taj način to skinemo s dnevnog reda, a pred celom javnošću pokažemo da nećemo da se kroz zaziranje u pogledu rođenja vrši bilo kakva diskriminacija među ljudima.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Mi se još nalazimo u fazi opšteg pretresa, pa da to završimo, i zato predlažem da se držimo procedure.

Da li se neko javlja za reč u opštem pretresu, a posle ćemo preći na amandman i na pretres teksta. (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja, prelazimo na pretres teksta zakonskog predloga. Tu imamo amandman i mogli bi smo odmah to da rasčistimo.

Molim predstavnika Saveznog izvršnog veća druga Vojina Lukića, saveznog sekretara za unutrašnje poslove, da uzme reč.

Vojin Lukić:

Predloženi amandman svakako zaslužuje pažnju, u prvom redu, zbog humanih motiva koji stoje iza ovog predloga.

Meni je žao što je drugarica Vida Tomšić polemizala s novinskim člankom jer i ja se s velikim delom njenog izlaganja slažem, naročito što se tiče utvrđivanja identiteta, jer i po našem mišljenju utvrđivanje identiteta će se vršiti bez naročitih teškoća i kada se podaci o roditeljima izostave iz lične karte, jer ostali podaci u ličnoj karti s fotografijom su sasvim dovoljni da se sigurno utvrdi identitet svakog lica.

Međutim, izostavljanje podataka o imenu roditelja može se negativno odraziti u pogledu nekih drugih značajnih okolnosti. Ja bih s tim okolnostima hteo ukratko da upoznam Skupštinu, jer su one, u stvari, razlozi kojima smo se rukovali da ostanemo kod prvobitnog predloga.

Prvo, ako se izostavi ime roditelja, svi građani koji imaju roditelje neće moći pomoću lične karte da dokazuju ime oca i majke, jer taj podatak neće biti sadržan u ličnoj karti, a potreba da se to dokazuje je u praksi, u pravnom saobraćaju vrlo česta. Ta potreba se pojavljuje u ostavinskom, naslednom postupku, onda u oblasti porodičnih odnosa, naročito u postupanju po Zakonu o odnosima roditelja i dece, zatim u krivičnom postupku, u administrativno-kaznenom postupku, jer u svim tim postupcima i aktima koji se u njima donose, obavezno se uz lično i porodično ime navodi i ime roditelja, što ima poseban značaj da bi se tačno znalo na koga se taj akt odnosi i da ne bi došlo do zabune u pogledu lica, na primer, osuđenog, kažnjenog itd.

Dakle, ako bi se usvojio amandman, ogromna većina građana naše zemlje bi bila prinuđena da svaki put kada treba da dokaže neke činjenice o svojim roditeljima, naime, ime svojih roditelja, mora da uzima posebna uverenja o tome. Time će biti izloženi znatnom opterećenju, što svi mi nastojimo da izbegnemo i što se u potpunosti postiže ako podaci o imenu oca i majke ostanu u zakonu kao što je i predviđeno.

Dalje, prema izveštaju Državnog sekretarijata za narodnu odbranu, koga smo posebno konsultovali u vezi s amandmanom, izostavljanje podataka o roditeljima može izazvati prilične teškoće u evidencijama vojnih obveznika kod regrutacije, mobilizacije i regulisanja vojnih obaveza od strane građana. Zbog toga je Državni sekretarijat za narodnu odbranu opravdano insistirao da se ti podaci sadrže u ličnoj karti.

Zatim, iako podaci o roditeljima ne utiču bitno na mogućnost utvrđivanja identiteta, izostavljanje tih podataka bi moglo izazvati izvesne teškoće, naročito u velikim gradovima i na nekim područjima naše zemlje gde živi vrlo veliki broj lica s istim imenom i prezimenom. Drugarica Tomšić je navela te slučajeve iz novina, oni su zaista takvi. Na primer, u Beogradu ima 26.000 Jovanovića, od toga 700 Jovanović Radmila, 650 Jovanović Vera. Ima lica koja su rođena iste godine, a imaju isto lično i isto porodično ime, pa čak i isto ime oca. Međutim, od 700 takvih samo je dvoje s istim imenom oca. Naveo sam to da ih ima malo s istim imenom oca upravo kao dokaz da se po tome mogu razlikovati. Zbog toga bi izostavljanje podataka o ocu i majci izazvalo izvesne teškoće kod utvrđivanja identiteta mada ne onemogućava utvrđivanje identiteta.

Dalje, što je po našem mišljenju vrlo važno, lična karta se, po pravilu, izdaje punoletnom licu, dakle licu u uzrastu u kome su im podaci o činjenicama o njihovom poreklu uglavnom potpuno poznati, tako da unošenje tih podataka u ličnu kartu kod vanbračne dece ili nahočadi ne može imati nekog psihološkog, niti moralno

nepovoljnog i negativnog uticaja i dejstva. Ako te činjenice o poreklu mogu nepovoljno uticati, onda se to dešava u ranijem uzrastu kod dece i obično te činjenice do punoletstva postaju skoro bez izuzetka poznate skoro svakom licu.

Zbog toga mislim da ni dobre namere i ciljevi ovog predloga ne dolaze u ovom slučaju do izražaja, jer ni ne pružaju neku zaštitu licima zbog kojih je predlog podnet. Međutim, mi mislimo da zaista treba uvažiti sve ove razloge koje je iznela drugarica Tomšić i koji su izneti u amandmanu kod izmene Zakona o ličnim imenima, pa možda i Zakona o matičnim knjigama. Svakako će se tu morati izvršiti određene izmene. To će biti sada osnovni, savezni zakoni, kojima će se moći obezbediti izvesna moralna i sva druga zaštita licima kojima to bude bilo potrebno da se pruži.

Najzad, u amandmanu se predlagači pozivaju na neke strane zemlje, konkretno na Francusku i Italiju. Međutim, ja moram da konstatujem da se u Italiji u ličnu kartu unosi ime oca i ime majke, a u Francuskoj se ne unosi. Verovatno ima još zemalja u kojima se ime roditelja ne unosi. U vezi s tim mislimo da treba imati u vidu da u našem društvu podaci o poreklu zaista ne igraju neku veliku ulogu u međusobnim odnosima građana. Poreklo u nas nije, verovatno, takav činilac koji može znatnije uticati na realan status i afirmaciju građana.

Mislim da će u budućim društvenim odnosima, s porastom društvene i demokratske svesti, poreklo imati još manji značaj. Ako, pri tome, imamo u vidu da je u nas vrlo mali broj, skoro sasvim neznatan broj lica koja se žele zaštititi predlogom amandmana, a još manje onih kojima je takva zaštita zaista i potrebna, naime, koji pate zbog svog porekla, onda se još više smanjuje opravdanost predloga amandmana.

Dakle, ako bi se usvojio amandman, po našem mišljenju, postići ćemo malu korist, a prozrokovati ozbiljne teškoće, pre svega za ogromnu većinu građana, kojima mogu biti samo od koristi i vrlo često potrebni podaci o ocu i majci u ličnoj karti, zatim, stvoriti teškoće vojnim organima, a takođe, izvesne teškoće kod utvrđivanja identiteta.

Na kraju želim da napomenem da se o ovom zakonskom predlogu, kakav je podnet Skupštini, izjasnila i prihvatila ga Komisija za usaglašavanje zakona s Ustavom, Savezno izvršno veće i više odbora Skupštine. Sa svih tih razloga mislimo i preporučujemo da ovaj amandman ne bi trebalo usvojiti.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Da li predstavnik Komisije Savezne skupštine za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa s Ustavom, koja je predlagač, želi da se izjasni?

Ima reč drug Slobodan Šakota.

Slobodan Šakota:

Kao predstavnik Komisije Savezne skupštine za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa s Ustavom i predstavnik Saveznog izvršnog veća, ja se ne bih složio s amandmanom i prihvatio bih sve one razloge koje je izneo predlagač zakona da član 2. ostane onakav kakav jeste, to jest da se u ličnu kartu unese iz navedenih razloga ime oca i majke, jer samo na taj način moći će lična karta, kako to predviđa član 1, da bude dokaz ne samo identiteta, nego i državljanstva i drugih činjenica koje se navode u ličnoj karti.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Ko se još javlja za reč povodom ovog amandmana? Ima reč Vera Aceva, poslanik Saveznog veća.

Vera Aceva (Izborna jedinica Štip II):

Zašto se ne prihvati ime majke?

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Da li se još ko javlja za reč? Ima reč drug Slavko Komar.

Slavko Komar:

Mi smo čuli argumente branilaca ovog amandmana, čuli smo argumente i drugove koji su bili protiv amandmana. Međutim, naročito me je impresioniralo ono što je govorio drug Vojin Lukić o svim tim raznim drugim dokumentima koji se u nas traže, pa onda o matičnim knjigama. Meni se čini da je to pitanje neizučeno, da tu ima vrlo mnogo zastarelih stvari.

Ako nema nekih tehničkih razloga da sada donesemo ovaj zakon, možda bi to trebalo učiniti jednom drugom prilikom, u jesen, kada se sve to izuči podnese predlog za sve te promene. Recimo, o unošenju imena majke, to je vrlo interesantan predlog, pa ga treba razmotriti, jer mi nismo čuli dovoljno argumentacija ni za ni protiv. Prema tome, ako nema nekih razloga, onda da se ovo odloži, pa da sve razmotrimo u jesen u jednom paketu, kako se to kaže.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Ovo je jedan novi predlog, koji može da nam olakša pretres teksta, prema tome, i izjašnjavanje i o ovom amandmanu i o čitavom tekstu. Drug Komar je ovo predložio i imamo već praksu iz prethodne tačke kako se rešava o ovoj stvari. Trebalo bi još najmanje 9 članova Veća da se izjasni za predlog druga Komara da bi smo to uzeli u razmatranje, to jest da razmatranje ovog zakona odložimo za jesen, ako nema nekih nepremostivih teškoća, a o tome ćemo čuti od predlagača. Da li ima devetorica koji su za ovaj predlog? (Većina diže ruku).

Postavljam pitanje predlažaču šta misli o ovome da odložimo pretres i usvajanje ovog zakona za jesen?

Vojin Lukić:

Pa da se složimo, samo bih učinio izvesna upozorenja. Zaista nema nikakvih nepremostivih teškoća da se donošenje ovog zakona odloži. Međutim, smatram za svoju dužnost da Skupštinu upozorim na sledeće: postojećim ličnim kartama je već istekla važnost, skoro svakoj koja je izdata, više se ne štampaju. Nove generacije građana dolaze i stižu pravo da dobiju ličnu kartu. Ja ne znam tačno situaciju, ali se bojim da ćemo možda doći u situaciju da ćemo morati kasnije na brzinu ili na neki drugi način nepovoljno da rešavamo to pitanje dodeljivanja lične karte. Izveštavam Skupštinu o tome, jer smatram da mi je to dužnost i ako budemo imali nekih nezgodnih situacija, onda će nam biti lakše, jer smo odložili donošenje zakona, odložili smo ispunjenje svoje obaveze u pogledu usklađivanja zakona s Ustavom na zahtev i po odluci Skupštine. Toliko bih rekao, nemam nikakvih razloga da se protivim odlaganju.

Vida Tomšić:

Ja se bojim toga da treba posle na brzinu nešto doneti. Mislim da ipak treba da donesemo zakon o ličnoj karti. Da li to na brzinu ne znači da će se doneti onda neki propisi?

Vojin Lukić:

Mislim na to da na brzinu izdajemo lične karte.

Vida Tomšić:

To je tehnička stvar. Treba da bude jasno da to ne može da bude predmet propisa.

Drugo, sve ono što je navedeno gde treba ime oca i majke naznačiti, to smo sve mi napisali, sve te zakone, a treba videti gde stvarno treba to ime navesti i zbog toga ne treba sami sebi da stvaramo uslove da posle ne možemo drukčije da radimo.

Treće, uvek se traži to ime kada neko dođe u velikoj meri u konflikt sa zakonom. Tada verovatno treba videti druge stvari, a ne samo te podatke.

Zbog toga mislim da je najbolje da mi odložimo donošenje toga zakona i potpuno se slažem s predlogom druga Komara.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Da li žele da se o ovome izjasne predstavnici Odbora za društvenu bezbednost i narodnu odbranu kojima je ovo bilo upućeno? Šta misli drug Vojin Nikolić o predlogu druga Komara da se odloži donošenje ovog zakona?

Vojin Nikolić, predsednik Odbora za društvenu bezbednost i narodnu odbranu.

Mi smo takav predlog posle diskusije dali predlažačima, međutim, oni su mislili da treba doneti taj zakon.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Znači Odbor se slaže da se odloži donošenje tog zakona.

Sada treba veća da se izjasne.

Hteo bih samo da kažem nešto u pogledu komplikacija. Pošto će Skupština u septembru da radi, nadam se da će se za ova dva meseca naši građani tako ponašati da neće biti komplikacija.

Molim članove Organizaciono-političkog veća koji su za to da se odloži usvajanje ovog zakona i njegov pretres neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Znači, Organizaciono-političko veće je jednoglasno odlučilo da se odloži.

Molim članove Saveznog veća da se izjasne.

Ko je za to da se odloži, neka digne ruku? (Većina diže ruku). Ima li ko *protiv*? (Spasoje Šarac je protiv). Da li se ko uzdržava? (Niko).

Prema tome, oba Veća su odlučila da se raspravljanje o ovom zakonu odloži za jesen.

Imajući u vidu ove probleme koje je istakao drug Vojin Lukić, mislim da će oba Veća biti u mogućnosti da ovo već za septembar pripreme za zajedničku sednicu, tako da se što pre donese novi zakon.

Dnevni red naše zajedničke sednice je iscrpen. Prema tome, zaključujem ovu sednicu.

Obaveštavam da će Organizaciono-političko veće imati posle podne u 16 č i 30 min svoju sednicu, a Savezno veće, kao što smo već utvrdili, nastaviće rad sutra u 9 č i 15 min. zajedničkom sednicom s Privrednim većem.

(Sednica je zaključena u 13 č i 10 min).

PRILOZI

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU
ZAKONA O LIČNOJ KARTI

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS br. 136

8. juli 1964. godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine na svojoj sednici od 8. jula 1964. godine pretresala je Predlog zakona o ličnoj karti, koji je Saveznoj Skupštini podnela Komisija za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Pošto je razmotrila Predlog ovog zakona, po saslušanju mišljenja i predloga Odbora za društvenu bezbednost i narodnu odbranu Saveznog veća Savezne skupštine date u vezi Predloga ovog zakona, Komisija predlaže Saveznom veću da se u pogledu zakonodavno-pravne obrade u Predlog ovog zakona unesu sledeće izmene:

1. U članu 1. stav 2. menja se tako da glasi:
»Lična karta služi i kao dokaz o jugoslovenskom državljanstvu i činjenicama o rođenju«.

2. U članu 2., u stavu 2., u prvom ređu dve tačke ispred reči »naziv« stavljaju se posle ove reči.

U stavu 3. ovog člana umesto reči: »upisuje se ime imaoa lične karte, sa ličnim podacima« stavljaju se reči: »upisuju se lični podaci imaoa lične karte«.

3. U članu 3. stav 1. menja se tako da glasi:
»Pravo i dužnost je svakog lica starijeg od 18 godina da ima ličnu kartu«.

4. Član 4. menja se tako da glasi:
»Vojno lice dokazuje svoj identitet vojnom legitimacijom, koja se izdaje po posebnim propisima«.

5. Član 8. menja se tako da glasi:
»Pre izdavanja lične karte utvrđuje se identitet lica koje zahteva izdavanje lične karte i istinitost drugih činjenica navedenih u zahtevu za izdavanje lične karte«.

Lice koje podnosi zahtev za izdavanje lične karte dokazuje svoj identitet i druge činjenice iz stava 2. člana 2. ovog zakona starom ličnom kartom, izvodom iz matične knjige rođenih kao i drugim dokazima koje zatraži organ uprave nadležan za izdavanje lične karte«.

6. U članu 10. stav 1. menja se tako da glasi:
»Lice koje je po odredbama ovog zakona obavezno da ima ličnu kartu dužno je da ličnu kartu nosi i da je pokaže na zahtev službenika koji je zakonom ovlašćen da legitimise«.

7. U članu 12., u stavu 3., umesto reči: »trajnim« staviti reč: »trajnim«.

8. U članu 17. stav 2. menja se tako da glasi:
»Građani plaćaju naknadu u visini cene koštanja lične karte«.

9. Naslov iznad člana 19. »kaznene odredbe« — briše se.

10. U članu 19., u stavu 1., umesto broja: »20.000« stavlja se broj: »30.000«.

11. U članu 20. u uvodnom delu ove odredbe, umesto reči: »od« stavlja se reč: »do«.

U istom ovom članu alineja 4) menja se tako da glasi:

»4) ne nosi ličnu kartu a obavezno je da je ima, ako na licu mesta ne može da se na drugi način utvrdi njegov identitet (član 10.)«.

12. Naslov iznad člana 21 »završne odredbe« — briše se.

Sa prednjim izmenama saglasio se predstavnik Komisije za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Za izvestioca Komisije u Saveznom veću određen je poslanik Borislav Stančić.

Predsedavajući

Dordije Peruničić s. r.

Članovi:

Ljiljana Maneva s. r., Dragutin Stanković s. r., Borislav Stančić s. r., Gojko Garčević s. r., dr Milan Brkić s. r., dr Mihailo Ilić s. r., dr Dan Đanković s. r.

AMANDMAN

VIDE TOMŠIĆ, MITJE RIBIČIĆA I VALENTINE
TOMLJE NA PREDLOG ZAKONA O LIČNOJ KARTI

Član 2. treba da se izmeni tako da se u prvoj rečenici trećeg stava izostave reči »ime oca i majke«.

Izmenjena rečenica treba da glasi: »U ličnu kartu upisuje se ime imaoa lične karte sa ličnim podacima i to: porodično i rođeno ime, dan, mesec i godina rođenja, mesto, opština i republika rođenja, mesto prebivanja i adresa u vreme izdavanja lične karte«.

Beograd, 3. VII 1964.

Vida Tomšić s. r., Mitja Ribičić s. r., Valentina Tomlje s. r.

OBRAZLOŽENJE

AMANDMANA NA PREDLOG ZAKONA O LIČNOJ
KARTI

Zakon o ličnoj karti uvodi ličnu kartu, koja, u svojstvu javne isprave, dokazuje samo jugoslovensko državljanstvo i činjenicu o rođenju. Kako za dokazivanje državljanstva, tako i za dokazivanje rođenja, imena oca i majke su meznačajni lični podaci, jer ništa dodatno ne opredeljuju ličnost. Podaci o imenu oca i majke, kao i drugi lični podaci su inače uneseni u karton lične karte. Karton lične karte nalazi se kod upravnog organa, koji je izdao ličnu kartu. Na ličnoj karti naveden je organ, koji je izdao, uz pečat i potpis nadležnog službenika. Navođenje očevog i majčinog imena u ličnoj karti nije potrebno, što dokazuju primeri regulisanja ovog pitanja u drugim zemljama (Francuska, Italija).

Predlažemo da se izostavi upisivanje očevog i majčinog imena u ličnu kartu prvenstveno zbog toga što za osobe, rođene van braka predstavlja slične i još veće poteškoće, nego što su ih imali građani u ranijem razdoblju zbog navođenja nacionalnosti.

Na osnovu nekih javnih diskusija u poslednje vreme, može se utvrditi da gledanja naših ljudi na porodične odnose još jako zaostaju za materijalnim i društvenim odnosima naše društvene zajednice, a prvenstveno sa osnovnim ustavnim principom — da samo rad, a ne rođenje, određuje društveni položaj čoveka. Izostavljanjem upisivanja očevog i majčinog imena u ličnu kartu onemogućuje se ljudima sa predrasudama da i dalje podcenjuju decu, rođenu van braka, i istovremeno će se postepeno omogućiti svakom čoveku da počne svoj život bez prepreka, bar bez onih prepreka, koje bi prouzrokovali pravni propisi.

Prilikom odlučivanja o tome da li da se izostavi upisivanje očevog i majčinog imena u ličnu kartu, ili ne, treba uzeti u obzir i to da treba nanovo regulisati materiju o ličnim imenima, gde će morati naći svoje mesto i savremeno regulisanje statusa deteta, rođenog izvan braka. Prilikom regulisanja materije o ličnim imenima moraćemo da uvidimo naprednija načela, nego što su postojeća, posebno što u tom pogledu već ima pozitivnih rešenja u mnogim drugim zemljama (Poljska).

SAVEZNO VEĆE

15. SEDNICA

OD 9. I 10. JULA 1964. GODINE

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda:

1. Usvajanje zapisnika,
2. Saopštenja,
3. Usvajanje da se ne otvara pretres u vezi sa odgovorom predstavnika SIV-a, Zorana Polića, na poslaničko pitanje Vukosave Mićunović pošto ona odstaje od prvobitnog zahteva,
4. Usvajanje dnevnog reda,
5. Usvajanje da se 2, 3. i 4. tačka dnevnog reda pretresaju na zajedničkoj sednici sa Privrednim većem a da se 1. i 16. tačka dnevnog reda pretresaju na zajedničkoj sednici sa Organizaciono-političkim većem.

Dnevni red:

1. Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica,
2. Izveštaj o aktuelnim pitanjima rada SIV-a, koji će podneti predstavnik SIV-a,
3. Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede,
4. Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana,
5. Predlog zakona o Fondu AVNOJ-a,
6. Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (dodeljivanje sredstava za finansiranje investicija u privredi Investicionom fondu Autonomne Pokrajine Kosova i Metohije),
7. Dokumenti prihvaćeni od strane Interparlamentarnog saveza u Lucernu 4. aprila 1964. godine:
 - a) Apel upućen Konferenciji UN o trgovini i razvoju,
 - b) Rezolucija »Vasionsko pravo i izgled međunarodne saradnje u vasionskim aktivnostima«,
 - c) Odluka o pitanju »Miroljubivo rešenje teritorijalnih i graničnih sporova«,
8. Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe,
9. Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca,
10. Predlog zakona o ukidanju Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu,
11. Predlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa,
12. Predlog zakona o dopunama Zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem određenih delatnosti,
13. Predlog odluke Savezne skupštine o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (regres za lignit i mrki ugalj),
14. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini,
15. Predlog zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova,
16. Predlog zakona o ličnoj karti,
17. Predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama.

Govornici: Vukosava Mićunović, Mijalko Todorović, Moma Marković, Vlado Juričić, Marjan Cuculić, Barjam Golja, Mijalko Todorović, Marjan Cuculić, Pavle Branković, Jože Ingolić, Janez Vipotnik, Radomir Poskić, Kiro Gligorov i Viktor Repić.

PRESEDAVAO
PRESEDNIK
MIJALKO TODOROVIĆ

Početak u 9 č 10 min

Predsednik Mijalko Todorović:

Otvaram Petnaestu sednicu Saveznog veća.

Konstatujem da postoji kvorum i da Veće može punovažno rešavati.

Članovima Veća dostavljen je zapisnik sa 14. sednice Saveznog veća i zapisnik sa 9. zajedničke sednice Saveznog veća i Privrednog veća koje su održane 23. i 24. juna o. g. Ima li primedaba na ove zapisnike? (Nema).

Pošto nema primedaba, zapisnici će biti o-
vereni.

Molim da saslušate saopštenje: poslanici Silvo Hrast, Milenko Tapavički, Milan Vukasović i Jelica Radojčević obavestili su Veće da su sprečeni da prisustvuju sednici Veća i mole da im se odobri odsustvo sa ove sednice. Da li Veće odobrava odsustvo rečenim poslanicima? (Odobrava).

Takođe obaveštavam članove Veća da je predsednik Nacionalne skupštine Kraljevine Kambodže uputio telegram Saveznoj skupštini u kome izražava zahvalnost na podršci koju je Savezno veće dalo Kambodži na svojoj sednici od 10. aprila o. g.

Takođe obaveštavam Veće da su za današnju sednicu pozvani predstavnici Saveznog izvršnog veća koji su određeni da o pojedinim predlozima zakona i odluka koji se nalaze na dnevnom redu današnje sednice zastupaju Savezno izvršno veće.

Pre nego što utvrdimo predlog dnevnog reda, Veće treba da odluči o predlogu drugarice Vukosave Mićunović koja je tražila da se povede pretres u vezi s odgovorom predstavnika Saveznog izvršnog veća Zorana Polića, saveznog sekretara za budžet i organizaciju uprave, na poslanička pitanja Vukosave Mićunović, Dese Koštan i Dimitra Alesievskog.

Ukoliko drugarica Mićunović ostaje na svom predlogu, da li želi da obrazloži taj predlog?

Vukosava Mićunović (Izborna jedinica Ivangrad):

Ukoliko Veće ne smatra da treba da se povede debata, ja ne insistiram.

Predsednik Mijalko Todorović:

Po Poslovniku Veće se izjašnjava o tome da li će se održati pretres ili ne samo u slučaju ako postoji predlog da se održi pretres. Prema tome, ako nema predloga onda ne možemo ni da se izjašnjavamo.

Vukosava Mićunović:

Ne insistiram.

Predsednik Mijalko Todorović:

Konstatujem da je drugarica Vukosava Mićunović odustala od predloga da se povede pretres u vezi s odgovorom predstavnika Saveznog izvršnog veća na navedeno poslaničko pitanje.

Prelazimo na utvrđivanje dnevnog reda. Predlog dnevnog reda za ovu sednicu dostavljen je članovima Veća.

Ima li kakav drugi predlog za dnevni red današnje sednice? (Nema).

Objavljujem da je utvrđen sledeći dnevni red:

1. Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica;
2. Izveštaj o aktuelnim pitanjima rada SIV-a, koji će podneti predstavnik SIV-a;
3. Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede;
4. Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana;
5. Predlog zakona o fondu AVNOJ-a;
6. Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (dodeljivanje sredstava za finansiranje investicija u privredi Investicionom fondu Autonomne Pokrajine Kosova i Metohije);
7. Dokumenti prihvaćeni od strane Interparlamentarnog saveza u Lucernu, 4. aprila 1964. godine:
 - a) Apel upućen Konferenciji UN o trgovini i razvoju;
 - b) Rezolucija »Vasionsko pravo i izgledi međunarodne saradnje u vasijskim aktivnostima«.
 - c) Odluka o pitanju »Miroljubivo rešenje teritorijalnih i graničnih sporova«;
8. Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe;
9. Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca;
10. Predlog zakona o ukidanju Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu;
11. Predlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa;
12. Predlog zakona o dopunama Zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem određenih delatnosti;

13. Predlog odluke Savezne skupštine o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (regres za lignit i mrki ugalj);

14. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini;

15. Predlog zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova;

16. Predlog zakona o ličnoj karti;

17. Predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama.

Pre prelaska na dnevni red predlažem članovima Veća da saslušamo odgovore članova Saveznog izvršnog veća na postavljena pitanja.

Da li se Veće slaže s ovim predlogom? (Slaže se).

Ima reč predstavnik Saveznog izvršnog veća Moma Marković, savezni sekretar za zdravlje i socijalnu politiku.

Marković Moma:

Poslanici Jovanka Karapetrović i Mićo Carević postavili su ova pitanja:

Prvo pitanje: »Javlja se masovni prigovori da je porodična invalidnina u iznosu od 1.200 dinara za majke palih boraca i udova suviše mala i da je izgubila ono što je u vreme uvođenja predstavljala. Može li se očekivati i kada da će se ova invalidnina povećati?

Odgovor:

Pre svega hteo bih da naglasim da na porodičnu invalidninu ne treba gledati izolovano od ostalih invalidskih prava koja se obezbeđuju članovima porodice palih boraca i umrlih ratnih vojnih invalida. Ona danas predstavlja samo jedan od oblika porodičnih invalidskih prava.

U 1946. godini Zakonom o ratnim vojnim invalidima konstituisano je pravo na porodičnu invalidninu koja je tada bila jedini oblik invalidskih pravnih pravnosti. U to vreme, porodična invalidnina je imala i karakter materijalnog obezbeđenja za one udove i roditelje palih boraca koji su u još nesređenom materijalnom položaju u kome su se nalazili bili upućeni da se izdržavaju od invalidnine.

Politikom uključivanja u aktivan društveni život, agrarnom reformom i drugim merama veliki broj članova porodica palih boraca našao je izvor za svoju egzistenciju u ličnim primanjima iz rada. Jačanjem privrede i porastom životnog standarda porodična invalidnina je sve više gubila značaj za ovu kategoriju boraca.

S druge strane, za one članove porodica palih boraca koji zbog starosti ili nesposobnosti nisu mogli da se zaposle, a nisu imali zemlje ili su imali zemlju na kojoj nisu mogli sebi obezbediti egzistenciju, porodična invalidnina predstavljala je jedini ili pretežni izvor prihoda, nedovoljan da obezbedi minimum egzistencije.

U takvoj situaciji bilo je jasno da linearno povećanje porodične invalidnine ne predstavlja put za obezbeđenje ovih porodica. Nametnula se potreba za jasnim definisanjem porodica palih boraca i umrlih invalida kojima treba na poseban način obezbediti egzistenciju.

Zbog toga je 1. jula 1952. godine konstituisan invalidski dodatak kao poseban vid invalidskih pravnosti.

Invalidski dodatak je postao jedan od najvažnijih oblika invalidskih pravnosti i zauzeo važno mesto u zaštiti ratnih vojnih invalida, porodica palih boraca i umrlih invalida. Poseban značaj ovog dodatka je u tome što priznanje prava na dodatak povlači i pravo na zdravstvenu zaštitu.

S obzirom na njegov karakter i namenu da se njime osigurava egzistencija ovim porodicama, invalidski dodatak je prilagođavan našem razvoju i u međuvremenu nastalom povećanju plata i penzija. Tako je invalidski dodatak ustanovljen u visini od 3.000 dinara uživaocima porodične invalidnine, ali, danas je povećan na 6.000 do 12.000, a samohranim roditeljima i na 15.000 dinara mesečno.

Pozitivnu ocenu invalidskog dodatka potvrđuju i podaci o kretanju broja korisnika invalidskog dohotka, kao i podaci o porastu saveznih sredstava namenjenih dodatku. Od 1952. godine do danas, broj porodičnih korisnika invalidskog dodatka porastao je od 21.561 na 61.291, dok su se savezna sredstva za isplatu invalidskog dodatka članovima porodica od pola milijarde popele na blizu 8 milijardi dinara. Danas oko trećina porodica palih boraca i umrlih invalida pored porodične invalidnine ostvaruje invalidski dodatak.

U sistemu zaštite porodica palih boraca značajno je i konstituisanje posebnog invalidskog dodatka za školovanje dece palih boraca. Ovaj dodatak, čiji je maksimalni iznos 16.000 dinara po detetu, ostvaruje se pod prilično povoljnim uslovima.

U ocenjivanju da li povećana sredstva koja društvena zajednica u određenom momentu može da izdvoji za zaštitu porodica palih boraca i umrlih invalida treba upotrebiti na linearno (samim tim i neznatno) povećanje porodične invalidnine ili na razvijanje i unapređenje invalidskog i posebnog dodatka porodicama koje su upućene da se isključivo ili pretežno izdržavaju od invalidskih pravnosti — smatrali smo kao celishodnije i pravilnije ovo drugo.

Uvođenjem ovih oblika invalidskih pravnosti, porodična invalidnina je stvarno izgubila svaki ekonomski značaj i postala samo simbolično primanje. Ona ne predstavlja kompenzaciju niti ima karakter nekog materijalnog obezbeđenja. Porodična invalidnina predstavlja samo uslov i mogućnost da se preko nje, pod određenim uslovima, ostvare daleko važnija prava.

Zato bi se moglo reći da za sada nema razloga da se menja ovakva orijentacija, pa ne treba ni očekivati povećanje porodične invalidnine.

Drugo pitanje: »Na Uredbu o invalidskom dodatku za ovu kategoriju invalida (misli se na majke i udove palih boraca) takođe se stavljaju mnogobrojne zamerke i prigovori; imovinski cenzus koji danas važi za dodelu invalidskog dodatka (5.500 dinara po članu domaćinstva), utvrđen je pre nekoliko godina i danas je na snazi, što posebno pogađa majke palih boraca koje žive na selu; danas su sve to lica koja su nesposobna za privređivanje. Da li će se Uredba o invalidskom dodatku menjati i u kom pravcu?«

Odgovor:

Izmene i dopune u sistemu invalidskog dodatka sa 1. januarom 1962. godine naročito su se povoljno odrazile na uživaocce porodične invalidnine koji žive na selu, i to ne samo u pravcu znatnog povećanja iznosa dodatka, već takođe i u pravcu povećanja broja novih korisnika dodatka. Sem toga, treba dodati da je samo formalno uzet cenzus od 5.500 dinara ostao neizmenjen, jer se ovaj cenzus primenjuje na katastarski dohodak iz 1960. godine i na lični dohodak odnosno penzije ostvarene za decembar 1959. godine. Svaka kasnija povećanja nastala na osnovi propisa donetih u sklopu opštih mera usmerenih na povećanje životnog standarda ne uzimaju se u obzir pri određivanju prava na invalidski dodatak i ne utiču na visinu dodatka. Radi prilagođavanja stalnim izmenama u materijalnom položaju korisnika, predviđa se izmena Uredbe u toku ove godine sa važnošću od 1. I 1965. godine te će tom prilikom biti razmotren i izmenjen i cenzus.

Treće pitanje: »Ranijim Pravilnikom o snabdevanju ratnih vojnih invalida ortopedskim pomagalicama i sanitetskim spravama (»Službeni list FNRJ«, br. 17/57), u članu 15. propisano je da invalid može zahtevati da mu se na teret sredstava predviđenih za zaštitu RVI izvrši pendžetiranje ortopedske obuće. Novim Pravilnikom (»Službeni list FNRJ«, br. 24/63) ta mogućnost više ne postoji (član 6. novog Pravilnika).

Smatra se da je ukidanje ovog prava neopravdano i da pogađa veliki broj invalida koji nose ortopedske cipele sa visokim povišenjem i specijalno rađene, a koje se ne mogu popravljati kod običnih obućara.

Molim da se da odgovor koji su razlozi uticali na ukidanje ovog prava?«

Odgovor:

Prilikom razrade propisa koji regulišu zdravstvenu zaštitu ratnih vojnih invalida intencija je bila da se prava ratnih vojnih invalida usklade sa pravima radnika u sistemu

zdravstvenog osiguranja, uz očuvanje specifičnih ali značajnih prava. U tom smislu u Pravilniku koji reguliše ovu materiju za ratne vojne invalide regulisane su samo specifične stvari i prava vezana za ratni invaliditet, i to, uglavnom, povoljnije nego što je slučaj u sistemu zdravstvenog osiguranja. Tako, kod ortopedske obuće za ratne vojne invalide zadržan je povoljniji rok trajanja od 8 meseci, iako je u zdravstvenom osiguranju za odgovarajuće kategorije (lica preko 18 godina) rok trajanja ortopedskoj obući utvrđen na 12 meseci. Znači, dok invalid rada za 2 godine dobije 2 para ortopedske obuće, ratni vojni invalid dobije 3 para. I pored toga, u Pravilniku, koji reguliše ovu materiju za osiguranike, ne predviđa se pendžetiranje ortopedske obuće ni u roku trajanja od 12 meseci. Pri takvom stanju stvari smatralo se da povoljniji rok trajanja ortopedske obuće ratnih vojnih invalida od 4 meseca ima veći značaj za ratne vojne invalide od eventualnog prava na pendžetiranje te obuće u znatno kraćem roku trajanja. No, i pored toga, ako se radi o specifičnosti ortopedske obuće čija bi opravka bila vezana za poseban radni proces i izuzetnu stručnost određenih majstora, gde se ne radi o običnom pendžetiranju i što povećava troškove pendžetiranja, nema smetnji da se i u uslovima postojećih odredaba takva opravka ortopedske obuće obavi na teret saveznih sredstava predviđenih za zdravstvenu zaštitu ratnih vojnih invalida. Preduzećemo mere da se u tom pravcu da objašnjenje od strane Saveznog sekretarijata za zdravstvo i socijalnu politiku, koji je inače ovlašćen za donošenje bližih propisa o ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu po Zakonu o ratnim vojnim invalidima.

Predsednik Mijalko Todorović:

Čuli ste odgovor. Pošto je bilo nesporazuma oko poslaničkih pitanja i odgovora, podsećam da po članu 19. Poslovnika posle datih odgovora poslanici koji su pitanje postavili imaju pravo da postave dopunsko pitanje, koje prema članu 18. toga Poslovnika treba da bude kratko i sažeto. U postupku nije predviđeno izjašnjavanje, nego poslanici mogu da postave dopunsko pitanje, rekao sam — kratko i sažeto. Drugovi koji dobijaju odgovore na pitanja treba to da imaju u vidu. Mogu postavljati pitanje sada, ili na kraju sednice ili na sledećoj sednici.

Ima reč državni podsekretar u Saveznom sekretarijatu za industriju drug Vlado Juričić.

Vlado Juričić:

Savezni poslanik Golja Bajram postavio je pitanje: ko treba da pokrije gubitak Elektrometalurškog kombinata »Jugohrom«, koji je nastao u proizvodnji usled poznate redukcije električne energije, pošto taj gubitak nije rezultat rada radnog kolektiva preduzeća.

Problem obeštećenja koje postavljaju industrijska preduzeća — specijalni potrošači električne energije — pogođena navedenom redukcijom električne energije, među kojima je i preduzeće »Jugohrom«, predstavlja vrlo složeno pitanje. Ovo naročito sa sledećih razloga:

1. Do navedene redukcije električne energije došlo je usled vrlo loših hidrometeoroloških prilika i nedovoljnih elektroenergetskih kapaciteta za podmirenje stalno rastućih potreba potrošnje električne energije. Navedeni period bio je znatno sušniji od proseka, te nije bilo dovoljno vode za puni rad hidroelektrana.

2. Zbog takve situacije moralo se pristupiti izvesnoj redukciji isporuke električne energije, i to prvenstveno onim potrošačima kod kojih će šteta biti najmanja s opštedruštvenog stanovišta.

Istina, ta redukcija će se na položaj i rad tih radnih kolektiva individualno vrlo nepovoljno odraziti, ali, smatramo, sa najmanje štetnih posledica sa gledišta čitave naše privrede.

Sa navedenog, a pošto je redukcija izvršena samo u pojedinim preduzećima i gubici tih preduzeća su veliki za odnosne radne kolektive, navedeni problem je u proučavanju i traženju adekvatnih rešenja za isti u skladu s našim sistemom. U sklopu rešavanja ekonomskih i organizacionih pitanja elektroprivrede povodom pripreme novog zakona o elektroprivredi, na čemu je rad u toku, u razmatranju je rešenje navedenog problema na bazi učešća zainteresovanih u navedenom obeštećenju odnosno podnošenju odgovarajućeg tereta.

Predsednik Mijalko Todorović:

Ima reč predstavnik Saveznog izvršnog veća drug Marjan Cuculić koji će odgovoriti na poslaničko pitanje umesto odsutnog Džuverovića.

Marjan Cuculić (pomoćnik saveznog sekretara za spoljnu trgovinu):

Pitanje je glasilo: »Izgradnja Železare »Skopje« i puštanje u pogon jednog dela, kapaciteta od 300 hiljada tona sirovog čelika godišnje za 1965. godinu, bilo je uslovljeno — predviđeno da se uvozi oko 25 hiljada tona debelih limova, čelika kao reprodukcioni materijal za izradu limene konstrukcije za hale i opremu železare. Međutim, do danas domaća mašinogradnja koja učestvuje u izgradnji železare nije dobila deviznih sredstava za navedene materijale.

Postavljam pitanje: Koji su razlozi što se odugovlači ovo pitanje od presudnog značaja kako za samu železaru, tako i za našu privredu?»

Koncem prošle godine raspisano je utvrđivanje kontingenta valjanih i vučenih materijala za 1964. godinu. Putem dnevne štampe obavešteni su korisnici da prijave svoje potrebe.

Železara »Skopje« posebno je dobila u vezi s tim i pismeno obaveštenje.

U toku prikupljanja podataka Železara »Skopje« prijavila je 1.700 tona proizvoda crne metalurgije što je u okviru odobravanja kontingenta od pola miliona tona za ovu godinu i odmah rešeno. Međutim, 12 dana nakon toga Železara se pojavila u Jugobanci sa zahtevom za daljih 10.600 tona valjanog i vučenog materijala sa Zapada, i 15. II ove godine Sekretarijatu za industriju za daljnjih 23.000 tona valjanog i vučenog materijala. Budući da je koncem prošle godine, odnosno početkom ove godine, utvrđivan kontingent i ostali kontingenti da bi se devizna sredstva za ovu godinu rasporedila, pošto ih nema onoliko koliko je potrebno za čitavu privredu, to je početkom januara čitav taj posao i završen. Naknadni zahtevi su predmet prilično dugog razmatranja s obzirom da ne postoji pokriće.

Do juna meseca Jugobanka je rešila zahtev Železare za 5.000 tona, a naknadno i za daljnjih 17.000 tona.

Ovo prvo rešenje je doneseno prvom polovinom juna i pušteno u tečaj, a drugo rešenje u drugoj polovini juna. Tako da danas praktično između zahteva železare i naknadnih rešenja ne postoji razlika. Problem je kao što se vidi u sledećem: Železara nije prijavila svoje potrebe onda kad su se potrebe čitave privrede prikupljale. Naknadne potrebe su predmet prilično dugog razmatranja s obzirom da su sredstva vrlo mala i kontingenti u celini utvrđeni.

Što se tiče tog problema, moram još napomenuti da do momenta sastavljanja ove informacije nisu ni specifikacije za odobrene kontingente došle u Jugobanku, prema tome, pretpostavljamo da se problem i u Železari još uvek konkretno proučava a kontingenti se postavljaju kao zahtev da bi se osigurale količine da bi se kasnije moglo nesmetano raditi.

Predsednik Mijalko Todorović:

Da li ko od članova Veća želi da postavi još neko usmeno pitanje? Reč ima drug Golja Bajram, poslanik.

Golja Bajmar (Izborna jedinica Tetovo):

Drugarice i drugovi poslanici, pošto ovo pitanje predstavlja krupan problem za jugoslovensku privredu u nemogućnosti sam da obrazložim zašto baš ovo pitanje postavljam. Onda ću se ograničiti samo na dopunsko pitanje s obzirom na privremeni poslovnik.

Postavljam ovo pitanje: Pošto garantni rok opreme ističe pre nego što polazi u probni pogon deo kapaciteta, koji sam naveo u mom pitanju, kakvih to posledica može da ima kada je društvenim planom predviđeno da jugoslovenska privreda dobija 300.000 tona sirovog čelika u toku iduće godine. Kakav odraz će to

imati za jugoslovensku privredu s obzirom da nije dobila potrebne reprodukcione materijale?

Predsjednik Mijalko Todorović:

Da li predstavnik Saveznog izvršnog veća može da odgovori na ovo pitanje odmah?

Marijan Cuculić:

Ja bih molio da se odloži odgovor za iduću sednicu.

Predsjednik Mijalko Todorović:

Odgovor ćete dobiti na sledećoj sednici. Ima li još usmenih pitanja? (Nema više).

S obzirom da će i Organizaciono-političko veće, koje takođe danas održava svoju sednicu, imati na dnevnom redu Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica i Predlog zakona o ličnoj karti, to u sporazumu s predsednikom Organizaciono-političkog veća, predlažem ovom Veću da pretresanje ove dve tačke obavimo na zajedničkoj sednici Saveznog veća i Organizaciono-političkog veća, pošto se radi o materiji koja spada u ravno-pravnu nadležnost ta dva veća.

Takođe predlažem članovima Saveznog veća da drugu, treću i četvrtu tačku dnevnog reda, kako smo danas utvrdili, to jest, Izveštaj o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog veća, koji će podneti predsednik Saveznog izvršnog veća, Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede i Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana pretresamo na zajedničkoj sednici sa Privrednim većem a koja bi se održala sutra, 10. jula, u ovoj sali, u 9 časova.

Da li se Veće slaže sa ova dva predloga, to jest, da se održe ove dve zajedničke sednice? (Slaže se).

Objavljujem da je Veće usvojilo ove predloge i obaveštavam da će se zajednička sednica s Organizaciono-političkim većem održati u ovoj sali za nekoliko minuta kada prispeju članovi Organizaciono-političkog veća.

Za to objavljujem kratak odmor od nekoliko minuta.

(Posle odmora)

Predsjednik Mijalko Todorović:

Da nastavimo sa radom. Sada bi bila na redu peta tačka dnevnog reda. Međutim, pre nego što pređemo na petu tačku dnevnog reda predložio bih pošto je ovo poslednja sednica pred letnje odmore, a na osnovi nekih informacija, da ima poslanika koji bi želeli da postavie neka pitanja, pa pre pete tačke da saslušamo ta pitanja, ukoliko ih ima. Da li se Veće slaže s ovim predlogom? (Slaže se). Ima li pitanja? Ima reč drug Pavle Branković, poslanik.

Pavle Branković (Izborna jedinica Petrovac):

Na osnovi člana 18. Odluke o privremenom poslovnom redu Saveznog veća Savezne skup-

štine postavljam usmeno pitanje Saveznom izvršnom veću i molim da mi se na ovoj sednici dâ odgovor.

1. S obzirom na zabrinjavajuće vesti o stanju i prinosima pšenice u ovoj godini interesuje me kakve su najnovije procene i kakvi se rezultati očekuju u žetvi?

2. Da li se predviđaju posebne mere o uslovima otkupa ovogodišnjeg roda pšenice s obzirom na veoma slab kvalitet zrna izazvan nepovoljnim klimatskim uslovima?

3. Šta se misli preduzeti u snabdevanju pšenicom i koje mere se preporučuju za jesenju setvu, a posebno u vezi sa semenom?

Predsjednik Mijalko Todorović:

Molim sekretara za poljoprivredu i šumarstvo druga Ingolića da dâ odgovor.

Jože Ingolić:

Pošto sam pitanje dobio pre sednice, ja sam pripremio pismeni odgovor. U ekonomskoj 1963/64. godini zasejane površine pod pšenicom su za oko 4% smanjene na individualnim gazdinstvima užeg žitorodnog područja. Pšenicom je zasejano oko 80.000 ha manje nego prošle godine.

Oko dve trećine setve pšenice izvedeno je u optimalnim agrotehničkim rokovima i povoljnim klimatskim uslovima, dok je ostalo zasejano sa zakašnjenjem. Nivo agrotehnike bio je iznad do sada primenjivanog kako na društvenim gazdinstvima, tako i u kooperaciji. U jesenjoj setvi utrošeno je oko 450.000 tona veštačkih đubriva više nego u ekonomskoj 1962/63. godini. Otuda se očekivalo da će proizvodnja pšenice u ovoj godini biti iznad proizvodnje u prethodnoj, koja je iznosila 1,140.000 tona i predstavljala do sada najveću proizvodnju u nas. Prve statističke procene, krajem maja, najavljivale su rekordnu proizvodnju pšenice.

Prema prvim rezultatima u žetvi i procenama stručnih ekipa Sekretarijata za poljoprivredu i privrednih komora, u ovoj godini može se očekivati za 10%—15% manja proizvodnja pšenice u odnosu na prošlu godinu, te će biti na nivou proseka proizvodnje pšenice u poslednje četiri godine. Pri ovako smanjenoj proizvodnji očekujemo otkup pšenice oko 1,200.000 tona. Međutim, problem je znatno teži u tome što je kvalitet pšenice vrlo slab i što se njena hektolitarska težina kreće od 62—74. Ceni se da će svega oko jedna trećina ovogodišnje proizvodnje pšenice imati normalno hektolitarsku težinu.

Šta je uticalo na tako veliko smanjenje proizvodnje u toku zrenja pšenice i koji su osnovni razlozi za to — to je pitanje na koje što pre treba da odgovore naše stručne službe. One moraju temeljito proanalizirati uzroke kako bi mogle ovogodišnje teško iskustvo koristiti radne organizacije i drugi u narednoj jesenjoj setvi.

I pored ovakve situacije u proizvodnji pšenice, koja predstavlja značajan gubitak za našu privredu, očekujemo da će nivo proizvodnje ostalih poljoprivrednih proizvoda, pod pretpostavkom delovanja normalnih prirodnih uslova do berbe, uglavnom nadoknaditi gubitke u proizvodnji pšenice. Nedostajuće količine pšenice za potrebe redovnog snabdevanja treba nužno obezbediti iz uvoza, i tako obezbediti stabilnost tržišta i cene hlebu. Ovo predstavlja nov teret za naš platni bilans, te će biti potrebni dodatni napori za povećanje, pre svega, stočarske proizvodnje i mobilizacije ostalih rezervi za povećani izvoz iz poljoprivredno-prehrambenog sektora. U vezi s našom unutrašnjom potrošnjom, ukazujemo da se preko trgovinske mreže i mlin-skih preduzeća proda 2,2 miliona tona pšenice godišnje. To iznosi oko 120 kg po glavi svakog stanovnika. Ovo izričito govori da se značajan deo ovih količina pšenice troši na selu. Niske cene pšenice i hleba i nesklad ovih cena sa cenom stočne hrane ukazuju na neracionalnu potrošnju, te je nužno preduzeti mere da se ovi odnosi usklade.

Zbog ozbiljnog podbačaja proizvodnje pšenice u ovoj godini u odnosu na očekivanja, ne bi smelo doći do demobilizacije u proizvodnji ove kulture u narednoj godini. Pre rešavanja ekonomskih problema poljoprivrede, o kojima smo nedavno raspravljali, nužno je pokrenuti sve snage za što bolje i efikasnije izvršenje jesenje setve. Za obezbeđenje kvalitetnog izvođenja radova u setvi pšenice najteži problem je odgovarajuća količina i kvalitet semena. Nizak kvalitet ovogodišnje pšenice pogodio je i semensku proizvodnju. Prvi rezultati pokazuju da se od proizvedene naturalne semenske robe dobija svega oko 60% kvalitetne semenske robe. Ocenjuje se da će biti nužno za obezbeđenje potrebnih količina kvalitetne semenske pšenice da privredne organizacije i semenska preduzeća otkupe kvalitetno seme od svih proizvođača. Uz to, smatramo da bi stručne službe trebalo da rezervišu i treću, pa i četvrtu reprodukciju merkan-tilne pšenice, kao semensku robu, ako po kvalitetu odgovara. Posebnu pažnju treba obratiti semenskoj pšenici u onim rejonima gde nije u takvoj meri došlo do prinudnog zrenja. Savezni sekretarijat za poljoprivredu dao je uputstvo odgovarajućim republičkim organima da preduzmu sve potrebne mere za obezbeđenje dovoljnih količina kvalitetnog semena. Ukoliko se pokaže da je potrebno da se uvezu izvesne količine semenskog materijala visokoprinosnih sorti iz odgovarajućih zemalja, preduzeće se potrebne mere.

Aktivnost u pripremama za kvalitetno izvršavanje naredne jesenje setve treba da počne odmah. Tu je, na prvom mestu, dužnost stručnih službi, radnih organizacija i semenskih preduzeća da obezbede najbolje seme visokorodnih sorti u kombinacijama koje obezbeđuju visoku

i stabilnu proizvodnju u postojećim sadašnjim našim uslovima.

Smatramo da treba preporučiti organizacijama da u setvi, na bazi svojih dosadašnjih iskustava uzmu kombinacije visokorodnih sorti pšenice u onim proporcijama koje će im, prema njihovim dosadašnjim rezultatima, obezbediti najveću i najstabilniju proizvodnju pšenice kao i najpovoljniji ekonomski rezultat. Dosadašnje iskustvo je, naime, pokazalo da se u našim klimatskim uslovima pojedine visokorodne sorte u raznim godinama sasvim različito ponašaju. S obzirom da na svim područjima nemamo naučno obrađen ovaj problem, smatramo da su u ovim slučajevima iskustva radnih kolektiva dovoljna i da se na njih treba oslanjati. Međutim, smatramo da bi odgovarajući instituti trebalo da obrade probleme kombinacije sorti za pojedina šira i uža područja i da daju odgovarajuće preporuke radnim organizacijama.

Što se tiče ostalih materijalnih uslova, kao što su mehanizacija, rezervni delovi, đubrivo, sredstva za zaštitu i sl., poljoprivrednim organizacijama stoje na raspolaganju veće količine nego prethodne godine, te će u tom pogledu biti stvoreni svi potrebni uslovi da se jesenja setva obavi kvalitetnijom agrotehnikom, koja je i u ovoj godini pokazala svoje prednosti. Prvi rezultati žetve pokazuju da se prinosi na društvenom sektoru kreću na oko 29, u kooperaciji na oko 20 i kod individualnih proizvođača na oko 12 mtc/ha.

Mere koje će Savezno izvršno veće doneti za najkraće vreme u pogledu cena nekih poljoprivrednih proizvoda ublažiće nepovoljne finansijske rezultate u ovogodišnjoj proizvodnji pšenice, za koju su karakteristični: visoka ulaganja, niski prinosi i slab kvalitet. No, kako se u nas oscilacije u proizvodnji pšenice češće pojavljuju, a kategorija garantovanih cena može u sebi sadržati samo manji deo ovih rizika, to se nameće potreba da se prouči mogućnost osiguranja ovakvih rizika kod Državnog osiguravajućeg zavoda. Iznalaženjem adekvatnog rešenja u pokrivanju rizika obezbedili bi se stabilniji uslovi za visoka ulaganja i visoku proizvodnju.

Pored pomenutih mera, posebno treba istaći potrebu aktivnosti i mobilizacije radnih kolektiva, sreskih privrednih komora, stručnih službi i političkih faktora već pri programiranju celokupne društveno organizovane proizvodnje pšenice u narednoj godini, kako bi se blagovremeno preduzele organizacione i ostale mere za materijalno obezbeđenje postavljenih programa i njihovo efikasno izvršenje.

Predsednik Mijalko Todorović:

Da li ima još kakvo pitanje? (Nema).

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda — Predlog zakona o nagradi AVNOJ-a. Predstavnik Saveznog izvršnog veća za ovaj predlog je

Janez Vipotnik, savezni sekretar za prosvetu i kulturu. Predlog je razmatrala Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine i izveštaj je dostavljen. Dajem reč drugu Janezu Vipotniku.

Janez Vipotnik:

Na osnovi inicijative date na svečanoj sednici Savezne skupštine i Saveznog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije od 29. novembra 1963. godine pripremljen je Nacrt zakona o nagradi Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije.

U želji da se podstiče stvaralaštvo u svim oblastima našeg života, društvena zajednica ovom nagradom hoće da oda posebno priznanje pojedincima i kolektivima koji izuzetnim rezultatima svog rada doprinose razvitku i napretku našeg socijalističkog društva. Istovremeno ovom nagradom se doprinosi i trajnom negovanju sećanja na istorijske odluke donete na Drugom zasjedanju Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, koje predstavljaju kako presudan moment u istoriji naših naroda, tako i živo vrelo sadašnjih i budućih napora za neprestani progres našeg društva.

Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, kako je Nacrtom zakona predviđeno, dodeljivaće se za najviša dostignuća u društveno-ekonomskim, društveno-političkim, naučnim, tehničkim, kulturno-umetničkim i drugim oblastima stvaralaštva i rada od opšteg značaja za izgradnju socijalističke Jugoslavije i predstavljajuće za dobitnike nagrade posebno društveno priznanje. Od vitalnog interesa je za zajednicu da uspehe sposobnih ljudi, uspehe stvaralaca i mislilaca što više otvara prema zajednici, da daje dostignućima talentovanih ljudi u radnim organizacijama, institutima, laboratorijama, ateljeima što šire dimenzije, kako bi rezultati njihovih napora i njihovog rada postali istinito vlasništvo svih radnih ljudi. Na taj način, njihova dela biće pristupačna radnim ljudima, koristiće im u borbi za ostvarivanje bolje sutrašnjice, kako bi njihov život bio što sadržajniji. I obrnuto, priznanje društvene zajednice na najvišem nivou najboljim umovima Jugoslavije manifestovaće istovremeno mogućnost i uslove za slobodno stvaralaštvo u svim oblastima javnog života, stvorene naporima svih radnih ljudi jugoslovenske zajednice. Neodvojiva je povezanost i uslovljenost između rada čitave zajednice i vrhunskih dostignuća. U Nacrtu zakona, koji je pred vama, ističe se demokratskost pružanjem mogućnosti da radne organizacije, predstavnička tela, društveno-političke zajednice i građani mogu davati inicijative za dodeljivanje ovih nagrada.

Posebno moralno, društveno-političko, pa i materijalno priznanje koje će budući laureati nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije dobijati, predstavljajuće i stimulanse za veća pregnuća pojedinaca, radnih

kolektiva i organizacija. I to je jedan od ciljeva ovog zakona. Interes društva je da kvalitetna, stvaralačka misao dobije priznanje i društveno vrednovanje, ali je interes društva isto tako da se tome daje i podstrek.

Socijalističko društvo neprestano teži ka uzdizanju pojedinih oblasti, pa i čitavog javnog života na sve viši nivo. Zato je i svrha zakona o nagradi Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije da podstiče javne radnike, ekonomiste, tehničare, naučnike, umetnike, pa i nove talente, mlade ljude, da stalno teže ka novim dostignućima, da kritički prema sebi i svom radu neprestano gaje stvaralački duh, dalje izgrađujući tekovine najboljih revolucionarnih, socijalističkih, naučnih, umetničkih ostvarenja na koja je jugoslovenska zajednica sa pravom ponosna i za koja su se najprogresivniji ljudi naših naroda oduvek borili.

Činjenica da zakon predviđa dodeljivanje nagrade ne samo pojedincima već i radnim kolektivima i organizacijama daće nesumnjivo i svoj doprinos daljim integracionim procesima u stvaralaštvu. Podsticanje pojedinačnih i kolektivnih inicijativa i saradnje u svim oblastima života i rada društvene zajednice od opšteg interesa jeste isto tako jedan od ciljeva ove nagrade.

Radi sakupljanja predloga za nagradu, praćenja stvaralaštva pojedinaca, kolektiva i organizacija i demokratskog odlučivanja o dodeljivanju nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, prema Predlogu zakona, obrazuje se Odbor Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije koji sačinjavaju predsednik i dvadeset članova. Njih imenuje Savezno veće Savezne skupštine, a po jednog člana delegiraju republičke skupštine.

Odbor za nagrade utvrđuje način i organizaciju svog rada na osnovi Pravilnika.

Usvajanjem ovog zakona omogućiće se na opšte jugoslovenskom nivou odavanje društvenog priznanja građanima Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koji svojim izuzetnim zalaganjem i rezultatima svog rada doprinose razvitku i napretku naše socijalističke zajednice.

Predsednik Mijalko Todorović:

Pre nego što nastavimo pretres upozorio bih na nešto, na dnevnom redu je još dvanaest tačaka. Verovatno da neće biti mnogo diskusije, ali će zato biti dosta glasanja. Upravo sada imamo obezbeđen kvorum pa bih molio drugove poslanike da ne napuštaju dvoranu kako ne bismo bili u situaciji da prekidamo sednicu zbog nedostatka kvoruma. Možemo završiti sednicu danas pre podne.

Otvaram pretres. Ko se javlja za reč u opštem pretresu i u pretresu teksta zakonskog predloga? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč stavljam predlog na glasanje. Ko je *za* predloženi zakon neka digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li neko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije niko).

Objavljam da je Veće usvojilo predloženi zakon.

Šesta tačka je — Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije. Predstavnik Saveznog izvršnog veća o ovom predlogu je savezni sekretar za finansije drug Kiro Gligorov, a poverenik Branko Stefanović, viši savetnik u ovom sekretarijatu. I ovaj predlog je pretresala Zakonodavno-pravna komisija.

Otvaram pretres. Da li se neko javlja za reč? (Niko se ne javlja). Stavljam predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je predlog usvojen.

Sedma tačka — Potvrda dokumenata prihvaćenih od strane Interparlamentarnog saveta u Lucernu od 4. aprila 1964. godine. Obaveštavam članove Veća da se radi o sledećim dokumentima:

a) Apel upućen Konferenciji Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju;

b) Rezolucija »Vasionsko pravo i izgledi međunarodne saradnje u vasijskim aktivnostima« i

c) Odluka o pitanju miroljubivog rešenja teritorijalnih i graničnih sporova.

Svi ovi dokumenti odštampani su u Biltenu Jugoslovenske grupe Interparlamentarne unije br. 2 koji je ranije dostavljen članovima Veća. Kao što vam je poznato, ovi dokumenti sadrže osnovne stavove i principe naše spoljne politike, a dokument »Apel« upućen Konferenciji Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju podnet je od strane naše Interparlamentarne grupe.

Da li neko od poslanika želi da diskutuje u vezi s ovim dokumentima? (Ne želi niko).

Pitam članove Veća da li prihvataju navedene dokumente? (Prihvataju).

Objavljujem da je Veće prihvatilo ove dokumente.

Osma tačka — Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe. Predstavnik Komisije za usklađivanje propisa je Blagoje Bogovac, državni podsekretar u Saveznom sekretarijatu za saobraćaj i veze. Predlog je pretresla Zakonodavno-pravna komisija i izveštaj vam je dostavljen.

Otvaram pretres. Da li se neko javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Stavljam Predlog na glasanje. Koje *za*, molim da digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li neko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Predlog usvojen.

Deveta tačka — Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca. I ovde je predstavnik državni podsekretar Blagoje Bogovac i ovaj Predlog je bio u Zakonodavno-pravnoj komisiji Savezne skupštine. Izveštaj ste dobili. Da li se neko po ovom predlogu javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Stavljam predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li neko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava? (Niko).

Objavljujem da je Veće usvojilo i ovaj Predlog.

Deseta tačka — Predlog zakona o prestanku važenja Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu. Predstavnik Saveznog izvršnog veća o ovom predlogu je Vinko Hafner, zamenik saveznog sekretara za industriju. Predlog je takođe pretresla Zakonodavno-pravna komisija. Izveštaj ste dobili. Da li se ko javlja za reč? Ima reč drug Radomir Poskić, poslanik.

Radomir Poskić (Izborna jedinica Kruševac):

Odbor za industriju Saveznog veća na svojoj sednici od 30. juna ove godine razmatrao je predlog Saveznog sekretarijata za industriju o donošenju zakona o ukidanju Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu i nakon diskusije doneo je jednoglasnu odluku da usvaja podneti predlog.

Promet industrijske svojine u inostranstvu reguliše Uredba o pribavljanju industrijske svojine u inostranstvu, donete 1954. godine, a koja je menjana i dopunjavana 1959. i 1961. godine.

Ovom Uredbom je putem administrativne kontrole usmeravao pribavljanje i ustupanje industrijske svojine u inostranstvu u skladu s planiranim razvojem industrije. Pri tome se imalo u vidu kako dostignuti nivo tehnike, tako i što je moguće veće ograničavanje davanja deviznih sredstava.

U vreme donošenja ove Uredbe, domaća mašinogradnja je bila nedovoljno razvijena, pa se najveći broj stranih licenci upravo za nju i pribavljao.

Svestranim razvojem naše privrede, a posebno mašinogradnje, kao i razvojem naših ekonomskih odnosa s inostranstvom, prevaziđena je ovako uska platforma industrijske kooperacije između domaće i inostrane industrije.

Sve više se oseća potreba, kao i interes domaćih preduzeća za razmenom ostvarenih iskustava i tehničkih dostignuća putem raznih kompletnih proizvodnih postupaka, zajedničkih projektovanja i tzv. intelektualne kooperacije, bez koje je u sadašnjem periodu nemoguće zamisliti savremenu proizvodnju u industriji i međunarodnoj podeli rada.

Ovaj problem Odbor za industriju je uočio prilikom svestrane diskusije i razmatranja organizacije i korišćenja tehničke pomoći, kao i međunarodne tehničke saradnje. Zbog toga je

Odbor za industriju konstatovao da ovako postavljeno pitanje tretmana i prometa s inostranstvom raznih tehničkih патената, licenci i tehničke dokumentacije otežava i usporava započeti proces kooperacije i tehničke saradnje s inostranom industrijom.

Prema tome, razvojem naše privrede u celini i promenama u sistemu privređivanja, koje su nastale tokom poslednjih godina, stvarno su prevaziđene osnovne postavke još uvek važeće Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu.

Životna praksa u primeni ovih propisa ukazuje na suvišnost ove Uredbe, osobito posle donošenja Zakona o prometu robe i usluga s inostranstvom, Zakona o patentima i tehničkim usavršavanjima, Zakona o izgradnji investicionih objekata, kao i Uredbe o deviznom poslovanju.

Decentralizacijom upotrebe sredstava za proširenu reprodukciju omogućena je puna inicijativa nosilaca investicionih odluka. Po važećim propisima, licence se smatraju osnovnim sredstvima, a njihovo pribavljanje i korišćenje, ulazeći u oblast robnog prometa, čine ih specifičnom robom.

U savremenim uslovima međunarodne robne razmene, promet industrijske svojine i zasnivanja odnosa industrijske kooperacije, na toj bazi, između domaćih proizvođača i inostranih partnera, predstavlja jedan od vrlo pogodnih puteva za jačanje naše robne razmene, pa čak i za premošćivanje barijera, koje međunarodne integracione grupacije stavljaju običnom prometu robe, ograđujući pojedine zone svetskog tržišta.

Odbor za industriju smatra da bi se sprovođenjem u život novih propisa i mera učinio još jedan korak dalje u dogradnji i usavršavanju našeg privrednog sistema, a u isto vreme učinio bi se jak podsticaj privrednoj inicijativi od strane neposrednih proizvođača, stvorivši kvalitativno sasvim nove uslove, to jest da umesto administrativne i neefikasne kontrole i intervencije imamo ekonomske mere koje će biti osnov i regulator i u ovoj oblasti.

Sa svih navedenih razloga i činjenica naš odbor je jednoglasno prihvatio predlog Saveznog sekretarijata za industriju da se bez ikakvih izmena donese Zakon o ukidanju do sada važeće Uredbe, tako da Savezni sekretarijat za spoljnu trgovinu istovremeno donese naredbu o uslovima pod kojima radne organizacije mogu zaključivati ugovore o pribavljanju i ustupanju prava industrijske svojine i ugovore o poslovno-tehničkoj saradnji u inostranstvu.

Molim Savezno veće da usvoji Predlog zakona o prestanku važenja Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu, s obrazloženjem koje sam izložio u ime Odbora za industriju Saveznog veća.

Predsednik Mijalko Todorović:

Da li se još ko javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko nije javio za reč stavljam Predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li neko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Znači, Veće je usvojilo ovaj predlog.

Jedanaesta tačka — Predlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa.

Otvaram pretres. Da li se ko javlja za reč? Ima reč drug Kiro Gligorov, savezni sekretar za finansije.

Kiro Gligorov:

Pet odbora Privrednog veća podneli su amandman koji je u pismenom obliku podeljen svim članovima Saveznog veća. Međutim, sad je u Privrednom veću, posle objašnjenja koje je dalo Savezno izvršno veće, ovaj amandman glasanjem odbačen. Hteo sam samo da obavestim Veće da je ostao amandman Saveznog izvršnog veća koji je sastavni deo teksta koji je pred vama.

Predsednik Mijalko Todorović:

Dobro, da stvar uprostimo. Nisam sasvim siguran, ali kad već imate amandman, a čuli ste da je amandman odbacilo Privredno veće, da je predstavnik Saveznog izvršnog veća protiv amandmana, prema tome, stavljam prvo amandman na glasanje. Ko je *za* amandman? (Niko). Ko je *protiv*? (Svi su protiv).

Znači amandman je odbačen.

Stavljam Predlog zakona u celini na glasanje, onako kako je predložen, s amandmanima Saveznog izvršnog veća. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li neko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Ne uzdržava se).

Znači usvojen je i ovaj zakonski predlog.

Dvanaesta tačka — Predlog zakona o oslobođenju plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem delatnosti prometa prehrambenih proizvoda. Ovim predlogom zamenjuju se ranije dostavljeni vam Nacrt zakona o dopunama Zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem određenih delatnosti. Predstavnik Saveznog izvršnog veća o ovom predlogu je Svetko Kobal, državni podsekretar u Saveznom sekretarijatu za opšte privredne poslove. I ovaj predlog je pretresla Zakonodavno-pravna komisija.

Otvaram pretres. Da li se ko javlja za reč? (Ne javlja se niko). Stavljam Predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li neko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Ne uzdržava se).

Znači, Predlog je usvojen.

Trinaesta tačka — Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije, regres za lignit i mrki ugalj. Da li se ko javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Stavljam predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je Veće usvojilo ovaj predlog.

Četrnaesta tačka — Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini.

Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Da li se ko javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko nije javio za reč, stavljam Predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv*? (Niko). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Veće usvojilo ovaj zakonski predlog.

Petnaesta tačka — Predlog zakona o izmenama Zakona o budžetima i finasiranju samostalnih ustanova.

Otvaram pretres. Da li se ko javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam Predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Imi li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je Veće usvojilo ovaj predlog.

Šesnaesta tačka dnevnog reda je razmatrana na zajedničkoj sednici s Organizaciono-političkim većem i ona je skinuta s dnevnog reda.

Sedamnaesta tačka — Predlog zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama. Predstavnik Komisije za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa s Ustavom je Ante Šegavac, pomoćnik saveznog sekretara za zdravstvo i socijalnu politiku. Postoji amandman odbora Organizaciono-političkog veća i taj amandman je usvojen u suštini na Organizaciono-političkom veću sa nešto izmenjenim tekstom, pa bih predložio da sekretar Saveznog veća drug Repić pročita tekst usvojenog amandmana. Ima reč drug Viktor Repić.

Viktor Repić (sekretar Saveznog veća):

PREDSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE SKUPŠTINE

Obaveštavam Vas da je Organizaciono-političko veće na svojoj sednici od 9. jula 1964. godine usvojilo

amandman Odbora Organizaciono-političkog veća za pitanja samoupravljanja u opštini na član 3. Predloga zakona o prestanku važenja Opšteg zakona o stambenim zajednicama, s tim da je drugi stav amandmana formulisao kao u izveštaju Zakonodavno-pravne komisije. O ovom su se prethodno saglasili i predstavnici podnosioca predloga i Zakonodavno-pravna komisija.

Usvojeni tekst člana 3. sada glasi:

»Stambene, odnosno mesne zajednice dužne su do 31. III 1965. godine doneti odluku o tome koji servisi stambenih zajednica nastavljaju sa radom kao radne organizacije, a koji prestaju sa radom.

Na servise koji nastavljaju sa radom kao privredne organizacije primenjuju se propisi o odgovarajućim privrednim organizacijama.

Odluka o prestanku sa radom servisa donosi se uz saglasnost opštinske skupštine.

Veće je usvojilo i ostale predloge Zakonodavno-pravne komisije.

Beograd, 10. VII 1964. godine

Sekretar Veća

Dr Dušan Jurić s. r.

Predsednik Mijalko Todorović:

Čuli ste tekst ovog amandmana. Pošto se predlagrač složio s ovim amandmanom, to ga možemo smatrati integralnim delom Predloga ovog zakona.

Otvaram pretres u celini uključujući i taj amandman. Da li se ko javlja za reč? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko nije javio za reč, stavljam i ovaj predlog na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko se nije uzdržao).

Objavljujem da je ovaj predlog usvojen.

Time je dnevni red današnje sednice iscrpen. Pre zaključenja sednice hteo bih da kažem nekoliko reči.

Kao što znate mi smo započeli mnoge poslove u toku ovog polugođa i neki su u fazi već daleke razrade pred Saveznim većem, kao i pred drugim većima. Mnoge materijale su dobili članovi Veća, neki su već daleko odmakli u pretresu na odborima. Ovih dana će biti dostavljeni još neki materijali pojedinim odborima i verovatno svim poslanicima, kao što je Predlog rezolucije o sedmogodišnjem planu. S obzirom na tako veliki program, a da bi Veće moglo u septembru što ranije da počne sa radom, u svojim plenarnim sednicama, bilo bi veoma dobro da pojedini odbori odmah po završetku godišnjih odmora otpočnu s intenzivnim pripremama, kako bi omogućili Veću da što intenzivnije radi i ostvarenje programa koji stoji pred nama.

Želim članovima Veća prijatan godišnji odmor i zaključujem sednicu.

(Sednica je zaključena u 12 č 20 min).

PRILOZI

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU
OSNOVNOG ZAKONA O FINANSIRANJU
DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS Br. 141
8. jula 1964. godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine na svojoj sednici od 8. jula 1964. godine razmatrala je Predlog osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, koji je Saveznoj skupštini dostavilo Savezno izvršno veće zajedno sa dopunskim predlogom Saveznog izvršnog veća uz predlog ovog zakona i amandmanima koje su u vezi sa predlogom ovog zakona Komisiji dostavili Odbor za društveni plan i finansije, Odbor za budžet i Odbor za društveno-ekonomske odnose Saveznog veća Savezne skupštine.

Pošto je razmotrila predlog odnosnog zakona zajedno sa pomenutim dopunskim predlogom i amandmanima napred navedenih odbora Saveznog veća, Komisija predlaže Saveznom veću da se u predlogu zakonodavno-pravne i redakcijske obrade u isti unesu sledeće izmene:

Član 1.

U stavu 1, u četvrtom redu, umesto reči: »određenih« stavlja se reč: »određeni«.

Član 4.

U stavu 1, u drugom redu, umesto reči: »vrste« stavlja se reč: »vrsta«.

Član 5.

U novom stavu 1, u prvom redu, reč: »svojih« briše se a u drugom redu posle reči: »joj« dodaju se reči: »po ovom zakonu«, a u trećem redu posle reči: »službi« stavlja se zarez.

Član 6.

U stavu 1 umesto reči: »za podmirenje potreba, izvršavanja zadataka i vršenja službi koje je društveno-politička zajednica obavezna da finansira u smislu stava 2. člana 5« stavlja se reči: »iz člana 5. stav 1.«.

Član 8.

U st. 1 i 2 umesto reči: »i druge službe« staviti reči: »potrebe i zadatke«.

Član 9.

U 2. stavu umesto reči: »dokle god« staviti reč: »dok«.

Član 12.

U stavu 1, u trećem redu, umesto reči: »u nadležnost« stavlja se reč: »na«.

Na kraju stava 2 stavlja se zarez i dodaju reči: »ako zakonom nije predviđeno trajno obezbeđenje sredstava za vršenje tih poslova odnosno zadataka«.

Stav 3 ovog člana briše se.

Član 15.

U stavu 1, u prvom redu, umesto reči: »trajnije obaveze potrebe« stavlja se reči: »društvene potrebe, obaveze«, a u trećem redu posle reči: »upravljanja« stavlja se zarez.

U stavu 3, u drugom redu, umesto reči: »službe, potrebe, obaveze odnosno« stavlja se reči: »potrebe, obaveze i«.

Član 17.

U stavu 2, umesto reči: »organa sredstva se« stavlja se reči: »organa, u budžetu se sredstva«.

U 3. stavu, u trećem redu, umesto reči: »obezbeđuju se« stavlja se reči: »u budžetu se obezbeđuju«.

Član 20.

U prvom redu reč: »službe« i zarez posle ove reči brišu se.

Član 23.

U 1. stavu, u drugom redu, reč: »koristiti« staviti u trećem redu posle reči: »zajednice« a u istom redu posle reči: »su« dodati reč: »im«.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »iz stava 1. ovog člana« stavlja se reči: »o korišćenju odnosno raspolaganju tim sredstvima« a u trećem redu, umesto reči: »može preduzeti« stavlja se reč: »preduzeće«.

Član 28.

Reči: »društveni nadzor« zamenjuju se rečima: »budžetsku kontrolu«.

Član 29.

Stav 1. ovog člana briše se.

U 3. stavu (novi stav 2), u trećem redu, umesto reči: »izvršenja« stavlja se reč: »izvršavanja«.

Član 31.

U 1. stavu, u drugom redu, umesto reči: »dažbina« stavlja se reč: »davanja«.

Stav 2. ovog člana briše se.

Član 32.

U 1. stavu, u tački 2. pod e) reč: »dohodak« zamenjuje se rečju: »prihod«.

U 2. stavu, u prvom redu, rečica: »i« briše se, u trećem redu reč: »izuzev« zamenjuje se rečju: »osim«, a umesto reči: »članu 73.« stavlja se reči: »odredbama«.

Stav 3. ovog člana briše se.

Član 32a.

Posle člana 32. dodaje se novi član 32a, čiji je tekst preuzet iz člana 35, a koji glasi:

»Opštini pripadaju i prihodi ustanovljeni posebnim saveznim zakonom, ako tim zakonom nije određeno da ti prihodi pripadaju drugoj društveno-političkoj zajednici ili drugom korisniku«.

Član 34.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »članu 73.« stavlja se reč: »odredbama«.

Član 35.

Odredba ovog člana briše se, s obzirom da je ista preuzeta kao član 32a.

Član 36.

Odredba ovog člana menja se i glasi:
»Prihodi od novčanih kazni pripadaju društveno-političkoj zajednici određenoj saveznim zakonom«.

Član 37.

U 1. stavu, u prvom i drugom redu, umesto reči: »republiku, u smislu člana 8. ovog zakona,« stavlja se reči: »republiku (član 8)«.

U 2. stavu, u trećem i četvrtom redu, umesto reči: »tako da se stara« stavlja se reči: »vodeći računa«.

Član 38.

U 1. stavu, u prvom i drugom redu, umesto reči: »koje ispunjavaju uslove iz« stavlja se reči: »u smislu«, a u četvrtom redu zarez se briše.

U 2. stavu, u drugom redu umesto reči: »potreba, zadataka i službi« stavljaju se reči: »društvenih potreba i zadataka«.

Član 40.

U 2. stavu, u trećem redu, zarez se briše.

Član 47.

U 1. stavu, umesto reči: »izuzev onih prihoda koji su u opštem delu budžete raspoređeni u fondove i na posebne račune, kao i prihoda raspoređenih po osnovnim namenama u opštem delu budžeta koji se dalje ne raspoređuju« stavljaju se reči: »osim prihoda koji su opštem delu budžeta raspoređeni u fondove na posebne račune i po osnovnim namenama a dalje se ne raspoređuju«.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »određen« stavlja se reč: »propisan«.

Član 50.

U 1. stavu, u prvom redu, umesto reči: »Budžet« stavljaju se reči: »Predlog budžeta«.

Član 51.

Odredba ovog člana briše se.

Član 53.

U trećem redu, posle reči: »na« dodaju se reči: »nosioca odnosno«, a isto tako u četvrtom redu posle reči: »sredstva« dodaju se reči: »nosiocima odnosno«.

Član 54.

U 1. stavu, u drugom redu, umesto reči: »sredstava odnosno korisnike« stavljaju se reči: »odnosno korisnike sredstava« a u petom redu posle reči: »i« dodaju se reči: »nosioca odnosno«.

Član 55.

U 3. redu posle reči: »obaveza« stavlja se tačka, a ostali tekst se briše.

Član 58.

U 1. stavu, u drugom redu, reč: »raspoređuju« zamenjuje se rečju: »raspodeljuju«.

U 2. stavu, u prvom redu, reči: »po stavu 1. ovog člana« brišu se.

Član 59.

U 1. stavu, u drugom redu, umesto reči: »iz budžeta« stavlja se reč: »budžetom«.

Član 62.

U 1. stavu, u drugom redu, reč: »iznosima« zamenjuje se rečju: »prihodima«.

U 2. stavu, u trećem redu, posle reči: »predviđenih« stavlja se zarez i dodaje reč: »kao«.

Član 63.

U 1. stavu, u četvrtom redu, reč: »kao« i zarez ispod ove reči brišu se.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »kao« stavljaju se reči: »završni račun rezervnog fonda«.

Član 64.

U 1. stavu, u trećem redu, umesto reči: »februara« stavlja se reč: »marta«.

U 2. stavu, u četvrtom redu, umesto reči: »mesec« stavlja se reč: »trideset«.

U 3. stavu, u drugom redu, umesto reči: »podnosi se« stavljaju se reči: »organ iz stava 1. ovog člana podnosi«.

Stav 4. briše se.

Stav 5. postaje novi stav 4.

Član 66.

U 2. stavu, u poslednjoj alineji, umesto reči: »odnosno sredstava« stavljaju se reči: »fonda i sredstava«.

Član 71.

U 2. stavu, u drugom i trećem redu, reči: »delo-krug i odgovornost organa upravljanja« brišu se, u trećem redu posle reči: »poslovanja« dodaje se reč: »fonda« a u sedmom redu posle reči: »sredstvima«, dodaju se reči: »kao i drugi poslovi i zadaci iz delokruga organa upravljanja fonda«.

Član 75.

U 6. stavu, u poslednjem redu, reči: »iz budžeta« brišu se.

Član 76.

U 2. stavu, u poslednjem redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugoj«.

Član 78.

U 1. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugoj«.

U 2. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »druge«.

U 3. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugoj«.

Član 79.

U 1. stavu, u prvom redu, posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »druga«.

U 2. stavu, u prvom redu, umesto reči: »Odgovara-jući organ upravljanja radne odnosno« stavljaju se reči: »Radnički savet odnosno odgovarajući organ upravljanja radne odnosno druge«.

Član 84.

U prvom redu posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »druga«.

Član 85.

U 3. stavu, u prvom i drugom redu, umesto reči: »mesec dana po isteku godine za koju se donosi« stavljaju se reči: »u toku od trideset dana po isteku godine za koju se donosi«.

Član 87.

U drugom redu posle reči: »odnosno« dodaje se reč: »drugi«.

Član 88.

Stav 2. menja se i glasi:

»Društveno-političke organizacije, udruženja građana i građani mogu davati svoja sredstva na upravljanje fondu«.

Član 89.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »i« staviti: »ili«, a u četvrtom redu umesto reči: »i« staviti reč: »odnosno«.

Član 91.

U petom i šestom redu umesto reči: »programa; mere za njegovo izvršenje i drugi uslovi« zamenjuju se rečima: »programa i mere za izvršenje programa«.

Član 93.

U 1. stavu, u trećem redu, umesto reči godišnjih iznosa ukupnih« stavljaju se reči: »ukupnih godišnjih«.

U 3. stavu, u drugom redu, umesto reči: »kada« stavlja se reč: »kad«.

Član 94.

U 1. stavu, tačka 1, u trećem redu posle reči: »fondovima« stavlja se zarez, a posle reči: »su« stavlja se reč: »naročito«, a u petom redu posle reči: »zaraza«

stavlja se tačka sa zarezom i dodaju reči: »suzbijanje biljnih štetočina;« a ostali deo teksta briše.

U 6. stavu, u prvom redu umesto reči: »po stavu« stavljaju se reči: »iz stava«.

Član 95.

U 2. stavu, u drugom redu umesto rečice: »u« staviti rečcu: »i«.

Član 98.

U naslovu iznad ovoga člana reči: »društveno-političke zajednice« zamenjuju se rečima: »društveno-političkih zajednica«.

Član 102.

U trećem i četvrtom redu umesto reči: »i podmirivanja komunalnih i drugih službi i« zamenjuju se rečima: »komunalnih i drugih službi i podmirivanja«.

Član 104.

U 2. stavu, u petom redu, posle reči: »potreba« stavlja se tačka i ostali deo teksta briše se.

Posle stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

»Izuzetno od odredbe stava 2. ovog člana društveno-politička zajednica može se kratkoročno zadužiti u slučaju neravnomernog ostvarivanja prihoda u toku godine«.

Član 106.

U 2. stavu, u prvom redu, umesto reči: »mogu« stavlja se reč: »može«.

Član 115.

U prvom redu reči: »U cilju« zamenjuje se rečju: »Radi«, u drugom redu umesto reči: »prihoda« stavlja se reč: budžeta, a u petom redu reč: »druge« briše se.

Član 116.

U trećem, četvrtom i petom redu umesto reči: »celishodne raspodele sredstava u finansijskim planovima organa odnosno organizacija kojima je povereno izvršenje tih« stavljaju se reči: »celishodnog rasporeda sredstava u finansijskim planovima organa odnosno organizacija kojima je povereno podmirivanje društvenih potreba, izvršavanje«.

Član 117.

U 1. stavu reč: »razmatrati« zamenjuju se sa rečju: »razmotriti«.

Član 118.

U 3. stavu, u prvom redu, posle reči: »Ako je,« dodaju se reči: »u skladu sa posebnim zakonom«, a ove reči u trećem redu brišu se, a u šestom redu umesto reči: »odluka« stavlja se reč: »odluke«.

Član 120.

U pretposlednjem i poslednjem redu reči: »zakonitosti odnosno ustavnosti« zamenjuju se rečima: »ustavnosti odnosno zakonitosti«.

Član 121.

U drugom redu umesto reči: »samoupravne organizacije ili njen drugi opšti akt o ustanovljenju prihoda i njihovoj upotrebi nisu« stavljaju se reči: »odnosno drugi opšti akt o ustanovljenju prihoda i njihovoj upotrebi samoupravne organizacije kojoj se sredstva obezbeđuju iz budžeta nije«, a u šestom redu umesto reči: »zakonitosti odnosno ustavnosti« stavljaju se reči: »ustavnosti odnosno zakonitosti, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno«.

Član 122.

Stav 1. menja se tako da glasi:

»Republičko izvršno veće, do donošenja odluke ustavnog suda, obustaviće izvršenje budžeta ili nji-

hovit pojedinih delova, odnosno drugog opšteg akta sreza ili opštine, kojima se ustanovljavaju prihodi i reguliše finansiranje društvenih potreba«.

U 2. stavu, u drugom redu, umesto reči: »potrebe« stavljaju se reči: »društvene potrebe i zadaci«.

Član 123.

Odredba ovog člana menja se tako da glasi:

»Pod uslovom iz člana 122. ovog zakona, skupština opštine će obustaviti izvršenje finansijskog plana odnosno drugog opšteg akta samoupravne organizacije o ustanovljavanju prihoda i njihovoj upotrebi, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno«.

Član 127.

U 1. stavu, u prvoj alineji, umesto reči: »podmirivanje potreba« stavlja se reč: »potrebe«.

Član 128.

U drugom redu posle reči: »za« stavlja se reč: »društvene«.

Član 129.

Odredba ovog člana menja se tako da glasi:

»Savezni budžet objavljuje se u »Službenom listu SFRJ«.

Član 131.

U 1. stavu, u trećem redu, reči: »(nacrt finansijskog plana)« brišu se.

Član 134.

Umesto reči: »društvene organizacije« stavljaju se reči: »Društveno-političke organizacije i udruženja građana«.

Član 135.

Odredba ovog člana menja se tako da glasi:

»Savezni organ uprave nadležan za budžet na osnovu predloga organa, ustanova i organizacija sastavlja nacrt saveznog budžeta«.

Član 136.

U 1. stavu, u drugom redu ispred reči: »saveznog« stavlja se reč: »nacrta«, a u trećem redu posle reči: »predložice« dodaju se reči: »Saveznom izvršnom veću«.

U 2. stavu, u drugom i trećem redu, umesto reči: »po predlozima« stavljaju se reči: »iz predloga«, a u petom redu posle reči: »organizacije« stavlja se tačka i ostali deo teksta briše se.

Član 140.

U trećem redu posle reči: »sastavljanja« dodaju se reči: »predloga saveznog«.

Član 142.

U 1. stavu, u četvrtom redu, umesto reči: »u budžetu« stavlja se reč: »budžetom«.

Član 145.

U 2. stavu, u drugom i trećem redu, reči: »po stavu 1. ovog člana« brišu se.

U 3. stavu, početne reči: »Na osnovu odluke iz stava 2. ovog člana« brišu se.

Član 146.

Stav 4. menja se tako da glasi:

»Savezno izvršno veće određuje koja će se sredstva za potrebne namene koristiti preko posebnog računa«.

Član 148.

U 2. stavu, u prvom i drugom redu umesto reči: »namene, u smislu člana 17. stav 3. ovog zakona« stavljaju se reči: »namene (član 17. stav 3.)«.

Član 152.

U 2. stavu, umesto reči: »februara« stavlja se reč: »marta«.

Član 153.

U 1. stavu, u prvom i drugom redu reči: »,u smislu člana 63. ovog zakona,« brišu se.

Član 154.

Reči: »,u smislu člana 65. ovog zakona,« brišu se

Član 157.

U trećem redu posle reči: »ustanova« dodaju se reči: »(»Službeni list FNRJ«, br. 52/59, 23/61, 52/61, 28/62, 53/62 i 13/63 i »Službeni list SFRJ«, br. 7/64)«, a umesto reči: »stupanja na snagu ovog zakona« stavlja se reči: »31. decembra 1964. godine«.

Član 160.

U 1. stavu, u trećem redu, posle reči: »puteve« dodaju se reči: »(»Službeni list FNRJ«, br. 27/61 i 53/62)«.

Član 161.

U 2. stavu, u prvom redu, umesto broja: »2« stavlja se broj: »1« a u petom redu umesto reči: »Zakona« stavlja se reči: »tog zakona«.

Član 164.

U uvodnom delu reči: »Sekretarijat za finansije« stavlja se reči: »sekretar za finansije«, a umesto reči: »Saveznim sekretarijatom za budžet« stavlja se reči: »saveznim sekretarom za budžet«.

U poslednjoj alineji ispred reči: »sastavljanju« stavlja se reč: »načinu«.

Član 165.

Umesto početnih reči: »Od dana« stavlja se reči: »Danom početka« a reči u drugom i trećem redu: »(»Službeni list FNRJ«, br. 52/59, 23/61, 52/61, 28/62, 53/62 i 13/63 i »Službeni list SFRJ«, br. 7/64« brišu se.

Član 166.

Umesto reči: »po objavljivanju« stavlja se reči: »od dana objavljivanja«.

Sa svim napred iznetim izmenama saglasio se je poverenik Saveznog izvršnog veća.

Poverenik Saveznog izvršnog veća nije se saglasio sa amandmanom Odbora za budžet Saveznog veća u vezi sa korišćenjem rezervnog fonda iz člana 163. predloga ovog zakona.

Za izvestioca u Saveznom veću određen je poslanik Borislav Stančić.

Predsedavajući
Dordije Peruničić s. r.

Članovi:

Liljana Maneva, s. r., Dragutin Stanković s. r., Borislav Stančić s. r., Gojko Garčević s. r., dr Milan Brkić s. r., dr Mihailo Ilić s. r., dr Dan Đanković s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O FONDU ANTIFAŠISTIČKOG VEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS Br. 140
3. jula 1964. godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine na svojoj sednici održanoj 3. jula 1964. godine raz-

matrala je predlog Zakona o Fondu antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, koji je Saveznoj skupštini dostavilo Savezno izvršno veće.

Pošto je razmotrila predlog ovog zakona i saslušala predloge i mišljenja koja je u vezi sa predlogom ovog zakona dao Odbor za prosvetno-kulturna pitanja Saveznog veća Savezne skupštine sa kojima se je, kao i sa stavovima ove Komisije, saglasio poverenik Saveznog izvršnog veća, Komisija predlaže Saveznom veću da predlog ovog zakona usvoji u sledećem tekstu:

»Radi javnog isticanja značajnijih napora i dostignuća pojedinaca i kolektiva u razvitku socijalističkih društvenih odnosa, naučne misli i drugih oblasti društvene aktivnosti;

Radi podsticanja pojedinačnih i kolektivnih inicijativa i saradnja u svim oblastima života i rada društvene zajednice od opšteg interesa;

Radi stalnog kontinuiteta u daljem revolucionarnom razvitku Jugoslavije između dela socijalističke revolucije utvrđenih odlukama Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije i rada savremenih generacija, kao i radi trajnog sećanja na ta dela i odluke;

a prihvatajući inicijativu Svećane zajedničke sednice Savezne skupštine i Saveznog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije od 29. novembra 1963. godine, Savezna skupština donosi

ZAKON

O NAGRADI ANTIFAŠISTIČKOG VEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE

Član 1.

Ustanovljava se Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije kao istaknuto društveno priznanje u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji.

Član 2.

Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije dodeljuje se za najviša dostignuća u društveno-ekonomskim, društveno-političkim, naučnim, tehničkim, kulturnim i drugim oblastima stvaralaštva i rada od opšteg značaja za izgradnju i razvitak Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Član 3.

Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije može se dodeljivati pojedincima, kolektivima i organizacijama.

Imena dobitnika Nagrade objavljuje se na dan 29. novembra.

Istom dobitniku Nagrada se može dodeliti samo jedanput.

U jednoj godini može se dodeliti najviše pet Nagrada.

Nagrada se dodeljuje svake godine, a neće se dodeliti ako za to ne postoje uslovi.

Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije oslobađa se od svih doprinosa, poreza i drugih dažbina.

Član 4.

Inicijativa za dodeljivanje Nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije može poticati od radnih i drugih organizacija, predstavničkih tela društveno-političkih zajednica i građana.

Član 5.

Radi obezbeđivanja materijalnih sredstava za dodeljivanje Nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije obrazuje se poseban fond.

Sredstva fonda obezbeđuju se u Saveznom budžetu.

Gradani, radne i druge organizacije mogu davati poklone i vršiti zaveštanja u korist fonda.

Član 6.

Radi povećanja stvaralaštva pojedinaca, kolektiva i organizacija i odlučivanja o dodeljivanju Nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije obrazuje se Odbor za Nagradu Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije.

Odbor sačinjavaju predsednik i 20 članova.

Predsednika i 14 članova imenuju Savezno veće Savezne skupštine, a republičko veće republičke skupštine delegira po jednog člana.

Odbor se imenuje na dve godine, a polovina njegovih članova može biti ponovo imenovana samo za period od sledeće dve godine.

Rad u Odboru je počasan.

Član 7.

Odbor za Nagradu Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije je nezavisan u svom radu. Visinu Nagrade određuje Odbor.

Odbor donosi svoje odluke većinom glasova svojih članova, ako sednici prisustvuje najmanje dve trećine njegovih članova.

Odbor je dužan da objavi obrazloženje svojih odluka o dodeljivanju Nagrade.

Član 8.

Odbor za Nagradu Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije donosi Poslovnik o svom radu.

U Poslovniku se utvrđuje način rada Odbora i druga pitanja od interesa za njegov rad.

Administraciju Odbora vrši Savezni sekretarijat za prosvetu i kulturu.

Član 9.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u »Službenom listu SFRJ«.

Za izvestioca komisije određen je poslanik Borislav Stančić.

Predsednik
Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Perunčić s. r., Dragutin Stanković s. r.,
Borislav Stančić s. r., Gojko Garčević s. r.,
dr Milan Brkić s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O SLUŽBI BEZBEDNOSTI PLOVIDBE

SAVEZNA SKUPŠTINA

Zakonodavno-pravna komisija

AS Br. 134

8. VII 1964. godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 3. jula 1964. godine, razmatrala je Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe, koji je Skupštini predložila Komisija za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Pošto je razmotrila ovaj predlog zakona, Komisija predlaže Veću da se u njemu izvrše sledeće izmene i dopune:

1. U članu 2. dodaje se novi tekst, koji glasi:

»U članu 4. stav 1. reč: »ovim« briše se.

Tekst koji glasi: »U članu 4.« zamenjuje se tekstom, koji glasi:

»Posle stava 1.«

2. U članu 8. stav 1. posle reči: »prihode« dodaje se reč: »od«, reč: »naknadom« zamenjuje se rečju:

»naknade«, reč: »drugih« zamenjuje se rečju: »drugim«, reč: »naknadama« zamenjuje se rečju: »naknada«, a reči: »u okviru svog delokruga« zamenjuju se rečima: »u svom delokrugu«.

U stavu 2. reči: »Saveznim sekretarijatom« zamenjuje se rečima: »saveznim sekretarom«.

3. U članu 12. stav 1. reč: »kao« briše se.

4. U članu 15. stav 1. tačka 2. i 4. reč: »vršenjem« zamenjuje se rečju: »obavljanjem«.

5. U članu 20. stav 1. reč: »sekretarijat« zamenjuje se rečju: »sekretar«.

6. U članu 25. u uvodnom delu posle reči: »odeljka« tačka i zarez zamenjuju se zarezom i dodaju reči: »koji glasi:«.

7. U članu 26. posle reči: »uprave« dodaju se reči: »nadležnog za poslove bezbednosti plovidbe«.

8. U novom članu 43 g. u šestom i sedmom redu posle reči: »kazna u« dodaje se reč: »ukupnom«, a cifra: »1000« zamenjuje se cifrom: »500«.

9. Član 32. menja se i glasi:

»Član 53. menja se i glasi:

»Administrativno-kazneni postupak (započet do dana stupanja na snagu ovog zakona) završio organ koji je postupak započeo.

Ako po žalbi dođe do ukidanja prvostepenog rešenja, prednost će se ustupiti nadležnoj komisiji za prekršaje kapetanije«.

10. U članu 33. stav 2. sedmi red umesto reči: »stupanjem« stavljaju se reči: »danom stupanja«.

11. U članu 34. uvodni tekst menja se i glasi:

»U članu 55. posle tačke 6. dodaje se nova tačka, koja glasi:«.

Tačka 6b. briše se.

12. Posle člana 34. dodaje se novi član 34a, koji glasi:

»Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Uredba o nadležnosti za vođenje postupka po pomorskim prekršajima (»Službeni list FNRJ«, br. 52/49 i 39/53).«

13. Član 35. počinje tekstom, koji glasi:

»U članu 12. stav 2, članu 13. stav 2. i članu 22. stav 3. reči: »savezni organ uprave nadležan za poslove bezbednosti plovidbe« zamenjuju se rečima: »savezni sekretar za saobraćaj i veze«, u članu 13. stav 2. reči: »savoznim Državnim sekretarijatom za poslove finansija« zamenjuju se rečima: »saveznim sekretarom za finansije«, a u ostalim odredbama zakona reči:«

U sedmom i osmom redu reči: »Državni sekretarijat za poslove finansija — rečima Savezni sekretarijat za poslove finansija« brišu se.

Sa ovim izmenama i dopunama saglasio se i poverenik Komisije za usklađivanje saveznog zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Borislav Stančić.

Predsednik
Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Perunčić s. r., Borislav Stančić s. r., Dragutin Stanković s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O BAŽDARENJU POMORSKIH BRODOVA I ČAMACA

SAVEZNA SKUPŠTINA

Zakonodavno-pravna komisija

AS Br. 135

8. jula 1964. godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 3. jula 1964. godine, razmatrala je

Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca, koji je Skupštini podnela Komisija za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Pošto je razmotrila ovaj predlog, Komisija predlaže Veću da se u njemu izvrše sledeće izmene i dopune:

1. U članu 2. stav 1. tačka 3. u petom redu reč: »ustanovljava« zamenjuje se rečju: »utvrđuje«, a u šestom redu ove tačke i sedmom redu tačke 4 reč: »kod« zamenjuje se rečju: »pri«.

2. U članu 7. stav 2. u trećem redu reči: »odmah kad« zamenjuju se rečju: »čim«.

3. U članu 11. u trećem redu ispred reči: »uslovom« dodaje se reč: »pod«.

4. U članu 15. stav 1. menja se i glasi:

»Nosilac prava korišćenja, sopstvenik, odnosno brodar pomorskog broda ili čamca dužan je da brod ili čamac koji se baždari pripremi za baždarenje, a lice koje je tražilo baždarenje pomorskog broda ili čamca dužno je da za izvršeno baždarenje plati naknadu.«

U stavu 3. u petom redu posle reči: »baždarenje« stavlja se zarez i dodaju reči: »osim u slučaju iz stava 2. ovog člana.«.

U stavu 4. u prvom redu reči: »iz prethodnog stava« zamenjuju se rečima: »iz stava 3. ovog člana«.

5. U članu 16. stav 1. tač. 1. reči: »odmah pošto« zamenjuju se rečju: »čim«, a u tač. 2. posle reči: »ako« dodaje se reč: »za«.

U stavu 2. reči: »ma koju« brišu se.

6. U članu 17. stav 2. i članu 18. stav 1. tačka 1. i 2. reči: »ma koju« brišu se.

7. U članu 19. reč: »donese« zamenjuje se rečju: »donosi«, a reč: »kod« zamenjuje se rečju: »pri«.

Sa ovim izmenama i dopunama saglasio se i poverenik Saveznog izvršnog veća.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Borislav Stanić.

Predsednik

Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Peruničić s. r., Borislav Stanić s. r., Dragutin Stanković s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O DOPRINOSU DRUŠTVENIM INVESTICIONIM FONDovima I OBEZBEĐENJU SREDSTAVA ZA REGULISANJE OBAVEZA NASTALIH UKIDANJEM TOG DOPRINOSA SA DOPUNSKIM PREDLOGOM

SAVEZNA SKUPŠTINA

Zakonodavno-pravna komisija

8. jula 1964. godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 3. jula 1964. godine, razmatrala je Predlog zakona o prestanku voženja Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa sa dopunskim predlogom, koje je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće.

Pošto je razmatrala ovaj predlog sa dopunskim predlogom, Komisija predlaže Veću da se u njemu izvrši sledeća dopuna:

U članu 3. u trećem redu posle reči: »ili« dodaju se reči: »ako su ukinuti ovi fondovi iz«, a posle reči: »privredi« stavlja se zarez i dodaje: »a«.

Sa ovom izmenom saglasio se i poverenik Saveznog izvršnog veća.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Borislav Stanić.

Predsednik

Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Peruničić s. r., Borislav Stanić s. r., Dragutin Stanković s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNO-PLANSKIM MERAMA U 1964. GODINI

SAVEZNA SKUPŠTINA

Zakonodavno-pravna komisija

AS Br. 146

8. jula 1964. godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 3. jula 1964. godine, razmatrala je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini, koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće.

Pošto je razmotrila ovaj predlog, Komisija predlaže Veću da se u pogledu zakonske obrade u njemu izvrši sledeća dopuna:

U uvodnom delu člana 1. posle reči: »godini« dodaju se reči: »Službeni list SFRJ, br. 52/63«.

Sa ovom dopunom saglasio se i poverenik Saveznog izvršnog veća.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Borislav Stanić.

Predsednik

Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Peruničić s. r., Borislav Stanić s. r., Dragutin Stanković s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA ZAKONA O BUDŽETIMA I FINANSIRANJU SAMOSTALNIH USTANOVA

SAVEZNA SKUPŠTINA

Zakonodavno-pravna komisija

AS Br. 147

3. jula 1964. godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine na sednici od 3. jula 1964. godine razmatrala je predlog Zakona o izmenama Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova, koji je Saveznoj skupštini podnelo Savezno izvršno veće.

Pošto je razmotrila predlog ovog zakona Komisija predlaže Saveznom veću da se u pogledu zakonodavno-pravne obrade teksta predloga ovog zakona u isti unese sledeća izmena.

Član 2. menja se tako da glasi:

»Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SFRJ«.

Sa prednjom izmenom saglasio se poverenik Saveznog izvršnog veća.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Borislav Stanić.

Predsednik

Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Peruničić s. r., Dragutin Stanković s. r., Borislav Stanić s. r., Gojko Garčević s. r., dr Milan Brkić s. r.

PRIVREDNO VEĆE

14. SEDNICA

10. JULA 1964. GODINE

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda:

1. Usvajanje zapisnika,
2. Saopštenja,
3. Usvajanje dnevnog reda,
4. Usvajanje da se 1, 2. i 3. tačka dnevnog reda pretresaju na zajedničkoj sednici sa Saveznim većem.

Dnevni red:

1. Izveštaj o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog veća, koji će podneti predsednik Saveznog izvršnog veća,
 2. Predlog rezolucije Svezne skupštine o razvoju poljoprivrede,
 3. Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana,
 4. Izveštaj Odbora Privrednog veća o pretresu Predloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica,
 5. Predlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosima društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa,
 6. Predlog zakona o dopunama Zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem određenih delatnosti,
 7. Izveštaj odbora Privrednog veća o stanju i problemima zaštite na radu,
 8. Izveštaj odbora Privrednog veća o pretresu problema protivpožarne zaštite,
 9. Izveštaj odbora Privrednog veća o pretresu stanja i problema duvanske industrije,
 10. Izveštaj odbora Privrednog veća o pretresu problema proizvodnje i plasmana vina,
 11. Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (za regres za lignit i mrki ugalj za široku potrošnju),
 12. Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (za finansiranje investicija u privredi AP Kosovo i Metohije),
 13. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini,
 14. Predlog zakona o prestanku važenja Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu,
 15. Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe,
 16. Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca,
 17. Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovne uredbe o generalnom urbanističkom planu.
- Govornici:* Đorđe Savićević, Dušan Bogdanov, Huso Sušić, Kiro Gligorov, Đorđe Janković, Dušica Stojković, Vojislav Savić, Džemal Muminagić, Živko Simonovski, Osman Karabegović, Jakov Fundak, Đorđe Janković, Mile Vuković, Radenko Komarčević, Branko Karanović, Osman Karabegović.

PRESEDAVAO

PREDSEDNIK

OSMAN KARABEGOVIĆ

Početak u 9 č

Predsednik Osman Karabegović:

Otvaram Četrnaestu sjednicu Privrednog vijeća Savezne skupštine. Konstatujem da postoji kvorum i da Vijeće može punovažno odlučivati.

Zapisnici sa XIII sjednice Privrednog vijeća od 23. juna 1964. godine i IX zajedničke sjednice Saveznog vijeća i Privrednog vijeća od 17. juna 1964. godine dostavljeni su svim članovima Vijeća. Da li ima primjedbi na dostavljene zapisnike? (Nema).

Pošto nema primjedbi na zapisnike oni će biti ovjereni.

Poslanici Anđelko Dejanović, Milivoje Jančević i Vladimir Višnjić obavijestili su Vijeće da su uslijed bolesti ili službenog puta spriječeni da prisustvuju sjednici Vijeća i mole da im se odobri odsustvo. Da li se Vijeće slaže da se pomenutim poslanicima odobri traženo odsustvo? (Veće se slaže).

Prijedlog dnevnog reda za današnju sjednicu Vijeća dostavljen je članovima Vijeća pre sjednice pismeno. Ima li primjedaba na predloženi dnevni red? (Nema).

Da li Vijeće usvaja predloženi dnevni red? (Usvaja).

Objavljujem da je usvojen sljedeći dnevni red:

1. Izvještaj o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog vijeća, koji će podnijeti predsjednik Saveznog izvršnog vijeća;

2. Prijedlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede;

3. Prijedlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana;

4. Izvještaj odbora Privrednog vijeća o pretresu Prijedloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica;

5. Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosima društvenim investicionim fondovima i obezbjeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa;

6. Prijedlog zakona o dopunama Zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem određenih djelatnosti;

7. Izvještaj odbora Privrednog vijeća o stanju i problemima zaštite na radu;

8. Izvještaj odbora Privrednog vijeća o pretresu problema protivpožarne zaštite;

9. Izvještaj odbora Privrednog vijeća o pretresu stanja i problema duvanske industrije;

10. Izvještaj odbora Privrednog vijeća o pretresu problema proizvodnje i plasmana vina;

11. Prijedlog odluke o dodjeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (za regrese za lignit i mrki ugalj za široku potrošnju);

12. Prijedlog odluke o dodjeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije (za finansiranje investicija u privredi AP Kosova i Metohije);

13. Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privredno-planskim mjerama u 1964. godini;

14. Prijedlog zakona o prestanku važenja Uredbe o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu;

15. Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbjednosti plovidbe;

16. Prijedlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca;

17. Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Osnovne uredbe o generalnom urbanističkom planu.

Pre prelaska na dnevni red obavještavam članove Vijeća, da je 1, 2. i 3. tačka dnevnog reda istovremeno na dnevnom redu i Saveznog vijeća. S obzirom da ova pitanja spadaju u ravnopravni djelokrug Saveznog vijeća i Privrednog vijeća sporazumeo sam se sa predsjednikom Saveznog vijeća da se o ovim pitanjima obavi pretres na zajedničkoj sjednici.

Da li Vijeće prihvata prijedlog da se, druga i treća tačka dnevnog reda obave na zajedničkoj sjednici Saveznog vijeća i Privrednog vijeća? (Veće se slaže).

Sada prekidam sjednicu i posle kraće pauze molim poslanike da pređu u velikom salu na zajedničku sjednicu Saveznog vijeća i Privrednog vijeća.

(Sednica je prekinuta u 9 č 20 min).

Nastavak sednice u 11 č 50 min

Predsjednik Osman Karabegović:

Nastavljamo rad. Pre prelaska na dnevni red predlažem da saslušamo izvještaj Odbora za saobraćaj o razmatranju ekonomskog položaja jugoslovenskih železnica u ovoj godini.

Da li se Vijeće slaže s vim prijedlogom? (Slaže se).

Ima riječ Predsjednik Odbora za saobraćaj, drug Đorđe Savićević.

Đorđe Savićević (Izborna jedinica Titograd):

Drugovi i drugarice, na prošloj sjednici Vijeća bilo je razgovora o ovom pitanju kada je drug Bogovac dao odgovor poslaniku Cirilu Mravlji. Mi smo od te sjednice do danas dobili dva materijala, jedan od zajednice jugoslovenskih železnica, a jedan od Sekretarijata za saobraćaj, u kojima se razmatra ekonomski položaj železnice u ovoj godini.

Razmatrajući ova pitanja Odbor je konstatovao da Jugoslovenske železnice i pored porasta prijevoza, koji je u prva četiri mjeseca 1964. godine iznosio oko 20% u odnosu na 1964. godinu, nisu u stanju da pokriju lične dohotke u visini od 6 milijardi dinara, niti su u stanju da izdvoje makakva sredstva u svoje fondove dok su u prošloj godini bruto fondovi iznosili oko 13 milijardi dinara.

Ovakvo stanje prouzrokovano je, prvo, porastom troškova poslovanja, odnosno povećanjem cijena materijala i usluga zbog čega pri postojećim tarifama na železnici i uz povećani obim prijevoza dolazi do opadanja prihoda po jedinici rada. Samo povećanje cijena materijala i električne energije iznosi oko 3,7 milijardi dinara. Povećani su takođe i troškovi investicionog održavanja, kao i ostali izdaci. Drugo, putničkim tarifama koje su ove godine ostale neizmijenjene ne pokrivaju se troškovi putničkog saobraćaja.

Zbog toga će željeznica imati nepokriveni gubitak u putničkom saobraćaju u toku 1964. godine u iznosu od 10,8 milijardi dinara. Prihod od međunarodnog tranzitnog saobraćaja ne tretira se kao ostali devizni prihodi, pa se za njega primenjuje niži obračunski kurs zbog čega su Jugoslovenske željeznice u prva tri mjeseca 1964. godine oštećene za 3 milijarde dinara. Treće, uvođenjem izvjesnih doprinosa od strane republika i komuna na njihovim područjima, pogoršan je i inače težak materijalni položaj željezničkih transportnih preduzeća.

Polazeći od ovih konstatacija Odbor Privrednog vijeća za saobraćaj stao je na gladište da bi u cilju regulisanja ekonomskog položaja željeznica u 1964. godini trebalo prihvatiti prijedlog Saveznog sekretarijata za saobraćaj i veze koji je istovremeno i međuresorski prijedlog, a koji se sastoji u sljedećem:

Prvo, da se željezničkim transportnim preduzećima nadoknade gubici u putničkom saobraćaju u visini od 10,8 milijardi dinara iz izdvojenih sredstava doprinosa za saobraćajne organizacije, a u slučaju nedovoljnosti sredstava doprinosa iz privrednih rezervi federacije.

Drugo, da se izvrši povećanje stope poreskog oslobođenja za oko 25% na neto devizni priliv iz međunarodnog saobraćaja što bi, otprilike, označavalo kurs od 925 dinara, umjesto sadašnjih 750 dinara.

Treće, da Savezno izvršno vijeće preporuči socijalističkim republikama da preduzmu odgovarajuće mjere u cilju oslobađanja željezničkih transportnih preduzeća od raznih doprinosa koji su u ovoj godini propisale opštinske skupštine na svojim područjima.

Odbor smatra da s ovim prijedlozima samo djelimično riješava materijalni položaj Jugoslovenskih željeznica, pa je mišljenja da je neophodno u toku mjeseca septembra ponovo razmotriti ekonomski položaj željezničkih transportnih preduzeća i dejstvo ovih mjera radi eventualnih daljih intervencija.

S obzirom na ozbiljnost ovakve situacije Odbor predlaže da Vijeće preporuči organima uprave realizovanje predloženih mjera još prije godišnjih odmora.

Predsjednik Osman Karabegović:

Ima li neko pitanje u vezi s prijedlogom druga predsjednika Odbora za saobraćaj, to jest, u vezi sa predloženim mjerama? (Jedan glas: Kada će se to pre godišnjih odmora podneti i ko?)

Đorđe Savićević:

Izvršno vijeće ovlašćeno je da donosi ova rješenja, odnosno sekretarijati, odnosno državna uprava, kako po kojoj od ovih mjera.

Prema tome, postoji mogućnost da prije polaska na odmor Izvršno vijeće to reguliše. Inače, bilo bi vrlo kasno ako bi se čekalo da se to rješava posle odmora, jer smo i inače zakasnili.

Predsjednik Osman Karabegović:

Da li Vijeće prihvata ovaj izvještaj Odbora za saobraćaj u vezi sa prijedlozima za rješenje položaja preduzeća u željezničkom saobraćaju? (Prihvata).

Objavljujem da će Vijeće o stavovima i prijedlozima sadržanim u izvještaju Odbora obavijestiti Savezno izvršno vijeće.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: Izvještaj Odbora Privrednog vijeća o pretresu Prijedloga osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica. Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Nacrt zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica zajedno s dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća.

Materija koja se reguliše ovim zakonskim prijedlogom ne spada u djelokrug Privrednog vijeća, već u nadležnost Saveznog vijeća i Organizaciono-političkog vijeća. Međutim, kako su pojedine odredbe ovog zakonskog prijedloga od značaja i za radne organizacije u privredi, to je Odbor Privrednog vijeća za probleme raspodjele cijena i poreski sistem razmatrao materiju ovog zakonskog prijedloga i o tome će podneti izvještaj.

Molim predstavnika Odbora Privrednog vijeća za probleme raspodjele cijena i poreski sistem, poslanika Dušana Bogdanova, da podnese izvještaj.

Dušan Bogdanov (Izborna jedinica Pančevo):

Osnovni zakon o finansiranju društveno-političkih zajednica usvojen je juče na zajedničkoj sednici Saveznog veća i Organizaciono-političkog veća, a on je bio na pretresu našeg Odbora za raspodelu cena i poreski sistem, pa mi zato dozvolite da kažem nešto u vezi s tim pretresom.

Razmatrajući Prednacrt osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica Odbor je na sednici od 1. aprila ove godine u svestranjoj diskusiji ukazao na neka značajnija pitanja koja treba da se reše ovim zakonom, kao i neke nejasnoće koje bi mogle izazvati pogrešna tumačenja.

Ove primedbe su se uglavnom odnosile na sledeće:

Prvo, ustavne obaveze pojedinih društveno-političkih zajednica u pokrivanju društvenih potreba, zatim pitanje maksimalno mogućeg opterećenja, odnosno krajnje granice do koje opštine mogu opterećivati svoje građane i s tim u vezi maksimalne stope zahvatanja koje mogu uvesti sve društveno-političke zajednice na jednom izvoru prihoda. Zatim, učešće federacije u prihodima koji se ubiru od građana, potreba sredstava rezervnog fonda, koja ne bi trebalo da služe za sanaciju privrednih organizacija, samostalnost društveno-političkih zajednica koju ne bi trebalo ograničavati u upotrebi budžetskih sredstava za potrebe privrede, itd., itd.

Predlagač je prilikom izrade Nacrta osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica uglavnom uzeo u obzir sve bitnije primedbe koje se odnose na Prednacrt ovog zakona. Stoga je Odbor na svojoj sednici od 2. jula ove godine zaključio da podrži Nacrt osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica, bez primedaba.

Predsednik Osman Karabegović:

Ovim smo željeli da poslanike našeg Vijeća informišemo o našem učešću u izradi i donošenju zakona, iako on nije u našoj nadležnosti i nismo učestvovali u donošenju ovog zakona. Samo smo učestvovali u izradi. Ovim je data samo jedna kratka informacija.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosima društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem toga doprinosa. Za ovu tačku dnevnog redaposlancima je dostavljen Nacrt zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosima društvenim investicionim fondovima i obezbeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa zajedno s dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća uz ovaj prijedlog. Pored toga, jutros je poslanicima podijeljen izvještaj Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine uz ovaj zakonski prijedlog. Predstavnik Saveznog izvršnog vijeća je Vladimir Cerić, državni podsekretar u Saveznom sekretarijatu za finansije, a poverenik je dr Branko Stjepanović, viši savjetnik u Saveznom sekretarijatu za finansije.

Obavještavam poslanike da su Nacrt ovog zakonskog prijedloga zajedno s dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća razmatrali na svojoj zajedničkoj sjednici Odbor Privrednog vijeća za tekuća privredna pitanja za probleme raspodjele cijena i poreski sistem, Odbor za bankarski kreditni sistem i finansiranje investicija, Odbor za proučavanje stanja i sistema samoupravljanja.

Molim predstavnika Odbora da o pretresu ovog zakonskog prijedloga obavesti Vijeće. Ima riječ poslanik Huso Sušić.

Huso Sušić (Izborna jedinica Jajce):

Odbor za probleme raspodjele cijena i poreskog sistema, Odbor za bankarski kreditni sistem i finansiranje investicija, Odbor za proučavanje stanja i sistema samoupravljanja i Odbor za razmatranje tekućih problema privrede održali su zajedničku sjednicu i tretirali Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosu društvenim investicionim fondovima, pa u ime ovih odbora podnosim ovaj prijedlog izvještaja.

Razmatrajući Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o doprinosu društvenim inve-

sticionim fondovima i obezbeđenja sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem tog doprinosa zajedno s dopunskim prijedlogom, na zajedničkoj sjednici Odbora Privrednog veća od 9. jula 1964. godine, razvila se svestrana diskusija i tom prilikom je ukazano na neka značajna pitanja koja treba da se riješe ovim zakonom.

Istaknuto je da prijedlog ovog zakona predstavlja izvršenje obaveza iz onog dijela Rezolucije Savezne skupštine o osnovnim smernicama za dalji razvoj privrednog sistema koji se odnosi na probleme proširene reprodukcije i da s tim u vezi radne organizacije postanu osnovni nosioci proširene reprodukcije. U tom smislu, odbori su u načelu pozitivno ocijenili i u osnovi podržali prijedlog Saveznog izvršnog vijeća za donošenje ovog zakona.

Posebno je ukazano da uporedo sa sprovođenjem Prijedloga ovog zakona treba pristupiti rješavanju problema iz oblasti primarne raspodjele putem izmjena odnosa u cijenama, kojim će se poboljšati položaj pojedinih privrednih grana i oblasti a u cilju ujednačavanja uslova privređivanja.

U pogledu davanja prava republikama da raspisuju obavezni zajam za privredne i druge organizacije koje su po zakonu o doprinosu društvenim investicionim fondovima bile obavezne da uplaćuju taj doprinos, u diskusiji su iznijeta različita mišljenja. Mada je ova mjera prihvaćena kao prelazna i nužna radi obezbjeđenja sredstava za regulisanje već stvorenih obaveza u pogledu finansiranja investicija neki poslanici smatraju da ona u suštini predstavlja administrativno rješavanje problema.

Posebno živa diskusija vodila se o pitanju visine obaveznog zajma i najniže kamate za upisani zajam. Bilo je više mišljenja da zajam ne treba da prelazi 10% od dijela sredstava privrednih organizacija, a koje se unosi u poslovni fond, fond zajedničke potrošnje i neobavezni dio rezervnog fonda. Ipak je na kraju preovladalo mišljenje da ova granica bude 15% kako ne bi nastale nepovoljne posljedice po privredu u celini usljed nemogućnosti izvršenja postojećih obaveza republika i opština.

Međutim, što se tiče najniže kamate odlučeno je da se podnese amandman na stav 1. član 5. Prijedloga zakona koji je podijeljen svim poslanicima Saveznog vijeća i Privrednog vijeća, a koji umjesto teksta: »Kamata na zajam ne može biti od 3% godišnje« treba da glasi »Kamata na zajam ne može biti niža od prosečne kamate koju plaćaju privredne organizacije na kredite, na poslovni fond«. Napominjem, da se predstavnici Sekretarijata za finansije nisu složili s ovim amandmanom.

Takođe je bilo mišljenja da poslovne banke treba da budu oslobođene obaveze upisivanja zajma, ali ovaj prijedlog nije naišao na podršku

većine. Na osnovi prednjeg predlažem u ime četiri odbora da se ovaj zakonski prijedlog usvoji.

Predsjednik Osman Karabegović:

Otvaram opšti pretres Prijedloga ovog zakona zajedno s dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća i izvještajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine i izvještajem odbora.

Pošto je izvještajem odbora predložen amandman, molim predstavnika Saveznog izvršnog vijeća da se izjasni o ovom amandmanu. Ima riječ drug Kiro Gligorov.

Kiro Gligorov (savezni sekretar za finansije):

Drugovi i drugarice, što se tiče Saveznog izvršnog veća ono može i da se složi s ovim amandmanom. Samo, prilikom odlučivanja o ovom amandmanu hteo bih da vam skrenem pažnju da je ova odredba, po mom mišljenju neadekvatna i da će u praksi izazvati velike probleme bez potrebe.

Prvo, što bih hteo da napomenem jeste da pri ovakvoj formulaciji uopšte se neće moći znati u republici koja je to prosečna stopa kredita na poslovni fond. Da li je to jugoslovenska prosečna stopa? Da li je to prosečna stopa republike, komune, grane, grupe privrednih organizacija u kojima se oni nalaze, itd? Tako da mi se čini ne samo da je ovo neprecizirano već da će biti i problema pri odlučivanju o konkretnom iznosu zajma, možda će se doneti odluka koja ne odgovara intencijama koje ste vi hteli kroz ovaj amandman da postignete.

Hteo bih još nešto da kažem. Odredba koju je dalo Savezno izvršno veće je bolja i u smislu zaštite, a evo sa kojih razloga. Tu je indikacija da se ovaj zajam, koji budu raspisale republike, a koji se predviđa samo za godinu dana, kreće između tri i šest posto. Prema tome, limit, u kome može da se kreće ova odluka, jeste tri poena. Ako se ovo protumači u republici kao prosečna jugoslovenska stopa, ona je to ispod tri posto na poslovni fond. Time ste postigli manje nego što je navedeno u formulaciji koju je dalo Savezno izvršno veće, a koje je htelo da zaštiti privredne organizacije da ti zajmovi ne budu beskametni ili sa nekom niskom kamatnom stopom.

Primerba je u vezi s tim da u nas, u našem sistemu, ne postoji kamata koju plaćaju privredne organizacije na kredite na poslovni fond, nego se radi o kamati na poslovni fond. Ali, to je stvar formulacije i to se lako može izmeniti, ali, što se tiče moje prve napomene, mislim da bi trebalo veoma ozbiljno razmisliti. Nema nikakvog razloga, ni materijalne ni sistematske prirode, da Savezno izvršno veće bude protiv ovog, ali ja vas upozoravam da će ovo biti slabije rešenje nego što je rešenje koje je sadrža-

no u formulaciji koju je predložilo Savezno izvršno veće, pa bih molio da o tome još malo razmislite.

Predsjednik Osman Karabegović:

Poslije ovog objašnjenja predstavnika Saveznog izvršnog vijeća, druga Kira Gligorova, da li Odbor ostaje pri predloženom amandmanu? Pošto se Odbor, koji je predlađač amandmana, ne odriče amandmana stavljam amandman na glasanje.

Ko je *za* predloženi amandman, neka digne ruku. (Niko). Ko je *protiv*? (Svi dižu ruku) Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Prema tome, predloženi amandman nije usvojen.

Da li se još neko javlja u opštem pretresu ovog zakona za riječ? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko nije javio za riječ u opštem pretresu, prelazimo na pretres teksta Prijedloga zakona zajedno s dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća i izvještajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine.

Da li se ko u tekstu Prijedloga zakona javlja za riječ. (Ne javlja se niko).

Stavljam na glasanje Prijedlog ovog zakona zajedno s dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća i Zakonodavno-pravne komisije. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog zakona o prestanku važenja Osnovnog zakona o doprinosima društvenim investicionim fondovima i obezbjeđenju sredstava za regulisanje obaveza nastalih ukidanjem ovog doprinosa zajedno s dopunskim prijedlogom Saveznog izvršnog vijeća, izvještajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine i izvještajem komisije Savezne skupštine.

Prelazimo na šestu tačku dnevnog reda: Prijedlog zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem djelatnosti prometa prehrambenih proizvoda.

Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Prijedlog ovog zakona. Predsjednik Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine pismeno je obavjestio da Komisija nema primjedaba na ovaj zakonski prijedlog. Predstavnik Saveznog izvršnog vijeća je Milan Mihajlović, pomoćnik saveznog sekretara za opšte privredne poslove, a povjerenik Žarko Marković savjetnik u Saveznom sekretarijatu za opšte privredne poslove.

Otvaram opšti pretres Prijedloga ovog zakona. Ko želi riječ? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko nije javio u opštem pretresu, prelazimo na pretres teksta Prijedloga zakona. Da li neko želi o tekstu Prijedloga zakona govoriti? (Niko se ne javlja).

Stavljam prijedlog ovog zakona na glasanje. Ko je *za*, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog zakona o oslobođenju od plaćanja doprinosa iz dohotka ostvarenog vršenjem djelatnosti prometa prehrambenih proizvoda.

Prelazimo na sedmu tačku dnevnog reda: Izvještaj o stanju i problemima zaštite na radu. Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je ranije dostavljen izvještaj Inspekcije rada za 1961—1962. godinu i materijal o stanju i problemima zaštite na radu koji je pripremio Odbor za pitanja rada i Odbor za socijalno-zdravstvena pitanja Saveznog vijeća.

Pored toga, poslanicima je dostavljen i izvještaj Odbora Privrednog vijeća za razmatranje tekućih privrednih problema o stanju i problemima zaštite na radu, kao i izvještaj Odbora Privrednog vijeća za poljoprivredu o stanju i problemima zaštite na radu u poljoprivredi.

Poslanicima su takođe dostavljene i teze Saveznog sekretarijata za rad za izradu zakona o zaštiti na radu i prijedloga stanja zaštite na radu u privredi. Molim predstavnika Odbora da o pretresu ovih pitanja obavjesti Vijeće.

Ima riječ predstavnik Odbora za tekuća privredna pitanja drug Đorđe Janković.

Đorđe Janković (Izborna jedinica Tuzla):

Izveštaj o stanju i problemima zaštite na radu. Odbor za razmatranje tekućih problema privrede pretresao je na svojim sjednicama od 10. marta i 18. maja 1964. godine stanje i probleme zaštite na radu. Prilikom razmatranja ovih pitanja Odbor je koristio sljedeće materijale: Izvještaj Inspekcije rada za 1961. i 1962. godinu izrađen u saveznom sekretarijatu za rad; Informaciju Sekretarijata za rad o stanju i nekim problemima zaštite na radu za period od 1. I do 30. IX 1963. godine; Informaciju Sekretarijata za rad o ulozi radnih organizacija u privredi u sprovođenju zaštite na radu; materijal koji su o ovom pitanju pripremili Odbor za pitanja rada i Odbor za socijalno-zdravstvena pitanja Saveznog vijeća. U želji da ukaže na značaj ovih problema, na neke od mjera i načina za njihovo rješavanje, a posebno da za rješavanje ovih problema podstakne radne kolektive i sve zainteresovane društvene faktore Odbor za razmatranje tekućih problema u privredi odlučio je da sa rezultatima svojih zapažanja, svojih mišljenja i prijedloga i svojim pitanjima upozna Privredno vijeće. U tom cilju Odbor iznosi sljedeće:

Odbor je konstatovao da u posljednje vrijeme, zahvaljujući poboljšanoj zaštiti na radu, dolazi do opadanja povreda i smrtnih slučajeva na radu, dok je broj profesionalnih oboljenja i dalje u porastu.

Na poboljšanje zaštite na radu uticalo je više faktora. Prije svega, društveni i ekonomski

položaj radnih organizacija uslovljava njihovu zainteresovanost i neposrednu aktivnost u oblasti zaštite na radu i podstiče organizaciona i tehnološka rješenja u cilju preduzimanja unapređenja zaštitnih mera.

Izričite zakonske odredbe obavezuju ih da se pridržavaju propisanih zaštitnih normativa i standarda i da organizuju službe higijensko-tehničke zaštite u preduzećima. Položaj radnih organizacija u sprovođenju i finansiranju zdravstvenog i invalidskog osiguranja stvara neposrednu zainteresovanost za preduzimanje zaštitnih mjera, a Ustav uvodi kao trajnu obavezu radnih organizacija da uređuju i unapređuju uslove svog rada, organizuju zaštitu na radu i vode brigu za obezbeđenje radnim ljudima prava na ličnu sigurnost, na zdravstvenu i na drugu zaštitu pri radu. Isto tako, u posljednje vrijeme aktivnost radnih organizacija, služba Inspekcije rada i drugih faktora koji se bave problematikom zaštite na radu bila je usmjerena u pravcu izgrađivanja takvog sistema zaštite na radu koji bi kroz unutrašnji sistem privređivanja bio usmjeravan ka kompleksnoj zainteresovanosti svih ovih činilaca na podizanje zaštite na radu. Znatno je porasla zainteresovanost radnih organizacija kao osnovnih nosilaca u sprovođenju zaštite na radu. Sve više je prodiralo saznanje o organskoj povezanosti uslova rada s tehnološkim procesom i ekonomikom radne organizacije, a rešavanju problema zaštite na radu, pored ostalog, prilazilo se i s ekonomskog aspekta. Uvođenje sistema dohotka neposredno je djelovalo i u pravcu jačanja shvatanja o mjestu i ulozi zaštite na radu. Raspodjela dohotka utiče da se problematika zaštite na radu integrira u cjelokupni unutrašnji život radnih organizacija. Analiza rezultata u sprovođenju sistema raspodjele dohotka i usklađivanje zaštite na radu s tehnološkim procesom, ekonomikom, otkrivaju velike unutrašnje rezerve i uštede koje se kriju u pravilnom prilaženju problematici zaštite na radu. Međutim, i pored pozitivnih rezultata, koji su u posljednje vrijeme zabeleženi u pogledu unapređenja zaštite na radu, postoji u ovoj oblasti i niz problema koji bi se morali brže i efikasnije rješavati u cilju postizavanja veće sigurnosti zaštite na radu, a time i veće produktivnosti rada i rentabilnijeg poslovanja. Ako se ima u vidu kretanje privrede i razvitak društvenih odnosa može se konstatovati da zaštita na radu zaostaje iza našeg privrednog i društvenog razvitka. Ovo zaostajanje je uzrok, prije svega, što se problem zaštite na radu uglavnom smatra kao socijalni problem, a ne i kao ekonomski, kao integralni dio naše ekonomike u cjelini. Zbog toga se i dešava da se pod vidom izbegavanja tobož neretabilnih investicija kada su u pitanju zaštitni uređaji, u stvari, usporava tempo porasta produktivnosti rada i rentabilno poslovanje. To podjednako

važi kako za stare kapacitete kojima se može sa manjim sredstvima poboljšati zaštita na radu, a samim tim i radna sposobnost i intenzitet rada, tako i za one gdje su potrebni veći zahvati i veća sredstva. Kod priličnog broja novih kapaciteta takođe je zanemareno pitanje sigurnosti na radu još prilikom projektovanja i izgradnje objekata, kod konstrukcije uređaja i kod pripremanja potrebnih kadrova. U te svrhe ne obezbeđuju se dovoljna sredstva za zaštitu iako se insistira na povjerenju proizvodnje i rentabilnom poslovanju. Ima prilično slučajeva da se kod novih investicija smanjuju sredstva za zaštitne naprave, za odgovarajući unutrašnji transport, za uređaje kojima bi se apsorbovala prašina i gasovi, ili za najnužnije sanitarne uređaje i slično. Ulažu se često milijarde, a smatra se finansijskim uspjehom ako se uskrati nekoliko miliona za zaštitne uređaje, da bi se naknadno poslije raznih udesa koji izazivaju i krupnije materijalne posljedice ulagalo dvostruko više. Kod slabe zaštite dolazi do povreda, oboljenja, izostanaka s posla, invaliditeta i opšteg smanjenja radnog učinka. Prema nekim procjenama gubici i štete zbog povreda i profesionalnih oboljenja iznose godišnje oko 50 milijardi dinara. Ovi problemi javljaju se i kao rezultat nedovoljne svijesti o značaju korišćenja sredstava zaštite na radu kako od strane samih pojedinaca tako i nekih kolektiva i njihovih organa upravljanja i drugih odgovornih faktora pa se u tom cilju i ne preduzimaju dovoljno efikasne mjere da bi se stanje popravilo. Otuda se javljaju slučajevi da pojedinci ne stavljaju na primjer, zaštitne naočare prilikom zavarivanja, ili zaštitno odijelo na radu, ne poklanja se dovoljna pažnja mjerama lične higijene i slično. U velikoj mjeri ove pojave su rezultat zaostalih shvatanja, što znači da treba ulagati veće napore i sprovoditi koordinativnu akciju svih faktora na razvijanju svijesti o značaju primjene zaštitnih sredstava i higijensko-tehničkih mjera na radu. U tom pogledu naročito značajnu ulogu treba da odigraju zdravstvene stanice u radnim organizacijama, koje se sada pretežno bave kurativom, a nedovoljno preventivnim poslovima.

U vezi s tim treba pomenuti da lica koja se staraju o zaštiti na radu u znatnom broju nisu dovoljno stručna za obavljanje tih poslova. Često puta se za poslove referenata higijensko-tehničke zaštite postavljaju lica koja nemaju potrebnu stručnu spremu za ta radna mjesta, našta katkada utiču i organi u opštinama. Povodom toga treba istaći i negativnu stranu suviše velikom atomiziranju inspekcijskih službi rada zbog čega je u takvim slučajevima nemoguće obezbediti dovoljno stručan kadar. Upravo zbog nedostataka stručnog kadra i specifičnih problema u rudarstvu trebalo bi ići na jedinstvenu inspekciju rada. Nesumljivo da pitanja zaštite na radu treba da bude deo jedinstvenog napora koji se ulaže u cilju povećanja

produktivnosti rada i uopšte poboljšanja ekonomskog položaja privredne organizacije. U rješavanju ovog problema trebalo bi da dođe do punog izražaja jedinstvo radnih organizacija i šire društvene zajednice s tim da osnovni nosioci rešavanja problema zaštite na radu treba da budu privredne organizacije.

Polazeći od ovih konstatacija, a u cilju bržeg i efikasnijeg rješavanja problema zaštite na radu Odbor smatra da treba preduzeti sljedeće:

Prvo, potrebno je obavijezati projektante i investitore da prilikom projektovanja izgradnje pojedinih objekata predviđaju i unose sve zaštitne uređaje koje zahtijevaju savremeni tehnološki proces rada. Nadležni faktori ne bi smeli odobravati projekt i izgradnju ukoliko nisu predviđeni odgovarajući zaštitni uređaji.

Drugo, treba omogućiti što liberalniji uvoz zaštitnih uređaja i to ne samo onih koji se ne proizvode u zemlji već i onih koje domaća proizvodnja daje ali koji po svom kvalitetu i cijena ne odgovaraju potrebama potrošača. U vezi s tim, proizvode za ličnu zaštitu trebalo bi staviti pod režim kontrole kako bi se uticalo na poboljšanje njihovog kvaliteta.

Treće, radne organizacije treba više da se staraju o svojim službama zaštite na radu. U vezi s tim, neophodno je da se u statutima radnih organizacija jasno preciziraju prava i dužnosti pojedinih organa i službi u ovoj oblasti. Takođe privrednim organizacijama treba dati šire mogućnosti za slobodniju primjenu zakonskih propisa koji regulišu pitanje zaštite na radu s obzirom da im se to u praksi uskraćuje raznim uputstvima.

Četvrto, inspekcijske službe treba organizovati na način koji će s obzirom na raspoložive mogućnosti i kadrove najbolje odgovarati interesima privrede. Sa toga stanovišta treba posmatrati i pitanje opravdanosti stvaranja inspekcijskih službi u svakoj opštini.

Pored toga, potrebno je razvijati kvalitetne ustanove za zaštitu rada koje bi efikasno pomagale privredu razvijajući svoju djelatnost na principu dohotka.

Peto, zdravstveno i tehničko obrazovanje radnika treba da dobije daleko značajnije mjesto, prije svega u radnoj organizaciji, nego što je bio slučaj do sada. U tom cilju organi upravljanja i drugi društveno-politički faktori treba više da se angažuju na pitanjima zaštite na radu. Isto tako, trebalo bi pronaći pogodne oblike stimulacije za pojedince, radne grupe, i preduzeća u cjelini da postižu bolje poslovne rezultate zahvaljujući preduzetim i sprovedenim mjerama zaštite na radu.

Šesto, u brizi za bezbjednost radnika na radnom mjestu i poboljšanju uslova rada, radne organizacije trebalo bi da preduzimaju i mjere kao što su osposobljavanje radnika za radno mjesto, vaspitanje radnika iz oblasti zaštite na

radu, borba protiv prekomjernog prekovremenog rada, obezbjeđenje jevtine i kvalitetne ishrane, briga za rješavanje stambenih i drugih ličnih problema radnika i drugo.

Ovi stavovi, po mišljenju Odbora, trebalo bi da dođu do izražaja u propisima o zaštiti na radu koji su u pripremi.

Predsednik Osman Karabegović:

Ima riječ predstavnik Odbora za poljoprivredu, poslanik Dušica Stojković.

Dušica Stojković (Izborna jedinica Vršac):

Odbor privrednog veća za poljoprivredu na svojoj sednici od 19. maja 1964. godine razmatrao je na osnovi materijala Saveznog sekretarijata za rad stanje zaštite na radu u oblasti poljoprivrede. U vezi s tim Odbor je konstatovao sledeće:

Ulaganja u sredstva zaštite na radu u oblasti poljoprivrede do sada su znatno zaostajala za ulaganjima u intenzifikaciju i modernizaciju poljoprivrede. Na ovakvo stanje dobrim delom uticao je i nepovoljni ekonomski položaj ove privredne grane. Pored ovoga, do ovakve situacije dovelo je i nedovoljno angažovanje samih radnih organizacija koje nisu u dovoljnoj meri koristile postojeće mogućnosti u cilju poboljšanja zaštite na radu. Ovom problemu nisu poklanjane dovoljno pažnje poljoprivredne organizacije u svojim planovima niti u svojim pravilnicima. U ovom pravcu takođe nije bila pružena dovoljna pomoć ni od strane ostalih društvenih faktora, kao što je to bio slučaj s radnim organizacijama u industriji.

Većina strojeva, bilo iz domaće industrijske proizvodnje, nema potrebnih zaštitnih uređaja. Naknadno ugrađivanje ovih uređaja stvara velike poteškoće za organizaciju. Pored toga radne organizacije u poljoprivredi uz ove strojeve ne dobijaju potrebna i odgovarajuća uputstva za rad i rukovanje sa njima. Ovo se takođe odnosi i na proizvode hemijske industrije. Dalje, nizak tehnički nivo znanja i nedovoljna obučenost radnika koji rukuju strojevima, uređajima i hemijskim sredstvima najčešće su uzrok povreda na radu. U diskusiji je takođe ukazano i na razne oblike prekršaja u oblasti primene Zakona o radnim odnosima, osobito kada je u pitanju sezonska radna snaga. Pored ovoga, na stanje zaštite nedovoljno deluje i nedostatak odgovarajućih propisa o zaštiti na radu u pojedinim granama poljoprivrede gde su uslovi rada vrlo teški, a zdravstvena zaštita i kontrola nedovoljna.

Odbor je takođe konstatovao da jedan od uzroka oboljenja i povreda na radu leži, pored ostalog, i u nepovoljno rešenom stambenom i smeštajnom prostoru, zatim u odsustvu sistematske preventivne zdravstvene zaštite zapošljenih u poljoprivredi, a što sve skupa utiče

na povećanu fluktuaciju radne snage i to prvenstveno kvalifikovane.

Saradnja između poljoprivrednih organizacija i Zavoda za zapošljavanje radnika nije bila zadovoljavajuća. Ustaljena je praksa da se u poljoprivredu upućuju lica sa nedovoljnim opštim znanjem, bez potrebne tehničke kulture koja kao takva ne mogu da zadovolje potrebe savremene poljoprivrede.

Polazeći od ovih konstatacija Odbor smatra da je pored predloženih mera u materijalu Saveznog sekretarijata za rad potrebno pokloniti posebnu pažnju sledećem:

Uporedo s ulaganjima u mehanizaciju i intenzifikaciju poljoprivrede neophodno je paralelno povećanje i ulaganje u zaštitna sredstva i poboljšanje zaštite na radu. Neophodno je da sve radne organizacije u poljoprivredi poklone daleko veću pažnju pitanju organizacije i metod sprovedenja zaštite na radu i da ovo regulišu svojim pravilnicima i statutima, kao i da za ove svrhe izdvajaju potrebna sredstva.

Potrebno je što doslednije sprovođenje postojećih propisa koji obavezuju proizvođače mašina i uređaja da obezbede ugrađivanje zaštitnih naprava. Dalje, pri stavljanju u promet svojih proizvoda pored atesta treba da daju obavezna i potrebna uputstva za održavanje i rukovanje. U cilju smanjenja broja povreda na radu neophodno je pokloniti više pažnje osposobljavanju i obučavanju poljoprivrednih radnika. Ovo traži da radne organizacije izrade sistem krupnog obrazovanja radnika i to kako stalno zapošljenih tako i sezonskih, kao i pokretanje pitanja otvaranja odeljenja za učenike u poljoprivredi. Zatim, radne organizacije u poljoprivredi treba da što doslednije sprovedu Zakon o radnim odnosima posebno kada je u pitanju sezonska radna snaga.

Dalje, intenzivna i savremena poljoprivreda zahteva da se obrati posebna pažnja sistematsko zdravstvenoj kontroli radnika, a izuzetno onih koji su zapošljeni na onim radnim mestima gde se javljaju profesionalna oboljenja radnika.

Zaštita na radu, uslovi rada i društveni standard radnika zapošljenih u poljoprivredi treba da postanu integralni deo društvenih i razvojnih planova poljoprivrednih organizacija.

Zbog toga je neophodno pristupiti rešavanju problema stambene izgradnje, bilo kroz povoljnije konkursne uslove ili kroz namensko ustupanje doprinosa za stambenu izgradnju u radnim organizacijama u poljoprivredi. I, na kraju, neophodno je uspostaviti odgovarajuću saradnju i utvrditi kriterijume koji će obavezivati zavode za zapošljavanje da prilikom angažovanja radne snage za poljoprivredu u većoj meri vode računa o potrebama ove privredne grane, a radne organizacije pri zapošljavanju nove radne snage prvenstveno da koriste usluge ovih zavoda.

Predsednik Osman Karabegović:

Otvaram pretres o ovim materijalima i izveštajima Odbora. Ko želi riječ? Ima riječ poslanik Vojislav Savić.

Vojislav Savić (Izborna jedinica Kruševac):

Drugarice i drugovi poslanici, hteo sam samo u najkraćim crtama da dam nekoliko sugestija za neke od problema koje mislim da treba jače da se osvetle i da se naročito u budućem zakonu o zaštiti na radu podcrtaju i posebno označe i naglase.

Pre svega, ja ne bih hteo da ulazim u razna teoretska obrazloženja jer su materijali koji su prethodili svemu ovome do sada dosta rekli i dosta dali, bacili dosta svetla na ceo problem, ali sam hteo da ukažem na neke od problema koje smatram da će, ubuduće, ako se na njih zaboravi, da izazivaju nepotrebne teškoće u praksi.

Naime, ja bih prvo pošao od zaštitnog obroka, koji se u izveštaju Inspekcije rada i u izveštajima drugih službi koje su zainteresovane, pa i u tezama zakona, novoga, ne predviđa za radnike na specijalnim radnim mestima. Naime, mi smo u svoje vreme, i do sada, imali propise koji su regulisali to pitanje, ali na taj način da se za zaštitni obrok na specijalno zaštićenim ili ugroženim radnim mestima priznalo samo mleko kao zaštitni obrok, kao i gazirana voda. Međutim, u to vreme kada su ti propisi donošeni, razvoj naše industrije, naše tehnologije i zemlje uopšte bio je na jednom mnogo nižem nivou, naša znanja o tim problemima isto tako, a danšanja saznanja nauke, a posebno medicine, govore da ovde moraju da se menjaju stavovi. Takvih pokušaja je bilo u praksi da su pojedine fabrike, preduzeća, organi upravljanja po savetu medicinskih stručnjaka, lekara uvodili nova zaštitna sredstva, odnosno nove zaštitne obroke u vidu napitaka sa velikim sadržajem vitaminskih sastojaka, u vidu raznih tableta kao predohranu protiv raznih oboljenja itd. No, međutim, šta se dešavalo? Inspekcije, društveno knjigovodstvo i druge inspekcije finansijskog karaktera uglavnom sve ove nove preparate i nove zaštitne obroke, mislim novog kvaliteta, stavljali su na lične dohotke ljudi. Ako se sada sve to posmatra u sklopu sa zakonom koji smo malo čas primili, odnosno usvojili, u pogledu oporezivanja ličnih dohodaka, postavlja se pitanje šta će ubuduće da se radi ako se ovako nešto unapred zakonskim putem ne reši i ne postavi na svoje mesto. Moje mišljenje je da u ovome treba dati punu samostalnost privrednim organizacijama, organima samoupravljanja, jer ako dajemo organima samoupravljanja, privrednim organizacijama mogućnost da u najvećoj mogućoj meri raspolazu sa sredstvima proširene reprodukcije, smatram da treba da im se da i pravo da odlu-

čuju o vrsti i kvalitetu zaštitnih obroka koje mogu da upotrebe na radnim mestima u svojim preduzećima, fabrikama, pogonima itd. Razume se da sve ovo treba da bude na određeni način sankcionisano i do određene zdravstvene službe.

Da bi se društvo zaštitilo od ovoga ja smatram da treba uvesti neki parametar, instrument, koji će samo da ograničava. I dalje bi se mogao davati litar mleka, ali samo po vrednosti a ne po kvalitetu i bukvalno davanju samo litre mleka, jer mnogi od ovih preparata su čak i jeftiniji, preparata drugog porekla koji treba da se unesu kao zaštitni obrok, jeftiniji nego što je litar mleka, ali koji se stavlja na lične dohotke i uopšte radne organizacije kao takve.

Mislim da ovaj problem ni u tezama ni u prethodnim materijalima nije dovoljno rasvetljen i smatram da ga treba posebno rasvetliti i dati mu posebno mesto.

Drugo pitanje je pitanje disajnih, respiratornih zaštitnih sredstava, raznih gas-maski, respiratora itd., i zaštitnih sredstava od jonizujućih gasova i zračenja.

Ova sredstva po svojoj funkciji zadiru do te mere u granu medicine da smatram da ne mogu da se prenebregnu a da se posebno u zakonu ne izdvoje i da se posebno ne naglasi odgovornost proizvođača i određenih institucija i instituta o utvrđivanju i kontroli kvaliteta ovakvih sredstava. Jer, dok ona s jedne strane štite organe za disanje i disajne puteve uopšte, s druge strane svojim otporom ona opterećuju druge vitalne organe kao što su srce, krvotok itd. I ako se ne nađe odgovarajuća srazmera između zaštitnog svojstva jednoga sredstva i njegovih negativnih uticaja na organizam radnog čoveka, mislim da to sredstvo ne može u praksi dobro da se upotrebi, odnosno ne može da se proglasi dobrim. U tom pogledu imali smo veoma slabo razvijene institute i ustanove koje su bile kadre i sposobne da jasno i glasno kažu i izreknu svoj sud o kvalitetu pojedinih sredstava. Na osnovi takvog stanja najviše se i najčešće svodila ocena zaštitnih sredstava, a posebno disajnih, to jest, sud o kvalitetu, o zaštitnoj moći pojedinog sredstva daju često puta inspekcije rada koje, po mom dubokom uverenju, uže uzev, nisu stručne da ovakva sredstva mogu da proglaše dobrim ili lošim. Kao rezultat toga mi smo doživljavali, a mogu za to da pružim i potrebne dokaze, a nije potrebno ni da naglašavam, da su se uvozila zaštitna sredstva iz izvesnih zemalja koja su u tim zemljama inače zabranjena, kao slaba bez dovoljnih zaštitnih svojstava. U nas su se takva sredstva masovno uvozila i danas se uvoze. I ako se pledira za uvozom ovih sredstava, smatram da je tu potrebna puna odgovornost onih koji uvoze, to jest, da uvoze i stvarno kvalitetna sredstva, a ne samo sredstva koja su jeftinija, a koja se u zemlji koja ih izvozi ne upotrebljavaju jer su odbačena od

strane određenih organa kao neefikasna i neodgovarajuća.

Mislim da ta sredstva treba posebno da se tretiraju i da im se da posebno mesto, jer, kažem, ona imaju poseban značaj za zaštitu radnih ljudi. Kada se govori o profesionalnim oboljenjima ne sme da se gubi iz vida da se ovde u prvom redu misli, a u prvom redu i jesu, na razne emfizeme pluća, sikoze, silikotuberkuloze i druga oboljenja koja su rezultat slabe zaštite disajnih organa.

Posebno mislim da treba istaći u budućem zakonu odgovornost privrednih organizacija da se zaštita ljudi od uticaja štetnih gasova i otrovnih materija u prvom redu mora da postiže hermetizacijom procesa proizvodnje, i da je to najbolji i najsigurniji način zaštite, i da zaštita disajnih sredstava treba da služi samo u slučajevima kada se ovakav proces proizvodnje poremeti dok se on ponovo ne uvede u svoj normalni ritam, dok se on ponovo ne uvede u prvobitno stanje.

I treće. Mislim da treba posebno čak i zakonom obavezati proizvođače zaštitnih sredstava, posebno ovih disajnih, da treba da naglase vreme i koliko treba ljudi da rade pod tim sredstvima. U nas se još ne zna da li čovek pod maskom na licu ili nekim drugim disajnim sredstvima treba da radi sat, dva ili svih osam sati, ili da periodično radi pod tom maskom, pa da se smenjuje da radi jedan sat pod maskom, pa da se pola sata odmara na čistom vazduhu itd. Često puta ljudi bukvalno shvataju upotrebu zaštitnih sredstava i nagone radne ljude da čitavih osam sati nose određena zaštitna sredstva, pri čemu, razume se, štite disajne organe, ali oštećuju srce, krvotok i druge vitalne organe. Zato je česta pojava srčanih oboljenja i drugih bolesti koje su rezultat prenapregnutosti tih organa u toku ovakvog prilaženja u eksploataciji zaštitnih sredstava za disanje i respiratorne puteve.

Na kraju mislim da ovim novim zakonom o zaštiti na radu mora da se uspostavi nužna veza između Zakona o zdravstvu uopšte i ovog novog zakona, jer u njemu za sada nije ni pomenuta uloga zdravstvenih stanica pri fabrikama, pri preduzećima. One se uopšte ne pominju u tezama novog zakona. A mislim da je uloga zdravstvenih stanica i te kako važna, tim pre što svakodnevno imamo prilike da čitamo u štampi a i govori se na sastancima, počev od sindikalnih pa redom, o potrebi da se zdravstvene stanice pre svega bave preventivom, a zaštita rada svakako spada u deo preventive na radu.

Predsednik Osman Karabegović:

Ko želi riječ? Ima riječ drug Džemal Muminagić, poslanik.

Džemal Muminagić (Izborna jedinica Novo Sarajevo):

Materijal koji smo dobili o zaštiti na radu čini mi se da ovu problematiku kompleksno zahvata i da pruža garantiju da će uz izvjesne nadopune, koje ćemo dati prilikom definitivnog pretresanja, riješiti ovu problematiku kompleksno i cijelovito.

Meni je posebno palo u oči, kao pozitivna stvar, da se sam naziv promjenio, od higijensko-tehničke zaštite u službu zaštite na radu, koja jedino na takav način može kompleksno i cijelovito da obradi ovu problematiku.

Ne bih hteo sada da diskutujem detaljnije o tome, ali, dao bih par napomena.

Prije svega, na izvještaj o stanju i problemima zaštite na radu, na drugoj strani tog izvještaja dat je pregled profesinovnalnih oboljenja i izgubljenih dana na bazi tih profesionalnih oboljenja, kao i pregled povreda i izgubljenih dana zbog toga. Pada u oči vrlo mali broj profesionalnih povreda na radu, i meni se čini da te cifre nisu adekvatan odraz stvarnog stanja. To je posljedica nekih propusta, bilo u evidenciji, bilo zbog nedovoljnog praćenja razvoja naše industrije, tehnoloških procesa u našoj industriji itd. na ovom planu, to jest nisu ustanovljena i sva profesionalna oboljenja koja se pojavljuju. Naime, u našem zakonu o invalidima postoji registrovano svega 44 profesionalna oboljenja. Invalidski zakon je izašao prilično davno, a ima niz oboljenja koja se danas pojavljuju a koja se sigurno mogu okarakterisati kao profesionalna oboljenja, a registruju se kao i svako drugo oboljenje. Smatram da bi trebalo u tom smilu, prilikom razmatranja ovog zakona, proanalizirati da li su invalidskim zakonom obuhvaćena sva ona oboljenja koja su se razvila i koja je doneo razvoj naše privrede i novi tehnološki proces. Do ovoga je došlo, po mom mišljenju, i zbog toga što nikakvim propisom nije jasno regulisan i put za ustanovljavanje ovih profesionalnih oboljenja. Dok kod povreda na radu postoji tačno određen postupak i put kojim se dolazi do toga, to jest, kako i na koji način se ustanovljava povreda, njen karakter, težina itd. dotle kod ovih profesionalnih oboljenja taj put nije jasno definisan.

Ovo nije samo pričanje, ove primjedbe nemaju samo formalni karakter već one imaju i odraza i na same radnike, jer ukoliko se određena profesionalna oboljenja tretiraju kao obična oboljenja, onda radnik za vrijeme tog bolovanja prima umanjene lične dohotke i jasno je da je on tim vrlo mnogo oštećen. To je jedna primjedba koju sam hteo da stavim i mislim da tom problemu treba pokloniti pažnju.

Druga primjedba se odnosi na izvještaj drug Jankovića, to jest Odbora, u kome se načelno obavezuje investitor i projektant da prilikom projektovanja, izvođenja radova poklone

pažnju problemu zaštite čoveka na radu. Smatram, u prvom redu, da tu treba naglasiti, ako hoćemo da postignemo neke rezultate, kao i da možemo pratiti da li se izvršava zakonski propis u tom smislu, jer je to i u tezama za donošenje zakona naglašeno, da treba nedvosmisleno zadužiti investitora u tom smislu i pored projektanata postaviti jasno precizirane i definisane zahtjeve. Ako u tom pogledu budemo obavezali investitora da on te zahtjeve postavi projektantu, jasno i precizno, a on jedini može tačno da mu kaže i radno mjesto i materijal s kojim će se raditi, projektanti će moći da odgovore svojim zadacima, a mi ćemo moći kontrolisati da li se u tom smislu svi zadaci izvršavaju.

I na kraju, mislim da je ovo pitanje najtešnje povezano s procesom proizvodnje i da bi čak i zakonskim propisom trebalo obezbediti kao što je obavezno i za kretanje proizvodnje da se problemi zaštite na radu razmotre u određenom periodu pred organima upravljanja. Tako bi ova služba dobila određeno mjesto, a pošto je ona vrlo tijesno povezana s procesom proizvodnje i sa izvršavanjem proizvodnih zadataka to bi takođe trebalo jasno precizirati da se prilikom pretresanja samog procesa proizvodnje pretresu i problemi koji proizilaze iz ove materije.

Predsjednik Osman Karabegović:

Da li još ko želi riječ? Ima riječ pomoćnik glavnog saveznog inspektora rada Živko Simonovski.

Živko Simonovski:

Drugarice i drugovi poslanici, stavovi i zaključci koji su dati u izveštajima Odbora Privrednog veća za tekuća privredna pitanja i Odbora za poljoprivredu još više utvrđuju naša stanovišta o osnovnim pitanjima zaštite na radu i o načinu njihovog regulisanja.

Pošto se na kraju izveštaja postavlja zahtev da izloženi stavovi i zaključci treba da nađu mesto u novom zakonu o zaštiti na radu, ovom prilikom bih se zadržao samo na nekim osnovnim koncepcijama usvojenim u tezama za Zakon o zaštiti na radu koje treba da regulišu tu materiju.

Polazna osnova teza za zakon o zaštiti na radu, kao što ste sami videli, jer ste materijal dobili, predstavlja društveno-ekonomski položaj radnih organizacija i radnih ljudi u sistemu samoupravljanja. Prema Ustavu pravo na ličnu sigurnost i na zdravstvenu i drugu zaštitu na radu predstavlja koliko pravo toliko i obavezu radnih ljudi i organizacija da putem samoupravljanja sami uređuju i unapređuju uslove svog rada i organizuju zaštitu na radu. To znači da radna organizacija kao nosilac celokupne privredne i druge aktivnosti postoje nosilac aktivnosti i na obezbeđenju i unapređenju zaštite čoveka na radu. Time zaštita na radu do-

bija određeno mesto u našem društvu i postaje integralni deo ekonomike radnih organizacija i u tom sklopu sastavni deo unapređenja tehničkog i tehničkog procesa, odnosno procesa rada.

Značajan korak u tom pravcu predstavljaju postavke teza kojima se kao novo predviđa obezbeđenje takozvane prethodne, odnosno ugrađene zaštite još u fazi projektovanja i izgradnje radnih prostorija, kao i u fazi konstrukcije i oruđa za rad. To se odnosi, naravno, i na rekonstrukciju proizvodnih kapaciteta, kako u sklopu proširenja i usavršavanja tehnološkog procesa i procesa rada uopšte, tako i paralelno sa unapređenjem radnih uslova i sigurnosti radnika na radu. Obezbeđenjem takve zaštite na radu otklonili bi se mnogi uzroci i izvori povreda i oboljenja još u fazi izgradnje i rekonstrukcije radnih kapaciteta jer naknadne mere zaštite mnogo skuplje koštaju i neefikasne su, a uvode se obično posle nekog udesa ili kada neko nastrada.

Pošto je materija zaštite toliko obimna i složena da se ne može regulisati samo osnovnim zakonom, teze predviđaju da se zakonom o zaštiti na radu propišu norme zaštite kojima bi se u osnovi obezbedio minimum zaštite na radu svakom radnom čoveku. U tezama su te mere date okvirno u vidu osnovnih elemenata koje bi poslužile kao izvor iz kojeg bi se posle posebnim pravilnicima detaljnije razrađivale norme zaštite za pojedine poslove i privredne grane.

Za uspešno sprovođenje svih mera zaštite na radu teze predviđaju čitav jedan sistem faktora počevši od radne organizacije kao osnovne ćelije, pa preko društveno-političkih zajednica i specijalizovanih stručnih ustanova, sve do onih društvenih faktora koji imaju uticaja na sprovođenje i unapređenje zaštite na radu.

Pošto se zaštita na radu ostvaruje u procesu rada, to i njena realizacija počinje tamo gde počinje rad, zato u sistemu zaštite kao prvi akteri javljaju se radnici. Svaki na svom radnom mestu i u svom delokrugu rada, radnik treba da bude nosilac i sprovednik određenih mera zaštite na radu. Zato se tezama i predviđa da se radnik mora pridržavati svih mera zaštite na radu, da upozorava na svaku opasnost od povreda i oboljenja, da predlaže mere za sprovođenje i unapređenje zaštite na radu s pravom da može obustaviti rad ukoliko mu preti neposredna opasnost po život i zdravlje.

Posebno, u okviru sistema zaštite na radu u radnoj organizaciji, izdvajaju se odgovorna lica koja su dužna u svakom delokrugu rada da preduzimaju i sprovode sve potrebne mere sigurnosti na radu, da na to upućuju i radnika i da predlažu potrebne mere i sugestije organima upravljanja, u cilju potpunog obezbeđenja savremene zaštite na radu. Pored toga, predviđaju

se mogućnosti postojanja posebne službe zaštite na radu u okviru radne organizacije. Obavezno postojanje ovih službi predviđa se samo u onim organizacijama gde postoji povećana opasnost po život i zdravlje radnika, dok se ostale mogućnosti formiranja takvih službi ostavljaju radnim organizacijama.

U takvom sistemu zaštite na radu u radnim organizacijama značajnu ulogu imaju organi upravljanja koji bi čitav taj sistem organizaciono-tehničkih mera unutar radnih organizacija najpre regulisali posebnim pravilnikom, a zatim programiranjem i tekućom politikom i kontrolom obezbeđivali bi uspešno ostvarivanje svih potrebnih mera zaštite na radu i njeno dalje unapređenje.

Značajnu novinu u sistemu zaštite predstavlja obaveza radnih organizacija da određene uređaje moraju obično podvrgnuti stručnom ispitivanju i raspolagati sa stručnim nalozima ovlašćenih ustanova o ispravnosti za bezbedniji rad radnika.

U pogledu osposobljavanja i obrazovanja radnika iz materije zaštite na radu u tezama je predviđeno da to bude sastavni deo stručnog obrazovanja, to znači da radne organizacije u svim vidovima stručnog osposobljavanja i usavršavanja radnika treba da obezbede i obrazovanje iz materije zaštite na radu. Sve to govori da su radnici i radne organizacije u celini postavljene u položaj aktivnog činioca u obezbeđivanju zaštite na radu. Naravno, to ne znači da su one izolovane iz društva. U tezama se predviđa značajna uloga i za društveno-političke zajednice. Društveno-političke zajednice će uticati putem planiranja, zatim kreditnom politikom i drugim instrumentima na sprovođenje i unapređenje uslova rada i bezbednosti radnika na radu. Ukoliko se tim u određenim radnim organizacijama ne mogu postići željeni efekti, one mogu upotrebiti i druge forme intervencije, naravno, uključujući tu i prinudnu upravu, čak i prinudnu likvidaciju.

Posebnu novinu u sistemu zaštite na radu predstavlja uključivanje u socijalizovane stručne ustanove koje se bave zaštitom na radu imajući u vidu da je zaštita na radu kompleksna materija koja zadire u mnoge oblasti. Uključivanje stručnih ustanova u sistem zaštite na radu javlja se kao neophodna potreba savremene zaštite. Njihov zadatak će biti da prateći dostignuća u oblasti zaštite na radu rade na primeni tih dostignuća u radnim organizacijama i da na bazi obaveza radnih organizacija vrše kompleksne preglede i daju stručne nalaze za pojedine komplikovane i opasne uređaje i instalacije u radnim organizacijama. Pored ovih, u sistemu zaštite na radu značajnu ulogu imaju i drugi faktori. Zainteresovanost službe socijalnog osiguranja i zajednice osiguranja za smanjenje povreda na radu i sa njima povezanih

materijalnih šteta zahteva da ove službe uzmu aktivno učešće u preventivnoj aktivnosti. Isto tako, opštedruštveni i privredni aspekti zaštite na radu nameću da se sve šire i intenzivnije na tom polju založe i društveno političke organizacije, posebno sindikati, komore itd. Najzad, predstavnički upravni organi pozvani su da putem regulative, a takođe i organizovanjem nadzora nad pravilnim sprovođenjem zaštitnih propisa i primenom sankcija, obezbede ostvarivanje Ustavom garantovanog prava i obaveza radnog čoveka.

U pogledu nadzora nad primenom propisa o zaštiti na radu teze polaze od postavke da vršenje nadzora treba da obezbede društveno-političke zajednice obavezujući ih da za to obezbede finansijska sredstva. Službe nadzora ne bi po pravilu morale da se obrazuju u svakoj opštini već bi ispunjavajući određene uslove one mogle da se organizuju za nekoliko opština. Tu se, pre svega, teži stvaranju većih organa koji bi angažujući specijalizovane kadrove mogli kvalifikovanije i efikasnije da obave svoj zadatak.

Što se tiče službe inspekcije rada, praksa je pokazala da ona treba da bude samostalna. Takvu samostalnost trebalo bi, pre svega, obezbediti osnovnim inspeksijskim organima. Izvesna novina u praksi inspekcije rada predstavlja relativno nov metod rada u pogledu vršenja nadzora koji će se dobrim delom bazirati na stručnim nalazima specijalizovanih ustanova za zaštitu na radu, a koji će povremeno vršiti ispitivanje određenih uređaja na osnovi obaveza radnih organizacija. Time će se rad inspekcije podići na stručni nivo i svesti na kontrolnu funkciju a njena aktivnost će svakako biti i efikasnija i racionalnija.

Predsednik Osman Karabegović:

Da li još neko želi riječ o ovom pitanju? (Niko se ne javlja). Pitam članove Vijeća da li usvajaju ove izvještaje odbora i predložene mjere o zaštiti rada. (Usvajaju).

Objavljujem da je Vijeće usvojilo izvještaj Odbora za razmatranje tekućih privrednih pitanja i izvještaj Odbora za poljoprivredu o stanju i problemima zaštite na radu.

Želeo bih da kažem nekoliko riječi na kraju ove diskusije. Mislim da je vrlo korisno da su odbori našeg Vijeća a i druga vijeća raspravljali ovo pitanje pre donošenje zakona i da će ove korisne sugestije, i iz diskusije a i iz materijala, poslužiti za izradu što boljih i adekvatnijih mjera koje će biti u zakonu predviđene.

Mi ćemo ove zaključke dostaviti nadležnim organima, a dobro bi bilo da se oni objave, ako ne može kroz štampu, onda jednom posebnom edicijom i o ovim pitanjima obavijestiti naše privredne organizacije i uopšte javnost. Mislim da će ova diskusija doprinjeti da i organi ins-

pekcije savesnije i bolje obavljaju svoju dužnost.

Sada ćemo prekinuti sa radom. Sjednicu ćemo nastaviti po podne u 18 časova.

(Sednica je prekinuta u 12 č 55 min).

Nastavak sednice u 18 č 5 min

Predsednik Osman Karabegović:

Prelazimo na osmu tačku dnevnog reda — Izvještaj o problemima protivpožarne zaštite. Odbor Saveznog vijeća za društvenu bezbednost i narodnu odbranu razmotrio je problematiku protivpožarne zaštite, a takođe i Odbor Privrednog vijeća za tekuća privredna pitanja.

Molim predstavnika Odbora da o tome podnijese izvještaj. Ima riječ drug Jakob Fundak, poslanik.

Jakob Fundak (Izborna jedinica Čakovec):

Odbor za tekuća privredna pitanja razmatrao je na svojoj sednici od 15. juna ove godine, na osnovi materijala Odbora Saveznog veća za društvenu bezbednost i narodnu odbranu, probleme protivpožarne zaštite.

Na osnovi diskusije i iznetih konstatacija u materijalu, Odbor je došao do sledećeg zaključka:

U oblasti protivpožarne zaštite je ispoljeno niz nedostataka, a što se ogleda i kroz veće štete izazvane požarima u poslednjim godinama. Jedan od osnovnih problema leži u nedostatku stručnog kadra na poslovima protivpožarne zaštite. S tim u vezi trebalo bi preduzeti odgovarajuće mere da se u našem sistemu školstva obezbedi potreban profil kadra za ovu službu.

Odbor smatra da je potrebno organizaciono jačati službu protivpožarne zaštite na svim nivoima i definitivno rešiti status ove organizacije. Materijalna sredstva za potrebe protivpožarne zaštite treba da se obezbeđuju uglavnom u okviru komune i radne organizacije. Zajednice osiguranja takođe treba da sa svojim finansijskim sredstvima više učestvuju u finansiranju poslova preventive u oblasti protivpožarne zaštite.

Služba protivpožarne zaštite, s obzirom na njen značaj, treba da se razvija u skladu s opštim privrednim razvojem. U vezi s tim treba nastojati da se ona postavi na savremenu osnovu.

Kočnicu za brži razvoj ove službe predstavljaju nepotpuni ili zastareli propisi iz oblasti protivpožarne zaštite. Zbog toga bi trebalo doneti nove propise kojima bi se na jednoj široj osnovi regulisala pitanja iz ove oblasti.

S obzirom da su Savezno veće i Organizaciono-političko veće nadležni za donošenje propisa iz oblasti protivpožarne zaštite i da su ova veća na zajedničkoj sednici od 16. juna ove godine pretresali probleme iz ove oblasti. Odbor

obaveštava Privredno veće da su na toj sednici sa napred iznetim stavovima upoznati Savezno veće i Organizaciono-političko veće.

Predsednik Osman Karabegović:

Otvaram pretres o ovom izveštaju. Da li se ko javlja za riječ?

Pitam članove Vijeća da li usvajaju ovaj izvještaj? (Usvajaju).

Konstatujem da je Vijeće usvojilo izvještaj Odbora Privrednog vijeća za tekuća privredna pitanja o problemima protivpožarne zaštite.

Prelazimo na devetu tačku dnevnog reda: Izvještaj Odbora Privrednog vijeća o pretresu stanja o problemima duvanske industrije. Odbor Privrednog vijeća za tekuća privredna pitanja razmatrao je na svojoj sednici stanje i probleme duvanske industrije i o tome će podneti izvještaj. Molim predstavnika Odbora da podnese izvještaj. Ima riječ drug Đorđe Janković, poslanik.

Đorđe Janković (Izborna jedinica Tuzla):

Izvještaj o ekonomskom položaju duvanske privrede, a posebno fabrika duvana.

Odbor za tekuća privredna pitanja razmatrao je položaj duvanske privrede na svojoj sednici od 5. juna 1964. godine.

U pretresu ovih pitanja, pored članova Odbora, učestvovali su i predstavnici Saveznog sekretarijata za opšte privredne poslove, Centralnog odbora sindikata radnika poljoprivredne, prehrambene i duvanske industrije, Savezne privredne komore, kao i fabrika duvana iz Zagreba, Sarajeva, Skoplja, Niša i Banja Luke.

Razmatrajući položaj duvanske privrede, Odbor konstatuje da su poboljšani uslovi proizvođača duvana u prethodnim godinama uticali povoljno na razvoj poljoprivredne proizvodnje duvana. Kao rezultat takvih uslova, u 1963. godini obim proizvodnje duvana je iznosio oko 55.000 tona, a u 1964. godini očekuje se prinos duvana od oko 70.000 tona. U ranijim godinama proizvodnja duvana je bila znatno niža i veoma nestabilna. To pokazuje da sadašnji uslovi stimulativno deluju na proizvođače i imaju pozitivan uticaj na brži razvoj proizvodnje duvana.

Međutim, uslovi poslovanja fabrika duvanskih prerađevina su prilično nepovoljni, a posebno u ovoj godini. U cilju poboljšanja ekonomskog položaja ovih fabrika, u 1963. godini je vršeno smanjenje poreza na promet i to najpre za 7%, a zatim još za 3%. Ovim merama su bili stvoreni normalniji uslovi za tekuće poslovanje duvanske industrije i smatralo se da će se oni zadržati i u ovoj godini. Ali, u februaru ove godine izvršeno je povećanje cena duvanskih prerađevina i u vezi s tim povećan je i porez na promet ovih proizvoda. Istovremeno, cvom merom, povećani su i izdaci za kamate

na kredite za obrtna sredstva, kao i za opšti porez na promet. Takođe se u ovoj godini povećavaju troškovi poslovanja zbog povećane stope amortizacije osnovnih sredstava, kao i zbog povećanih cena nekim reprodukcionim materijalima (kartonske kutije za pakovanje cigareta i dr.). Iz iznetog se može zaključiti da su se uslovi poslovanja u ovoj godini pogoršali u odnosu na prethodnu godinu. Prema proračunima Poslovnog udruženja fabrika duvana, u ovakvim uslovima poslovanja, fabrike bi završile poslovnu 1964. godinu sa gubitkom od oko 5 milijardi dinara.

Imajući u vidu težak ekonomski položaj duvanske industrije, Odbor je zauzeo stav da treba najhitnije izvršiti izvesno smanjenje poreza na promet na duvanske prerađevine, kako bi se obezbedio minimalni rentabilitet poslovanja ove industrije.

U dogovoru sa predstavnicima fabrika, u Saveznom sekretarijatu za opšte privredne poslove izrađen je Predlog uredbe o izmenama i dopunama tarife poreza na promet, prema kojoj se smanjuje prosečna stopa poreza na promet duvanskih prerađevina od 64% na 59%. To znači da bi u ovoj godini bio smanjen porez na promet u iznosu od oko 6,1 milijarda dinara. Međutim, iako ovi propisi koje Savezno izvršno veće donosi u svojoj nadležnosti još nisu doneti, postoji mišljenje kod nekih saveznih organa da bi ova Uredba trebalo da stupi na snagu od dana objavljivanja, to jest, od avgusta ove godine, što znači da bi smanjenje poreza na promet praktično iznosilo u ovoj godini svega nešto preko 2 milijarde dinara. Ako se ima u vidu pomenuti gubitak od 5 milijardi dinara, onda je razumljivo da za fabrike duvanskih prerađevina takvo rešenje ne može biti prihvatljivo. Odbor smatra da Uredba o izmenama i dopunama tarife poreza na promet treba da važi od 13. februara 1964. godine to jest od dana kada je izvršeno povećanje poreza na promet.

Pod pretpostavkom da ova Uredba ima važnost od 13. februara ove godine, u fabrikama duvana bi se zadržala ista masa ličnih dohodaka uz ostvarenje sredstava za sopstvene fondove u iznosu od oko 616 miliona dinara. Ova sredstva u odnosu na 1963. godinu bila bi nešto manja i stopa njihovog rasta, obračunata na bazi prosečno korišćenih sredstava, iznosila bi 2,9%. Ova stopa je niža od prosečne stope u industriji i rudarstvu koja iznosi oko 4%. Na nepovoljan položaj fabrika duvanskih prerađevina ukazuje i činjenica da su ove fabrike u 1963. godini izdvojile iz neto dohodaka oko 90% za društvenu zajednicu, a industrija i rudarstvo u celini nešto preko 43%. U tome industrija nemetala iz svoga neto dohotka za društvenu zajednicu je izdvojila oko 38%. Ovo pokazuje da su obaveze fabrika duvana prema društvenoj zajednici prilično visoke u odnosu na industriju u celini, dok su lični dohoci u ovoj grani ispod proseka za industriju i rudarstvo.

Prema tome, položaj duvanske industrije treba rešavati merama koje se budu u narednom periodu preduzimale na osnovi Rezolucije Savezne skupštine o osnovnim smernicama daljeg razvoja našeg privrednog sistema.

Iznoseći stavove po pitanju duvanske privrede pred Privredno veće, Odbor smatra da bi sa istim trebalo upoznati i Savezno izvršno veće i istaći hitnost donošenja mera za poboljšanje položaja duvanske industrije, tako da smanjenje poreza važi od februara ove godine.

Predsednik Osman Karabegović:

Otvaram pretres o izvještaju Odbora za tekuća privredna pitanja. Da li se ko javlja za riječ?

Da li želi predstavnik sekretarijata za opšte privredne poslove da uzme riječ? Ima riječ drug Mile Vuković, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove.

Mile Vuković:

U vezi sa materijalom koji je raspravljan u ovom Veću o problemima duvanske industrije, Savezni sekretarijat za opšte privredne poslove ponovo je razmatrao probleme duvanske industrije i smatra da u današnjoj situaciji, s obzirom na sve okolnosti koje su došle do izražaja i istaknute u materijalu, potrebno je ipak da se za porez na promet da nova stopa od 13. februara. Sa tih razloga Savezni sekretarijat za opšte privredne poslove dao je predlog da se primena Uredbe o porezu na promet vrši od 13. februara. Međutim, to je predlog Saveznog sekretarijata koji će se razmatrati na sednici Saveznog izvršnog veća 15. jula. Prema tome, 15. jula doneće se i odluka na osnovi toga kakav stav zauzme Savezno izvršno veće.

Predsednik Osman Karabegović:

Da li još ko želi da govori o ovome? (Ne želi).

Pitam članove Vijeća da li usvajaju ovaj izvještaj? (Prima se).

Objavljujem da je Vijeće usvojilo izvještaj Odbora za tekuća privredna pitanja o stanju i problemima duvanske industrije, a o zauzetim stavovima obavijestićemo Savezno izvršno vijeće.

Prelazimo na desetu tačku dnevnog reda: Izvještaj Odbora Privrednog vijeća o pretresu problema proizvodnje i plasmata vina. Odbor Privrednog vijeća za poljoprivredu i grupa poslanika članova Odbora Privrednog vijeća za trgovinu razmatrali su na svojoj sjednici probleme proizvodnje i plasmata vina i o tome će podneti izvještaj Vijeću.

Molim predstavnika Odbora da podnese izvještaj Vijeću. Ima riječ drug Radenko Komarčević, poslanik.

Radenko Komarčević (Izborna jedinica Loznica):

Izveštaj Odbora za poljoprivredu i grupe članova Odbora za trgovinu Privrednog veća o razmatranju problema proizvodnje i plasmana vina, od 22. juna 1964. godine.

Pored članova Odbora sednici su prisustvovali predstavnici Saveznog sekretarijata za poljoprivredu i šumarstvo, Saveznog sekretarijata za finansije, Saveznog sekretarijata za trgovinu, Saveznog sekretarijata za opšte privredne poslove, Savezne privredne komore, Poslovnog udruženja dalmatinskih vinara — Split i preduzeća »Navip« — Beograd.

Za pretres o ovom pitanju korišćen je materijal »Situacija u proizvodnji i prometu vina i predlog mera«, koji su pripremili Savezni sekretarijat za opšte privredne poslove, Savezni sekretarijat za poljoprivredu, Savezni sekretarijat za finansije, Savezni sekretarijat za trgovinu i Savezna privredna komora.

U toku pretresa članovi Odbora konstatovali su sledeće:

1. Proizvodnja grožđa u poslednje četiri godine u stalnom je porastu. U 1963. godini postignuta je rekordna proizvodnja grožđa u posleratnom periodu — 122.000 vagona, što je više za oko 67% u odnosu na 1960. godinu. Slično kretanje u tome periodu ispoljilo se i u proizvodnji vina. Ukupna proizvodnja vina porasla je u 1963. godini u odnosu na 1960. godinu za 75%.

Međutim, ovakav porast proizvodnje grožđa i vina nije praćen i istovremenim porastom prometa vina. Naprotiv, došlo je do opadanja prometa vina, a posebno u ugostiteljstvu.

U odnosu na 1960. godinu promet vina u ugostiteljstvu bio je manji u 1961. za 11%, u 1962. godini za 28%, a u 1963. godini za 30%.

Izvoz vina je takođe u opadanju. U odnosu na 1960. godinu, izvoz vina je bio manji u 1961. godini za 27%, u 1962. za 5% i u 1963. godini za 21%.

U trgovini na malo, međutim, promet vina bio je u istom periodu u porastu i to: u odnosu na 1960. godinu bio je veći — u 1961. godini za 13%, u 1962. za 8% i u 1963. godini za 27%.

I pored toga, ukupan organizovani promet vina bio je u odnosu na 1960. godinu manji — u 1961. za 12%, u 1962. godini za 15% i u 1963. godini za 18%.

Ovakvo kretanje proizvodnje i potrošnje vina dovelo je do porasta zaliha vina u takvoj meri da one predstavljaju oštar problem za mnoga društvena gazdinstva, a posebno za područja na kojima je proizvodnja grožđa i vina jedina ili glavna privredna delatnost.

2. Opadanju prometa vina u znatnoj meri je doprinela i politika cena vina u ugostiteljstvu. Ugostiteljstvo je stalno povećavalo razliku

u ceni vina radi pokrivanja troškova poslovanja. Pored toga, celokupno povećanje poreza na promet prebačeno je na cene vina. Usled ovakve politike cena u ugostiteljskim privrednim organizacijama, prosečna prodajna cena vina u ugostiteljstvu u 1960. godini iznosila je 274 dinara, pri otkupnoj ceni od 48 dinara; u 1961. godini 359 dinara pri otkupnoj ceni od 116 dinara; u 1962. godini 422 dinara, pri otkupnoj ceni od 115 dinara i u 1963. godini 441 dinar, pri otkupnoj ceni od 114 dinara.

U ovim razlikama u ceni zasniva se i porast vrednosti prometa vina u ugostiteljstvu. Ovako visokim cenama vina u ugostiteljstvu bila je posledica porast prometa vina u trgovini na malo, što samo za sebe predstavlja pozitivnu tendenciju u pravcu povećanja konzumacije vina u domaćinstvima. S druge strane, visoke cene vina uticale su na povećanje seljačke trgovine vinom, sa svim negativnim posledicama koje ona izaziva.

3. Prema dosadašnjim propisima, u proizvodnji vina naplaćuje se savezni porez na promet u iznosu od 20 dinara po jednom litru, koji se deli na ravne delove između federacije i opštine. Opštine su mogle zvesti još i porez na promet vina koji plaćaju individualni proizvođači u iznosu od 10 dinara po jednom litru.

Pored ovih poreza u proizvodnji vina, naplaćuju se u prometu vina obavezni savezni porez na promet i obavezni opštinski porez na promet, s tim što opštine mogu zvesti i funkcionalni porez na promet vina. Stope ovih poreza bile su sledeće: savezni 5% (i u trgovini i u ugostiteljstvu), opštinski 5% (i u trgovini i u ugostiteljstvu), a fakultativni do 15% (i u trgovini i u ugostiteljstvu). Prema tome, najveća stopa poreza na promet mogla je da bude 25% i u trgovini i u ugostiteljstvu.

4. I pored toga što su u proizvodnji grožđa i vina vršena značajna investiciona ulaganja i što proizvodnja grožđa predstavlja monokulturu ili pretežnu proizvodnju za pojedina područja zemlje, problemu plasmana vina, iako je više puta razmatran, nije poklonjena dovoljno pažnja i sve dosadašnje mere nisu se pokazale efikasnim niti su obezbedile da se povećanje proizvodnje odrazi i na povećanje potrošnje. Usled ovoga dolazi i do sve veće pojave krčenja vinograda.

5. U cilju rešenja problema proizvodnje i plasmana vina, koji su delimično u zavisnosti od sistema poreza na promet, Savezno izvršno veće donelo je sledeće mere:

— ukinut je u celini savezni porez na promet na vino u proizvodnji koji iznosi 20 dinara po jednom litru;

— smanjena je stopa poreza na promet za vinjak od 240 na 180 dinara za jedan hektolitarski stepen alkohola;

— ukinut je obavezni savezni porez na promet vina u prometu;

— ukinut je obavezni opštinski porez vina u prometu;

— povećan je fakultativni opštinski porez na promet na vino u prometu do 20%, a za ostala alkoholna pića do 25%;

— omogućeno je opštinama da mogu da određuju fakultativni porez na promet i u apsolutnom iznosu po litru, ali tako da ukupan apsolutni iznos ne može biti veći od maksimalne fakultativne stope poreza.

Polazeći od ovih konstatacija i ocenjujući ove mere, članovi Odbora prihvatili su iznete predloge za ukidanje poreza na promet, ali su izrazili mišljenje da zbog povećanja stope fakultativnog poreza na promet neće se bitno poboljšati uslovi za povećanje plasmana vina. Sa tih razloga potrebno je u sistemu oporezivanja tražiti rešenja koja će stvoriti uslove za poboljšanje plasmana vina, a time uticati i na normalniji razvoj proizvodnje.

Pored predloženih mera, za rešenje problema plasmana vina treba istovremeno preduzeti i mere za veći izvoz vina i drugih preradevina od grožđa. Trebalo bi potpuno zabraniti uvoz vina, izuzev visokokvalitetnih vina za određene ugostiteljske objekte koji pružaju usluge stranim turistima i putnicima.

Iako su se poslanici u principu izjasnili protiv regresa, ipak su izrazili mišljenje da ambalažu (flaše za vino) treba tretirati kao i ostalu staklenu ambalažu za prehrambenu industriju.

U cilju efikasnijeg suzbijanja nedozvoljene trgovine vinom i proizvodnje veštačkih vina, inspeksijske službe trebalo bi da pojačaju kontrolu prometa ovih proizvoda.

Članovi Odbora daju podršku stavu da individualni proizvođači vina u budućnosti treba da prodaju samo grožđe, a ne i vino, kao i zabrani da individualni proizvođači u rejonima, u kojima postoje kapaciteti za prihvatanje i preradu vina, prodaju vino.

Predsednik Osman Karabegović:

Otvaram pretres. Ko želi riječ? Ima riječ drug Branko Karanović, poslanik.

Branko Karanović (Izborna jedinica Bjelovar):

U cilju bolje obavještenosti hteo sam da kažem nekoliko riječi. Ja se ne bih složio s ocjenom Odbora za privredu da u pogledu rješavanja problema zalihe vina nisu preduzete i nisu preduzimane odgovarajuće mjere. Mislim da je Odbor imao u vidu analize i nalaze koji su, da tako kažem, suviše administrativno gledali cjelokupan problem. Naime, danas u zemlji ima oko 30 vagona najmodernijih kapaciteta vinarске prehrambene industrije. To je jedina oblast prehrambene industrije gdje smo na špicu

svetske tehnologije, u svakom slučaju, među vodećima. Problem plasmana u ovom svjetlu otvorio se onda kada je napušten sistem otkupa vina iz primitivne seljačke prerade i kada se prešlo na otkup grožđa kao robe koja će u ovim uslovima savremenog tehnološkog postupka pružiti mogućnost proizvodnje kvalitetnih vina.

Proizvodnja vina ukupno gledana u nas i na ovom nivou za 1963. godinu, koja je bila sa 56.000 vagona, još uvijek nije tog obima da je ne može konzumirati jugoslovensko tržište i da je ne može plasirati u oblasti izvoza.

Mislim da tu ima nekoliko problema koji moraju biti kompleksno sagledani. Smatram da je orijentacija koja je zacrtana, da osnovni vid potrošnje vina u Jugoslaviji mora da bude konzumna potrošnja, porodična potrošnja, treba da dobije svoju tehničku osnovu u formiranju jedinstvenog jugoslovenskog tržišta i u njegovoj opremljenosti, ako želimo taj problem dovesti do kraja. U Jugoslaviji nije formirano tržište vina. Osim slovenačkih organizacija, koje su prve krenule u tom pravcu i čija vina možete naći u jugoslovenskim potrošačkim centrima, u neposrednim potrošačkim centrima kraj velikih industrijskih vinarija, ne mogu se naći njihovi tipovi vina. Tu je karakteristična oblast Dalmacije, odakle upravo i stižu najozbiljnija politička upozorenja, a mnoge političke i ekonomske posljedice su proistekle zbog teškoća u plasmanu vina.

Problema u plasmanu nema kada su u pitanju kvalitetna vina. Problem je s lošim vinima. Mislim da je to sasvim jasno i mislim da autoritet Skupštine ne sme stati iza onih proizvođača koji prave loša vina ili skupa vina ili onih proizvođača koji su u prethodnom periodu imali zalihe takozvanih malih vina, veštačkih vina, koja na tržištu ne mogu naći svoju prodaju a koja ne mogu da idu u izvoz.

Po mom mišljenju, razvoj mora ići kategorički u pravcu potpune zabrane prodaje rinfuznih vina a s isključivom prodajom ambalažiranih vina. Naravno, to pretpostavlja bolju ambalažu, znatno jeftiniju. Danas nemamo dovoljno ambalaže, i ne samo što je nemamo dovoljno, nego je i skupa. Nemam ništa protiv toga da se i za staklenu ambalažu za vino dobije regres, kao što se dobija i za druge, ali želim reći jednu ugodniju stvar, da su staklene u Paraćinu i u Straži zajedno sa bankama, prešle na proizvodnju staklene ambalaže takozvanog lakog stakla, nepovratne ambalaže, koja će oko 60% sniziti cijenu koštanja, što znači veći efekat za tržište nego što je ovaj regres koji je ranije išao iz saveznog budžeta. To pruža mogućnost da se pređe na takozvanu proizvodnju nepovratne ambalaže i na plasiranje vina, čija cijena koštanja, s obzirom na proizvodnu cijenu transporta i na ova društvena davanja koja prate promet vinom dođe u

konzum gdje se prodaje litar standardnih vina od 170 do 200 dinara.

Ništa nije učinjeno, po mom mišljenju, u ugostiteljstvu. Smatram da je nemoguće na ovakav način tretirati vino u ugostiteljstvu i ići na ovaj nivo marži u ugostiteljstvu. Preporuka i zahtjevi u tom pravcu mogli bi da idu i linijom sindikata, kao i linijom komuna i privrednih organizacija koje tu djeluju, da se u razumne okvire svede marža u ugostiteljstvu koja strahovito sužava kupovnu moć stanovništva u potrošnji vina. Naime, Jugoslavija spada među značajne zemlje u potrošnji čistog alkohola po glavi stanovnika, nešto oko 12 litara. U tih 12 litara, 80% je potrošnja alkohola na bazi žestokih pića, a svega oko 20% je na bazi vina. To znači da idemo u pravcu čistog alkoholizma, a u isto vreme imamo ozbiljnije probleme s plasmanom vina. Trošimo nešto oko 22 litre vina po glavi stanovnika u odnosu na tri puta ili više u Portugaliji, četiri puta u Španiji, šest puta u Italiji, sedam i po u Francuskoj itd.

Mislim da u tom pravcu imamo sve uslove, i, s obzirom na kupovnu moć stanovništva i na potrebe tržišta, posebno gledajući vino i kao prehrambeni artikal, da ovaj problem zaliha rješavamo uspješnije, uz pretpostavku, naravno, da se vodi računa o faktoru kupovne moći stanovništva, osobito kroz ovaj vid konzumne potrošnje, o čemu je kod nas riječ.

Iz svih ovih mjera, koje su preduzete, nisam video ozbiljniju mogućnost intervencije kod komuna u potrošačkim centrima. Porez na promet nije potrošnju vina toliko pogađao u komunama koje su proizvodni centri vina nego u komunama, pre svega, u velikim potrošačkim centrima — Zagrebu, Beogradu, itd. koji su potrošači vina. Smatram da intervencije tu treba kategorički da idu u pravcu limitiranja poreza.

Mislim da čitav niz mjera investicione i tehničke prirode, koje se sprovode, pružaju mogućnost da se uspješno pređe, isključivo, na plasiranje vina sa garantijom kvaliteta. Ja bih vrlo rado u odgovarajućim tijelima u nas video jedan takav propis u skorije vreme, jer smatram da će on mnoge od ovih problema u tom pravcu moći ozbiljnije i uspješnije riješiti.

U oblasti izvoza vina postoji niz teškoća i izvoz, manje-više, stagnira. Istina, mi smo imali ograničene mogućnosti izvoza na Istok, u proteklom periodu, a te mogućnosti su danas znatno veće. Naše prognoze su da će se oko 10.000 vagona vina moći izvoziti plus značajniji izvoz tzv. grožđanih sokova i dr.

Mislim, da jedno kompleksno gledanje ovog problema proizvodnje vina, uz pomoć upravnih organa, privrednih organizacija treba u tom pravcu da pruži mogućnosti, da pomogne da se ovi problemi do kraja riješe, ali, na tom

planu, smatram, prije svega, da predstoji ozbiljna aktivnost privrednih organizacija. Problem vina ne može ozbiljnije da rješava neko drugi osim samih vinara. U tom pravcu je do sada nedostajala sasvim određena organizaciona, ekonomska i druge akcije i otuda su nastajale znatne teškoće u nas koje su iskrsele u toj oblasti i koje su kroz štampu i na druge načine u zemlji bile prisutne.

Smatram da ove procese, prerade i plasmata vina, treba podržati, osobito njihovu ekonomsku stranu, koja vodi ka krajnjim rješenjima i za proizvođače grožđa i vina a i za potrošače. Sve administrativne i druge mjere trebalo bi, kod unutrašnje potrošnje, da djeluju ozbiljnije, da podrže ova ekonomska kretanja koja u tom smislu mogu dovesti do konačnih rješenja.

Predsednik Osman Karabegović:

Da li još ko želi riječ? Ima riječ drug Radenko Komarčević, poslanik.

Radenko Komarčević (Izborna jedinica Loznica):

Hteo bih da napomenem da su stavovi Odbora identični, upravo bili su identični, s ovim problemima koje je pokrenuo drug Karanović u svojoj diskusiji a što se tiče poreza u potrošačkim centrima.

Međutim, mi nismo mogli da izgubimo iz vida činjenicu da je to planirani budžetski prihod u ovoj godini i da bi u svakom slučaju to bio priličan deficit u prihodima opština do kraja godine ukoliko bi se smanjivao planirani prihod. Onda se Odbor, na kraju, složio s izlaganjem predstavnika Saveznog sekretarijata za finansije da u ovoj godini on ostane na nivou planiranih prihoda opština, kako je to i predviđeno u prihodima budžeta.

Što se tiče razmatranja mogućnosti potpunog ukidanja, tu je diskusija poslanika u Odboru došla u izvesnoj meri u sukob s osnovnim intencijama i postavkama Rezolucije o daljem privrednom razvoju i razvoju celokupnog našeg privrednog sistema, a to je da smo mi usvojili princip da se sav porez prebacuje na promet, zapravo u potrošnju, tako da bi ukidanjem i ovog poreza praktično vino ostalo bez ikakvog oblika poreza, a mislim da je verovatno da bi takav predlog ostao i održiv, jer će nekakav porez morati da postoji.

S druge strane, predloženo je da se ovaj predlog prihvati i ostane ovakav do kraja ove godine zbog napred navedenih razloga. To je i u Izveštaju podcrtano, a Odbor to ne smatra rešenjem plasmata vina. Oslobođanjem poreza u prometu pri otkupu nešto se poboljšava situacija kod proizvođača, i to za onih 20 dinara i 10 dinara ukidanja poreza kod proizvođača. Inače na promet imaju vrlo malo uticaja ove

mere koje su donete, bar što se može sagledati iz onog što je objašnjeno ovde.

Međutim, Odbor je preporučio da se ide ka orijentaciji prerade grožđa i sokova i radi domaće potrošnje i radi izvoza, a s druge strane prerade nekvalitetnih vina, vina u vinjake, što opet stimulira, kao stavka smanjenja poreza. Treće, uključujući Poljoprivrednu banku da bi se omogućili kompenzacioni ugovori s inostranstvom, kada je u pitanju izvoz kvalitetnih vina. Takođe sam potpuno saglasan s ovim delom diskusije, što je podcrtano i u izveštaju, o suzbijanju proizvodnje veštačkih i nekvalitetnih vina i da je to jedan od jakih razloga današnjeg zastoja u plasmanu.

Predsednik Osman Karabegović:

Da li još ko želi riječ? (Niko).

Pitam članove Vijeća da li usvajaju ovaj izvještaj s određenim prijedlozima? (Usvajaju).

Objavljujem da je Vijeće usvojilo izvještaj Odbora Privrednog vijeća za poljoprivredu i grupe poslanika članova Odbora Privrednog vijeća za trgovinu o problemima proizvodnje i plasmana vina. O ovim stavovima obavijestite se nadležni organi.

Prelazimo na jedanaestu tačku dnevnog reda: Prijedlog odluke o dodjeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije za regres za mrki ugalj i lignit za široku potrošnju.

Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Prijedlog ove odluke.

Predsjednik Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine me je pismeno obavijestio da Komisija nema primjedaba na Prijedlog ove odluke.

Predstavnik Saveznog izvršnog vijeća je drug Vladimir Cerić, državni podsekretar u Saveznom sekretarijatu za finansije, a povjerenik je drug Božidar Jovanović, pomoćnik saveznog sekretara za finansije.

Otvaram opšti pretres o Prijedlogu ove odluke. Da li ko želi da govori o ovoj odluci. (Niko se ne javlja).

Prelazimo na pretres teksta Prijedloga odluke. Da li ko želi da govori o tekstu Prijedloga odluke? (Ne želi).

Stavljam Prijedlog odluke na glasanje. Ko je za, molim da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li neko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja. (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog odluke o dodjeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije za regres za mrki ugalj i lignit za široku potrošnju.

Prelazimo na dvanaestu tačku dnevnog reda: Prijedlog odluke o dodjeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije za finansiranje investicija u privredi Autonomne Pokrajine Kosova i Metohije. Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Prijedlog ove odluke.

Predsjednik Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine pismeno je obavijestio da nema primjedaba na Prijedlog ove odluke. Predstavnik Saveznog izvršnog vijeća je drug Kiro Gligorov, savezni sekretar za finansije, a povjerenik drug Božidar Jovanović, pomoćnik saveznog sekretara za finansije.

Otvaram opšti pretres o Prijedlogu ove odluke. Da li ko želi riječ? (Niko). Prelazimo na pretres teksta Prijedloga odluke. Da li ko želi riječ? (Niko).

Stavljam Prijedlog odluke na glasanje. Ko je za, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće usvojilo Prijedlog odluke o dodjeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije za finansiranje investicija u privredi Autonomne Pokrajine Kosova i Metohije.

Prelazimo na trinaestu tačku dnevnog reda: Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o privredno-planskim mjerama u 1964. godini.

Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Prijedlog zakona. Pored toga, danas je podijeljen izvještaj Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine uz Prijedlog ovog zakona. Predstavnici su isti.

Otvaram opšti pretres Prijedloga zakona zajedno s izvještajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine.

Da li ko želi riječ? (Ne želi).

Prelazimo na pretres teksta Prijedloga zakona zajedno sa izvještajem Zakonodavno-pravne komisije. Da li ko želi da diskutuje o tekstu zakona? (Niko).

Stavljam Prijedlog zakona na glasanje. Ko je za, molim neka digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o privredno-planskim mjerama za 1964. godinu zajedno sa izvještajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine.

Prelazimo na četrnaestu tačku dnevnog reda: Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu.

Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Prijedlog zakona. Predsjednik Zakonodavno-pravne komisije me je izvjestio da nema primjedaba na Prijedlog ovog zakona.

Predstavnik Saveznog izvršnog vijeća je Vinko Hafner, zamenik saveznog sekretara za industriju, a povjerenik Dragomir Cerović, savetnik u Saveznom sekretarijatu za industriju.

Da li ko želi riječ u opštem pretresu? (Niko).

Prelazimo na pretres teksta Prijedloga zakona.

Da li ko želi da govori o tekstu Prijedloga zakona? (Niko).

Stavljam Prijedlog zakona na glasanje. Ko je *za*, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o pribavljanju prava industrijske svojine u inostranstvu.

Prelazimo na petnaestu tačku dnevnog reda: Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbjednosti plovidbe.

Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Prijedlog zakona a pored toga danas je poslanicima podijeljen izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine uz ovaj Prijedlog zakona. Predstavnik Komisije za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa s Ustavom je drug Luka Dančević, državni savjetnik u Saveznom sekretarijatu za saobraćaj i veze.

Otvaram opšti pretres o Prijedlogu ovog zakona. Da li ko želi riječ? (Niko). Prelazimo na pretres teksta Prijedloga zakona. Da li ko želi riječ? (Niko).

Stavljam Prijedlog zakona zajedno sa izveštajem Zakonodavno-pravne komisije na glasanje.

Ko je *za*, molim neka digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe zajedno s izveštajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine.

Prelazimo na šesnaestu tačku dnevnog reda: Prijedlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca. Za ovu tačku dnevnog reda članovima Vijeća je dostavljen Prijedlog zakona, a danas je podijeljen izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine. Predstavnici su isti.

Otvaram opšti pretres o Prijedlogu ovog zakona zajedno s izveštajem Zakonodavno-pravne komisije. Da li ko želi riječ? (Niko).

Prelazimo na pretres teksta zakonskog Prijedloga. Da li ko želi riječ? (Niko).

Stavljam Prijedlog zakona na glasanje zajedno s izveštajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine. Ko je *za*, molim neka digne ruku? (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca zajedno s izveštajem Zakonodavno-pravne komisije Savezne skupštine.

Prelazimo na sedamnaestu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga zakona o prestanku važenja Osnovne uredbe o generalnom urbanističkom planu. Za ovu tačku dnevnog reda poslanicima je dostavljen Prijedlog zakona o prestanku važenja Osnovne uredbe o generalnom urbanističkom planu. Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine izvijestila me je da nema primjedaba na tekst ovog zakona.

Predstavnik Komisije za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa s Ustavom je drugarica Branka Savić, pomoćnik u Saveznom sekretarijatu za zdravlje i socijalnu politiku.

Otvaram opšti pretres o ovom zakonskom prijedlogu.

Da li ko želi riječ? (Niko).

Stavljam Prijedlog zakona na glasanje. Ko je *za*, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Vijeće jednoglasno usvojilo Prijedlog zakona o prestanku važenja Osnovne uredbe o generalnom urbanističkom planu.

Drugarice i drugovi poslanici,

Završavajući ovu sjednicu, mi istovremeno navršavamo prvu godinu rada nove Skupštine.

Dozvolite mi da ovom prilikom učinim jedan kratak osvrt na rad naše Skupštine, posebno našeg Vijeća, u proteklom periodu i da ukažem na neke zadatke koji stoje pred nama i na kojima će se Vijeće angažovati po završetku odmora.

Ako se osvrnemo na protekli jednogodišnji period našeg rada možemo reći da smo se u tom periodu borili za novi metod i stil u radu Skupštine i da smo u određenoj mjeri ostvarili osnovni zadatak — da Skupština postane radno tijelo i da se u njoj pokreću i raspravljaju aktuelni problemi iz života i rada naših radnih organizacija, odnosno naših radnih ljudi. Veoma je važno da smo i u shvatanju, a i u praksi, učinili dalji korak od onoga da se Skupština bavi samo zakonodavnom djelatnošću.

Na osnovi dosadašnjeg našeg rada i prakse, sve se više stvara uvjerenje da našu Skupštinu — kako po njenom stilu i metodu rada, tako i po pitanjima koja se u njoj pokreću i raspravljaju — naši radni ljudi, čitava naša javnost, počinju da shvataju kao široku, demokratsku samoupravnu instituciju, koja se kao kvalitetno nov činilac pojavljuje i djeluje u našem društvu, da se u njoj raspravljaju i mogu da raspravljaju i rješavaju sva ona aktuelna pitanja koja život sobom nosi.

U okviru razvijanja novog stila i metoda rada mi smo dosta učinili na razvijanju saradnje s ostalim skupštinskim tijelima, s pojedinim društveno-političkim i privrednim organi-

zacijama i ustanovama, kao i izvršnim i upravnim organima. Sve više smo u toku našeg rada razvijali praksu da pri raspravljanju i pretresanju pojedinih pitanja pozivamo na saradnju i predstavnike odgovarajućih radnih organizacija (kao na primjer pri pretresu problema duvanske industrije, šumarstva, saobraćaja, poljoprivrede, trgovine, ugostiteljstva itd.).

U našem daljem radu mi te odnose, saradnju, na novim osnovama koje smo počeli razvijati, treba dalje da proširujemo i unapređujemo u cilju da rad naše Skupštine bude što efikasniji i uspješniji.

Što se tiče posla koji smo obavili u proteklom periodu od godinu dana, odnosno pri ocjeni izvršenja programa rada koji smo postavili, treba imati u vidu da smo, donoseći program rada početkom godine, računali s tim da njegovo izvršenje nije bilo vremenski ograničeno samo za protekli period. Naime, neka pitanja iz našeg programa, zbog njihove složenosti i kompleksnosti, bila su predviđena da se razmatraju u jednom dužem periodu.

Ako bismo sada ocjenjivali izvršenja postavljenog programa rada, mogli bismo reći da smo u ovom periodu pokrenuli gotovo sva pitanja koja su našim programom bila predviđena. Pri tome, posebna pažnja u našem radu bila je poklonjena ekonomskom položaju i uslovima privređivanja pojedinih privrednih oblasti, grana i grupacija privrede i djelovanju pojedinih instrumenata privrednog sistema u cilju da se iznađu rješenja i obezbjede uslovi za normalnije poslovanje privrednih organizacija i punije djelovanje sistema samoupravljanja. Pored toga raspravljali smo i zauzeli stavove o nizu drugih pitanja od značaja za naš privredni i društveni razvoj.

Međutim, i pored toga, veliki deo zadataka koji su utvrđeni našim programom ostao je da ga rješavamo po završetku odmora. To su uglavnom pitanja koja se odnose na Sedmogodišnji plan, na sistem planiranja, na razradu pojedinih pitanja u skladu s usvojenom Rezolucijom o daljem razvoju privrednog sistema.

Svakako da smo se još bolje i brže organizovali za izvršenje naših zadataka, da je bilo više saradnje i koordinacije u radu sa svim onim organima i organizacijama sa čijom se saradnjom računa da bi rezultati našeg rada bili još veći i puniji. Međutim, treba imati na umu da smo u proteklom periodu imali da rješavamo određene zadatke i da istovremeno razvijamo novi metod rada koji odgovara novoj ulozi Skupštine. U toku rada koji odgovara novoj ulozi Skupštine morali smo da stičemo iskustva i da savladujemo u izvesnoj mjeri ostatke starih shvatanja u odnosu na rad Skupštine.

U proteklom periodu mi smo činili znatne napore na razvijanju i izgrađivanju adekvatnih stručnih službi u Skupštini, u vijećima i odborima, koje bi na jedan efikasan način mogle

da doprinose i pomažu poslanicima u izvršavanju njihovih dužnosti, naročito u prikupljanju i sređivanju dokumentacionog materijala i njihovom prezentiranju na način koji omogućuje da se što potpunije i svestranije sagledavaju pojedini problemi i zauzimaju stavovi. Usled toga što ove službe do sada nisu bile dovoljno razvijene i što su se i one same izgrađivale, materijali su se uglavnom slali poslanicima onakvi kakve ih razni upravni i drugi organi dostavljaju Skupštini. Radi toga ih poslanici često ili nisu stizali da prostudiraju ili su to činili na brzinu usled obimnosti materijala. Zbog toga ćemo ubuduće morati da činimo nove napore za usavršavanje rada stručnih službi u Skupštini, u vijećima i odborima, kako bi one bolje i potpunije odgovarale svojim zadacima i pružale veću pomoć radu pojedinih skupštinskih tijela.

Što se tiče daljeg rada i posla koji nas čekaju u mjesecima odmah poslije odmora, treba naglasiti da je već do sada niz problema obrađen u tolikoj mjeri da bi se oni mogli raspravljati u Vijeću odmah posle odmora. Među tim pitanjima koja su obrađena ili se nalaze u završnoj fazi obrade, a koja možemo stavljati na dnevni red odmah posle odmora, su sljedeća:

1. Proširena reprodukcija i problemi dugoročnog finansiranja investicija;
2. Smjernice za izradu Sedmogodišnjeg plana;
3. Integracija u privredi;
4. Problemi nerazvijenih područja i donošenje zakona o fondu za njihov razvoj;
5. Nučno-istraživački rad;
6. Stanje i problemi zanatstva;
7. Analiza završnih računa;
8. Problemi pojedinih privrednih oblasti, grana i grupacija itd.

Pored toga, u navedenom periodu predstoje nam ozbiljni zadaci na razmatranju i rješavanju pojedinih pitanja kojima treba da se dalje konkretizuju stavovi utvrđeni Rezolucijom o smjernicama za dalji razvoj privrednog sistema. To se, prije svega, odnosi na pitanja iz oblasti raspodele, cijena i politike cijena, društvenog planiranja, organizacije bankarskog i kreditnog sistema, daljeg usavršavanja spoljnotrgovinskog i deviznog režima, stambene privrede, organizacije elektroprivrede itd.

U navedenom periodu potrebno je da sa više sistema pratimo izvršenje pojedinih zaključaka koje donosi Skupština, kao i primenu pojedinih propisa i mjera.

Zato ubuduće moramo sa više sistema i plana raditi na ovim pitanjima, koristeći dosadašnja iskustva i dalje usavršavanje metoda našeg rada. U tom cilju biće potrebno svakako da izvršimo izvjesna prestrojavanja u sastavu naših odbora i grupa, kako bi i našu unutrašnju or-

ganizaciju prilagodili predstojećim zadacima. O tome bi takođe govorili po završetku godišnjih odmora.

Drugarice i drugovi poslanici,

Protekli period u kome je djelovala naša Skupština, iako relativno kratak, od velikog je značaja za naš budući rad i dalju izgradnju našeg predstavničkog sistema.

U proteklom periodu izgrađivani su novi metodi rada i postavljana nova organizacija. Takvim radom, kao što sam već rekao, Skupština se već za ovo kratko vrijeme afirmisala kao nova samoupravna, demokratska institucija, kakvu je i naš Ustav predvideo.

Zbog toga je na bazi naših dosadašnjih iskustava potrebno brže ići naprijed, kako u pogledu usvajanja novih metoda u radu, u izgrađivanju novih odnosa unutar Skupštine, i u razvijanju odnosa s organizacijama van Skupštine, tako i u pogledu pitanja koja ćemo iz-

nositi na pretres u Skupštini. Od svih tijela i organa Skupštine, od organa uprave, traži se nov prilaz ovim pitanjima.

Takvoj orijentaciji u radu treba u prvom redu da doprinose sami poslanici, prije svega, aktivnim učestvovanjem u radu Skupštine i njenih tijela, kao i još većim unošenjem u probleme koji se razmatraju u Skupštini. U tom cilju biće potrebno da se u još većoj mjeri razvija inicijativa za pokretanje i raspravljanje pojedinih pitanja u Skupštini.

Ukoliko budemo tako radili, nadam se da ćemo u narednom periodu biti u stanju da sa još više uspjeha izvršimo zadatke koji pred nama stoje.

Zaključujem sjednicu.

Želim da se prijatno odmorite i da steknete nove snage za jesen. (Aplauz).

(Sednica je zaključena u 18 č 50 min.).

PRILOZI

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O FONDU ANTIFAŠISTIČKOG VEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS br. 140

3. VII 1964. godine
Beograd

PRIVREDNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine na svojoj sednici održanoj 3. jula 1964. godine razmatrala je predlog Zakona o Fondu antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, koji je Saveznoj skupštini dostavilo Savezno izvršno veće.

Pošto je razmotrila predlog ovog zakona i saslušala predloge i mišljenja koja je u vezi sa predlogom ovog zakona dao Odbor za prosvetno-kulturna pitanja Saveznog veća Savezne skupštine sa kojima se je, kao i sa stavovima ove Komisije, saglasio poverenik Saveznog izvršnog veća, Komisija predlaže Saveznom veću da predlog ovog zakona usvoji u sledećem tekstu:

»Radi javnog isticanja značajnih napora i dostignuća pojedinaca i kolektiva u razvitku socijalističkih društvenih odnosa, naučne misli i drugih oblasti društvene aktivnosti;

Radi podsticanja pojedinačnih i kolektivnih inicijativa i saradnja u svim oblastima života i rada društvene zajednice od opšteg interesa;

Radi stalnog kontinuiteta u daljem revolucionarnom razvitku Jugoslavije između dela socijalističke revolucije utvrđenih odlukama Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije i rada savremenih generacija, kao i radi trajnog sećanja na ta dela i odluke;

a prihvatajući inicijativu Svećane zajedničke sednice Savezne skupštine i Saveznog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije od 29. novembra 1963. godine, Savezna skupština donosi

ZAKON

O NAGRADI ANTIFAŠISTIČKOG VEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE

Član 1.

Ustanovljava se Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije kao istaknuto društveno priznanje u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji.

Član 2.

Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije dodeljuje se za najviša dostignuća u društveno-ekonomskim, društveno-političkim, naučnim, tehničkim, kulturnim, i drugim oblastima stvaralaštva i rada od opšteg značaja za izgradnju i razvitak Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Član 3.

Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije može se dodeljivati pojedincima, kolektivima i organizacijama.

Imena dobitnika Nagrade objavljuju se na dan 29. novembra.

Istom dobitniku Nagrada se može dodeliti samo jedanput.

U jednoj godini može se dodeliti najviše pet Nagrada.

Nagrada se dodeljuje svake godine, a neće se dodeliti ako za to ne postoje uslovi.

Nagrada Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije oslobađa se od svih doprinosa, poreza i drugih dažbina.

Član 4.

Inicijativa za dodeljivanje Nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije može poticati od radnih i drugih organizacija, predstavničkih tela, društveno-političkih zajednica i građana.

Član 5.

Radi obezbeđivanja materijalnih sredstava za dodeljivanje Nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije obrazuje se poseban fond.

Sredstva fonda obezbeđuju se u Saveznom budžetu.

Građani, radne i druge organizacije mogu davati poklone i vršiti zaveštavanja u korist fonda.

Član 6.

Radi praćenja stvaralaštva pojedinaca, kolektiva i organizacija i odlučivanja o dodeljivanju Nagrade Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije obrazuje se Odbor za nagradu Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije.

Odbor sačinjavaju predsednik i 20 članova.

Predsednika i 14 članova imenuje Savezno veće Savezne skupštine, a republičko veće republičke skupštine delegira po jednog člana.

Odbor se imenuje na dve godine, a polovina njegovih članova može biti ponovo imenovana samo za period od sledeće dve godine.

Rad u Odboru je počasan.

Član 7.

Odbor za Nagradu Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije je nezavisan u svom radu. Visinu Nagrade određuje Odbor.

Odbor donosi svoje odluke većinom glasova svojih članova, ako sednici prisustvuje najmanje dve trećine njegovih članova.

Odbor je dužan da objavi obrazloženje svojih odluka o dodeljivanju Nagrade.

Član 8.

Odbor za nagradu Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije donosi Poslovnik o svom radu.

U poslovniku se utvrđuje način rada Odbora i druga pitanja od interesa za njegov rad.

Administraciju Odbora vrši Savezni sekretarijat za prosvetu i kulturu.

Član 9.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u »Službenom listu SFRJ«.

Za izvestioca komisije određen je poslanik Borislav Stančić.

Predsednik
Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Peruničić s. r., Dragutin Stanković s. r.,
Borislav Stančić s. r., Gojko Garčević s. r.,
dr Milan Brkić s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNO-PLANSKIM MERAMA U 1964. GODINI

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS Br. 146

8. VII 1964. godine
Beograd

PRIVREDNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 3. jula 1964. godine, razmatrala

je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privredno-planskim merama u 1964. godini, koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće.

Pošto je razmotrila ovaj predlog, Komisija predlaže Veću da se u pogledu zakonske obrade u njemu izvrši sledeća dopuna:

U uvodnom delu člana 1. posle reči: »godini« dodaju se reči: »Službeni list SFRJ, br. 52/63«.

Sa ovom dopunom saglasio se i poverenik Saveznog izvršnog veća.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Dragutin Bošković.

Predsednik

Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Peruničić s. r., Borislav Stančić s. r., Dragutin Stanković s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O SLUŽBI BEZBEDNOSTI PLOVIDBE

SAVEZNA SKUPŠTINA

Zakonodavno-pravna komisija

AS Br. 134

8. VII 1964. godine

Beograd

PRIVREDNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 3. jula 1964. godine, razmatrala je Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o službi bezbednosti plovidbe, koji je Skupštini predložila Komisija za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Pošto je razmotrila ovaj predlog zakona, Komisija predlaže Veću da se u njemu izvrše sledeće izmene i dopune:

1. U članu 2. dodaje se novi tekst, koji glasi:

»U članu 4. stav 1. reč: »ovim« briše se.

Tekst koji glasi: »U članu 4.« zamenjuje se tekstem, koji glasi:

»Posle stava 1.«

2. U članu 8. stav 1. posle reči: »prihode« dodaje se reč: »od«, reč: »naknadom« zamenjuje se rečju: »naknade«, reč: »drugih« zamenjuje se rečju: »drugim«, reč: »naknadama« zamenjuje se rečju: »naknada«, a reči: »u okviru svog delokruga« zamenjuju se rečima: »u svom delokrugu«.

U stavu 2. reči: »Saveznim sekretarijatom« zamenjuju se rečima: »saveznim sekretarom«.

3. U članu 12. stav 1. reč: »kao« briše se.

4. U članu 15. stav 1. tačka 2 i 4. reč: »vršenjem« zamenjuje se rečju: »obavljanjem«.

5. U članu 20. stav 1. reč: »sekretarijat« zamenjuje se rečju: »sekretar«.

6. U članu 25. u uvodnom delu posle reči: »odeljka« tačka i zarez zamenjuju se zarezom i dodaju reči: »koji glasi:«.

7. U članu 26. posle reči: »uprave« dodaju se reči: »nadležnog za poslove bezbednosti plovidbe«.

8. U novom članu 43 g. u šestom i sedmom redu posle reči: »kazna u« dodaje se reč: »ukupnom«, a cifra: »1000« zamenjuje se cifrom: »500«.

9. Član 32. menja se i glasi:

»Član 53. menja se i glasi:

»Administrativno-kazneni postupak započet do dana stupanja na snagu ovog zakona završiće organ koji je postupak započeo.

Ako po žalbi dođe do ukidanja prvostepenog rešenja, prednost će se ustupiti nadležnoj komisiji za prekršaje kapetanije.

10. U članu 33. stav 2. sedmi red umesto reči: »stupanjem« stavljaju se reči: »danom stupanja«.

11. U članu 34. uvodni tekst menja se i glasi:

»U članu 55. posle tačke 6. dodaje se nova tačka, koja glasi:«.

Tačka 6b. briše se.

12. Posle člana 34. dodaje se novi član 34a, koji glasi:

»Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Uredba o nadležnosti za vođenje postupka po pomorskim prekršajima (»Službeni list FNRJ«, broj 52/49 i 39/53).«

13. Član 35. počinje tekstem koji glasi:

»U članu 12. stav 2, članu 13. stav 2. i članu 22. stav 3. reči: »savezni organ uprave nadležan za poslove bezbednosti plovidbe« zamenjuju se rečima: »savezni sekretar za saobraćaj i veze«, u članu 13. stav 2. reči: »saveznim Državnim sekretarijatom za poslove finansija« zamenjuju se rečima: »saveznim sekretarom za finansije«, a u ostalim odredbama zakona reči:«.

U sedmom i osmom redu reči: »Državni sekretarijat za poslove finansija — rečima Savezni sekretarijat za poslove finansija« brišu se.

Sa ovim izmenama i dopunama saglasio se i poverenik Komisije za usklađivanje saveznog zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Dragutin Bošković.

Predsednik

Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Dordije Peruničić s. r., Borislav Stančić s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU ZAKONA O BAŽDARENJU POMORSKIH BRODOVA I ČAMACA

SAVEZNA SKUPŠTINA

Zakonodavno-pravna komisija

AS Br. 135

8. VII 1964. godine

Beograd

PRIVREDNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 3. jula 1964. godine, razmatrala je Predlog zakona o baždarenju pomorskih brodova i čamaca, koji je Skupštini podnela Komisija za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom.

Pošto je razmotrila ovaj predlog, Komisija predlaže Veću da se u njemu izvrše sledeće izmene i dopune:

1. U članu 2. stav 1. tač. 3. u petom redu reč: »ustanovljava« zamenjuje se rečju: »utvrđuje«, a u šestom redu ove tačke i sedmom redu tačke 4 reč: »kod« zamenjuje se rečju: »pri«.

2. U članu 7. stav 2. u trećem redu reči: »odmah kad« zamenjuju se rečju: »čim«.

3. U članu 11. u trećem redu ispred reči: »uslovom« dodaje se reč: »pod«.

4. U članu 15. stav 1. menja se i glasi:

»Nosilac prava korišćenja, sopstvenik, odnosno brodar pomorskog broda ili čamca dužan je da brod ili čamac koji se baždari pripremi za baždarenje, a lice koje je tražilo baždarenje pomorskog broda ili čamca dužno je da za izvršeno baždarenje plati naknadu.«

U stavu 3. u petom redu posle reči: »baždarenje« stavlja se zarez i dodaju reči: »osim u slučaju iz stava 2. ovog člana.«.

U stavu 4 u prvom redu reči: »iz prethodnog stava« zamenjuju se rečima: »iz stava 3. ovog člana«.

5. U članu 16. stav 1. tač. 1. reči: »odmah pošto« zamenjuju se rečju: »čim«, a u tač. 2. posle reči: »ako« dodaje se reč: »za«.

U stavu 2. reči: »ma koju« brišu se.

6. U članu 17. stav 2. i članu 18. stav 1. tačka 1 i 2. reči: »ma koju« brišu se.

7. U članu 19. reč: »donese« zamenjuje se rečju: »donosi«, a reč: »kod« zamenjuje se rečju »pri«.

Sa ovim izmenama i dopunama saglasio se i poverenik Saveznog izvršnog veća.

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Dragutin Bošković.

Predsednik

Jovo Ugrčić s. r.

Članovi:

Đordije Peruničić s. r., Borislav Stanić s. r., Dragutin Stanković s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

SAVEZNO VEĆE I PRIVREDNO VEĆE

10. ZAJEDNIČKA SEDNICA

OD 10. JULA 1964. GODINE

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda:

1. Saopštenja.

Dnevni red:

1. Usvajanje izveštaja o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog veća,
 2. Pretres Predloga rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede,
 3. Pretres Predloga osnovnog zakona o doprinosu i porezima građana.
- Govornici: Petar Stambolić, Geza Tikvicki, Kiro Gligorov i Životije Antić.

PREDSEDAVAO PREDSEDNIK PRIVREDNOG VEĆA OSMAN KARABEGOVIĆ

Početak u 9 č 20 min

Predsedavajući Osman Karabegović:

Otvaram Desetu zajedničku sjednicu Saveznog vijeća i Privrednog vijeća Savezne skupštine. Prema sporazumu sa predsjednikom Savezne skupštine ovoj zajedničkoj sjednici predsjedavaće naizmjenično predsjednik Saveznog vijeća i predsjednik Privrednog vijeća. Na odvojenim sjednicama Saveznog vijeća i Privrednog vijeća za ovu zajedničku sjednicu utvrđen je sljedeći dnevni red:

1. Izvještaj o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog vijeća;
2. Prijedlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede i
3. Prijedlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: Izvještaj o aktuelnim pitanjima rada Saveznog izvršnog vijeća podneće predsjednik Saveznog izvršnog vijeća drug Petar Stambolić.

Ima riječ predsjednik Saveznog izvršnog vijeća Petar Stambolić.

Petar Stambolić:

Drugarice i drugovi savezni poslanici, Savezno izvršno veće smatra potrebnim da na kraju prvog polugodišta ove godine upozna Saveznu skupštinu o nekim najaktuelnijim pitanjima unutrašnje politike na kojima sada radi i o mjerama i predlozima koje će u drugom polugodištu izneti pred Skupštinu. Izvještaj o aktivnosti SIV-a u spoljnoj politici Savezno izvršno veće će dati posebno u jesenjem periodu rada Skupštine.

Ovo izlaganje nema pretenzije da obuhvati sva pitanja na kojima Savezno izvršno veće

radi, kao ni sve oblasti iz njegove nadležnosti. Izneo bih samo pitanja koja smatram da su najaktuelnija.

Novi Ustav korenito je izmenio sistem političke organizacije i metode njenog funkcionisanja. Bitno su izmenjeni položaj i organizacija skupština društveno-političkih zajednica. Izmenjeni su i odnosi između skupština i njihovih izvršno-političkih organa. Promenjen je takođe položaj organa uprave i njihovi odnosi sa skupštinama i izvršno-političkim organima. Jedan od osnovnih zadataka posle donošenja Ustava bio je da se otpočne sve to sprovoditi u život na najbolji moguć način.

U toku rada na pripremi Ustava bilo je neprestano prisutno pitanje da li ćemo naći najpogodnije konkretne oblike političke organizacije koji će najviše odgovarati ne samo osnovnim koncepcijama našeg sistema socijalističke demokratije već i sasvim određenom stepenu našeg sadašnjeg materijalnog, društvenog i političkog razvoja, da li ćemo naći one oblike političke organizacije koji će stvoriti najoptimalnije uslove za neometan razvoj socijalističkih odnosa u našoj zemlji.

Sada je za nama godina rada na nov način, godina u kojoj smo tražili nova rešenja, vršili preorijentaciju, uhodavanja i usklađivanja. Ako smo se pre godinu dana i mogli pitati kako će to što je Ustav postavio praktično funkcionisati, već danas možemo sa sigurnošću i određeno reći, na osnovu pozitivnog jednogodišnjeg iskustva, da su usvojena rešenja bila dobra i da su sve sumnje bile neopravdane. Već ovo što je dosad, u ovom kratkom periodu od donošenja Ustava, učinjeno, nesumnjivo predstavlja nov kvalitet u funkcionisanju našeg demokratskog

sistema, u njegovom produbljavanju, pozitivno novo u političkom životu uopšte i punu praktičnu afirmaciju političkog sistema utvrđenog Ustavom. Savezno izvršno veće kao izvršno-politički organ Savezne skupštine nastojalo je da u protekloj godini usmeri svoju aktivnost u tom duhu. Zato i smatram da će biti korisno da sada iznesem neka iskustva iz rada Saveznog izvršnog veća u protekloj godini i zadatke koje će ono rešavati u narednom periodu.

Na početku svoga rada Savezno izvršno veće oslanjalo se, što je sasvim razumljivo, na dotadašnja iskustva u pogledu organizacije i metoda rada Veća. Sasvim svesno, ostavilo je da u nekim pitanjima praksa pokaže kako ih treba rešavati. Međutim i na početku bilo je jasno da se neka pitanja moraju rešavati na nov način.

Prvo, izmenjeni položaj i uloga Savezne skupštine nužno su zahtevali određene promene i prilagođavanja organizacije i metoda rada Saveznog izvršnog veća.

Drugo, bilo je potrebno jasnije odrediti poslove Veća u širem i užem sastavu.

Treće, u novim uslovima uprava je postala mnogo samostalnija i to je unelo značajnije promene u radu Veća, značilo nov, drugačiji odnos u pripremi predloga, donošenju odluka, u prethodnom usaglašavanju predloga.

Međutim, sve ovo nije bio jednostavan posao, nije se mogao izvršiti jednom odlukom, bilo je potrebno sprovesti promene u postojećim zakonima i dotadašnjoj praksi. To je bio postepen proces, sproveden sa više ili manje uspeha. Bitno je da je Savezno izvršno veće imalo takvu orijentaciju i da su se, po našem mišljenju, stvorili uslovi za dalje korake u ovom pravcu.

Mislim da ćete se složiti da u ovom kratkom periodu nije bilo iole krupnijeg političkog pitanja u našoj zemlji koje na određen način nije bilo pretresano u Saveznoj skupštini.

Skupština je donela niz rezolucija, odluka, preporuka kojima je utvrdila politiku u pojedinim oblastima i time dala smernice i Saveznom izvršnom veću. To je olakšalo rad Saveznog izvršnog veća i organa uprave u izvršavanju njihovih zadataka.

Time što su sva ili gotovo sva pitanja kojima se bavilo i koja je rešavalo Savezno izvršno veće pretresana u skupštini — Savezno izvršno veće je bilo u neposrednom dodiru i pod uticajem osnovnih političkih faktora našeg društva i inicijativa i predloga koji su dolazili iz Skupštine.

Pored donošenja zakonskih i drugih akata i odlučivanja o najkrupnijim pitanjima naše prakse, Skupština danas, preko veća i odbora aktivno učestvuje i u svim fazama, u celom procesu priprema određenih predloga, zakona i odluka. Neosporno, to predstavlja ne samo obezbeđenje da se mnoga pitanja do kraja sagledaju i bolje formulišu, već i produbljenje našeg de-

mokratskog sistema. Sve je to značajna pomoć Saveznom izvršnom veću, a takođe i upravi. Mislim da u ovim pitanjima — izrade zakona i drugih akata — učešće veća i odbora Skupštine može i treba da bude još veće. U tom duhu, već u septembru Savezno izvršno veće razmatraće poslovnik SIV-a i uskladiti svoj rad.

Značajna saradnja ostvarena je i između organa federacije i organa republika. Ta saradnja ogleda se u razmeni i usaglašavanju gledišta, dogovaranju i zajedničkom razmatranju predloga u pripremi. Savezno izvršno veće će nastojati da tu saradnju dalje razvija, naročito prethodnu razmenu mišljenja o najznačajnijim pitanjima za koja su nadležni savezni organi. Time se obezbeđuje uticaj republičkih organa u pripremnjoj fazi donošenja značajnih mera i odluka. Ovakav način rada znatno doprinosi otklanjanju formalizma i centralističkih tendencija u radu organa federacije.

Mi, u stvari, ulazimo u fazu kad sva važnija pitanja i rešenja politike i razvoja treba temeljitije nego ranije pretresati, kroz diskusiju usklađivati razna gledišta, jer je to najbolji put da se obezbedi svestranost razmatranja, maksimalan uticaj radnih ljudi i politička zrelost i veća društvena vrednost stavova koji se zauzimaju i rešenja koja se donose. Te diskusije su danas neophodne, one trasiraju puteve našoj politici, one su putokaz svim organima pri izradi propisa, predlaganju mera. Bez takvog rada teško bi bilo danas i zamisliti naš politički sistem i socijalističke odnose.

Jednogodišnje iskustvo pokazalo je da ovakav način rada ne predstavlja smetnju brzom donošenju odluka i rešenja kad za to postoji potreba. Naprotiv, ovakav način rada čini da su izvršni organi pod stalnim uticajem Savezne skupštine. No i pored toga, imamo stalno pred očima činjenicu da svakodnevni život i društveni razvoj zahtevaju veću efikasnost u radu organa uprave.

Savezno izvršno veće je nastojalo da informiše Skupštinu o svim pitanjima kojima se bavilo. To izveštavanje Skupštine o radu Saveznog izvršnog veća i saveznih organa uprave još nije u svemu uhodano, mada je praksa već stvorila određene oblike i metode, pa se u tom pogledu, u narednom periodu može još više učiniti. Problemi koji postoje nisu principijelne prirode već se svode na dalje razrađivanje prakse, blagovremeno dogovaranje i još efikasnije obaveštavanje Skupštine.

Savezno izvršno veće je nastojalo da se što punije sprovedu u život ustavna načela o samostalnosti i odgovornosti saveznih organa uprave u izvršavanju zakona i sprovođenju politike utvrđene od Savezne skupštine. Kod utvrđivanja i postavljanja odnosa i nadležnosti Savezno izvršno veće je težilo da što više dođe do izražaja neposredna odgovornost saveznih organa

uprave Saveznoj skupštini i njenom političko-izvršnom organu, i da se uspostave neposredni odnosi između Skupštine, njenih veća i odbora i saveznih organa uprave. Mnoge predloge i materijale uprava dostavlja na razmatranje istovremeno. Skupštini i Saveznom izvršnom veću. Mišljenja i predlozi izneti u Skupštini, u odborima i većima, veoma su koristili Saveznom izvršnom veću pri definitivnom razmatranju tih pitanja i formulisanju predloga za Skupštinu.

Sve to je znatno doprinelo da se razvije vrlo intenzivna saradnja i korisni odnosi između skupštinskih odbora i komisija i saveznih organa uprave. Savezni organi uprave su time dobili značajnu pomoć, više elemenata za svoj rad, a Skupštini je omogućeno da bude u toku rada saveznih organa uprave.

U odnosima između skupštinskih tela i saveznih organa uprave nesumnjivo postoji potreba bolje koordinacije. Međutim, po našem mišljenju, dosadašnje stanje predstavlja normalnu pojavu uhodavanja takvog novog sistema odnosa.

Nastojimo da se savezni organi uprave organizaciono i kadrovski dalje osposobljavaju za saradnju sa Skupštinom. Upravo se preduzimaju niz mera koje imaju za cilj da se to postigne i Savezno izvršno veće nastoji da ojača rukovodeći kadar u saveznim organima uprave. Taj smisao, pored ostalog, ima i imenovanje zamenika saveznih sekretara.

Sve već preduzete mere i one koje će se u narednom periodu preduzeti imaju za cilj da se uprava stručno i organizaciono osposobi da može da izvršava brojne nove zadatke koji se pred nju postavljaju. Postoje sasvim realne mogućnosti da se na ovom području učine značajni koraci.

U toku je preduzimanje niza mera da taj cilj postignemo.

Pre svega, Zakon o saveznoj upravi, koji se priprema, realizovaće ustavne intencije o položaju i funkcijama savezne uprave, preciziraće odnos saveznih organa uprave prema Saveznoj skupštini i Saveznom izvršnom veću; regulisaće položaj radnih ljudi u državnim organima. Savezni sekretarijat za budžet i organizaciju uprave pripremio je zakon o Skupštini i Savezno izvršno veće imaće ga u septembru. Nesumnjivo je da će zakonsko regulisanje ovih pitanja doprineti osposobljavanju uprave.

Dalje, i izrada pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i radu pojedinih saveznih organa uprave treba da doprinese efikasnijem radu uprave. Već početkom jeseni ti pravilnici biće razmotreni.

Uvođenje nagrađivanja prema radu u organima uprave predstavljaće takođe značajnu meru za osposobljavanje uprave. Uvođenjem prava samoupravljanja i prava na lični dohodak po principima raspodele prema radu uprava će se

uključiti u sistem samoupravljanja i socijalističke odnose.

Međutim, i neka druga pitanja treba da se reše, među kojima je, svakako, najvažnije način finansiranja državnih organa.

Hteo bih da naglasim da su dosad sprovedeni konkursi za službenike savezne uprave dali dobre rezultate. Pri tome treba učiniti sve da se kadrovima koji se javljaju na konkurs ne prave smetnje, što je sada još česta praksa.

Jačanje rukovodećeg kadra u saveznim organima uprave neće dovesti do porasta broja službenika, već naprotiv stvoriće uslove za smanjenje, jer je podizanje stručnog nivoa službenika put da se to postigne.

U oblasti zakonodavstva i izgradnje društvenog sistema naši naponi su bili usmereni da se usklađivanje zakona sa Ustavom izvrši u roku predviđenom Ustavnim zakonom o sprovođenju Ustava i da se donesu zakoni potrebni radi sprovođenja u život načela Ustava. Rok koji je preostao je veoma kratak — manji od godinu dana. Taj zadatak je još ozbiljniji kad se ima u vidu zauzeti stav da se u mnogim slučajevima ne radi samo o formalnom usklađivanju zakona sa Ustavom nego da tim usklađivanjima treba u duhu intencija Ustava regulisati odnose i politiku u pojedinim oblastima, što znači izvršiti znatnije promene pojedinih zakona. To znači da će se usklađivanjem zakona sa Ustavom istovremeno izvršiti značajne promene, kodifikacija i dalja razrada našeg pozitivnog zakonodavstva Programom rada Saveznog izvršnog veća i planom Komisije Savezne skupštine za usklađivanje saveznih zakona i drugih saveznih propisa sa Ustavom stavljeno je u zadatak saveznim organima uprave da blagovremeno podnose predloge za usklađivanje zakona sa Ustavom. Sva nastojanja su usmerena na to da ovaj krupan zadatak bude izvršen u predviđenom roku.

Drugarice i drugovi, savezni poslanici, dozvolite mi da se nešto duže zadržim na pitanjima privrede i zbog toga što su ona bila u centru aktivnosti i Skupštine i njenih organa.

Na početku izlaganja hteo bih da se ukratko osvrnem na njene rezultate i probleme u protekloj i ovoj godini. Osnovni rezultati postignuti u prošloj godini su veoma pozitivni. Usporeni porast privrede u 1961. i 1962. godini je nesumnjivo otklonjen. Čitava privreda je dobila dinamičan hod i ubrzanje koje se ogleda u rezultatima povećane proizvodnje u svim oblastima privrede, kao i u značajnom porastu nacionalnog dohotka. Porast industrijske proizvodnje u prošloj godini od 16% je jedan od najvećih za poslednjih deset godina. Oživela je i dobila snažan podstrek investiciona aktivnost u svim privrednim i neprivrednim delatnostima. Proširena je spoljnotrgovinska aktivnost i povećana spoljnotrgovinska razmena. Porast

nacionalnog dohotka je većim delom rezultat povećane produktivnosti rada i efikasnijeg poslovanja privrede a manjim delom rezultat povećane zaposlenosti. Porasli su i nominalni i realni lični dohoci radnika u privredi i drugim društvenim delatnostima. Privreda je u celini iz perioda usporenog porasta i pojava stagnacije prešla u ekspanziju u kojoj su postepeno otklanjane teškoće realizacije, proizvodnja je oslobođena smetnji za brži razvoj i tržište je oživelo. U planovima za 1963. i 1964. godinu izbegavali smo postavljanje zadataka koji bi mogli izazvati prenapregnute bilanse, a planskim i drugim tekućim merama obezbeđivali smo privrednim organizacijama takve uslove poslovanja da su mogle da razvijaju svoju aktivnost znatno bržim tempom nego što je to planovima predviđeno. Da je ovakav stav bio ispravan potvrđuje i kretanje privrede u ovoj godini. Ukupna proizvodnja, u prvih pet meseci ove godine veća je za 18% od prošlogodišnje u istom periodu. Industrijska proizvodnja je isto tako porasla za 18%. Pri porastu zaposlenosti u privredi od 7%, produktivnost rada je porasla za 10% a realni lični dohoci po zaposlenom porasli su za 13%. Izvoz je nešto viši od naših planskih predviđanja — porastao je za 17%, ali je i uvoz veći za 26%, što je dovelo, kao što je poznato, do formiranja višeg deficita u platnom bilansu.

Dinamičan razvoj privrede je, međutim, otklonio samo deo zatečenih teškoća u privredi. Tekuća proizvodnja je, istina, oslobođena smetnji koje izaziva stagnirajuća privreda ali su nasuprot tome bile potencirane izvesne slabosti i nerešeni problemi privrede koji postoje već duži niz godina. Na prvom mestu manifestovali su se otvoreni strukturni problemi privrednog razvoja, a pre svega, nedovoljna poljoprivredna proizvodnja, nedostatak energije i izvesnih sirovina, kao i nizak izvoz i nedovoljna spoljnotrgovinska razmena u celini. Paralelno sa tim ispoljile su se i slabosti u investicionoj politici koja nije bila dovoljno usmerena na rekonstrukciju i modernizaciju postojećih kapaciteta, na takva ulaganja koja će omogućiti korišćenje značajnih rezervi u privredi, na dalja ulaganja u energetske izvore, na razvijanje kapaciteta za proizvodnju sirovina i na takve investicije koje će obezbediti brži razvoj poljoprivrede. Veća slabost investicione politike je i nedovoljna orijentacija na ulaganja koja povećavaju izvoz i obezbeđuju veće devizne efekte. Kad se ima u vidu gotovo hronično postojanje deficita u platnom bilansu, nedovoljna usmerenost investicija u pravcu povećanja izvoza dobija posebnu težinu i jedan je od faktora koji određuje granice daljeg porasta proizvodnje.

Osim materijalnih problema potencirane su i mnoge slabosti sistema privređivanja. Raspodela dohotka između privrednih organizacija i zajednice nije više na mnogim tačkama odgo-

varala naraslim potrebama privrede i novonastalim uslovima u proizvodnji i na tržištu. Udeo privrednih organizacija u raspodeli dohotka je bio očevидno nedovoljan i nije omogućavao njihovom povećanu ulogu na sadašnjem stepenu razvoja proizvodnih snaga i u ovako dinamičnom razvoju. Ovaj nedostatak je naročito došao do izražaja u sistemu proširene reprodukcije. Nedovoljni fondovi privrede ograničili su aktivnost privrednih organizacija u oblasti proširene reprodukcije, smanjili njihovu inicijativu i odgovornost za dalji razvoj. Pojačani efekti u proizvodnji i ukupnoj akumulativnosti nisu dolazili do odgovarajućeg izražaja kod privrednih organizacija da se proširuju, modernizuju i što bolje iskoriste postojeći kapaciteti. Zbog visokih obaveza privrednih organizacija gotovo sve privredne grane su postavile zahteve za razmatranje njihovih uslova privređivanja, tražeći olakšice, regrese, premije i slično kao načine kako da prošire materijalnu osnovicu svog poslovanja i obezbede uslove za dalji uspon.

Na površinu su izbili, sa svom aktuelnošću, neadekvatni odnosi u cenama i politika cena uopšte. Ovaj je problem, sa manjom ili većom intenzivnošću, bio stalno prisutan poslednjih godina. Sa porastom privrede i nacionalnog dohotka, sa promenama u strukturi proizvodnje i potrošnje i sa širim uključivanjem u međunarodnu podelu rada svi odnosi u cenama koji su bili produkt nisko razvijene privrede, uskog i zatvorenog tržišta i ograničene potrošnje, morali su biti prevaziđeni. Sistem cena, međutim, koji se u osnovi temeljio na plafoniranim cenama i na veoma širokoj kontroli i zamrzavanju cena nije omogućavao da promene u proizvodnji i potrošnji dobiju odgovarajući izraz u promenjenim odnosima cena i da se u većoj meri ispolje tržišni faktori u formiranju dohotka i njegovoj raspodeli. Drugim rečima, razvijenija privreda tražila je i nove odnose u cenama. Iskrivljeni odnosi u cenama zamaglili su pravo stanje stvari i u razmeni sa inostranstvom što je bilo od ne malog uticaja na devizni režim koji je u osnovi zadržao administrativni karakter, opterećen brojnim intervencijama.

Sve ove slabosti u sistemu privređivanja morale su negativno uticati na privredne organizacije i odvlačiti njihovu pažnju od realnog sagledavanja sopstvene situacije u proizvodnji, postavljanja na duži rok planova proizvodnje i planova razvitka, od orijentacije na specijalizaciju i kooperaciju i traženja izlaza za rešenje problema i na međunarodnom tržištu. I u društvenim razmerama ovi su nedostaci ostavili svoj pečat na naš sistem planiranja i usmeravanja privrede i na našu celu tekuću politiku koja je nužno morala biti opterećena brojnim intervencijama, razmatranjem položaja pojedinih grana i grupa privrednih organizacija, prilagođavanjem obaveza privrednih organizacija izmenjenom stanju stvari itd.

U društvenim planovima za prošlu i za ovu godinu uočene su ove slabosti i tendencije privrede. Niko nije imao iluziju da će ubrzani ritam privrede sam po sebi rešiti nagomilane probleme kratkoročnog i dugoročnog karaktera. Pogotovu u uslovima kada ti problemi zadiru u neke od suštinskih pitanja našeg privrednog sistema. Moralo se računati sa tim da će njihovo razrešavanje zahtevati duže pripreme i izučavanja, ali isto tako i brže i efikasnije akcije tamo gde su problemi sazreli i gde se odgovarajuća rešenja mogu bez većih potresa sprovesti u život. Konstatujući ovo moram reći da kod donošenja planova možda nije ocenjen pravi intenzitet ovih pojava i da one nisu mogle biti do kraja kvantitativno odmerene.

Rezimirajući ovaj kratak pogled na razvoj privrede u prošloj i ovoj godini može se zaključiti: već skoro godinu i po dana privreda se razvija po visokoj stopi porasta i svi su izgledi da se uz preduzimanje odgovarajućih mera ovakva dinamika može nastaviti u narednom periodu. Uočene slabosti na materijalnom planu nalaze se pre svega u preširokom frontu investicija koji izaziva prevelika naprezanja privrede i jedan je od osnovnih uzroka pojava nestabilnosti na tržištu. U celini posmatrano raspoloživa proizvodnja nije u stanju da zadovolji sve potrebe kako u oblasti investicija, tako i na drugim sektorima potrošnje. Visoka konjunktura na domaćem tržištu ne pogoduje jačanju izvozne orijentacije privrednih organizacija, dok je pritisak za povećanje uvoza stalno prisutan. To je uzrok povećanom deficitu bilansa plaćanja koji može biti smetnja daljem proširenju spoljnotrgovinske razmene.

Postoji opšta saglasnost u ovoj i ovakvoj oceni privrednih kretanja, o uzročnoj povezanosti ovih pojava. Imajući u vidu takvo stanje stvari, naš je zadatak da sačuvamo do sada ispoljena pozitivna kretanja u privredi i da istovremeno preduzmemo neophodne mere u cilju sužavanja investicija i svođenja potrošnje u realne granice, radi uspostavljanja stabilnih odnosa na tržištu kao preduslova za obezbeđenje porasta realnih ličnih dohodaka i povećanje izvoza.

U tom cilju Savezno izvršno veće je preko banaka i Službe društvenog knjigovodstva preduzelo vrlo obimne mere da se investiciona potrošnja svede u normalne granice, a pre svega da se obustave investicije koje nemaju pokrića i za koje nisu obezbeđena dugoročna sredstva. Kontrola, koju je kod preko 900 investitora u celoj zemlji izvršilo Društveno knjigovodstvo, pokazala je veliku nedisciplinu, pre svega u otpočinjanju investicija a da prethodno nisu obezbeđena sredstva, u finansiranju investicija iz obrtnih sredstava i u oročavanju sredstava koja nemaju kvalitet dugoročnih sredstava. Na taj način je veoma često uz podstrek i podršku organa opština i republika proširen front inve-

sticija i izazvano pomeranje cena u ovoj oblasti, što je konačno moralo delovati i na troškove života. Savezno izvršno veće smatra svojom obavezom i sigurno je da u tome ima i podršku i saglasnost Savezne skupštine da do kraja sprovede mere kreditne politike i doslednu primenu propisa o finansiranju investicija.

Savezno izvršno veće i njegovi organi preduzimali su niz mera da se ublaže materijalni problemi koji izazivaju nestabilnost na tržištu i koji se javljaju kao smetnja za dalji dinamičan razvoj poljoprivrede — povećani uvoz veštačkih đubriva, nabavka mehanizacije i korektura cena i uslova poslovanja u stočarskoj proizvodnji. U čitavom transportu postepeno su menjani uslovi poslovanja i povećanim investicionim ulaganjima učinjen je doprinos da se ublaže teškoće u saobraćaju i otvori put ka bržem rešavanju ove krupne disproporcije u našoj privredi. Na toj liniji su bile odluke o povećanim investicijama za nabavku vagona, prošireni program izgradnje puteva, odluka o rekonstrukciji i elektrifikaciji glavne železničke magistrale, program zamene zastarele flote, uvoz mehanizacije za održavanje puteva, itd. U industriji su donete odluke za započinjanje investicija koje će se povoljno odraziti u narednim godinama radi bolje snabdevenosti privrede električnom energijom, ugljem, proizvodima crne i obojene metalurgije i hemijske industrije. Specijalizovane banke, u zajednici sa privrednim bankama republika, dale su veliki broj zajmova na bazi domaćih i inostranih sredstava za razvoj kapaciteta koji će obezbediti veći izvoz i sami se otplatiti kroz vlastiti devizni priliv. Na osnovi pokazanih rezultata u turizmu, pre svega značajnog porasta deviznog priliva, data su dodatna sredstva za razvoj ove privredne grane. Težeći da što brže i efikasnije doprinesemo izgradnji kapaciteta u turizmu, možda nisu predložena najbolja rešenja za raspodelu investicionih sredstava u turizam. U tom smislu date su i primedbe ovde u Skupštini, ali smo smatrali da brzo i efikasno treba intervenisati u ovoj grani koja može bitno da olakša našu situaciju u deviznom bilansu. Merama kreditne politike i sredstvima koja je stavilo na raspolaganje poslovnim bankama Savezno izvršno veće je podstaklo brži razvoj moderne stambene izgradnje forsirajući preduzeća koja se orijentišu na industrijski način gradnje itd.

Savezno izvršno veće donelo je niz odluka, većina od njih je razmatrana i u skupštinskim forumima, kojima se popravljala položaj i uslovi privređivanja pojedinih privrednih grana. Između ostalih mera pomenuću samo nekoliko najvažnijih: čitava privreda koja proizvodi sirovine i energiju oslobođena je doprinosa iz dohotka; poboljšan je položaj drvne industrije, industrije uglja, tekstilne industrije, proizvod-

nje i prerade duvana, industrije celuloze i papira, itd; u više navrata je menjana tarifa poreza na promet u cilju stvaranja povoljnih uslova za proizvodnju i plasman proizvoda desetak grana privrede; ukinut je, na primer, porez na promet federacije na vino i poboljšani uslovi realizacije postojećih zaliha; donet je niz pojedinačnih mera koje su se odnosile na položaj grupe proizvođača ili grupe proizvoda.

U oblasti spoljne trgovine omogućeno je tešnje povezivanje uvoza sa izvozom. U poslednja tri meseca merama poreske politike i dinarskom stimulacijom podstaknut je veći interes za izvoz. Omogućeno je elastičnije devizno finansiranje onih proizvođača čija je proizvodnja prvenstveno namenjena izvozu. Pripremljene su mere koje će povećati ulogu poslovnih banaka u ovoj oblasti, uključujući i devizno poslovanje privredne banke republika i veće komunalne banke.

Više od godinu dana razmatraju se načelni problemi privrednog sistema. Podrobne analize i izučavanja ovih pitanja omogućile su donošenje Rezolucije Savezne skupštine o daljem razvoju privrednog sistema i donošenje niza odluka od kojih ću pomenuti samo nekoliko. Ukinut je Opšti investicioni fond i preneti sredstva federacije na poslovno rukovanje od strane banaka. Dalje, ukinut je vanredni doprinos i time otklonjena jedna krupna smetnja za efikasnije privređivanje, ukinut je rudarski doprinos. Savezna skupština razmatrala je položaj i sistem poslovanja u poljoprivredi i našu politiku na selu, raspravljana je i naša politika i date smernice za sistem spoljnotrgovinskog poslovanja i budući devizni režim, u prethodnoj diskusiji razmatrane su i smernice za sedmogodišnji plan, a više puta Savezna skupština je na osnovi materijala Saveznog izvršnog veća i savezne uprave razmatrala aktuelnu privrednu situaciju. Ovih dana je pred vama predlog o ukidanju doprinosa društvenim investicionim fondovima, što predstavlja krupan korak u pravcu deetatzacije rukovanja sredstvima proširene reprodukcije. Pred Skupštinom je takođe Zakon o finansiranju društveno-političkih zajednica i Zakon o doprinosima i porezima građana. Sva ova razmatranja nemaju za cilj samo donošenje tekućih mera, već su pogodna prilika za donošenje smernica na duži rok, za zauzimanje načelnih stavova u pogledu lične potrošnje, investicione politike, izvoza i uvoza, kao i za svestranije sagledavanje otvorenih problema privrednog sistema.

Sva ta aktivnost omogućila je Saveznom izvršnom veću da dalje nastavi rad na srediavanju privredne situacije, razradi sedmogodišnjeg plana i izučavanju pripremanja krupnih rešenja u oblasti sistema koji će do kraja godine biti razmatrani u Skupštini.

Nešto detaljnije osvrnuću se na pitanje standarda u našoj zemlji. Postignuti rezultati

u privrednoj izgradnji za poslednjih 15 godina teško se mogu objasniti ako se nemaju u vidu naprezanja i odricanja radnih ljudi kako bi što brže i uspešnije izašli iz nasleđene nerazvijenosti privrede. Sintetički rezultat povećanih napora u privrednoj izgradnji vidljiv je iz visoke stope akumulacije koja je karakteristična za čitav posleratni period. Prema tome, ako danas govorimo o potrebi izmena u osnovnoj raspodeli nacionalnog dohotka, onda mora biti reči o izmenama odnosa između stope akumulacije i stope lične potrošnje. Međutim, ne radi se o nekoj proizvoljnoj izmeni tih odnosa, već o takvoj izmeni koja odgovara razvijenijoj privredi, koje razvijena privreda zahteva i koja odražava promene u proizvodnim snagama i izmenjenim društvenim odnosima. Radi se o preispitivanju jedne od osnovnih proporcija u našoj privredi koja će za duže vreme određivati osnovni ekonomski i društveno-politički kurs budućeg razvoja. Samo onaj ko ne razume stepen razvoja u kome se nalazi naša privreda i ko ne razume naše društvene odnose može izražavati sumnju i rezerve u pogledu ovakvog opšteg kursa. Na sadašnjem nivou nacionalnog dohotka i sa perspektivom daljeg brzog porasta privrede, ovakav kurs je realan i može se ostvariti. On predstavlja i političku i ekonomsku nužnost.

Kao politički cilj on donosi saznanje da plodovi dosadašnjih ulaganja u narednim godinama omogućuju neprekidno poboljšanje uslova života. On pokazuje da žrtve nisu bile uzaludne i da se dalji ekonomski razvoj neće temeljiti na stalnom odricanju. Ekonomsko dejstvo ovog kursa je takođe ne manje značajno. Brži porast realnih razrada biće neposredni podstrek za još veće rezultate u proizvodnji i porastu produktivnosti rada, značiće širenje tržišta, otvoriće put modernizaciji proizvodnje i unošenju nove tehnike u nju u cilju štednje ljudskog rada i efikasnijeg privređivanja.

Savezno izvršno veće je uzelo odlučno orijentaciju na postupno rešavanje ovog problema. Stalnim podsticanjem bržeg porasta privrede stvaraju se materijalni uslovi za brži porast standarda. Izmenama u raspodeli dohotka između zajednice i preduzeća postupno su ostvarivani uslovi da više dohotka nego do sada ostane privrednim organizacijama kako bi brže rasle nominalne i realne zarade i fondovi privrednih organizacija. Na toj osnovi u ovoj godini je došlo do većeg porasta realnih zarada nego što je porasla produktivnost rada. To je bio put da tržišna kolebanja koja se ogledaju u porastu cena, naročito prehrambenih proizvoda, ne budu smetnja da se obezbedi kurs ka bržem povećanju standarda, a da istovremeno izvršimo neophodna pomeranja u odnosima cena radi efikasnijeg privređivanja. Povećan je uvoz iz inostranstva da bi zadovoljili rastuće potrebe

domaće potrošnje i preduzimane su mere za držanje cena pod kontrolom i u granicama koje ne sprečavaju izvršavanje neophodnih zadataka u vezi sa izmenama u položaju grana i njihovim uslovima privređivanja.

U ovoj oblasti, međutim, bilo je neophodno preduzimati i mere ograničenja, kao što je bio slučaj sa potrošačkim kreditima. Ta je odluka trebalo da utiče na svođenje potrošnje u realnije okvire, kao i da ograniči odliv dinarskih sredstava iz emisije Narodne banke, jer nagli porast potrošačkih kredita nije mogao biti pokriven odgovarajućim sredstvima akumuliranim kod banaka. I ubuduće potrošački krediti treba da budu jedan od tekućih tržišnih instrumenata, koji neposredno podstiče ili sužava traženje prema trenutnoj situaciji na tržištu, i na njega treba gledati kao na praktični instrument privredne politike iz kojeg se ne mogu izvlačiti zaključci u pogledu opšte orijentacije u oblasti potrošnje.

Kao što sam već rekao, za realizaciju ovog zadatka neophodno je postupno menjati odnose u raspodeli nacionalnog dohotka. Međutim, da ne bi bilo i nepotrebnih iluzija, treba reći da preraspodela nacionalnog dohotka nije prosta računaska operacija, niti se ona može izvršiti preko noći. Preraspodela nacionalnog dohotka zahteva i odgovarajuće izmene u strukturi proizvodnje, koja se ne može izvršiti bez neophodnog prilagođavanja privrede novim uslovima tržišta. Ovakva politika zahteva izmene u investicionoj orijentaciji, pretpostavlja drugu strukturu investicija, kao i snažniju poljoprivredu koja će obezbediti zadovoljenje povećane potrošnje kvalitetnim poljoprivrednim proizvodima. Povećanje životnog standarda mora imati za pretpostavku i znatno širi obim stambene izgradnje, jer je to i pri sadašnjim ličnim dohocima jedna od najnezadovoljnijih potreba u Jugoslaviji. Pri višim ličnim dohocima ovaj problem će biti još akutniji. A za širi program stambene izgradnje treba obezbediti materijalne preduslove, rešiti probleme kreditiranja stambene izgradnje i radikalnije sprovesti stambenu reformu. Brže povećanje standarda života zahteva širu i slobodniju razmenu sa inostranstvom i mogućnost da se određene potrebe zadovolje iz uvoza, na širem i bogatijem tržištu. Najzad treba dovesti do kraja mere koje će omogućiti stabilnije uslove privređivanja i stabilnije odnose na tržištu.

Brže povećanje ličnih dohodaka nužno pretpostavlja izvesno ujednačavanje uslova privređivanja i na toj osnovi povećanje najnižih ličnih dohodaka. Ali, isto tako, neophodna je i politika raspona i smelije i doslednije nagrađivanje onih radnika koji svojim organizacionim i drugim sposobnostima i postignutim rezultatima bitno doprinose bržem kretanju napred.

Najzad, hteo bih da istaknem da ćemo uspeti u ovome zadatku ako se njemu realistički pristupi i ako se ne shvati kao problem mehaničke preraspodele nacionalnog dohotka. Preraspodela je neophodni korak i uslov koji će proširiti materijalnu osnovicu privrednih organizacija i dati neophodne stimulanse za dalje povećanje produktivnosti rada. Prema tome, naporedo se treba angažovati za promene u raspodeli između preduzeća i zajednice i za aktivnost unutar samih privrednih organizacija za bolje korišćenje uložених sredstava i za ekonomiju rada, za unošenje u proizvodnju najsavremenijih tekovina nauke i tehnike. To će doprineti da se u većoj meri proizvođači okrenu svojim mogućnostima i problemima tražeći i tim putem rešenja za svoje tekuće probleme i za budući razvoj, a pre svega za brži porast realnog standarda.

U opštem nastojanju da se efikasnije rešavaju problemi standarda treba da se zajednički založe svi faktori našeg društva. Potrebno je do kraja sprovesti dogovorene mere na opštem planu raspodele, omogućiti povoljnije uslove poslovanja i otvoriti kurs ka trajnijem formiranju tržišnih rezervi za obezbeđenje stabilnog i trajnog porasta standarda. Republike i komune bitno će doprineti sprovođenju ove politike, razmatranjem uslova privređivanja privrednih organizacija, saniranjem i pomaganjem organizacija koje preorijentišu poslovanje i sređuju svoj položaj, rešavanjem nekih otvorenih pitanja udruživanja, pomaganjem kadrovskim i drugim merama i stvaranjem rezervi.

Najzad, same privredne organizacije, uz podstrek i pomoć koja im se pruža ili će biti pružena od zajednice, stiču sve uslove za odlučnu orijentaciju na povećanje proizvodnje i produktivnost rada, od čega će u odlučujućoj meri zavisiti porast njihovog dohotka.

Mislim da su pitanja spoljnotrgovinske razmene u neposrednoj vezi sa standardom života i sa ostvarenjem naše celokupne privredne politike u narednom periodu. Mnogobrojne analize govore da je naša spoljnotrgovinska razmena mala i nedovoljna, ako se ima u vidu stepen razvoja naših proizvodnih snaga. Takve konstatacije nije čak neophodno više ni dokazivati nekim obimnim analizama, jer svakodnevna praksa nedvosmisleno ukazuje da je dalji razvoj naše privrede zavisao i od spoljnotrgovinske razmene, pre svega od znatno većeg izvoza. Na sadašnjem nivou nacionalnog dohotka, unutrašnje tržište je preusko za čitav niz proizvođača koji jedino na bazi jevtine serijske proizvodnje mogu dalje razvijati svoje kapacitete. Za mnoge proizvođače potrebe domaćeg tržišta ne mogu biti jedini kriterijum za njihovu investicionu i proizvodnu orijentaciju. Da ne govorimo o tome da na uskom i zatvorenom tržištu svi ekonomski refleksi počinju da slabe, nema pravog

upoređenja sa troškovima proizvodnje i dostignutom produktivnošću rada naprednih proizvođača. Teško je oceniti rentabilnost ulaganja i obezbediti interese za neprekidno praćenje dostignuća nauke i tehnike. Pri tom treba imati u vidu da naša privreda mora biti sposobna da razvija ekonomske odnose sa velikim brojem zemalja, da se bori za ravnopravni tretman naše privrede i da savlađuje carinske i druge barijere zatvorenih ekonomskih grupacija. To postavlja pred našu privredu dodatne zadatke za osposobljavanje za efikasniju ekonomsku saradnju sa zemljama sa različitim društveno-ekonomskim uređenjem i na najrazličitijem stepenu razvijenosti.

Iako smo ovim i drugim pitanjima povezanim sa spoljnotrgovinskom razmenom saglasni, ne izvlačimo iz njih sve neophodne zaključke kako na opštem planu tako i orijentaciji svakog pojedinog preduzeća. Činjenica je da naša privreda još uvek traži preveliku zaštitu pred inostranim proizvođačima mesto da se orijentise na brže smanjenje troškova proizvodnje i povećanje produktivnosti rada, računajući pri tom na uobičajenu zaštitu. Takav pristup problemima uključivanja naše privrede u međunarodnu podelu rada pretpostavlja veći uticaj inostranog tržišta na domaće tržište, izmenu odnosa u cenama imajući u vidu i faktor inostranog tržišta i obezbeđenje prioriteta u daljoj investicionoj politici onim projektima koji omogućuju veći devizni izvoz i veći priliv i u oblasti proizvodnje i u širokoj oblasti uslužnih delatnosti, a na prvom mestu u oblasti turizma. Ovakav kurs značiće za mnoga preduzeća temeljno preispitivanje sadašnjih uslova proizvodnje i postojeće proizvodne orijentacije. Za mnoge privredne organizacije to će biti podstrek za integraciju i podelu rada sa odgovarajućim preduzećima u zemlji, a zatim i za uključivanje u širu podelu rada zajedno sa inostranim proizvođačima. Ja mislim da neću preterati ako kažem da naš kurs ka daljoj industrijalizaciji i smanjivanju relativnih i apsolutnih razlika, koje danas postoje između naše privrede i privrede razvijenijih zemalja, umnogome zavisi od doslednog sprovođenja ovakve orijentacije u život.

Pitanja spoljnotrgovinske razmene pretresana su više puta u Saveznoj skupštini, a njima se u više navrata bavilo i Savezno izvršno veće. Ja bih ponovo danas hteo da naglasim da po oceni svih nas izvršenje postavljenog plana izvoza jeste prvorazredni zadatak. Taj zadatak se odnosi na sve one koji njegovom izvršenju mogu da doprinesu — na privredne organizacije, društveno-političke zajednice i sve druge faktore.

Ovom prilikom neću se zadržavati na drugim pitanjima privrede iako su vrlo značajna. O ostalim problemima privrednog razvoja Savezna skupština će imati prilike da raspravlja

već u septembru kad bude donosila rezoluciju o ciljevima i zadacima narednog sedmogodišnjeg plana privrednog razvitka. Dozvolite mi da učinim još samo kratak osvrt na mere, koje su u protekloj a naročito u ovoj godini, preduzete radi realizacije usvojenih političkih stavova i mera u oblasti ekonomske politike i privrednog sistema.

Izneo bih najpre mere koje su donete u cilju jačanja ekonomske snage privrednih organizacija:

— ukinut je doprinos na vanredni prihod sa efektom od oko 70 milijardi dinara;

— ukinut je rudnički doprinos sa efektom od oko 4,6 milijardi dinara;

— ukinuto je obavezno izdvajanje u rezervne fondove u iznosu od 10% od investicionih ulaganja privrednih organizacija sa efektom od oko 45 milijardi dinara;

— smanjen je u više navrata porez na promet u raznim granama privrede sa efektom od oko 20 milijardi dinara;

— ustupljen je doprinos iz dohotka industriji koja proizvodi sirovine i celoj oblasti saobraćaja sa efektom od oko 33 milijarde dinara;

— oslobođene su privredne organizacije od upisa zajma federaciji iz čistog prihoda sa efektom od oko 30 milijardi dinara;

— predloženo je ukidanje doprinosa društvenim investicionim fondovima od strane privrednih organizacija sa efektom od oko 80 milijardi dinara.

Naveo sam samo krupnije mere koje su značile poboljšanje položaja privrednih organizacija za preko 310 milijardi dinara. Većina od ovih mera je istovremeno značila i unošenje poboljšanja u mehanizam privređivanja i jačanje njegovih stimulativnosti. Sve ove mere su u duhu promena privrednog sistema koje će uslediti u ovoj i u narednoj godini.

Mogu vas obavestiti da predstoji donošenje mera koje treba da izmene položaj poljoprivrede, da reše neka pitanja elektroprivrede, proizvodnje uglja i u vezi s tim odgovarajuće mere koje treba da obezbede da promene u cenama ili drugim odnosima ne utiču negativno na tržište i standard života. Ovih dana Savezno izvršno veće razmatraće analizu polugodišnjeg kretanja privrede radi donošenja neophodnih mera za obezbeđenje povoljnijih privrednih kretanja u narednom periodu.

I u oblasti privrednog sistema učinjeni su prvi krupniji koraci na liniji Rezolucije Savezne skupštine.

Zakoni o finansiranju društveno-političkih zajednica i o doprinosima i porezima građana su upravo pred Skupštinom. Njima se reguliše veoma osetljiva oblast finansijskih odnosa između društveno-političkih zajednica i utvrđuju obaveze građana koje proističu iz situacija lič-

nog dohotka, a na osnovi kojih se obezbeđuje finansiranje društvenih službi.

U skupštinskim odborima se već razmatra elaborat o problemima proširene reprodukcije, tako da će Savezno izvršno veće moći u jesen da predloži i odgovarajuće zakone koji će regulisati široku oblast investicione delatnosti, utvrditi funkcije i položaj banke, ulogu privrednih organizacija u proširenoj reprodukciji i regulisati metode usmeravanja i oblika kreditne politike.

Razmatra se i sadašnji sistem cena i postojeći odnosi u cenama. Pored izrade načelnih stavova u vezi sa našom budućom politikom cena i kriterijumima za formiranje cena u toku su i pripreme za donošenje konkretnih oblika u onim oblastima privrede kojima su sazreli uslovi za izmenu sadašnjih odnosa cena.

U toku je izrada zakona o fondu za razvoj nerazvijenih područja tako da će Savezna skupština moći da pristupi njegovom razmatranju već najesen. Tom prilikom pružiće se podaci i odgovarajuće analize o dosadašnjim rezultatima razvoja nerazvijenih područja.

Priprema se i zakon kojim će biti regulisan režim formiranja i raspolaganja sa različitim vrstama rezervi i razmatraće se mogućnosti formiranja takvih rezervi u privredi i na svim nivoima društveno-političkih zajednica.

Posle prvih mera, koje su donete u cilju deviznog režima spoljnotrgovinskog poslovanja, u toku su dalja izučavanja za promene u ovoj oblasti.

Sistem i metodologija planiranja, kao i stambena reforma i metodi finansiranja stambene izgradnje, takođe su veoma značajne oblasti za koje su već izrađeni prethodni materijali i koji mogu u drugom polugodiću biti predmet razmatranja skupštinskih organa.

Najzad, problemi prezaduženosti privrede i politika anuiteta nalaze se u fazi izučavanja. Mogu da vas obavestim da se u ovom radu polazi od toga da ta pitanja nađu rešenja u okviru načela na kojima se zasniva naš kreditni mehanizam.

U vezi sa svim ovim promenama, međutim treba naglasiti da postoji granica dokle se može pojedinačnim promenama ići postupno uzetim pravcem. Dalje zalaženje u korenitije promene privrednog sistema i dalje izmene u privrednoj politici zahtevaju veoma kompleksna i složena proračunavanja svih dejstava i efekata kako bi njihovo sprovođenje u život unelo neophodnu stabilnost. Ako smo sebi postavili za cilj efikasnije privređivanje, za njega su neophodni stabilniji uslovi rada i sticanja dohotka, uravnoteženiji odnosi na tržištu i veće rezerve. Tek u takvim uslovima doći će do punog izražaja stimulativnost našeg privrednog sistema.

Na osnovi sagledavanja celine promena i njihovih konsekvenci ići će se postupno i u

etapama na njihovu realizaciju, u zavisnosti od izvršenih priprema i obezbeđenja odgovarajućih materijalnih preduslova.

Prva iskustva eksperimentalnog prelaska na 42-časovnu radnu nedelju pokazuju da će uspešno sprovođenje ove ustavne obaveze biti jedan od najsloženijih zadataka u narednom periodu, jer uporedo sa skraćanjem radnog vremena treba obezbediti dalje povećanje životnog standarda i privrednog rasta uopšte. Saznanja do kojih se došlo pokazuju da postoje opšti uslovi za postepeni prelazak na kraću radnu nedelju, te se može pristupiti pripremi propisa o uslovima i rokovima za prelazak na 42-časovnu radnu nedelju.

Poboljšanju kvalifikacione strukture zaposlenih, obrazovanju i stručnom osposobljavanju radnika može se pokloniti još veća pažnja. U narednom periodu biće neophodno da se privreda još više angažuje na obrazovanju svojih kadrova. Mere donete u prošloj i ovoj godini omogućile su privrednim organizacijama da za stručno obrazovanje mogu izdvajati znatnija sredstva na teret troškova poslovanja.

Na bazi proučavanja kretanja, pojava i zbiivanja u oblasti radnih odnosa, pripremljeni su materijali koji će poslužiti utvrđivanju koncepcije za novi zakon o radnim odnosima. Saveznoj skupštini dati su materijali iz oblasti inspekcije rada, a Savezno izvršno veće je razmatralo Teze za zakon o zaštiti na radu. Pripremljene su Teze za nove zakonske propise o zapošljavanju i materijalnom obezbeđenju privremeno nezaposlenih, a krajem prošle i početkom ove godine doneti su propisi o zapošljavanju naših građana u inostranstvu.

U oblasti unutrašnje politike dalje je razvijan i usavršavan sistem organa i službi koje imaju zadatak da obezbede nesmetano ostvarivanje Ustavom utvrđenih prava i sloboda građana i radnih ljudi, da zaštite radne organizacije i društveno-političke zajednice od negativnih pojava, koje još postoje i ometaju razvoj. Razmatranje problema kriminaliteta u Skupštini i njena preporuka imaće za posledicu da se na ovom području, u borbi protiv kriminala angažuju svi naši društveni faktori.

U toku je obiman rad na usaglašavanju sa Ustavom i donošenju novih propisa o ličnim i statusnim pravima građana, inspeksijskim službama, o pravnoj pomoći, u oblasti pravosuđa itd. U okviru toga rada vrši se široko kritičko preispitivanje i ocenjivanje dosadašnjeg stanja i prakse i traže što bolja i adekvatnija rešenja u duhu Ustava.

Iz ove oblasti u toku je donošenje zakona o sudovima opšte nadležnosti, o privrednim sudovima, o javnom tužilaštvu, o službi unutrašnjih poslova, o javnom pravobranilaštvu, o advokaturi i drugim vidovima pravne pomoći, o bezbednosti saobraćaja i drugih.

U oblasti socijalnog osiguranja težište je bilo na reformi penzijskog sistema. Stavovi i zaključci odbora Savezne skupštine, stavovi Saveznog izvršnog veća i široka javna diskusija pružili su osnovu za pripremu nacrtu zakona koji će početkom jeseni biti predložen Skupštini. Široko razmatranje Teza pružilo je podršku stavovima da se sistem penzijskog osiguranja čvršće postavi na ekonomske osnove, da se uspostavi punija zavisnost prava od ulaganja, da princip nagrađivanja prema radu ne bude narušen ni pri odmeravanju penzije, da se obezbedi obavezno usklađivanje penzija sa porastom troškova života, da samoupravljanje u ovoj oblasti dobije potpuniju osnovu za svoj dalji razvoj.

U oblasti zdravstva i socijalne politike dozvolite da iz velikog broja pitanja kojima se u proteklom periodu bavila i Savezna skupština pomenem samo dva vrlo značajna pitanja koja su pripremljena i koja će Skupština moći da stavi na dnevni red ove jeseni.

Prvo, to je pitanje sistema raspodele dohotka u zdravstvenim ustanovama.

Rezultati pokazuju da sistem dohotka u zdravstvu u osnovi stimulativno deluje na ekonomičnost u radu, poboljšanje organizacije službe, a raspodela ličnog dohotka prema uspehu i zalaganju otkriva rezerve u radnim kolektivima i utiče na podizanje kvaliteta stručnog kadra. U ovom sistemu još ima dosta teškoća, slabosti, nedostataka i neopravdanih otpora, ali nas ono što je dosad učinjeno učvršćuje u uverenju da su osnovni principi pravilni i da se i dalje treba boriti za njihovo što potpunije ostvarivanje.

Drugo, iako je usavršavanje sistema finansiranja stambene izgradnje i korišćenje stambenih zgrada bilo predmet razmatranja raznih foruma i tela, preostaje još obiman rad da se pronađu najbolja rešenja za intenzifikaciju stambene izgradnje i njeno što bolje uklapanje u privredno-društveni sistem i dovođenje u sklad sa našim mogućnostima i potrebama. Smatramo da je ovo pitanje akutno i da što pre treba doneti odgovarajuća rešenja.

U oblasti obrazovanja, nauke i kulture novim Ustavom federacija utvrđuje načela i obezbeđuje jedinstvo sistema.

Prosvetno-kulturno veće Savezne skupštine pretresalo je nekoliko vrlo značajnih pitanja iz ove oblasti. U prvom redu mislim na diskusiju i donošenje preporuke o osnovnom i visokom obrazovanju. Izgrađeno jedinstvo pogleda na probleme i zadatke u ovoj oblasti važan je preduslov za obimnu aktivnost svih društvenih faktora a u prvom redu republika, srezova i komuna.

Ovo su značajna područja našeg života i razumljivo je veliko interesovanje javnosti u

prvom redu radnih ljudi u oblasti prosvete i kulture.

Imamo dinamičan razvoj školstva, sprovodimo krupne promene u sistemu nastave, treba usklađivati mesto i ulogu radnih organizacija u obrazovanju sa principima novog Ustava, a istovremeno rešavati vrlo akutna pitanja materijalne osnove školstva.

Da bismo problemima obrazovanja bolje i realnije prišli, mislim da moramo imati u vidu stvarne, vrlo krupne rezultate koje smo do sada postigli. Činjenica je da u Jugoslaviji ima 20% nepismenih i niko ne može osporavati da je to ozbiljan problem. Ali kod razmatranja ovog pitanja treba imati u vidu da se ovi nepismeni nalaze većinom na selu, u određenim rejonima, gde je nasleđe bilo odviše teško i da su to pretežno ljudi sa preko 45 godina starosti. To da danas od sve dece i omladine između 10 i 19 godina ima samo 1,1% nepismenih rečito govori da mi zatvaramo izvore nove nepismenosti, što je u oblasti osnovnog školstva naš glavni zadatak.

Kad su objektivne potrebe našeg razvoja postavile zahtev mi smo u vrlo kratkom roku postigli da danas na našim višim, visokim školama i fakultetima studira preko 160 hiljada studenata.

Pored svih rezultata problemi srednjih škola su vrlo akutni.

Posebnu karakteristiku i vrednost obrazovanja u nas čini raznovrstan i elastičan sistem školovanja koji omogućuje obrazovanje odraslih.

Pored ovakve ekspanzije u kvantitativnom razvoju školstva poslednjih godina sve vidniji su i kvalitativni rezultati izraženi, pre svega, u stalnom porastu broja učenika, koji sa uspehom završavaju škole i u obimu i kvalitetu znanja koje škola pruža i sl. Svakako da u tome veoma značajnu ulogu ima izvanredno zalaganje nastavnog osoblja.

Sve ove rezultate naveo sam samo da bismo realno prišli vrlo složenim i ozbiljnim problemima u ovoj oblasti.

Dosadašnja izdvajanja zajednice za školstvo, iako su značajna, još uvek ne obezbeđuju zadovoljavajuću materijalnu osnovu obrazovanja. I pored toga što su rashodi za školsku 1960. godinu predstavljali 2,50% a u 1962. godini preko 4% od ukupnog društvenog proizvoda. Nedovoljan je broj škola i učionica da bi se u mnogim školama ukinula treća smena. Postojanje treće smene pokazatelj je donekle i za materijalni položaj školstva u celini. Pred nama je akutan zadatak da pronađemo najefikasnije metode za rešavanje ovog problema.

Boljim finansiranjem radnih organizacija u oblasti obrazovanja doprineće novi sistem finansiranja društveno-političkih zajednica, zatim

sistem finansiranja ustanova društvenih službi. U narednom periodu moramo obezbediti da sredstva za potrebe prosvete i kulture budu u srazmeri sa porastom ukupnih raspoloživih društvenih sredstava i da lični dohoci prosvetnih radnika prate kretanje ličnih dohodaka u privredi.

U drugoj polovini ove godine Saveznoj skupštini biće dostavljeni materijali o problemima finansiranja školstva i o upravljanju školskim ustanovama.

Naučno-istraživački rad u našim današnjim uslovima dobija poseban značaj. Ne samo u tome što nauka u savremenom razvoju ima izuzetno mesto, nego i zato što sadašnja faza našeg razvoja čini primenu nauke akutnom. Danas kada smo stvorili određenu materijalnu tehničku bazu proizvodnje, dalji privredni porast stavlja u prvi plan intenzifikaciju proizvodnje kroz bolje korišćenje postojećih kapaciteta i tehnike, kroz unapređenje tehnologije, organizacije rada i bolje korišćenje svih ostalih materijalnih i ljudskih snaga. U tome nauka dobija poseban značaj.

U septembru Savezna skupština će pitanje naučno-istraživačkog rada staviti na dnevni red i od odluka Skupštine očekujemo značajan doprinos u razvoju naučno-istraživačkog rada.

Naš sistem samoupravljanja uopšte, novi sistem političke organizacije posebno, stepen razvoja do kojeg smo došli, daje realnu osnovu da postojeće zadatke možemo izvršiti. U onom delu posla koji pripada Saveznom izvršnom veću, računamo na punu pomoć i podršku ne samo Savezne skupštine, već i na pomoć svih samoupravnih organa, političkih organizacija i svih radnih ljudi.

(Posle odmora)

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Nastavljamo rad. Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda — Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede. Za ovu tačku dnevnog reda članovima oba veća dostavljen je Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede, koji je pripremila Komisija Saveznog veća i Privrednog veća, koja je izabrana na prošloj zajedničkoj sednici 20. i 21. prošlog meseca.

Prilikom izrade ovog Predloga, Komisija je uzela za osnov Nacrt rezolucije i opšte diskusije koja je o ovim pitanjima vođena na prethodnoj zajedničkoj sednici ovih dvaju veća.

Pošto je opšti pretres obavljen na prošloj sednici u smislu zaključaka Veća, to danas treba da obavimo pretres teksta Predloga rezolucije Savezne skupštine, koji je pripremila imenovana Komisija.

Dajem reč izvestiocu Komisije za pripremu Predloga rezolucije. Ima reč drug Geza Tikvicki, poslanik Saveznog veća.

Geza Tikvicki (Izborna jedinica Subotica):

Kao što je već drug predsedavajući rekao, na prošloj sednici smo održali pretres o ovom pitanju, pa bi na ovoj sednici trebalo da usvojimo ovu Rezoluciju.

Komisija, koja je na prošloj sednici izabrana, u međuvremenu je primila određeni broj amandmana, predloga i sugestija za izmene prvobitnog teksta Rezolucije. Na osnovi ovih amandmana, predloga i izmena, Komisija je izvršila odgovarajuće izmene i stala je na stanovište da bi bilo bolje i preglednije da se poslanicima uruči nov prečišćen tekst. Prema tome, tekst Rezolucije koji ste danas primili, u stvari je rezultat tih izmena. U vezi sa tim izmenama želim samo da kažem da nema bitnih izmena u suštinskim postavkama Rezolucije. Prema tome, izmene su išle na bolje objašnjenje određenih delova Rezolucije, na izvesno stilsko i jezičko prečišćavanje samog teksta i na nešto malo drugačiju sistematizaciju i kompoziciju same materije. Kao što sam već rekao, s obzirom da je obim tih izmena bio nešto veći, zbog toga smo smatrali potrebnim da damo Rezoluciju u novom tekstu.

Molim poslanike da predloženu Rezoluciju usvoje.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Molim poslanike ko je za Predlog rezolucije Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede da digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Konstatujem da je usvojena Rezolucija Savezne skupštine o razvoju poljoprivrede.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda — Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana. Ima reč drug Kiro Gligorov, savezni sekretar za finansije.

Kiro Gligorov (savezni sekretar za finansije):

Drugarice i drugovi poslanici, Osnovni zakon o doprinosima i porezima građana predstavlja jedinstvenu celinu sa Zakonom o finansiranju društveno-političkih zajednica koji je od strane Savezne skupštine juče donet. On reguliše obaveze građana koji srazmerno svojoj ekonomskoj snazi treba da doprinose za finansiranje društvenih službi. Ceo zakon tretira materiju tzv. neposrednih doprinosa i poreza od imovine. Kada u narednim mesecima budemo mogli da iznesemo pred Saveznu skupštinu zakon o posrednim porezima koji će, pre svega, sadržati porez na promet u potrošnji i zakon o taksumama, time će u celini naš sistem doprinosa i poreza biti regulisan na načelima kako to Ustav postavlja i u skladu s osnovama našeg privrednog sistema.

Već u samom nazivu zakona vrši se razlikovanje dve osnovne kategorije obaveza građana: doprinosi na jednoj strani i porezi na dru-

goj. Iako obe kategorije imaju karakter izvršavanja neposrednih obaveza građana postoji među njima ne samo terminološka već i suštinska razlika koja potiče od različitog karaktera jedne odnosno druge obaveze. Osnovni, prevladavajući oblik u kome građani obezbeđuju daleko pretežni deo finansijskih sredstava za potrebe društvenih službi jesu doprinosi iz ličnih dohodaka. Polazeći od toga da će se prihodi sticati od strane građana u sve manjoj meri od pritežavanja imovine a u sve većoj i u perspektivi jedinoj, od rada, doprinos iz ličnog dohotka građana predstavlja i danas, pogotovo u budućnosti, dominantni oblik kroz koji građani izvršavaju svoje obaveze prema zajednici.

Razmatrajući bliže zakonske odredbe sigurno ste uočili da se u načelu tretira na isti način lični dohodak radnika i dohodak od samostalnog obavljanja poljoprivredne, zanatske ili druge delatnosti, odnosno svi oni predstavljaju isti izvor prihoda. Među ovim kategorijama stanovništva i njihovim izvorima dohodaka, razume se, postoji značajna razlika. U dohotku poljoprivrednika i zanatlija sadržana je i akumulacija, prema tome i sredstva za prošireno reprodukovanje njihovih sredstava za proizvodnju. U načelu, međutim, oni su tretirani kao ljudi koji pre svega sopstvenim radom stižu svoj dohodak jer je njihov dohodak pretežnim delom sastavljen od sredstava namenjenih ličnoj potrošnji njihovih domaćinstava te prema tome mogu u smislu ovog zakona da budu tretirani kao radnici. Razume se da su neophodne korekture u ovakvom pristupu problema i one se ogledaju u dodatnom oporezivanju dohodaka poljoprivrednika i zanatlija ukoliko upotrebljavaju tuđu radnu snagu i zatim u mogućnosti da se na njihove dohotke, za razliku od ličnog dohotka radnika, mogu primenjivati progresivne stope preko kojih se i jedan deo akumulacije oduzima za opšte potrebe.

Mislim da se može i kao sistemska novina označiti stanovište da doprinos iz ličnog dohotka radnika nije više obaveza privredne organizacije i samim tim nije elemenat raspodele dohotka preduzeća već lična obaveza građanina — radnika koji u bruto iznosu učestvuje u raspodeli dohotka privrednih organizacija a zatim zasniva kao pojedinac odnos sa komunom i drugim društveno-političkim zajednicama izvršavajući svoju obavezu za izdržavanje društvenih službi. Ta promena ima i drugi smisao. Ona teži za tim da radnika postavi u aktivniji odnos prema zahtevima društveno-političkih zajednica, da definiira njegov interes kako se upravlja sa tim sredstvima i kako se zadovoljavaju potrebe društvenih službi. Prema tome, doprinos iz ličnog dohotka radnika nije više deo obaveza koje izvršava privredna organizacija iz ukupnih sredstava preduzeća, nakon kojih radni kolektiv odlučuje o raspodeli čistog prihoda, nego se radi o daljoj raspodeli ličnih

dohodaka koji su već postali sopstvenost samih radnika.

Kao i u slučaju Zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica i ovaj zakon ima karakter osnovnog zakona. On reguliše izvore i vrste prihoda i osnovna načela obrazovanja tih prihoda. Ne ulazi, međutim, u kvantitativno odmeravanje visine bilo kojeg izvora prihoda niti odlučuje o tome koji prihod pripada pojedinoj društveno-političkoj zajednici. Prema tome, svaka društveno-politička zajednica odlučuje u načelu koji će joj izvor prihoda poslužiti za uvođenje sopstvenog doprinosa ili poreza i to u meri koju sama ona odredi. Pošto je doprinos iz ličnog dohotka po svom udelu najbitniji, sve društveno-političke zajednice treba da odrede svoju stopu doprinosa iz ličnih dohodaka radnika. Moram odmah reći da u sadašnjem rasporedu raspoloživih sredstava federacija računa na gotovo simbolično učešće u ličnim dohocima radnika dok će doprinosi komuna i republika biti onaj faktor od kojeg će zavisiti i ukupno opterećenje ličnih dohodaka.

Bitnu novinu ovog zakona predstavlja pravo da svaka društveno-politička zajednica samostalno određuje svoju stopu doprinosa. To pravo određuje stepen finansijske autonomije komuna, republika i federacije. Sa te strane posmatrano pravo samostalnog određivanja visine doprinosa obezbeđuje svakoj društveno-političkoj zajednici materijalnu osnovu, ali istovremeno treba reći da će to omogućiti i izvesne razlike u stepenu opterećenja i visini obaveza koje će pojedini građani imati u zavisnosti od toga na teritoriji koje komune odnosno republike žive. S obzirom na različiti stepen razvijenosti komuna i republika i orijentaciju koju će svaka od njih uzeti u pogledu zadovoljenja potreba društvenih službi, ovakav stav ima svog opravdanja, razume se ukoliko te razlike nisu takve da mogu bitno da utiču na uslove života radnika s istim nivoom ličnih dohodaka. Treba, međutim, računati sa tim da nije moguće postojanje velikih razlika u stopama doprinosa ni sa ekonomskih razloga a zatim niti radi toga što će u komuni o visini doprinosa morati da se odlučuje na što demokratskiji način jer se radi o vrlo osetljivom problemu. Za razliku od sadašnjeg stanja kada veliki broj radnika i ne zna koliki je doprinos koji preduzeće plaća na bruto lične dohotke radnika dok je svakom veoma dobro poznato koliko iznosi dopunski doprinos koji je i sada lična obaveza radnika, ubuduće će svi doprinosi iz ličnog dohotka pobuđivati podjednak interes jer zadiru u neto lični dohodak svakog pojedinca. Treba očekivati na toj osnovi da će u znatnoj meri porasti društveno-politički interes građana kako kod odlučivanja o visini doprinosa, tako isto i za utrošak prikupljenih sredstava.

U Zakonu je kao osnovica za utvrđivanje obaveza zemljoradnika zadržana tzv. katastar-

ska osnovica koja na objektivizirani način trajno utvrđuje obavezu zemljoradnika i nije zavisna od kretanja dohotka prema uslovima tržišta. Iako ovakav način utvrđivanja prihoda od poljoprivrede ima i svojih nedostataka on je ipak u proteklim godinama bio jedan od faktora koji je pozitivno uticao na sređivanje odnosa na selu unoseći objektivnost i izvesnost u obavezama. Katastarske osnovice, međutim, koje zadnjih nekoliko godina služe za određivanje obaveze zemljoradnika, veoma su zastarele i ne odgovaraju niti promenama koje su nastale u posedovnim odnosima niti promenama u rasporedu kultura i prinosa od pojedinih kultura. Usled toga je u protekloj i ovoj godini obavljen revizija katastarskih osnovica koje sada daleko realnije odražavaju izmenjeno stanje stvari i u znatno većem stepenu se katastarski dohodak približava stvarnom dohotku u poljoprivredi.

I u pogledu prihoda od zanatskih delatnosti neophodno je bilo naći objektivizirane kriterijume za ustanovljavanje osnovica za utvrđivanje doprinosa. Polazeći od toga da najveći deo zanatskih radnika radi u uslužnom zanatstvu i da se njihova delatnost obavlja sa vrlo malim proizvodnim sredstvima i svodi uglavnom na ulaganje ličnog rada stalo se na stanovište da je najadekvatniji put za realno odmeravanje njihovog dohotka ako se za osnovicu uzme lični dohodak radnika odgovarajuće stručnosti u društvenom sektoru privrede. Ukoliko bi se ovaj sistem dosledno primenjivao mogli bismo objektivnije rešiti ubuduće odnos sa zanatlijama i izbeći nezgodne pojave koje su se gotovo zakonito ponavljale svake dve ili tri godine usled čega celokupno, a posebno uslužno zanatstvo zaostaje u svom razvoju.

U diskusiji je bilo veoma kontraverznih gledišta u pogledu određivanja stopa u vidu proporcije ili progresije. Zakon u načelu dopušta da svaka društveno-politička zajednica sama izabere da li će primeniti proporcionalnu ili progresivnu stopu, ali pri tom postoje dva bitna ograničenja koja govore u prilog tome da naš sistem polazi od proporcionalne stope. Prvo ograničenje se odnosi na to da sve društveno-političke zajednice na lične dohotke radnika u društvenom sektoru privrede mogu primenjivati samo proporcionalne stope, a drugo ograničenje se odnosi na federaciju koja može u odnosu na sve izvore prihoda, izuzev kad je u pitanju doprinos iz ukupnog dohotka, određivati isključivo proporcionalne stope. Time je potvrđeno načelo da progresivnim stopama nema mesta kad god je reč o redovnim primanjima i kad god treba stimulirati interes za veću produktivnost rada odnosno kad god se radi o primanjima koja ne sadrže i akumulaciju. Dosledno ovom shvatanju, međutim, trebalo bi obazrivo primenjivati progresivne stope i kad je reč o dohotku zemljoradnika i zanatlija jer u određenoj

meri razlozi za podsticanje interesa za povećanje proizvodnje i produktivnosti rada moraju biti prisutni i u tim slučajevima. Progresija ima primenu i u slučaju kada pojedni građani bez obzira iz kakvog izvora stiču dohodak imaju visoka primanja. U današnjoj situaciji to su svi dohoci od preko devet stotina hiljada dinara godišnje. Razume se da će osnovica biti, s obzirom na kretanje ukupnih ličnih dohodaka, menjana s vremena na vreme. Progresivni doprinos iz ukupnog dohotka i danas, a verovatno još dugo vremena, neće imati neki poseban finansijski značaj jer se odnosi na relativno mali broj lica sa visokim dohocima ali je on neophodan u našem sistemu zbog socijalnih i drugih razloga a isto tako i kao instrument preko kojeg se utiče na tempo porasta najviših ličnih dohodaka.

Hteo bih najzad da istaknem pravo koje zakon daje socijalističkim republikama da određuju gornju granicu stopa doprinosa i poreza da bi se obezbedila što jedinstvenija politika opterećenja građana. To pravo ima i federacija, ali, s obzirom da će ona u ovim prihodima učestvovati u veoma malom obimu, problem usklađivanja stopa, utvrđivanja granica progresije i visine poreskih oslobođenja trebalo bi da budu tretirana republičkim zakonima, odnosno posebnim odlukama skupština ukoliko za njih nastupi potreba. Federacija bi intervenisala samo ukoliko oceni da bi politika određivanja doprinosa i poreza mogla negativno da utiče na privrednu stabilnost i ostvarenje opšte prihvaćenih zadataka u pogledu rasta životnog standarda stanovništva.

S ovim zakonom stvaramo osnovu za jedan razuđen poreski sistem, veoma elastičan i prilagođen različitim uslovima pojedinih područja, koji zbog toga zahteva i mnogo veće praćenje i analize, međusobne saradnje i dogovaranja između zainteresovanih društveno-političkih zajednica, kao i vođenje računa o ekonomskim efektima u odnosu na dohotke građana i u odnosu na stabilnost tržišta. Svaka društveno-politička zajednica svojim odlukama utiče i na tržište i na budžet porodica i zato se ne može određivanjem doprinosa i poreza prići sa fiskalnog stanovišta nego sa uzimanjem u obzir različitih faktora koji mogu veoma bitno da deluju na ekonomske, socijalne i druge uslove života i rada građana.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Za reč u opštem pretresu prijavio se poslanik Životije Antić. Molim poslanike da se pismeno prijave za diskusiju. Ima reč drug Životije Antić, poslanik Saveznog veća.

Životije Antić (Izborna jedinica Svetoza-revo):

Propisima kojima je sada regulisano oporezivanje prihoda i imovine građana koji uglav-

nom datiraju od 1964. godine umnogome su prevaziđeni nastalim društveno-ekonomskim promenama u proteklom periodu. Zato se već dugo vremena oseća potreba za donošenjem zakona o porezima koji bi bili odraz sadašnjih uslova proizvodnje roba i vršenja usluga sa sredstvima u građanskoj svojini.

Pored toga, sadašnji poreski sistem regulisan je nizom različitih propisa, te se i sa te strane oseća potreba za njihovim kodificiranjem jednim zakonom koji treba da reguliše poreske obaveze građana prema društvenoj zajednici.

Budući savezni zakon o doprinosima i porezima građana treba da obezbedi njegovu povezanost sa privrednim sistemom. Isto tako, treba da osigura jedinstvo osnovnog položaja građana — obveznika poreza i da utvrdi osnovni odnos društveno-političkih zajednica u ostvarenju svojih Ustavom predviđenih prava u pogledu prihoda koji im pripadaju. Mislim da predloženi Nacrt zakona to obezbeđuje.

Nacrt zakona predviđa šest vrsta doprinosa i pet vrsta poreza, kao i mesni samodoprinos — vid samooporezivanja građana.

Nacrt ovog zakona ne iscrpljuje sve izvore i vrste prihoda. Tako na primer porez na promet, administrativne, sudske i komunalne takse ustanovljavaju se posebnim saveznim zakonima.

Bilo bi dobro da se administrativne i sudske takse utvrde neposredno saveznim propisima, jer je predložena procedura u nacrtima zakona prilično komplikovana.

Deo materijala Nacrta zakona o doprinosima i porezima građana koji se odnosi na doprinos iz ličnog dohotka od poljoprivredne delatnosti predviđa dosadašnje principe, to jest, i ubuduće za osnovicu poreza na prihode od poljoprivrede služiće katastarski prihod od biljne proizvodnje i stočarstva.

— Katastarski prihod kao osnova za plaćanje doprinosa pozitivno utiče na podizanje proizvodnosti rada i na stabilnost poreske politike, što je potvrdila primena tog sistema od 1954. godine;

— Sadašnji katastarski prihod čini 28% od procenjenog nacionalnog dohotka individualnih poljoprivrednih proizvođača za 1962. godinu. Usled stalnih promena u poljoprivrednoj proizvodnji, povremeno će se pristupiti utvrđivanju i usavršavanju novog katastarskog prihoda;

— Potreba za novim obračunom katastarskog prihoda stvorena je nastalim porastom poljoprivredne proizvodnje u proteklom periodu, porastom cena poljoprivrednih proizvoda i znatnim porastom dohotka poljoprivrednih proizvođača od 1955. godine kao bazne godine prema kojoj je vršen obračun sadašnjeg katastarskog prihoda.

Drugarice i drugovi poslanici,

U mom izbornom srezu pre više od dva meseca organizovana je diskusija na nivou saveta za plan i finansije opštinskih skupština radi

razmatranja predloženih prednacrt zakona o doprinosima i porezima građana i prednacrt osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica.

Diskusija s ovog sastanka o prednacrtima zakona pružila je vrlo korisne primedbe i predloge koji su u većini prihvaćeni u skupštinskim odborima prilikom diskusije prilikom izrade Nacrta ovog zakona.

Tom prilikom pozitivno su usvojene novine u predloženim zakonima.

U cilju daljeg podružljavanja poljoprivredne proizvodnje kod oporezivanja prihoda od zemljišta izdatog u zakup, a i da bi se podsticao zakup zemljišta koje je namenjeno poljoprivrednoj proizvodnji između građana i poljoprivrednih organizacija, pozitivno je ocenjeno i istaknuto to što se predviđa plaćanje različitog doprinosa za takvo zemljište, to jest, ukoliko se koristi za poljoprivrednu proizvodnju doprinos da se plaća prema katastarskom prihodu ili zakupnini u zavisnosti od toga šta je od njih manje.

Ukoliko se koristi za nepoljoprivredne svrhe onda će se plaćati prema tome šta je od toga veće.

S obzirom na različite uslove otkupa zemljišta i različite uslove i dejstvo zakupa na podružljavanje poljoprivredne proizvodnje u raznim područjima zemlje izraženo je mišljenje da je dobro što se ovim Nacrtom zakona predviđa stimulisanje dugoročnih socijalističkih zakupa, koji su od većeg ekonomskog interesa za radnu organizaciju.

Isto tako je dobro što se ovim Nacrtom zakona predviđa da obim olakšica regulišu socijalističke republike, bilo jedinstveno za celu teritoriju, bilo različito po pojedinim širim ili užim područjima, zavisno od konkretnih uslova podružljavanja poljoprivredne proizvodnje.

U vezi sa pitanjem zakupa i otkupa poljoprivrednog zemljišta, posebno je istaknuto na ovom sastanku i pitanje oporezivanja prihoda seljaka — radnika. Prema statističkim podacima oko 35% u našoj zemlji ukupnih površina zemljišta u građanskoj svojini poseduju lica koja pored prihoda od poljoprivrede ostvaruju prihode iz radnog odnosa, a kada se tome doda i 4% površina koje poseduju lica koja se uopšte ne bave poljoprivrednom proizvodnjom, onda oko 40% površina poseduju lica koja ostvaruju pretežno prihode van poljoprivrede.

Međutim, stoji činjenica da se najveći broj seljaka — radnika (u užoj Srbiji) bavi poljoprivredom i drugim delatnostima zbog posedovanja malih površina zemljišta, koje mu i pod uslovom intenzivne obrade ne pruža ni minimum za egzistenciju, pa je prinudno da stiče prihode i iz drugih izvora.

Isto tako, veći broj punoletnih članova domaćinstava samo žive na poljoprivrednom do-

maćinstvu, a uopšte se ne bave poljoprivredom, već samo nepoljoprivrednim delatnostima (u radnom odnosu, samostalnim zanimanjima i sl.), dok zemljište obrađuju ostali članovi domaćinstva dajući odgovarajuće prinose.

Ocenjeno je dobro što Nacrt zakona ne predviđa oštrije oporezivanje seljaka — radnika, jer ove probleme treba rešavati na drukčiji način.

Administrativna intervencija putem poreškog zaoštavanja prema poljoprivrednim proizvođačima, koji su istovremeno i radnici u privrednim preduzećima, mogla bi da stvori socijalni problem.

Zbog toga bi bilo pravilno da se visina opterećenja poljoprivrednih domaćinstava ne meri samo prema katastarskom prihodu, već i prema broju članova porodica i visini prihoda po svakom planu.

Drugarice i drugovi poslanici,

Doprinosi i porezi treba neprekidno da prate društveni i privredni razvoj, da se njima prilagođavaju i da budu element podsticanja pozitivnih kretanja.

Materijal ovog Nacrta zakona je solidno pripremljen, tako da su doprinosi i porezi građana u skladu sa društvenim i privrednim razvojem zemlje i u sadašnjim uslovima podstiču pozitivne pravce i kretanja.

Izjavljujem da ću glasati za predloženi zakon.

Predsedavajući Mijalko Todorović:

Da li se još neko javlja za reč? (Niko se ne javlja).

Otvaram pretres teksta Predloga zakona. Želi li ko reč? (Niko se ne javlja).

Pošto je pretres završen pristupamo glasanju odvojeno po većima.

Molim članove Privrednog veća ko je za Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Konstatujem da je Privredno veće usvojilo Predlog ovog zakona.

Molim članove Saveznog veća da dignu ruku koji su za zakonski predlog. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je i Savezno veće usvojilo predloženi zakon.

Time je dnevni red naše zajedničke sednice iscrpen.

Pošto je ovo poslednja zajednička sednica pred letnji odmor, u ime članova Saveznog veća drugovima i drugaricama poslanicima Privrednog veća želim prijatan odmor.

Obaveštavam članove oba veća da se rad na odvojenim sednicama Saveznog veća i Privrednog veća nastavlja posle odmora od 10 minuta.

(Sednica je zaključena u 12 č 20 min).

PRILOZI

IZVEŠTAJ

KOMISIJE POSLANIKA O DISKUSIJI U ODBORIMA O PREDNACRTU OSNOVNOG ZAKONA O FINANSIRANJU DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA I PREDNACRTU OSNOVNOG ZAKONA O DOPRINOSIMA I POREZIMA GRAĐANA

Prednacrt osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica kao i Prednacrt osnovnog Zakona o doprinosima i porezima građana razmatrani su 1. IV 1964. godine na zajedničkoj i odvojenim sednicama Odbora za društveni plan i finansije, Odbora za društveno-ekonomske odnose i privredni sistem, Odbora za budžet i Odbora za poljoprivredu Saveznog veća; Odbora za budžet i budžetski sistem Organizaciono-političkog veća; Odbora za probleme raspodele, cena i privredni sistem i grupe poslanika za proučavanje stanja i problema u vezi sa donošenjem statuta opštine i statuta privrednih organizacija Privrednog veća.

Na zajedničkoj sednici drug Kiro Gligorov, savezni sekretar za finansije, dao je dopunska obrazloženja, istakao osnovne principe na kojima su izrađeni prednacrti zakona i upozorio na neke objektivne momente koji u sadašnjoj situaciji ometaju radikalnije rešavanje nekih problema iz oblasti finansiranja društveno-političkih zajednica.

Posle podnetog obrazloženja članovi odbora postavili su veću broj pitanja i dali niz pojedinačnih primedbi. U svom govoru Kiro Gligorov je istakao da su mnoge primedbe korisne i da će mnoge od njih biti uzete u obzir prilikom daljne razrade nacrtu osnovnih zakona.

Sve ove primedbe, postavljene na zajedničkoj sednici odbora kao i niz drugih, razmatrane su na odvojenim sednicama odbora, koje su održane neposredno posle zajedničke sednice.

Sednicama pojedinih odbora prisustvovali su, osim članova odbora i predsednici odbora za budžet republičkih skupština, kao i jedan broj profesora univerziteta koji se bave materijalom finansiranja i budžeta.

Na odvojenim sednicama svih odbora pretresana su oba predložena prednacrtu zakona i to u pravilu načelno; u svestranoj diskusiji uzelo je učešća oko 60 poslanika i pozvanih predstavnika.

U diskusiji su dodirnuta sva značajna pitanja koja treba da se reše ovim zakonom, kao i niz drugih koja u vezi sa njima iskrsavaju.

Osnovni stavovi i zaključci izraženi i doneti na odvojenim sednicama mogli bi se rezimirati u sledećem:

1. Odbori su pre svega konstatovali da predloženi prednacrti predstavljaju krupan korak u regulisanju ove važne materije, pokušaj usaglašavanja postojećeg sistema i prakse u oblasti finansiranja društveno-političkih zajednica i oporezivanje građana sa načelima Ustava.

Međutim, u diskusiji je došlo do izražaja mišljenje da se ne stiče utisak da prednacrti rešavaju sva bitna pitanja u celini, kao i da u mnogim formulacijama ima određenih nejasnoća, koje mogu izazvati pogrešna tumačenja.

Obrazloženja data uz prednacrt zakona ne daju odgovor na mnoga osnovna pitanja. Pored toga, uz prednacrt nije pružena potrebna statistička i cifarska dokumentacija, koja bi omogućila da se pojedini odnosi razmotre i da se sagledaju odgovarajuća rešenja koja proizilaze iz odredaba prednacrtu (na primer primene određenih stopa doprinosa i poreza počev od federacije preko republika do pojedinih opština, što bi omogućilo da se sagleda položaj svih subjekata u raspodeli, a naročito položaj opština i posebno polo-

žaj građana koji se doprinosima i porezima opterećuju).

U vezi s tim bilo bi potrebno razmotriti mogućnost da se ova statistička i cifarska dokumentacija izradi naknadno u saradnji sa republikama i pojedinim opštinama. Na taj način bliže bi se sagledali efekti ne samo sistema oporezivanja već i posledice njegove primene. Bilo bi, znači, vidljivo da li novi sistem oporezivanja — i samim tim budžetske potrošnje — obezbeđuju da osnovne i druge društvene potrebe budu podmirene.

2. U prednacrtima zakona nije definisana budžetska potrošnja, a nisu takođe definisani ni zadaci ni funkcije pojedinih budžeta; nije definisano koja društveno-politička zajednica finansira ili učestvuje u finansiranju pojedinih vidova budžetske potrošnje.

U diskusiji je izraženo mišljenje da u prednacrtima zakona nisu data zadovoljavajuća rešenja o ustavnim obavezama pojedinih društveno-političkih zajednica u pokrivanju društvenih potreba, jer se u njima ne govori o kojim i kakvim se društvenim potrebama radi. Budući da su Ustavom zagwarantovane izvesne potrebe građanima (osmogodišnje školovanje, zaštita od zaraznih bolesti itd.), bilo bi potrebno da su prednacrti u tom pogledu određeniji. U vezi s tim odbori smatraju da je potrebno pristupiti utvrđivanju i definiranju onih društvenih potreba koje su Ustavom i zakonom zagwarantovane, da se postave objektivizirani osnovi za finansiranje tih društvenih potreba, kao prava građana i da se u skladu sa Ustavom i zakonima utvrde obaveze pojedinih društveno-političkih zajednica.

U tom pogledu na pojedinim područjima postoje već prilična iskustva, pa bi ih trebalo koristiti pri izradi definitivnog nacrtu zakona.

3. Jedno od osnovnih pitanja u prednacrtu zakona jeste pitanje dodele prihoda odnosno alimentiranja prihodima pojedinih društveno-političkih zajednica. Sadašnji sistem posebnih prihoda u prednacrtu zamenjuje se sistemom odvojenih prihoda, koji se baziraju na principu duplog oporezivanja. Ovaj sistem, ako se pravilno ne postavi, može izazvati neravnomernost u oporezivanju građana u pojedinim područjima. Odbori smatraju da bi bilo poželjno, pored predviđene naknadne intervencije federacije, pronaći takav sistem, koji bi usklađivanje pojedinih stopa doprinosa i poreza unapred regulisao i na taj način umanjio potrebu za primenom člana 125. Ustava.

U vezi s tim u novom sistemu oporezivanja i raspodele sredstava između društveno-političkih zajednica oštro se postavlja pitanje maksimalno moguće opterećenja, tj. pitanje krajnje granice do koje opštine mogu opterećivati svoje građane. Da li će opštinama kada federacija i republike prethodno utvrde svoje stope, ostati dovoljno sredstava za finansiranje postavljenih zadataka; da li će one iz ostvarenih prihoda moći da udovolje svojim obavezama i izvrše sve zadatke kojima se osigurava životni standard i uopšte razvoj komunala.

Prednacrt zakona ne predviđa maksimalne stope zahtevanja koje mogu uvesti sve društveno-političke zajednice na jednom izvoru prihoda, čime se stvara mogućnost da se dovoljno ne sagledaju ili čak da se zanemare zajednički bilansi društvenih potreba i realne mogućnosti ukupnog opterećenja pojedinih izvora prihoda.

U diskusiji je došlo do izražaja mišljenje da bi bilo korisno utvrditi maksimalne stope za pojedini izvor prihoda i da bi te stope trebalo da budu dugoročnije, jer će samo tako društveno-političke zajednice biti u mogućnosti da pravilno planiraju budžetsku potrošnju, a biće i stimulirane da svoje prihode povećavaju srazmerno povećanju nacionalnog dohotka, a ne putem jačeg opterećenja građana putem povećanja stopa. Osim toga, odnosi između društveno-političkih zajednica bili bi regulisani na duži rok, a i društveno-političke zajednice bile bi upućene na racionalnije trošenje sredstava iz budžeta.

U vezi sa položajem opština i mogućom granicom zahvatanja prihoda, u diskusiji je posebno istaknuto da na opštinama leži velik teret neizmirenih obaveza, koje su najvećim delom nastale dejstvom sadašnjih propisa. Broj opština koje nisu izmirile obaveze — s jedne strane i obim obaveza s druge strane — može dovesti do toga da se potrebe u odgovarajućem opsegu ne podmiru.

U Prednacrtnu osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica nije preciznije izraženo obezbeđenje stalnih izvora prihoda za one poslove koji se prenose iz nadležnosti više društveno-političke zajednice u nadležnost niže društveno-političke zajednice.

U diskusiji je takode došlo do izražaja mišljenje koje u izvesnom smislu ukazuje na opasnost da opštine, koje poslednje određuju stopu doprinosa i poreza, ostanu bez najnužnijih sredstava. Trebalo bi predvideti takav postupak koji bi opštinama garantovao neke neophodne, stabilne i trajne izvore prihoda ili bar takav metod po kojem bi opštine bile prve u utvrđivanju svojih stopa do određene granice.

4. U diskusiji je izraženo mišljenje da je federacija, putem posebnih prihoda iz privrede, osigurala najstabilnije i vrlo visoke prihode, te da ne bi trebalo da učestvuju u prihodima koji se ubiraju od građana ili pak da i ostale društveno-političke zajednice učestvuju u prihodima iz privrede, jer i one imaju značajne zadatke u privredi. Što se tiče doprinosa iz dohotka radnih organizacija, kao posebnog prihoda federaciji izraženo je mišljenje da bi što pre trebalo da se predvidi njihovo ukidanje i na taj način da se ostave privredi veća sredstva, čime bi se ujedno smanjile i potrebe za intervencijama u privredi na svim nivoima.

U pogledu doprinosa iz dohotka privrednih organizacija iz oblasti komunalnih delatnosti, zanatstva i ugostiteljstva ne bi trebalo, sve dok on bude postojao, da više društveno-političke zajednice učestvuju u ovom izvoru prihoda (a u prednacrtnu ovaj doprinos prećutno je izjednačen sa doprinosom iz dohotka svih radnih organizacija iz druge oblasti privrede kao poseban prihod federacije) tj. ne bi trebalo da se ovaj doprinos pretvara u prihod federacije.

Pored toga, u diskusiji je istaknuto mišljenje da je u prednacrtnu trebalo odlučnije prići rešenju nekih odredaba, a u skladu sa već zacrtanim izmenama u privrednom sistemu. Ovako su se u velikoj meri sankcionirali postojeći odnosi, tj. izvori i raspodela prihoda, što može dovesti do daljeg širenja budžetske potrošnje i do daljeg pritiska, naročito opština, na radne organizacije, usled toga što i ubrani prihodi neće biti dovoljni za pokriće nužnih rashoda.

Sistem duplog oporezivanja, kakav je predviđen prednacrtnom zakona, trebalo bi svakako da se zasniva na planskoj raspodeli nacionalnog dohotka, pa bi zbog toga bilo potrebno predvideti da se u društvenim planovima pojedinih društveno-političkih zajednica daju potrebne dimenzije i preporuke o veličini preraspodele nacionalnog dohotka, odnosno o veličini onog dela nacionalnog dohotka koji bi služio za pokriće budžetskih potreba.

5. U nekim predlozima se zauzelo stanovište da bi trebalo razmotriti mogućnost i eventualne posledice odvajanja prihoda iz privrede društvenih službi. U vezi s tim trebalo bi precizirati ulogu društveno-političkih zajednica u privredi, a naročito komuna, i u skladu s tim precizirati izvore i raspodelu sredstava iz privrede između pojedinih društveno-političkih zajednica.

U diskusiji je naročito bilo reči o sanacijama i garancijama komuna na kredite u privrednim organizacijama, pa je istaknuto da ne bi trebalo predvideti da sredstva rezervnog fonda služe i za sanaciju privrednih organizacija. Sanaciju ne bi trebalo dozvoliti čak ni u slučaju kada se sredstva za tu svrhu nisu mogla obezbediti ni iz fondova zajedničkih re-

zervi privrednih organizacija niti iz drugih izvora. Pored toga, trebalo bi još ispitivati da li je korisno da se predvidi sanacija društvenih ustanova službi iz sredstava rezervnog fonda opštine (član 68. tač. 3. i 4). Ukoliko ipak, prevagnu razlozi za unošenje ovih odredaba u zakon, trebalo bi predvideti da se sredstva za sanaciju daju samo kao kredit fondu zajedničkih rezervi privrednih organizacija. Pri zauzimanju ovog stava predlažaći su bili mišljenja da bi korišćenje sredstava rezervnog fonda za sanaciju privrednih organizacija destimuliralo napore privrednih organizacija za povećanje proizvodnje i produktivnosti rada.

U vezi sa institucijom garancije predloženo je da se ona ne predviđa, odnosno da se ne unosi odredba č. 66 po kojoj društveno-politička zajednica može prihodom koji joj po ovom zakonu pripadaju garantovati za investicione kredite u privredi svog područja. Neki predlozi, međutim, sugerišu da, ukoliko bi se zadržala institucija garancije, trebalo bi je ograničiti na određeni deo prihoda rezervnog fonda opštine, kako se ne bi dešavalo da zbog obaveza iz garancija u privredi, komuna angažuje i sredstva namenjena društvenim službama.

Stara se, takode, da društveno-političke zajednice mogu prihode koje će ostvariti po ovom zakonu koristiti i za privredni razvoj na svome području (član 2. stav 3), ali samo pod opštim uslovima koji će biti određeni za finansiranje investicija. Zakonom ne bi trebalo ograničavati samostalnost društveno-političkih zajednica i upotrebu budžetskih sredstava za potrebe privrede, ukoliko to društveno-političke zajednice nađu za shodno, ali pod uslovom da se predhodno obezbedi finansiranje svih rashoda za pokrivanje redovnih Ustavom utvrđenih potreba građana i društvenih službi. Isto tako, potrebno je ispitati mogućnost i precizirati ostale uslove pod kojima društveno-političke zajednice mogu da koriste budžetska sredstva za investicije u privredi, učesće u proširenoj reprodukciji itd.

6. Prednacrtnom osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana predviđa se veliki broj i vrsta doprinosa i poreza, a često i više vrsta doprinosa na jednom istom izvoru prihoda. U vezi sa tim, bilo bi korisno razmotriti mogućnost spajanja pojedinih vrsta doprinosa i poreza, čime bi se uprostio poreski sistem, a građanima olakšalo sagledavanje njihovih celokupnih obaveza. Posebno bi trebalo obezbediti da građani budu detaljno i precizno informisani o svim svojim obavezama.

Zajedničko oporezivanje od strane svih društveno-političkih zajednica u prednacrtnu se osniva samo na odvojenom utvrđivanju stopa i poreskih izvora, što predstavlja garanciju da više društveno-političke zajednice neće krnjiti prava nižih zajednica. Međutim, budući da postoji razlika između poreskih osnovica i poreskog izvora ostalo je otvoreno pitanje poreskih osnovica, pa se iz prednacrta ne vidi da li su one jedinstvene, kao i to ko će ih određivati.

7. Posebna pažnja u diskusiji je posvećena problemima dotacija nerazvijenim republikama i krajevima, pa je istaknuto da bi se u zakonu morala razraditi ustavna načela o dopunskoj pomoći nerazvijenim krajevima, s tim da se daju kriterijumi za utvrđivanje nerazvijenih krajeva kao i da se razradi koje društvene potrebe moraju da se pokrivaju ovim putem. Konstatovano je, da za sada nema dovoljno podataka o stvarima za dopunskim sredstvima radi pokrivanja potreba navedenih krajeva u duhu Ustava. Postavljeno je i pitanje načina utvrđivanja prosečnih stopa doprinosa u nerazvijenim krajevima, koje prednacrt predviđa kao uslov da bi se mogla dopunska sredstva dobiti i koristiti. Osnov za dotacije ne može biti samo to da li je poreski obveznik u nerazvijenom području dovoljno opterećen, odnosno da li je opterećen prema prosečnom opterećenju svih građana SFRJ, već i zakonima utvrđene obaveze naročito komuna kao i potrebe građana i društvenih služ-

bi, kojima se za pokrivanje minimalnih potreba moraju obezbediti sredstva.

Ukazano je takođe, da bi na neki način trebalo vezati dobijanje daljih dopunskih sredstava za postignute rezultate pomoću već dobijenih dotacija kao i da se u mehanizmu finansiranja nađe veza između finansiranja privrednih i neprivrednih delatnosti u nerazvijenim područjima.

U Prednacrta osnovnog zakona o finansiranju društveno-političkih zajednica nije uopšte regulisano pitanje finansiranja pokrajina, već se to prepušta republikom zakonodavstvu (SR Srbije). Međutim, zbog specifičnosti pokrajina, njihove nacionalne strukture, političkog i ustavnog aspekta, nacionalnog pitanja i drugo, trebalo bi razmotriti mogućnost da se u osnovnom zakonu reguliše pitanje finansiranja pokrajina. (Potrebe pokrajina su uvećane dvojezičnom administracijom, obrazovnim nivoom, kulturnim nivoom, itd.). Sem toga, nije oportuno izjednačavati pokrajine sa srezovima i komunama i prepustiti da republika reguliše te odnose.

8. Što se tiče budžeta društveno-političkih zajednica i fondova koji se osnivaju za pokriće pojedinih opštredruštvenih potreba, istaknuto je da prednacrt zakona sadrži protivurečne odredbe. S jedne strane, prihodi društveno-političkih zajednica mogu se raspoređivati bilo putem budžeta, ili putem fondova, dok se, s druge strane, svi prikupljeni prihodi iskazuju u budžetu kao evidentnom bilansu. U vezi s tim napomenuto je da će se sprovođenjem odredaba Ustava, kojim se otvara proces samoupravljanja u društvenim organizacijama, neminovno izmeniti budžetski odnos, usled čega će otpasti razlozi koji su doveli do osnivanja budžetskih fondova. Međutim, ako samoupravni organi uvide potrebu da postoje i posebni fondovi, oni ih mogu osnivati. U tom slučaju fondovi bi trebalo da imaju drugoročne zadatke i stalne izvore prihoda za finansiranje određenih zadataka.

Ali postojanje takvih fondova i pogotovu, tzv. posebnih računa, ne znači da i budžet treba da se svede na jednu vrstu fonda. Stoga treba razmotriti mogućnost da budžet ostane opšti, jedinstveni instrument finansiranja društvenopolitičke zajednice, u kojem će svi njeni prihodi i rashodi biti raspoređeni.

Naglašeno je, dakle, da u budžetu treba da se na određeni način iskaže i finansiranje putem fondova i da to finansiranje treba da uđe u sferu izvršenja budžeta društveno-političke zajednice. Samo na taj način budžet može biti bilansni instrument koji će omogućiti skupštini društvenopolitičke zajednice da ima potpuni pregled ukupnih prihoda i rashoda na svome području i da interveniše, kad god to bude potrebno.

9. U pogledu poreske politike prema građanima, prednacrta osnovnog zakona o doprinosima i porezima ne reguliše se određene poreske olakšice i oslobođenja što je bio slučaj u sadašnjem saveznom zakonodavstvu. Što se tiče oporezivanja individualnih poljoprivrednih proizvođača, u diskusiji su istaknuta dva osnovna aspekta:

Prvo, da se deo ostvarenih prihoda društveno-političkih zajednica usmeri na unapređenje poljoprivrede, intenzifikaciju poljoprivredne proizvodnje kroz finansiranje odgovarajućih službi, kao što su opšte obavezno zdravstveno osiguranje stoke, osiguranje poljoprivredne proizvodnje i sl;

Drugo, da bi osnovni zakon o porezima i doprinosima građana trebalo neposrednije da se odrazi na jače stimuliranje savremenih procesa u poljoprivredi i podruštvljavanja procesa proizvodnje. U vezi s tim izneta su mišljenja da bi i u ovim zakonima trebalo predvideti otežavajuće okolnosti za međuseljački promet i zakup zemlje, da bi trebalo izdiferencirati radnika — seljaka u odnosu na individualnog poljoprivrednog proizvođača koji ostvaruje dohodak isključivo iz poljoprivrede, jače stimulisati davanje zemlje u

višegodišnji zakup društvenim organizacijama; da se plaća porez na nasleđe i poklone, ukoliko onaj koji nasleđuje zemlju ili je dobija na poklon nije poljoprivredni proizvođač.

Pored toga, u diskusiji je istaknuto da doprinosi iz poljoprivrednih delatnosti ne mogu imati karakter doprinosa iz ličnih dohodaka, jer su u većini slučajeva rezultat rada porodičnih zajednica, a ne jednog lica, nosioca poreskih obaveza. I postojeća zastarela kvalifikacija zemljišta treba da se korigira, jer se ovakva kakva je sada u pojedinim planinskim krajevima negativno odražava, pa stanovništvo zbog istih poreskih oštećenja kao i u ravničarskim krajevima napušta te planinske krajeve.

Pored iznetog, u diskusiji je posebno istaknuta potreba da se prilikom konačne izrade prednacrta osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana više vodi računa o specifičnostima poljoprivrede i adekvatno da se sistematskije normiraju principi poreske politike u poljoprivredi. U celini, da se više sistematišu dosadašnja društvena kretanja na selu i kroz zakon određeni izrazi sve pojedinosti koje i u ovoj materiji treba da pospešuju ovaj proces o čemu je bilo reči i po čemu su zauzeti odgovarajući stavovi na odborima.

10. U pogledu oporezivanja zanatlija, konstatovano je da se u prednacrta zakona izjednačava privatni zanatlija sa kvalifikovanim radnikom iz iste struke. Istaknuto je da je glavni nedostatak tog izjednačavanja u tome, što se zaboravilo da se kod privatnog zanatlije obračunava bruto dohodak koji treba, pored ličnog dohotka, da sadrži i izvesna sredstva za akumulaciju, dok se kod radnika obračunava neto dohodak. Ovakvo tretiranje dovodi do zabune, pa bi trebalo odredbe koje ovo regulišu naknadno preispitati i preciznije formulisati.

Što se tiče prinudnog izvršavanja za neizmirene obaveze od strane privatnih zanatlija, predviđeni rok od 60 dana je suviše dug, te bi ga na svaki način trebalo skratiti.

11. U diskusiji je izneto mišljenje da bi bilo daleko bolje da predlagač da teze i predloži rešenje za određena ključna pitanja iz oblasti finansiranja društveno-političkih zajednica i oporezivanja građana, s obzirom na značaj ovih zakona, pa da se na osnovu toga povede široka diskusija u koju bi se uključili kako političko-prestavnička tela, tako i radne organizacije, pošto ovi zakoni zadiru u interese stanovništva u celini. U vezi s tim, takođe je primećeno da ne bi trebalo uticati na skraćivanje termina ovih diskusija, jer bi to išlo na štetu pronalaženja najboljih rešenja u budućim zakonima.

Odluka da se prvo rade osnovni zakoni i da se na osnovu usvojenih okvira osnovnih zakona rade republikanski zakoni i odgovarajuće opštinske odluke, ocenjena je kao necelishodna, jer će republike u tom slučaju morati da se drže već postavljenih okvira. Zato je izraženo mišljenje da je potrebno nastaviti zajednički rad na nacrtima osnovnih zakona i nacrtima zakona socijalističkih republika, jer bi se na taj način lakše usaglasili stavovi i pronašla najsvrsishodnija rešenja za regulisanje ove važne materije.

12. Odbori su, pored načelnih stavili i mnogo konkretnih primedbi na pojedine članove, koje se daje u prilogu Izveštaja komisije.

13. Komisija smatra da predloženi prednacrti zakona ne mogu još biti upućeni u većima na diskusiju, zbog niza nedostataka i mnogih nerešenih problema. Komisija preporučuje da se izveštaj sa prilogima dostavi Saveznom sekretarijatu za finansije, kako bi ovaj mogao da ga koristi u daljem radu na ovim zakonima.

Beograd, 7. IV 1964. godine

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNO-PRAVNE KOMISIJE O PREDLOGU OSNOVNOG ZAKONA O DOPRINOSIMA I POREZIMA GRAĐANA

SAVEZNA SKUPŠTINA
Zakonodavno-pravna komisija
AS br. 142

8. jula 1964. godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavno-pravna komisija Savezne skupštine, na svojoj sednici od 8. jula 1964. godine, razmatrala je Predlog osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana, koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće, kao i primedbe uz ovaj zakon koje su podneli Odbor za društveno-ekonomske odnose, Odbor za društveni plan i finansije i Odbor za budžet Saveznog veća.

Pošto je razmotrila ovaj predlog, Komisija predlaže Veću da se u pogledu zakonodavno-pravne obrade u isti unesu sledeće izmene i doprune:

1. U članu 3. reč: »pojedine« zamenjuje se rečju: »iste«, a posle reči: »zajednice« dodaje se reč: »imaju«.

2. Član 5. menja se i glasi:

»Osnovni izvor prihoda iz koga se podmiruju materijalne potrebe društvene zajednice je dohodak građana koji oni ostvare ličnim radom u Jugoslaviji, kao i dohodak jugoslovenskih građana ostvaren ličnim radom kod jugoslovenskih diplomatskih odnosno konzularnih predstavništava i organizacija u inostranstvu.«

3. U članu 6. na kraju briše se tačka i dodaju reči: »u Jugoslaviji, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.«

Stav 2. briše se.

4. Posle člana 5. dodaje se novi član 5a, koji glasi:

»Iz dohotka koji ostvare ličnim radom građani plaćaju doprinos.«

Iz prihoda ostvarenog upotrebom dopunskog rada drugih lica, iz prihoda od imovine i imovinskih prava, kao i na imovinu koju imaju ili steknu, građani plaćaju porez.«

5. U članu 9. stav 2. počinje rečima: »Republičkim zakonom«, a reči: »zakonom Republike« brišu se.

6. U članu 10. posle reči: »imovinu« stavlja se zarez i brišu reči: »ili imovinska prava«.

U stavu 3. brišu se reči: »obveznika doprinosa i poreza«.

7. U članu 12. stav 1. menja se i glasi:

»Stope doprinosa i poreza propisuju se zakonom odnosno odlukom opštinske skupštine.«

U stavu 4. na kraju umesto tačke stavlja se zarez i dodaju reči: »ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.«

8. Stav 3. člana 13. (iz dopunskog predloga SIV-a) postaje član 13a i glasi:

»Ako se primenjuju progresivne stope doprinosa odnosno poreza, doprinos odnosno porez prema ostvarenoj osnovici ne može biti veći od doprinosa odnosno poreza po najbližoj nižoj stopi primenjenoj na najvišu osnovicu koja odgovara toj stopi, uvećanoj razlikom između stvarne osnovice i najviše osnovice na koju se primenjuje neposredna niža stopa.«

9. U članu 15. početne reči stava 1.: »Obaveze na plaćanje« zamenjuje se rečju: »Visina«.

10. U članu 16. stav 3. na kraju umesto reči: »za federaciju« stavlja se reči: »za prihode federacije

koje joj pripadaju na teritoriji republike odnosno opštine.«

11. U članu 17. stav 1. na kraju reči: »kao i ako to drugi opšti interesi nalažu« zamenjuju se rečima: »ili ako to nalažu drugi opšti interesi«.

12. U članu 19. brišu se reči: »Pošto utvrdi obaveze plaćanja doprinosa odnosno poreza« i zarez, tako da ovaj član počinje rečju: »Nadležni«.

13. U članu 20. stav 3. brišu se reči: »o prebivaštu obveznika« i umesto tih reči stavlja reč: »pod«, a posle reči: »živi« dodaje se reč: »njegova« i briše reč: »obveznika«.

U stavu 5. umesto reči: »mestu prebivališta« stavlja se reči: »tome šta se smatra prebivalištem«.

14. U članu 25. stav 5. posle reči: »odlaže« dodaju se reči: »dalje vođenje postupka«.

15. U članu 28. posle reči: »evidentiranje« dodaje se reč: »isplate«, a umesto reči: »proizvode« stavlja se reč: »probu«.

16. U članu 30. stav 2. brišu se reči: »koji su povoljniji za obveznike, a dostupni su organima uprave koji vrše naplatu prinudnim putem« i umesto njih stavlja reči: »čije bi oduzimanje odnosno prodaja prouzrokovali najmanju štetu za obveznika«.

17. U članu 32. na kraju briše se tačka i stavlja zarez i dodaju reči: »ako ovim zakonom nije drukčije određeno«.

18. U članu 33. posle reči: »imovinu« stavlja se zarez i brišu reči: »ili imovinska prava« i zarez.

19. U članu 35. stav 1. tačka 4. na kraju dodaju se reči: »i na hibridnu lozu«.

20. U članu 40. stav 3. menja se i glasi:

»Bliže propise o načinu obračunavanja i plaćanja doprinosa iz radnog odnosa donosi savezni sekretar za finansije«.

21. U članu 51. — ovaj član menja se i glasi:

»Obveznik doprinosa iz ličnog dohotka od poljoprivredne delatnosti je sopstvenik ili plodouživalac zemljišta, koji se kao sopstvenik ili plodouživalac zemljišta vodi u katastarskim knjigama prema stanju na dan 1. decembra godine koja prethodi godini za koju se vrši razrez doprinosa.«

Promene u pogledu obveznika doprinosa iz ličnog dohotka od poljoprivrednih delatnosti izvršene u toku godine, važe od 1. januara naredne godine, ako su na propisani način prijavljene pre tog roka.«

22. Član 52. menja se i glasi:

»Ako više sopstvenika ili plodouživalaca zemljišta čine jedno domaćinstvo, obveznik doprinosa je, po pravilu, starešina domaćinstva.«

23. U članu 53. posle reči: »doprinosa« stavlja se reči: »iz ličnog dohotka«, a reč: »poljoprivrede« zamenjuje se rečima: »poljoprivredne delatnosti«.

24. U članu 54. stav 1. menja se i glasi:

»Osnovica doprinosa iz ličnog dohotka od poljoprivredne delatnosti je katastarski prihod.«

Stav 2. briše se.

U stavu 4. posle reči: »doprinosa« dodaju se reči: »iz ličnog dohotka«, a reč: »poljoprivrede« zamenjuje se rečima: »od poljoprivredne delatnosti«.

25. U članu 55. posle reči: »Doprinosa« dodaju se reči: »iz ličnog dohotka«, a reč: »poljoprivrede« zamenjuje se rečima: »poljoprivredne delatnosti (u daljem tekstu doprinos od poljoprivrede)«.

U stavu 2. posle reči: »opština« stavlja se zarez i brišu reči: »odnosno republika«, a posle reči: »razrezuje« dodaje se reč: »posebno«.

26. U članu 58. reč: »iznos« zamenjuje se rečima: »prihod od«.

27. U članu 59. na početku dodaje se reč: »Republički«, a posle reči: »doprinosa« dodaju se reči: »od poljoprivrede«.

28. U članu 60. posle reči: »doprinos« dodaju se reči: »od poljoprivrede«, a reč: »na« zamenjuje se rečju: »za«, a reči »društveno vlasništvo« zamjenjuju se rečima: »društvenu svojinu«.

29. U članu 61. stav 1. početne reči: »Zakonom će« zamjenjuju rečima: »Republičkim zakonom mogu«.

30. Posle člana 62. dodaje se novi član 62a koji glasi: »Republičkim zakonom može se odrediti da stope doprinosa od poljoprivrede koje propisuju opštinske skupštine mogu, za pojedine katastarske opštine biti niže od jedinstvenih stopa propisanih za celu teritoriju opštine«.

(Napomena: Ova odredba je iz dopunskog predloga SIV-a uz član 12.)

31. U članu 63. brišu se reči: »(u daljem tekstu: doprinos od zanatskih delatnosti)«, a posle reči: »proizvodnje« dodaje se reč: »roba«, a reč: »i« u četvrtom redu zamjenjuje se rečju: »ili«.

32. U članu 64. stav 2. menja se i glasi:

»Učešće u ostvarenom ukupnom dohotku utvrđuje se na osnovu ugovora zaključenog između lica iz stava 1. ovog člana, a ako ta lica nisu zaključila ugovor, učešće u ostvarenom ukupnom dohotku utvrđuje se u jednakim delovima«.

33. Član 65. menja se i glasi:

»Doprinos iz ličnog dohotka od samostalnog vršenja zanatskih i drugih privrednih delatnosti (u daljem tekstu: doprinos od zanatskih delatnosti) razrezuje se: prema godišnjoj paušalnoj osnovici, u godišnjem paušalnom iznosu, u procentu od svakog pojedinačno ostvarenog bruto prihoda i prema stvarnom ličnom dohotku«.

34. U članu 66. stav 2. posle reči: »delatnosti« dodaje se reč: »republički«.

35. U članu 67. stav 2. menja se i glasi:

»Utvrđena godišnja paušalna osnovica ne može se povećati u toku godine, a može se smanjiti pod uslovima određenih republičkim zakonom«.

36. U članu 70. stav 1. na kraju reči: »po drugim odredbama ovog zakona« zamjenjuju se rečima: »na drugi koji način iz člana 67. ovog zakona«.

U stavu 2. reči: »od zanatskih delatnosti« brišu se.

37. U članu 72. stav 1. posle reči: »stvarnom« dodaje se reč: »ličnom«, posle reči: »obveznici« briše se reč: »ovog«, posle reči: »doprinos« dodaju se reči: »od zanatskih delatnosti«.

U stavu 2. posle reči: »delatnosti« dodaje se reč: »republičkim«.

38. U članu 75. stav 1. posle reči: »stvarnom« dodaje se reč: »ličnom«.

Stav 2. počinje rečju: »Pod«, a reč »smatraju« zamenjuje se rečju: »podrazumevaju«, a posle reči: »određeni« dodaje se reč: »republičkim«.

39. Član 74. menja se glasi:

»Osnovica doprinosa od zanatskih delatnosti koja se utvrđuje prema stvarnom ličnom dohotku obveznika ne može, po pravilu, iznositi manje od jednogodišnjeg prosečnog ličnog dohotka radnika odgovarajuće stručne spreme iste delatnosti koju vrše privredne organizacije na teritoriji opštine u kojoj se nalazi poslovno sedište obveznika ili susedne opštine ostvarenog za redovno radno vreme. Ako na teritoriji tih opština ne postoje privredne organizacije koje vrše takve delatnosti, godišnja osnovica ne može biti manja od prosečnog ličnog dohotka iz radnog odnosa radnika privrednih organizacija sa teritorija tih opština koje vrše sličnu ili drugu delatnost«.

40. U članu 75. stav 1. i 2. početne reči: »Zakonom se može« zamjenjuju se rečima: »Republičkim zakonom može se«.

41. U članu 76. reči: »ili drugih neprivrednih« i reči: »(u daljem tekstu: doprinos od intelektualnih usluga)« brišu se.

41. U članu 77. posle reči: »doprinos« dodaju se reči: »ličnog dohotka od samostalnog vršenja«.

Stav 2. člana 77. menja se i glasi:

»Učešće u ostvarenom ukupnom dohotku utvrđuje se na osnovu ugovora zaključenog između lica iz stava 1. ovog člana, a ako ta lica nisu zaključila ugovor, učešće se u ostvarenom ukupnom dohotku utvrđuje u jednakim delovima«.

42. U članu 78. stav 1. posle reči: »Osnovica doprinosa« dodaje se reč: »iz ličnog dohotka«, a posle reči: »od« dodaju se reči: »samostalnog vršenja«.

Drugi stav menja se i glasi:

»Pod ukupnim prihodom podrazumeva se ukupan jednogodišnji iznos naplaćenih naknada za izvršene intelektualne usluge«.

Stav 3. menja se i glasi:

»Troškovi nužni za ostvarenje ukupnog prihoda, koji se odbijaju od ukupnog prihoda, jesu izdaci nužni za izvršenje intelektualnih usluga i drugi izdaci nužni za ostvarivanje ukupnog prihoda određeni republičkim zakonom«.

43. U članu 79. stav 1. (dopunski predlog) posle reči: »doprinos« dodaju se reči: »iz ličnog dohotka« a posle reči »od« dodaju se reči: »samostalnog vršenja«, a reč: »Službenika« zamenjuje se reči: »radnika«.

Stav 2. ovog člana postaje novi član 79a, koji glasi:

»Stope doprinosa iz ličnog dohotka od samostalnog vršenja intelektualnih usluga mogu biti utvrđene najviše do visine stopa propisanih za lične dohotke iz radnog odnosa«.

44. U članu 80. reči: »Doprinos od« zamjenjuju se rečima: »Doprinos iz ličnog dohotka od samostalnog vršenja«, posle reči: »obveznike koji« dodaje se reč: »samostalno«, a u trećem i sedmom redu reč: »delatnosti« zamjenjuje se rečju: »usluge«.

45. U članu 81. stav 1. brišu se reči: »(u daljem tekstu: doprinos od autorskih prava)«.

Stav 2. menja se i glasi:

»Doprinos iz ličnog dohotka od autorskih prava, patentata i tehničkih unapređenja (u daljem tekstu: doprinos od autorskih prava) plaća se i na nagrade za postignut uspeh u nauci i umetnosti, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno«.

46. U članu 82. posle reči: »unapređenja« dodaju se reči: »(u daljem tekstu: lični dohodak od autorskih prava)«.

47. U članu 83. stav 1. i 2. reči: »Na lični dohodak« zamjenjuju se rečima: »Iz ličnog dohotka«.

U drugom stavu reči: »i to« zamjenjuju se rečima: »ovaj doprinos plaća se«.

48. U članu 87. stav 1. reči: »Na dohodak« zamenjuju se rečima: »iz ličnog dohotka«, reči: »prava patentata ili tehničkih unapređenja« brišu se.

49. U članu 91. umesto reči: »na koji« stavljaju se reči: »iz kog«, posle reči: »obveznika« reči: »a uz« zamjenjuju se rečima: »koji je podneo o tome«, brišu se reči: »o tome«, a reči: »deli se« prebacuju se posle reči: »godine«.

50. U članu 97. stav 2. (dopunski predlog) menja se i glasi:

»Ako je prodaja pokretnih stvari iz stava 1. ovog člana izvršena posle dve godine a nepokretnosti posle pet godina od dana njihove nabavke, ne sme se ustanovljavati da li je prodaja izvršena u cilju preprodaje«.

50. U članu 100. stav 2. (dopunski predlog) menja se i glasi:

»Razrez poreza na prihode od podstanarskih zakupnina vrši nadležni organ uprave skupštine na čijoj se teritoriji nalazi zgrada«.

51. U članu 101. stav 3. (dopunski predlog) reči: »Savezni sekretarijat« zamjenjuju se rečima: »Savezni sekretar«.

U stavu 4. posle reči: »određenim« dodaje se reč: »republičkim«.

52. U članu 102. reči: »za razrez« brišu se, a umesto reči: »momentu« stavlja se reč: »trenutku«.

U stavu 2. reči: »momentu« zamenjuju se rečima: »trenutku«, a reči: »nema ugovora« zamenjuju rečima: »ugovor nije zaključen«, umesto reči »lice primilo poklon« stavlja se reči »poklon primljen«.

53. U članu 103. reč: »momentu« zamenjuje se rečju: »trenutku«.

54. U članu 104. reči: »i zavisnosti« zamenjuju se rečima: »i zavise«.

55. U članu 106. stav 1. reči: »pod uslovom« zamenjuju se rečju: »ako«.

56. Član 107. menja se i glasi:

»Porez na nasleđa i poklone ne plaća se na nasleđenu ili na poklon primljenu imovinu koju poreski obveznik ustupi bez naknade društveno-političkoj zajednici ili radnim i drugim organizacijama.

Porez uplaćen pre ustupanja nasleđa ili poklona ne vraća se.«

57. U članu 113. reči: »(porez na tuđu radnu snagu)« brišu se.

58. Član 111. menja se i glasi:

»Osnovicu poreza na prihod ostvaren upotrebom dopunskog rada drugih lica čini prihod ostvaren upotrebom dopunskog rada drugih lica.«

59. Član 116. menja se i glasi:

»Porez na prihod ostvaren upotrebom dopunskog rada drugih lica (u daljem tekstu: porez na tuđu radnu snagu) može se, saglasno republikom zakonu, plaćati i u paušalnom iznosu po svakom upošljenom radniku.«

60. Član 115. počinje rečima: »Od plaćanja«, reči: »Oslobađaju se« stavlja se posle reči: »snagu«, u sedmom redu reči: »u kojoj« zamenjuju se rečima: »ako u vršenju tih delatnosti«.

61. U članu 117. posle reči: »zajednice« stavlja se zarez i dodaju reči: »u skladu sa republikom zakonom, a«.

U stavu 2. reči: »isti način mogu zavoditi opštine« stavlja se reči: »način i pod uslovima iz stava 1. ovog člana mogu zavoditi opštine«.

62. U članu 118. posle reči: »biti« dodaje se reč: »zaveden«.

63. U članu 120. reči: »području odnosno« brišu se.

64. Naziv odeljka 1 glave XV menja se i glasi: »Podnošenje prijave«.

65. Član 122. menja se i glasi:

»Obveznici doprinosa odnosno pozera koji su dužni podneti prijavu za razrez doprinosa odnosno poreza moraju biti blagovremeno pozvani na podnošenje prijave javnim pozivom.

Rokovi i način podnošenja prijave za razrez doprinosa odnosno poreza određuje se republikom zakonom i propisima donesenim na osnovu tog zakona.

Obveznicima koji ne podnesu prijavu u određenom roku lično će se dostaviti poseban poziv da to učine u naknadnom roku«.

66. U članu 123. stav 1. reči: »u redovnom roku na osnovu javnog poziva« zamenjuju se rečima »u roku određenom u javnom pozivu«, a reči »platiti« prebacuje se posle reči: »poreza«.

Stav 2. menja se i glasi:

»Obveznik doprinosa odnosno poreza koji ne podnese prijavu ni u naknadnom roku određenom u pozivu, koji mu je dostavljen, dužan je na ime povećanja doprinosa odnosno poreza platiti 10% od razrezanog iznosa.«

Stav 3. počinje rečima:

»Obveznik nije dužan da plati«, a reči: »neće se platiti« kao i reči: »obveznik pre izvršenog razreza ili« brišu se.

67. Član 124. menja se i glasi:

»Građanin koji počne vršiti zanatsku ili drugu privrednu delatnost ili intelektualnu odnosno drugu neprivrednu delatnost, dužan je o tome podneti prijavu organu uprave opštine nadležnom za razrez doprinosa odnosno poreza u roku od 30 dana od dana početka vršenja delatnosti.«

68. U članu 125. stav 1. reč: »najdocije« briše se.

U stavu 2. posle reči: »prijave« dodaju se reči: »za razrez doprinosa iz ukupnog prihoda građana.«

U stavu 3. posle reči: »prihoda« dodaje se reč: »građana«, reči: »lice koje« brišu se, broj: »7« zamenjuje se rečju: »sedam«, posle reči: »dana od« dodaje se reč: »dana«, umesto reči: »tom licu« stavlja se reč: »obveznik«.

U stavu 4. posle reči: »prihoda« dodaje se reč: »građana«, posle reči: »određice« dodaje se reč: »rešenjem«, posle reči: »akontaciju« dodaje se reč: »ovog«, posle reči: »mere« dodaje se reč: »radi«, a reč: »određene« zamenjuje se rečju: »te«.

69. U članu 126., treći i četvrti red stava 2. menjaju se i glase: »podatke o robi koju su im isplatili odnosno o uslugama koje su im izvršili obveznici doprinosa odnosno poreza«.

70. U članu 127. stav 4. menja se i glasi:

»Nadležni organ uprave opštine dužan je obvezniku doprinosa odnosno poreza kome se razrez vrši prema godišnjoj osnovici ili u godišnjem paušalnom iznosu dostaviti prvostepeno rešenje o razrezu doprinosa odnosno poreza u roku od 15 dana od donošenja rešenja.«

Na kraju stava 3. reč: »on« zamenjuje se rečju: »razreza«.

71. Član 128. menja se i glasi:

»Ako se u toku godine za koju se vrši razrez doprinosa odnosno poreza prema godišnjoj osnovici odnosno u godišnjem paušalnom iznosu, lični dohodi odnosno prihodi obveznika nisu znatno izmenili, opštinska skupština može odlučiti da se važenje godišnje osnovice doprinosa odnosno poreza i visina godišnjeg iznosa doprinosa odnosno poreza utvrdjenih za prethodnu godinu produži za narednu godinu. U tom slučaju obveznici doprinosa odnosno poreza ne podnose prijave za razrez doprinosa odnosno poreza po odredbama ovog zakona.

Ako se važenje godišnjih osnovica odnosno godišnjih paušalnih iznosa doprinosa i poreza produži za narednu godinu, nadležni organ uprave opštine dužan je, na zahtev obveznika da mu se utvrdi nova osnovica doprinosa odnosno poreza ili da mu se odredi novi godišnji paušalni iznos doprinosa odnosno poreza, ovome izdati rešenje o razrezu doprinosa odnosno poreza, i to u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Nadležni organ uprave opštine može pozvati pojedinog obveznika doprinosa odnosno poreza da podnese prijavu o ostvarenom ličnom dohotku odnosno prihodu radi novog razreza doprinosa odnosno poreza ako nađe da se njihov lični dohodak odnosno prihod znatno poveća.

U slučaju iz stava 3. ovog člana nadležni organ uprave opštine može pozvati obveznika koji plaća doprinosa prema godišnjoj osnovici ili u godišnjem paušalnom iznosu da podnese podatke potrebne za novi razrez doprinosa odnosno poreza.

Odredbe ovog člana ne odnose se na razrez doprinosa iz ukupnog prihoda građana.«

72. U članu 129. u poslednjem redu reči: »posebnim saveznim propisima« zamenjuju se rečima: »Zakonom o opštem upravnom postupku«.

73. U članu 130 prvi i drugi red stava 1. brišu se tako da ovaj stav počinje rečju: »Nadležni«.

U stavu 3. reči: »Postupak ispitivanja porekla imovine« zamenjuju se rečima: »Postupak po stavu 1. ovog člana«.

Stav 4. menja se i glasi:

»Postupak se može pokrenuti i na predlog organa društvenog nadzora skupštine društveno-političke zajednice i javnog tužilaštva.«

74. Član 131. menja se i glasi:

»Protiv zaključka iz stava 5. člana 130 ovog zakona građanin može staviti prigovor nadležnom savetu opštine u roku od 8 dana od dana prijema zaključka.

Do odluke saveta po prigovoru nadležni organ uprave dužan je prekinuti postupak.«

75. U članu 132. stav 1., četvrti red, reč: »odno-« briše se.

U stavu 2. u trećem redu reči: »iz dohotka od zanatske« zamenjuju se rečima: »od zanatskih«.

76. Član 133. menja se i glasi:

»Žalba protiv rešenja donetog po članu 132. ovog zakona i tužba u upravnom sporu odlažu izvršenje rešenja.«

77. Naziv odeljka 5. menja se i glasi:

»Obračunavanje i naplaćivanje doprinosa i poreza«

78. U članu 137. stav 1., prvi red, posle reči: »po odbitku« dodaju se reči: »i doprinosa iz ukupnog prihoda građana«.

79. U članu 138. stav 1. drugi red, posle reči: »razrezuju« dodaju se reči: »prema godišnjim osnovicama« a posle reči: »godišnjim« dodaje se reč »paušalnim«.

Stav 2. menja se i glasi:

»Ako se lični dohodak odnosno prihod obveznika bitno poveća ili smanji, nadležni organ uprave opštine će na osnovu predloga poslovnih knjiga, podataka o primanjima od državnih organa i radnih i drugih organizacija za isporučenu robu i za izvršene usluge, kao i drugih verodostojnih podataka, doneti rešenje o povećanju odnosno smanjenju akontacija.«

Stav 3. dopunskog predloga menja se i glasi:

»Ako obveznik doprinosa odnosno poreza iz stava 1. ovog člana otpočne sa vršenjem delatnosti u toku godine, nadležni organ uprave opštine doneće rešenje o određivanju akontacije tom obvezniku doprinosa odnosno poreza.«

80. U članu 139-a dopunskog predloga, stav 1. četvrti red, reč: »traženog« zamenjuje se rečju: »plaćenog«.

U stavu 2. ovog člana, drugi red, reč: »prethodnog« zamenjuje se rečju: »podnetog«.

81. U članu 141. posle reči: »naplata« dodaje se reč: »će«, a reč: »može« briše se.

82. U članu 142. stav 1. prvi red, reči: »može se vršiti« zamenjuje se rečju: »vrši«, a u trećem redu ispred reči: »zakonom« dodaje se reč: »republičkim«.

Prvi red stava 2. menja se i glasi:

»Organ koji vrši prinudnu naplatu može propisati svu«.

83. U članu 143. stav 2, prvi red, reči: »prinudnih mera za naplatu« zamenjuju se rečima: »prinudne naplate« a u trećem redu reč: »uručiti« zamenjuje se rečju: »dostaviti«.

Stav 3. menja se i glasi:

»Popis sa procenom imovine ne može se izvršiti pre nego što protekne najmanje osam dana od dana dostavljanja pismene opomene, a prodaja imovine — pre nego što protekne osam dana od izvršenog propisa sa procenom.«

Stav 4. menja se i glasi:

»Izuzetno, ako se pišuje odnosno prodaje roba podložna kvaru, ove radnje se mogu vršiti i u rokovima kraćim od osam dana.«

Posle stava 4. dodaje se nov stav 5. koji glasi:

»Republičkim zakonom propisuje se način vršenja popisa i procene imovine«.

84. Član 144. menja se i glasi:

»Obveznik doprinosa odnosno poreza kome se vrši prinudna naplata snosi sve troškove postupka.«

85. U članu 145. reč: »izmiri« zamenjuje se rečju: »isplatu«, a posle reči: »dugovanja« dodaju se reči: »doprinosa odnosno poreza«.

86. U članu 147. stav 1, tačka 5. briše se.

U stavu 3. reč: »uzeti« zamenjuje se rečju: »usvojiti«, a reči: »njome obezbeđuje« zamenjuju se rečima: »na taj način ne bi otežala«.

87. U članu 148. stav 1., treći red, menja se i glasi: »radnog odnosa i na druga potraživanja i na imovinu obveznika«.

Stav 2. briše se.

88. Član 149. menja se i glasi:

»Republičkim zakonom propisuje se koji prihodi i imovina ne mogu biti predmet prinudne naplate doprinosa odnosno poreza«.

89. Član 154. stav 1. reč: »nadležni« briše se, a na kraju stava briše se tačka i dodaju reči: »koji je doneo prvostepeno rešenje o razrezu doprinosa odnosno poreza«.

U stavu 2. posle reči: »obveznika« dodaje se reč: »vrši«, a reči: »vrši« i »najdocije« u trećem redu brišu se.

90. Član 157. menja se i glasi:

»Nadležni organ uprave opštine dužan je obvezniku doprinosa odnosno poreza na njegov zahtev dozvoliti razmatranje svih isprava i drugih podataka na osnovu kojih mu se utvrđuje obaveza plaćanja doprinosa odnosno poreza kao i podataka o već razrezanom i plaćenom doprinosu odnosno porezu«.

91. Član 162. menja se i glasi:

»Ako više lica ostvaruju lične dohotke zajedničkim vršenjem zanatske ili druge privredne delatnosti odnosno zajedničkim vršenjem intelektualnih ili drugih neprivrednih usluga, prinudna naplata doprinosa odnosno poreza koji otpada na pojedinog obveznika može se vršiti iz celokupne imovine kojom se takva zajednička delatnost odnosno usluga vrše«.

92. U članu 164. u prvom redu, reč: »i« zamenjuje se rečju: »ili«, a u drugom redu reč: »kada« zamenjuje se rečju: »ako«.

93. U članu 170. stav 2. menja se i glasi:

»Žalba se predaje organu uprave koji je doneo prvostepeno rešenje«.

94. Posle člana 170. dodaje se novi član 170-a, koji glasi:

»O žalbi rešava odgovarajući organ uprave neposredno višeg stepena.

Žalba se podnosi u roku od 15 dana od dana dostave prvostepenog rešenja.«

95. U članu 172. stav 1. briše se početna reč: »Podneta« tako da ovaj stav počinje rečju: »Žalba«.

Stav 2. menja se i glasi:

»Organ uprave koji je doneo prvostepeno rešenje može i bez zahteva obveznika doprinosa odnosno poreza, odložiti naplatu doprinosa odnosno poreza do donošenja rešenja o žalbi, o čemu je dužan izvestiti organ koji rešava o žalbi«.

96. U članu 174. u drugom redu, reč: »proizvoda« zamenjuje se rečju: »robe«.

97. U članu 177. reči: »stupanja na snagu« zamenjuju se rečima: »početka primenjivanja«.

98. U članu 180. stav 1. reči: »pre dana stupanja na snagu« zamenjuju se rečima: »od dana početka primenjivanja«.

U drugom stavu reči: »stupanja na snagu« zamenjuju se rečima: »početka primenjivanja«.

99. U članu 183. stav 1. tačka 4. posle reči: »br. 24/60 i« stavljaju se reči: »Službeni list SFRJ«, br. ».

100. U glavi XV — POSTUPAK ZA RAZREZ I NAPLATU DOPRINOSA I POREZA, raspored odeljka vrši se na sledeći način:

1. Podnošenje prijave, koju obuhvata čl. 121 do 126,

2. Razrez doprinosa i poreza, koju obuhvata čl. 127, 128, 157 do 159, 160, amandman uz član 156, 157 i 169,

3. Žalbe, koju obuhvata čl. 170 do 172.

4. Obnova postupka, koju obuhvata član 129. i amandman uz član 169,

5. Poseban postupak za razrez doprinosa odnosno poreza na neprijavljeni dohodak odnosno prihod, koju obuhvata čl. 130 do 134,

6. Redovna naplata doprinosa i poreza, koju obuhvata čl. 135 do 140 i dopunski predlog uz čl. 138. i 139,

7. Prinudna naplata koju obuhvata čl. 141. do 156.

8. Jemstvo koju obuhvata čl. 161. do 165,

9. Zastarelost koju obuhvata čl. 166. i 167. i dopunski pregled uz član 167.

10. Knjiženje doprinosa i poreza, koji obuhvata čl. 168. i 169.

Sa ovim izmenama i dopunama saglasio se i poverenik Saveznog izvršnog veća.

Prilikom razmatranja člana 13. Predloga zakona Komisija je predložila da se za sve društveno-političke zajednice uvedu proporcionalne ili progresivne stope doprinosa i poreza. Istovremeno je i ukazala na teškoće koje će izazvati primena različitih stopa. Međutim, poverenik Saveznog izvršnog veća nije usvojio ovu primedbu Komisije.

Isto tako poverenik Saveznog izvršnog veća nije usvojio primedbu Odbora za društveno-ekonomske odnose Saveznog veća, koji je predložio da se prihodi naslednika od autorskih prava tretiraju kao prihodi od nasleđa (član 85. Predloga).

Za izvestioca Komisije određen je poslanik Borislav Stančić.

Predsedavajući
Dordije Peruničić s. r.

Članovi:

Ljiljana Maneva s. r., Branislav Stančić s. r., Dragutin Bošković s. r., Vojin Morača s. r., dr Milan Brkić s. r., Gojko Garčević s. r.

